

Η ΓΙΓΑΝΤΟΜΑΧΟΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ
ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ,

ἢ

ΕΠΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΕΡΟΝ ΑΓΩΝΑ

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΩΝ

ΕΝ Τῃ ΑΝΑΤΟΛῃ ΔΟΥΛῶΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝῶΝ

ΚΑΤΑ ΤΟ 1821,

ΥΠΟ

Χ. ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗ.

Ταγματάρχου του μηχανικού, πρώην καθηγ. της Αρχιτεκτονικής, Γεωροποίας, Ὀδοποιίας
καὶ Ἀναγωγῆς τῶν κτηρίων ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων,

ὡς δὲ

τῆς Οἰκοδομικῆς, καὶ Ἱστορίας του Πολιτισμοῦ, ἐν τῇ Ἐταιρίᾳ τῶν φίλων του Λαοῦ.

«..... Οὐδέ τι μέγας
«Ρεχθίνιος κακοῦ ἐστ' ἄκος εὐρεῖν· ἀλλὰ πολὺ πρὶν,
«Φράζει, ὅπως Δαναοῖσιν ἀλιεῖσσις κακὸν ἦμαρ.»

ΟΜΗΡΟΣ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ
ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΔΩΝ ΒΟΥΛΗΣ ΚΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ.

1873.

Η ΓΙΓΑΝΤΟΜΑΧΟΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ
ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ,

ἢ

ΕΠΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΕΡΟΝ ΑΓΩΝΑ

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΩΝ

ΕΝ Τῃ ΑΝΑΤΟΛῃ ΔΟΥΛῶΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝῶΝ

ΚΑΤΑ ΤΟ 1821,

ΥΠΟ

Χ. ΧΡΥΣΟΒΕΡΓΗ.

Ταγματάρχου τοῦ μηχανικοῦ, πρώην καθηγ. τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς, Γεωρροποιίας, Ὀδοποιίας
καὶ Ἀναγωγῆς τῶν κτιρίων ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων,

ἔνδρι

τῆς Οἰκοδομικῆς, καὶ Ἱστορίας τοῦ Πολιτικμοῦ, ἐν τῇ Ἐταιρίᾳ τῶν φίλων τοῦ Λαοῦ.

..... Οὐδέ τι μῆχος
• Ῥεχθέντος κακοῦ ἐστ' ἄκος εὐρεῖν· ἀλλὰ πολὺ πρὶν,
• φράζει, ὅπως Δαναοῖσιν ἀλεΐψοις κακὸν ἦμαρ.»

ΟΜΗΡΟΣ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ
ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΔΩΝ ΒΟΥΛΗΣ ΚΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ.

1873.

168248

ΤΟΙΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ
ΦΙΛΕΛΛΗΣΙΝ' ΟΜΟΓΕΝΕΣΙ ΚΑΙ ΕΛΛΗΣΙ'

ΚΑΙ ΤΗ: ΧΡΥΣΗ:

ΤΗΣ ΦΙΛΤΑΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

ΚΑΙ

ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΕΛΠΙΔΙ ΝΕΟΛΑΙΑΙ'

ΤΑ ΕΠΗ ΤΑΥΤΑ

ΑΝΑΘΗΘΗΣΙΝ

Θ ΠΟΙΗΣΑΣ.

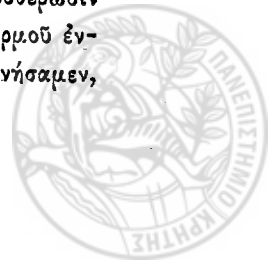

ΤΟΙΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΟΙΣ
ΦΙΛΕΛΛΗΣΙΝ, ΟΜΟΓΕΝΕΣΙ ΚΑΙ ΕΛΛΗΣΙ,
ΚΑΙ ΤΗ ΧΡΥΣΗ
ΤΗΣ ΦΙΛΤΑΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΕΛΠΙΔΙ ΝΕΟΛΑΙΑ,
ΕΥΔΑΙΜΟΝΕΙΝ ΚΑΙ ΧΑΙΡΕΙΝ.

— 0 —
A.

ΕΓΓΕΝΕΙΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ! ὅσοι ἤδη, ἐν ταῖς φρεναιῖς καὶ ἀνε-
σπέροις σκηναῖς τῶν μακάρων μεταστάντες, θεᾶσθαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ
θεσπεσίου τοῦ Γαλαξίου βηλοῦ· καὶ ὅσοι, ἐπὶ τῆς Ὑψηλίου ἔτι δια-
μένοντες, μεριμνᾶτε ἐν τῇ ἀξιαγᾶστω ἀγαθοσύνῃ Ὑμῶν, περὶ τῆς
ἡμετέρας εὐημερίας· μὴ βαρυθυμήσητε, οἳ μὲν ὅτι, εἰσέτι ἡ πολυ-
τλήμων Ἑλλάς, δὲν ἀνήγειρεν Ὑμῖν περικαλλὲς μαυσωλεῖον, οὐδὲ
τέμενος εὐγνωμοσύνης, ἐν ᾧ, οἳ ἀνδριάντες Ὑμῶν ἐκ παρίου κεκαλ-
λιτεχνημένοι μαρμάρου, νὰ διατρανώσιν ἐν ἀπάσῃ τῇ Κτίσει ὅτι,
ἡ τῇ ἀξιαγᾶστω Ὑμῶν ἀρωγῇ ἀναγεννηθεῖσα Ἑλλάς, δὲν ἐπελά-
θετο τῆς πρὸς τοὺς μεγαθύμους φιλέλληνας ὀφειλομένης ὀφειλῆς,
Γάλλους, Ἀγγλους, Ἀμερικανούς, Ἰταλοὺς, Γερμανούς, Ῥώσσοις,
κλπ. ἐν οἰωδῆποτ' ἔθνει καὶ ἂν ἀνήκωσιν· ὡς, τοὺς μεγαθύμους καὶ
ἀξιαγᾶστους, Φαβιέρων, Εὐνάρδων, Βινιῶνα, Σιατωθριάνδων, Βιλε-
μαῖνον, Σαῖν-Μάρκων Γιραρδῖνον, δοῦκα Βρογλὴν, Δερινὺν, Μαιζῶνα,
καὶ ἅπαντα τὰ λοιπὰ ἀγλαὰ καὶ ἴφθιμα τῆς εὐγενοῦς Γαλλίας
τέκνα, ὅσα, τὰ μὲν διὰ τοῦ λόγου, τὰ δὲ διὰ συνδρομῶν, καὶ ἕτερα
διὰ τοῦ πολυτίμου αἵματός των, συνέδραμον τὴν ἀπελευθέρωσιν
τῆς ἀγαπητῆς ἡμῶν Πατρίδος! Οὐτε τοῦ εὐγενοῦς καὶ θερμοῦ ἐν-
θουσιασμοῦ τῶν ὑψιφρόνων τῆς Γαλατίας κορῶν ἀμνημονήσαμεν,

αίτινες διὰ τῶν ἀβρῶν των χειρῶν, ἐκαλλιτέχνησαν τὰς σημαίας τὰς, εἰς τὰ πλήρη αἵματος καὶ κλέους πεδία τῆς γιγαντομαχούσης κατὰ τὸν ἱερόν αὐτῆς ἀγῶνα Ἑλλάδος κυματισάσας! . . Οὔτε, τοῦ μεγαλόφρονος Γεωργίου Γ', Κοδρικτῶνος, Γεωργίου Κάννιγγος, Κόβδεν, Βυρῶνος, Ἄστυγγος, Κοχράνου, Γόρδωνος, κλπ. μεγαθύμων τέκνων τῆς θαλασσοκράτορος Βρετανίας ἐπελήσθημεν! . . Οὔτε, τὸν φιλέλληνα τῆς Βαυαρίας ἄνακτα Λουδοβίκον, καὶ ἑραστὴν τῆς ἀρχαίας ἡμῶν εὐκλείας, ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς Γερμανοὺς, ὅσοι, οἱ μὲν διὰ τῶν ἀξιογάστων αὐτῶν λόγων καὶ συγγραφῶν, οἱ δὲ διὰ τοῦ εὐγενοῦς αἵματός των, ὡς στρατιῶται τῆς Ἐλευθερίας, συντέλεσαν εἰς τὴν τῆς φίλης Πατρίδος παλιγγενεσίαν, ἀπεξενώσαμεν τῆς καρδίας ἡμῶν! . . Οὔτε, τῶν γενναίων τέκνων τῆς τότε βαρυστεναχούσης Ἰταλίας, ἀφροντιστήσαμεν! . . Οὔτε, τῶν μεγαλητόρων αὐτοκρατόρων, πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν, Ἀλεξάνδρου Α', Νικολάου Α', καὶ τοῦ παιδίου κρατηγοῦ Δίβιτς-Ζαμπαλκάνσκη, ἐπαύσαμεν τὴν μνήμην γεραίροντες! . . Οὐδὲ πρὸς τὰ φίλα τῆς Ἐλευθερίας πολυκλεῆ τέκνα τοῦ Βασιγκτῶνος, διὰ τὰς γενναίας αὐτῶν συνδρομάς, καὶ εὐχὰς καὶ εὐλογίας ὑπὲρ τῆς ἡμῶν Ἀυτονομίας, ἀπέσχομεν εὐγνωμονοῦντες! . . Οὐδὲ τῶν ἐπιζώντων τὴν εὐεργετικὴν ἀγνοφροσύνην, καὶ ἐν δειναῖς περιπτώσεσι ταλασίφρονα ἄμυναν τῶν, τῆς πολυτλήμονος Ἑλλάδος δικαίων, παυσόμεθα ἐς αἰεὶ ἀνευφημοῦντες, ἐν οἰαδῆποτε καὶ ἂν τῆς Ὑδρογείου γωνία, ἀνυψῶθη καὶ ἀνυψωθῆσεται, ἢ προσφιλῆς καὶ ἀξιάγαστος αὐτῶν φωνή! . .

Ἄλλὰ, διατὶ οὐδὲν περικλυτὸν μνημεῖον μέχρι τοῦδε ἀνιδρύσαμεν πρὸς διατρένωσιν ἐν τῷ Κόσμῳ, τῆς εὐγνώμονος ἡμῶν μνήμης; Διότι ἡ Ἑλλάς μετὰ δεκαετῆ περὶ ζωῆς ἢ θανάτου ἀγῶνα καταστροφῆς, ἐν τέλει τοῦ ὁποίου, δὲν ἀπέμεινε λίθος ἐπὶ λίθου, καὶ ἀφ' οὗ ὁ Ἕλλην, αἰμόρροτος καὶ γυμνὸς καὶ ἐκτετραχλησιμένος ἐξῆλθεν, ὡς πρώτην αὐτοῦ μέριμναν ἔσχεν, ἥτις ἔστιν ἀδιστακτως καὶ ἡ εὐχὴ πάντων τῶν ἀπανταχοῦ φιλελλήνων, καὶ τῶν εὐγενῶν καὶ γενναίων ψυχῶν καὶ καρδιῶν, ἡ ψυχικὴ, διανοητικὴ, καὶ ὕλικὴ αὐτοῦ ἀνθρώσις, τοῦτέστιν ἡ εὐεξία, καὶ ἀνατροφὴ αὐτοῦ, ἐν ταῖς ἀγίαις ἀρχαῖς τοῦ ἀληθοῦς Πολιτισμοῦ, τῆ Δικαιοσύνης καὶ Ἀρετῆ! . . Ἄλλ' ὅμως, ὡς πᾶς πεφωτισμένος, πεπειραμένος, καὶ ἀληθῶς πε-

πολιτισμένοι ἀνὴρ γινώσκει, τὸ ἔργον ἔστι μέγα, δεόμενον κόπων καὶ μόχθων πολλῶν, χρόνου μακροῦ, καὶ δεξιῶν περιστάσεων πολυειδῶν καὶ πολυποικίλων, ὧν δυστυχῶς ἀπὸ τῆς αὐτονομίας της μέχρι σήμερον, δὲν πύτυχθησεν ἢ ἀξιώθη, ἢ πολυπαθῆς καὶ πολύδακρυς φίλη ἡμῶν Πατρίς! . . Πεποίθατε ὅμως ἱκετεύομεν Ἰμᾶς, πάντες οἱ εὐμενῶς καὶ ἀγανοφρόνως ὑπὲρ τῆς φιλάττης ἡμῶν βαρυστατοῦ Πατρίδος διακείμενοι ὅτι, ὅταν ἐλευθέρα τῶν πιεζόντων αὐτὴν πικρῶν ἐμφιαλτῶν, ἀνυψώσῃ τὴν καταπεπονημένην αὐτῆς κεφαλήν, καὶ λάβῃ τὴν οἰκείαν αὐτῇ, ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ Κόσμῳ θέσιν, ἢ πρωτίστη πάντων, καὶ ἀξιαγαστοτάτη αὐτῆς μέριμνα ἔσται, ὅπως, ἐν ἐπιφανεστάτῳ τόπῳ ἀνεγείρῃ, πανελλήνιον τέμενος, καὶ ἐν αὐτῷ, ἀφ' ἐνὸς μὲν ὡς βαρύτερον καὶ περικαλλῆς κόσμημα θήσῃ τοὺς ἀνδριάντας τῶν ἀπανταχοῦ φιλελλήνων, τῶν τε πρό τ' ἐόντων, ὄντων, καὶ ἐσομένων, μετ' ἀπομνημονευμάτων τῶν ἀγαθῶν, ὑπὲρ τῆς φίλης ἡμῶν πατρίδος Ἑλλάδος πράξεών των, ὧν ἔνεκεν, γεραίρει τὴν αἰεὶ αὐτῶν μνήμην! . . Ἀφ' ἑτέρου δὲ, ἐπὶ τοῦ προμετωπίου αὐτοῦ ἀετώματος, ἐπιγράψῃ:

ΤΟΙΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΦΙΛΕΛΛΗΣΙ,
ΤΟΙΣ ΤΕ ΜΕΤΑΣΤΑΣΙ ΚΑΙ ΖΩΣΙΝ,
Η ΕΛΛΑΣ ΕΥΓΝΩΜΟΝΟΥΣΑ.

B.

ΦΙΛΟΙ ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ! Ὁ μέγας πατὴρ, τοῦ θεσπεσίου ἡμῶν ἀρχαίου ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, ὁ τιθεὶς ὡς περικαλλεῖς αὐτοῦ στυλοβάτας καὶ κίονας, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐν τῇ Ἰλιάδι, τὸν ἔρωτα, πρὸς τὸν Ἡρωϊσμὸν, τὴν Μεγαλοφροσύνην, καὶ τὸν Πατριωτισμὸν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ τὴν ἀγάπην, πρὸς τὴν Δικαιοσύνην, Ἡμερότητα, Φιλοξενίαν, καὶ ἐν τέλει ὡς σεμνὴν κορωνίδα, τὸν πρακτικὸν Νόον· ἐδογματίσεν διὰ τῆς μελιρρότου γλώσσης του, τοὺς ὑψίστης ἐννοίας τούτους στοίχους:

« Ἀφρότηρ ἀθέμιστος, ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνος »

« Ὅς φράττης, φίλης τε πατρίδος γαίης, οὐκ ἔραται. »

Καὶ τῶνόντι, τί ὄφελει τὸν εἰς ξένην γῆν διαμερόντα ὁμογενῆ, ἂν ἅπαντα τὸν ἐπίγειον ὄλβον προσκτήσῃται, καὶ ἡ φίλη αὐτοῦ Πατρίς δυσπραγῆ; . . . Τί ὄφελουσιν αὐτὸν ὁ πλοῦτος, οἱ τίμιοι λίθοι, αἱ περίχρυσοι στολαί, αἱ πολυτελεῖς τράπεζαι, καὶ αἱ ἡδονικώτεροι τῶν ἀπολαύσεων, ὅταν, ἐν συνεδρίοις καὶ ὀμηγύρεσι πανθηνεῖς εὐρισκόμενος, δὲν θέλει δύνασθαι μὲ ὑπερήφανον καὶ ὑψηλὸν τὸ μέτωπον νὰ εἴπῃ, ὡς ἔγει σήμερον, ὁ Ἄγγλος, ὁ Ἀμερικανός, ὁ Γερμανός καὶ πάντες οἱ ἀνήκοντες εἰς ἔθνη ἰσχυρὰ, εὐημεροῦντα, καὶ πεφωτισμένα, εἰμὶ Ἄγγλος, εἰμὶ Ἀμερικανός, εἰμὶ Γερμανός. . . .
"Ὅπως ἔλεγον οἱ πρόγονοι ἡμῶν, τὸ,

« *Εἰμὶ Ἕλλην,* »

Ἦς, ὁ εὐγνωμονῶν τὸν Ὑψιστον Πυθαγόρα, ὅτι ἐγεννήθη,

« *Ἕλλην καὶ οὐχὶ βάρβαρος.* »

Ἦς καὶ ὁ ἀρχαῖος Ῥωμαῖος,

« *Civis Romanus sum.* » ¹

Ὁ εἰς τὴν ξένην γῆν ὄλβος ἄραγε τοῦ ὁμογενοῦς, δὲν θέλει κρίνεσθαι ὑπὸ παντὸς φιλοπατρίδος ἀλλογενοῦς, ὡς ἐφύβρισις τῆς τεταπεινωμένης καὶ ἀναξιοπαθούσης αὐτοῦ Πατρίδος; . . . Τίς ποτε ἐπήνεσε τὸν εὐδαίμονα καὶ πλουτοῦντα υἱόν, τὸν ἐν τῇ κακοδαιμονίᾳ καὶ δυσπραγίᾳ, ἐγκαταλιμπάνοντα τὴν χήραν καὶ ἀπωρρανευμένην μητέρα αὐτοῦ, καὶ δύστροπος, καὶ ἐλαττωματικῆ ἂν ἦθελεν ὑποτεθῆ; . . . Μὴ δὲ, καὶ κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα, ἡ Πατρίς δὲν ἀνυψώθη ὑπεράνω καὶ αὐτῆς τῆς καλῆς μητρός; . . . Ἴδου τί ὁ ὑψίφρων ἐκεῖνος πρόγονος ἐγνωμάτευσε:

« *Μητρός τε πατρός καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, τιμιώτερον, καὶ σεμνότερον, καὶ ἀγιώτερόν ἐστιν ἡ Πατρίς. . . .* »

Ἄν λοιπὸν, οὐδεὶς πεπολιτισμένος, εὐγενῆς καὶ εὐαίσθητος ἀνὴρ, οἰοῦδήποτ' ἔθνοους, ἤθελε ποτε ἐπαινέσῃ, τὸν ἀμελοῦντα τοὺς δυστυχοῦντας αὐτοῦ γονεῖς πλούσιον, ἔστω καὶ ἐλαττωματίας; Τίς καὶ ν' ἀνεχθῆ δυνηθήσεται, τὸν τὴν φίλην αὐτοῦ ἀμελοῦντα Πατρίδα καὶ ἐλλείψεις ἔχουσαν; Οὐδεὶς βεβαίως. Ἀλλὰ μὴ καὶ αὐτοὺς τοὺς βαρβάρους καὶ ἀπολιτεύτους δὲν καθορώμεν, ἀγαπῶντας

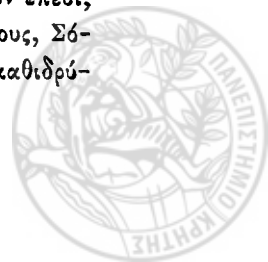
¹ Τὴν ἀλγερηνὴν ταύτην πικρίαν συνησθάνθη πικροτάτην, ὅτε πρὸ δωδεκαετίας περιέλαθον, τὴν Ἰταλίαν, Γαλλίαν καὶ Ἀγγλίαν.

μέχρι μανίας τὴν ἑαυτῶν Πατρίδα, καὶ τὸ γενέθλιον αὐτῶν ἔδαφος, καὶ πολλάκις διαπράττοντας, τὰ ὑψηλότερα ἀνδραγαθήματα, καὶ τοὺς ἀξιοθαυμαστοτέρους ἠρωϊσμούς, μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς σκληρότητος καὶ ὠμοφαγίας των, πρὸς συντήρησιν, λάμπρυνσιν, καὶ μεγάλυνσιν αὐτῆς; . . Τοῦτο τοῦλάχιστον, καὶ ἡ ἱστορία, καὶ ἡ παγκόσμιος πείρα διδάσκει τοῖς πᾶσιν, εἰς δὲ τὸ ἔνστικτον, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ὑψηλὸν τοῦτο δῶρον τὸ τῷ ἀνθρώπῳ, ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας δωρηθὲν, τὸν «*Πατριωτισμὸν*,» δὲν ὀφείλεται ἄραγε, ἡ τοῦ ἀνθρώπου πρόοδος καὶ ἠθικὴ ἀνάπτυξις καὶ τελειοποίησις, εἰς *δικαιοσύνην* καὶ *ἀρετὴν*, τῶν πραγματικῶν καὶ θείων τοῦ ἀληθοῦς Πολιτισμοῦ κρηπίδων, δι' ὧν, ἀρθεῖς ὑπεράνω τῶν λοιπῶν ζωϊκῶν ὄντων, δικαίως, ἔφθη, θεωρούμενος καὶ σεμνυόμενος, ὡς ἡ εἰκῶν καὶ ὁμοίωσις τοῦ πανσόφου Δημιουργοῦ;

Ὁ ἅγιος λοιπὸν *Πατριωτισμὸς*, ἥτοι, ἡ οὐρανόπεμπτος γλυκεῖα τῆς φίλης Πατρίδος ἀγάπη, ἔστω, ὦ φίλοι ὁμογενεῖς, τὸ ἰσχυρὸν ἐλατήριον τῶν εὐγενῶν καὶ φιλοπατρίδων Ἰμῶν, ψυχῶν καὶ καρδιῶν· αὐτὸ ἐνέπνευσε τοὺς ἀπανταχοῦ τοῖς Ἰψηλίου πατέρας ἡμῶν, οἵτινες, πρὸ μὲν τοῦ ἱεροῦ τοῦ 1821 ἀγῶνος, ἠργάσθησαν ἐκθύμως, οὔτε κόπων, οὔτε μόχθων, οὔτε πολυταλάντων δαπανῶν φειδόμενοι, ὅπως, πρῶτον μὲν, προπαρασκευάσωσι τὸν Ἕλληνα, διανοητικῶς καὶ ψυχικῶς, συνιστάντες σχολὰς, συνδράμοντες τὴν ἀληθῆ παιδείαν καὶ ἀρετὴν, ἀνυψοῦντες τὸ φρόνημα αὐτοῦ, καὶ προπαρασκευάζοντες διὰ τὸν μέλλοντα εὐκλεῆ, τῆς *Ἀυταπαρνήσεως*, καὶ *Ἀνεξαρτησίας* ἀγῶνα· τοιοῦτοι δὲ ὑπῆρξαν οἱ ἀοίδιμοι, Καπλάνει, Ζωσιμάδαι, Κουμπάραϊ κλπ. μεγακλεεῖς ὁμογενεῖς.

Ἦδη δὲ, ἐπελθούσης τῆς ἀνεξαρτησίας, ἂν καὶ κεκολοβωμένης, καθῆκον ἱερὸν τῶν ζαπλοῦτων νῦν μακρὰν τῆς Πατρίδος ὁμογενῶν ἔστιν, ὅπως διὰ τῆς πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀληθῆ παιδείαν συνδρομῆς, ἐνισχύσωσι πᾶν ὅ,τι δύναται, μετὰ τὴν ἀνάδειξιν κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, τῶν νέων ἠρώων, τῆς ἐν μέρει ἀναγεννηθείσης Πατρίδος, Λεωνιδῶν, Θεμιστοκλέων, Μιλτιάδων, κλπ. ὧν τὰ ἠρωϊκὰ ἔργα ἐξυμνοῦνται, ἐν τοῖς ἀφιερουμένοις Ἰμῖν ἔπεσι, ν' ἀναδείξῃ καὶ τοὺς, ἔτι χρησιμωτέρους νέους, Λυκούργους, Σόλωνας, Ἀριστείδας, καὶ Θεοπόμπους, οἵτινες διὰ τῆς ἐγκαθιδρύ-

σεως σοφῶν καὶ συμφώνων, τοῦ προορισμοῦ τοῦ Ἑλληνας νόμων, θέλουσιν ἀνορθώσει τὴν *Γάξιν*, καὶ *Εὐνομίαν*, δι' αὐτῶν δὲ, ἐνισχύοντες καὶ κρατύνοντες, τὴν Βασιλείαν, καὶ τὴν εὐημερίαν τῆς φίλης Πατρίδος, προπαρασκευάσει τὸ μέλλον *μεγαλειον*, τὸν ὄλθον, καὶ τὴν *δόξαν* αὐτῶν, ἐν τῇ ἀληθῶς ἐννοουμένη Ἑλευθερίᾳ! . . . Ὅποια δὲ τιμῆ, καὶ δόξα, διὰ τοὺς ὁμογενεῖς ἐκείνους, οἵτινες, διὰ τοιούτων μεγαθύμων καὶ πατριωτικῶν ἐνεργειῶν, θέλουσιν εὐμοιρήσει ν' ἀναγράψωσιν εἰς τὰς δέλτους τῆς ἱστορίας τοῦ φωτισμοῦ, τῆς ἠθικοποιήσεως, τῆς ἐνώσεως καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς ἑλληνικῆς Φυλῆς, τὰ ἀξιάγαστα αὐτῶν ὀνόματα, *χρυσοῖς ἀρεξιτήλοις γράμμασιν* ἢ δὲ πολυτλήμων προσφιλῆς ἡμῶν Πατρίς, καὶ ἡ προσδοκῶσα Βασιλεία, μὲ ὑψηλὸν τὸ μέτωπον, φαιδράν τὴν ὄψιν, καὶ πλῆρες εὐφροσύνης τὸ στόμα, στεφάνους ἀμαράντους προσφέρουσαι αὐτοῖς, ν' ἀναφωνῶσι,

- Φίλ' ἀγακλυτὰ, χαίρετε τέκνα,
- Τὰ μ' ἐνεγκόντα, κάρτος καὶ ὄλθον,
- Ἀκήρατον σχοῖτε, τιμὴν καὶ δόξαν! . . . »

Μὴ δὲ ἀποτρέψωσιν Ἵμῖν, τοῦ ἀνωτέρου καλοῦ ἀγῶνος, ἀνωμαλῖαι τινές, συνέπειαι τῆς μὴ εἰσέτι ἐντελῶς καταρτισθείσης ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς, πεπολιτισμένης ἀνατροπῆς ἡμῶν. Ἵμεῖς ὡ φίλοι ὁμογενεῖς, μακρὰν ὄντες, ἀπαθέστερον, φιλοσοφικώτερον, ἀμεροληπτότερον καὶ συγκαταβατικώτερον, τὰ περὶ ἡμῶν τῶν ἐν τῇ Πατρίδι κρίνοντες, ἕνεκεν τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων λόγων, καὶ οὐχὶ ὡς οἱ μισέλληνες Ἄβουτ καὶ Λαγιάρδοι, καὶ ἄλλοι ὁμόφυλοι καὶ ξένοι, κακοὶ λωβητῆρες, εὐαρεστήθητε, ἐν τῷ ἀγνῶ καὶ φιλογενεῖ Ἵμῶν πατριωτισμῶ, πρὸς ἀνόρθωσιν τῶν κακῶς παρ' ἡμῖν κειμένων, νὰ πραγματοποιήσητε τὸ πλῆρες πρακτικῆς σοφίας ὁμηρεῖον τοῦτο ἔπος,

- . . . . . Οὐδέ τι μῆχος,
- Ἐρχθέντος κακοῦ ἔστ' ἄκος εὐρεῖν· ἀλλὰ πολὺ πρῖν,
- Φράξεν, ὅπως Δαναοῖσιν ἀλεξήσεις κακὸν ἤμαρ. »

Γ.

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΣΥΜΠΟΙΤΑΙ! οί ἐν τῇ προσφιλῇ ἡμῶν δικαιώμενοι πατρίδι Ἑλλάδι, ὁ οὐρανοβάμων ποιητῆς καὶ μέγας τῆς ἀρχαιότητος ἠθικὸς φιλόσοφος, εἶπεν·

« Εἷς αἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ Πατρὸς, »

Ἄλλ' ἡ ἄμυνα τῆς Πατρίδος ἔστι διττῆ, ἡ μὲν ἐπιτελεῖται διὰ τοῦ ἡρωϊκοῦ θανάτου, εἰς τὰ πεδία τῆς Τιμῆς καὶ τῆς Δόξης, πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς, ὡς τοῦτο ἐποίησεν ὁ μέγας καὶ λαοφιλῆς βασιλεὺς τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν Κόδρος, πληρώσας ὑπὲρ τῆς Πατρίδος, τὴν ὑψίστην ταύτην ῥῆσιν,

« Βούλομ' ἐγὼ Λαὸν σῶον ἔμμεναι, ἢ ἀπολέσθαι. »

Αὐτοθελήτως δὲ πεσὼν, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς Πατρίδος καὶ τοῦ Λαοῦ του, καὶ μέγα ἀράμενος κλέος, ἐγένετο ἔνεκεν τῆς ὑψίστης ταύτης ἀρετῆς του, ὁ πατὴρ τῆς Δημοκρατίας,¹

Ὁ Λεωνίδαο ἐπίσης ἐν Θερμοπύλαις πεσὼν, ἀνύψωσε τὸ ὑπὲρ Πατρίδος *τελευτᾶν*, φρόνημα τοῦ Ἕλληνοο εἰς ἀξίωμα, καὶ ἐνέπλησε πᾶσαν ἐλληνικὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν ἀπλέρτου ἡρωϊσμοῦ, συνέπεια τοῦ ὁποίου ὑπῆρξαν αἱ λαμπραὶ νίκαι, τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῶν Πλαταιῶν! . . . Ὁ δὲ Κυναίγειρος ἐν Μαραθῶνι πεσὼν, ἐδίδαξε τοῖς συμπολίταις αὐτοῦ ὅτι, ὁ γενναῖος καὶ μεγαλοκάρδιος ἀνὴρ, οὐχὶ μόνον διὰ τῶν ὄπλων γινώσκει νὰ μάχηται, ἀλλὰ καὶ ἀνοπλος ὢν, διὰ τῶν ὀνύχων καὶ τῶν ὀδόντων! . . . Καὶ αὕτη μὲν ἡ διὰ τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῆς ἐκουσίου θυσίας, ἄμυνα τῆς Πατρίδος.

Ἡ δευτέρα δὲ καὶ ἡ δυσκολωτέρα, ἔστιν ἡ διὰ τῆς Πολιτικῆς,

¹ Πεσόντος αὐτοπροαιρέτως τοῦ Κόδρου, ἐναντίον τῶν Ἑρακλειδῶν τὸ 1080 περίπου π. Χ. οἱ Ἀθηναῖοι σωθέντες ἔνεκεν τοῦ θανάτου του ἀπὸ τῆς δουλείας, καὶ θεωρήσαντες ὅτι οὐδεὶς ἕτερος ἠδύνατο ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτὸν, ὡς βασιλεὺς, τὸν μὲν Θεὸν (Δία), ἐκῆρξαν Βασιλέα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ Μέδοντα, ἰσόβιον ἔρχοντα, καὶ οὕτω τὸ πρῶτον ἐγκαθιδρύθη ἡ Δημοκρατία, ἧτις καὶ προέκοψεν ἄνευ σφαγῶν, κλονισμῶν, καὶ ἐμφυλίων σπαραγμῶν, διότι ἐκ τῶν ἄνω ἐγένετο· πλάνη λοιπὸν οἰκτρὰ καὶ παχυλωτάτη, τῶν φρονούντων ὅτι, διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ μετὰ τῶν περιτριμμάτων τῶν ἀγορῶν καὶ τρυφῶν, καὶ τῶν ἐξώλης καὶ προώλης τυχοδιωκτῶν καὶ κηκούργων, δύναται νὰ ἰδρυθῇ Δημοκρατία διαρκῆς, καὶ εὐνομούμενη. . . . Μόνη ἡ ἐξογὸς ἀρετῆ, δύναται ν' ἀνιδρύσῃ καὶ παγίωσῃ Δημοκρατίαν· οὐχὶ ὅμως καὶ πάντοτε· ὡς ἡ πείρα τῶν παρελθόντων μακρῶν διδάσκει· αἰώνων! . . .

καὶ τῆς σταθερότητος τοῦ ἀκραδάντου ἐκείνου, πολιτικοῦ χαρακτῆρος ἐπιτελουμένη, δι' οὗ ὁ ἄνθρωπος ἐξισούμενος, οὕτως εἰπεῖν, μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἐγείρεται ὑπεράνω τῶν ὁμοίων του, καὶ καθοδηγεῖ αὐτοὺς ἀρχηγὸς ἠθικὸς γενόμενος, ὥσει μηχανήτης μέγας ἔλκων τὸν σίδηρον πρὸς ἑαυτὸν, καὶ οὗτος τὰ πλήθη, καὶ ὁδηγῶν αὐτὰ εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, ἧτοι τὸ Μεγαλεῖον, τὴν Εὐνομίαν, τὴν Εὐημερίαν καὶ τὴν Δόξαν ὅπως παρὰ μὲν τοῖς Ἰσραηλίταις, ἐποίησε τοῦτο ὁ θεόπνευστος Μωϋσῆς, ἐξαγαγὼν κατὰ τὴν Γραφὴν, τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ, ἐκ τῆς δουλείας τοῦ Φαραῶ' παρ' ἡμῖν δὲ, ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὁ Σόλων καὶ ὁ Λυκούργος, ἐξαγαγόντες ὁ μὲν τοὺς Ἀθηναίους, ὁ δὲ τοὺς Σπαρτιάτας, ἀπὸ τοὺς κευθμῶνας τῆς Ἀκολασίας, Διαφθορᾶς, Ἐξαχρειώσεως καὶ Ἀναρχίας, καὶ καθοδηγήσαντες αὐτοὺς εἰς τὰ περικαλλῆ καὶ ὑψίστοφρα μέγαρα, τῆς Ἀρετῆς, Εὐνομίας, Εὐημερίας καὶ Δόξης!...

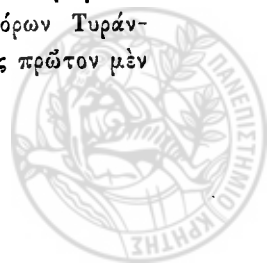
Ἐπὶ δὲ τῶν μηδικῶν, ὁ Ἀριστείδης, συνενώσας τοὺς Ἕλληνας, διατηρήσας τὴν μεταξὺ αὐτῶν ὁμόνοιαν καὶ ἁρμονίαν, καὶ ἐντέλει σώσας τὸν ἑλληνικὸν Πολιτισμὸν καὶ τὴν Ἑλλάδα σύμπασαν, διὰ τῆς μεγαλόφρονος ἀπαντήσεώς του, πρὸς τοὺς προτειναντας, πρὸ τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης Πέρσας, τὴν χορηγίαν τοῖς Ἀθηναίοις, πλούτου πολλοῦ, ἀνοικοδόμησιν τῶν καταστραφεισῶν Ἀθηνηῶν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης, ἂν μηδίωσιν, εἰπῶν,

« Ἔστ' ἂν ὁ Ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴη τῇ καὶ νῦν ἔρχεται,
» μήποτε ὁμολογήσειν ἡμέας Ἐέρξη... ἀλλ' ἐπέξιμεν ἀμυ-
» νόμητοι... »

Πρὸς δὲ τὸν τὰς προτάσεις ἀγαγόντα, βασιλέα τῆς Μακεδονίας ἐπίσης εἰπῶν,

« Σὺ δὲ τοῦ λοιποῦ λόγους ἔχων τοιούτῳ μὴ ἐπιφαίνοιο Ἀθη-
» ναίοισι, μηδὲ δοκέω χρῆστα ὑπουργεῖν, ἀθέμιστα ἔρδειν πα-
» ράγειε... »

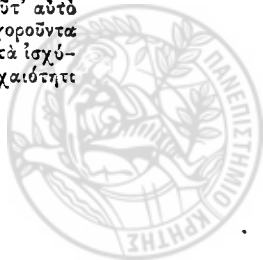
Βραδύτερον ὁ Θρασύβουλος, διὰ τῆς πολιτικῆς μᾶλλον αὐτοῦ τόλμης καὶ ἐπιχειρηματικότητος, ἢ τῆς στρατηγικῆς του μεγαλοφυΐας, σώσας τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τῶν τριάκοντα αἰμοδόρων Τυράνων!.. Οἱ δὲ Πελοπίδας καὶ Ἐπαμεινώνδας, σώσαντες πρῶτον μὲν

διὰ τῆς πολιτικῆς των τόλμης τὰς Θήβας, ἀπὸ τῆς τυραννίας τῆς σκληρᾶς, αἰμοβόρου, καὶ πικρᾶς, τοῦ Ἀρχία, Λεοντίδου, καὶ Φιλίππου, τῆς φαύλης καὶ ἐξώλης καὶ προώλης ταύτης Τριαυδρίας· εἶτα δὲ, καὶ διὰ τῆς πολεμικῆς των, μεγαλοπραγμοσύνης, ἐμπειρίας καὶ μεγαλοφυΐας, ἰδίως ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀνυψώσας αὐτὰς καὶ σύμπασαν τὴν Βοιωτίαν εἰς τὸν κολοφῶνα, τῆς Ἰσχύος, τοῦ Μεγαλείου καὶ τῆς Εὐκλείας!...

Ἄλλ' ὅμως ὅσον εὐκολόν ἐστιν, ἵν' ἀναδειχθῇ τις ἥρωες εἰς τὰ πεδία τῆς Τιμῆς, καὶ τῆς Δόξης, τὰ τῶν μαχῶν τοσοῦτον δύσκολος, ἢ ἀνάδειξις ἡρώων εἰς τὰ, ἐμπλεα ἀκνυθῶν καὶ τριβόλων πεδία τῆς Πολιτικῆς. Ὁ τίμιος πολιτικός, ἀπανταχοῦ τῆς Ἰφθλίου σήμερον, δὲν ἔχει νὰ πολεμήσῃ μόνον, τὴν πονηρίαν, κακοθήειαν, σοφιστεϊάν, ὑπουλότητα, καὶ τὰς δολίαις καὶ ἀφανεῖς ἐνεργείας, τῶν τυχόν, διεφθαρμένων πολιτικῶν αὐτοῦ ἀντιπάλων, ἀλλὰ πολλάκις, καὶ τὰς ἀπάτας, τοὺς δόλους, τὰς πλάνας, ἀνυπομονησίας, μικροφιλοτιμίας, ἐγωϊσμοὺς, ἀσταθείας τοῦ χαρακτῆρος, ἀχαριστίας, καὶ οὐτιδανὰς πλεονεξίας ἔνεκεν, ἀκορέστου αἰσχροκερδεΐας, ἰδίων αὐτοῦ ὀπαδῶν· διότι δυστυχῶς, οὔτε ἀτιμίας, οὔτε τιμητίας, οὔτ' ἐξοστρακισμοῦ νόμος ὑπάρχει ποῦ τῆς Ἰφθλίου, πρὸς περιστολὴν τῆς ἀναίσχυρτίας καὶ ἀσυνειδησίας· καὶ κατὰ τοῦτο ἐλαττοῦται, ὁ σημερινὸς τοῦ ἀρχαίου Πολιτισμοῦ!..¹ Συνέπεια δὲ τούτων ἐστίν, ἢ ἀποτυ-

¹ Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω νόμων τοῦ Σόλωνος, οὓς ἐπαινεῖ καὶ ὁ Ἡρόδοτος, ὡς ἐπιενεγκόντων τὴν ἠθικοποίησιν τῶν ἀρχαίων, καὶ ἰδίως τῶν Ἀθηναίων· τουτέστι, τῶν τελειοποιησάντων τὴν πολιτικὴν των ἀνατροφὴν, καὶ παραγαγόντων τοὺς, οὐχ! διὰ τῶν ἰδίων ἐαυτῶν λόγων καὶ τῶν ὀργάνων των, ἀναδεικνυμένους μεγάλους καὶ ἀναρέτους ἄνδρας, ἀλλὰ τοὺς πράγματι τοιοῦτους· ὑπῆρχε καὶ ἕτερός τις νόμος σοφὸς, μεγάλως ἐπαινούμενος, συντελέσας πρὸς μὲν ὀφθαλμῶν πολιτικῶν σταθερῶν χαρακτηρησίων, χρησιμωτάτων πρὸς παγίωσιν πολιτικῶν κομμάτων ἠθικῶν ἀρχῶν, καὶ οὐχ! ἰδιοτελῶν καὶ αἰσχροκερδῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμφερόντων, ὡς τὰ νῦν συμβαίνει παρ' ἀπάσῃ σχεδὸν τῇ Οἰκουμένῃ· ὁ νόμος οὗτος ἦν· ἢ ὑποχρέωσις νὰ τάττηται ἕκαστος εἰς ἓν κόμμα πολιτικόν, ἀσπαζόμενος τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ· ἕκαστον δὲ κόμμα ἦν ὑπόχρεον νὰ ἔχη πολιτικὰς ἀρχὰς κεκηρυγμένας καὶ γνωστὰς τοῖς πᾶσιν, ὥστε, ν' ἀσπάζηται ἕκαστος ταύτας ἐν ἐπιγνώσει, ὁ ἀπᾶς δὲ ἀσπασθεὶς τὰς ἀρχὰς ἑνὸς κόμματος, καὶ καταταχθεὶς ἐν αὐτῷ, ἀν ἐλείποσάντι καὶ δίκην πλάνητος περιεφέρεται ἀπὸ κόμματος εἰς κόμμα πρὸς ἐκτέλεσιν ἰδιοτελῶν συμφερόντων, ὡς τοῦτο μεγάλως εἴθισται σήμερον· ἀπεβάλλετο ὑπὸ πάντων τῶν κομμάτων, καὶ ἐκηρύσσεται ἄτιμος, τουτέστιν ἐτίθειτο ἐκτὸς τοῦ νόμου, καὶ καθίστατο πολιτικῶς νεκρὸς, ἐπίσης τοῦτ' αὐτὸ συνέβαινε καὶ εἰς τὸν ἐπαγγελλόμενον τὸν οὐδέτερον, ἦτοι τὸν κατηγοροῦντα πάντας, καὶ πάντα τὰ κόμματα, ἢ περιποιούμενον καὶ κολακεύοντα πάντα τὰ ἰσχύοντα, ὅπως ἐπωφελεῖται καταστρέφων τὴν πατρίδα· ὡς τὸ τοιοῦτον ἐν τῇ ἀρχαίότητι

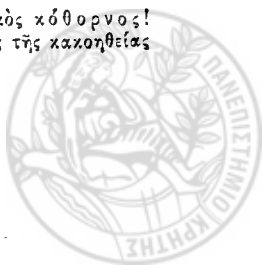

χία καὶ καταστροφῇ, τῶν λαμπροτέρων καὶ ἔθνωφελεστέρων πολιτι-
κῶν σχεδίων. Ἰδοὺ ὅθεν διατὶ, πολλαὶ μὲν εἰσὶν, αἱ κερδηθεῖσαι λαμ-
πραὶ εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν νίκαι, καὶ πολλοὶ οἱ ἀναδειχθέντες
λαμπροὶ ἥρωες καὶ ἔξοχοι στρατηγοὶ κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους
τῆς ἐποχῆς ἡμῶν αἰῶνας· ὀλίγιστα δὲ, αἱ εἰς τὰ πεδία τῆς Πολι-
τικῆς, πρὸς διαρρύθμισιν τῶν τυχῶν τῶν Λαῶν καὶ Ἐπικρατειῶν·
ὡς ὀλίγιστοι, καὶ οἱ ἀναδειχθέντες λαμπροὶ πολιτικοὶ ἥρωες καὶ,
ἔξοχοι ἐπ' ἐθνικῇ ὠφελείᾳ ἡγήτορες ἐθνῶν! . . .

Ἐνα μόνον τοιοῦτον, ἠυτήχησε νὰ λάβῃ ἡ ἀτυχὴς ἡμῶν Πα-
τρις, κατὰ τὴν ἐκ τοῦ αἵματηροῦ ἱεροῦ αὐτῆς ἀγῶνος ἔξοδόν της,
τὸν αἰοίδιμον Κυβερνήτην Ἰωάννην Καποδίστριαν, καὶ τοῦτον μόλις
ἀρξάμενον, τοῦ πολυμόχθου τῆς ἠθικοποιήσεως, τοῦ φωτισμοῦ, καὶ
τῆς εὐημερίας τοῦ Ἑλληνος εὐκλεοῦς ἔργου, τὸ μαιφόνον ἐγγχειρί-
διον, καὶ ἡ καταχθόνιος τῆς στυγεραῆς Δολοφονίας σφαῖρα, τὸν
ἀφήρπασεν ἀπὸ τὰς ἀγκάλας, τῶν ἔτι καὶ νῦν βαρυπενθούντων τὴν
στέρησίν του, φίλης Πατρίδος, καὶ ἀναξιοπαθήσαντος ἑλληνικοῦ
Λαοῦ, τοσοῦτο σκληρῶς συκοφαντηθέντων, καὶ περιῦθρισθέντων,
ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἑλληνικοῦ μεγαλείου, διὰ τὸ πικρὸν καὶ πολυ-
δακρῶδες θρηνηθῆν, καὶ ἔτι καὶ νῦν θρηνούμενον αἵματοσταγῆς
τοῦτο σύμβαμα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἀληθὲς καὶ πραγματικὸν
μέγα ἐθνικὸν δυστύχημα! . . .

Ἐν ἄνωτέρῳ ὑπ' ὄψιν ἔχοντες, ὃ ἀγαπητοὶ συμπολίται, ἀνάγκη
ἵνα συνθῶμεν, καὶ βάλλωμεν ἐν ταῖς φρεσὶν ἡμῶν ὅτι, οὔτε ἡ σε-
πτὴ ἡμῶν Βασιλεία κραταιωθήσεται· οὔτε τὸ ὠραῖον ἡμῶν Σύν-
ταγμα λειτουργήσει· οὔτε Κυβέρνησις ἰσχυρὰ συγκροτηθήσεται· οὔτε
Βουλὴ μόνιμος καὶ ἐθνικὴ ὑπάρξει· οὔτε ὑπαλληλία ἐντελῶς ἱκανὴ,
πεπειραμένη καὶ τιμίᾳ· οὔτε στρατὸς ἠθικὸς καὶ πειθαρχῶν καθ'
ὄλα· τῶν δύο τελευταίων τούτων μάλιστα ὄντων, καὶ τῶν μόνων
στηριγμάτων ἰσχυραῆς Κυβερνήσεως, ἧς τινος, ἥτε Πατρίς καὶ ἡ Βα-
σιλεία μεγίστην ἔχουσι νῦν ἀνάγκην· ἀλλ' αἱ εἰδεχθεῖς, Ἀναρχία
καὶ Φαυλοκρατία, θέλουσι λυμαίνεσθαι τὴν ὠραίαν ἡμῶν Πατρίδα,

εἰς ὑψίστον βαθμὸν μετῆλθεν ὁ Θραμμένης, ὁ ἀποκληθεὶς πολιτικὸς κόθορνος!
Ἐν τέλει δὲ, αἰσχρῶς καὶ ἀθλίως καταστρέψας τὸν βίον, ἀξίως τῆς κακοηθείας
καὶ δολοφροσύνης του! . . .

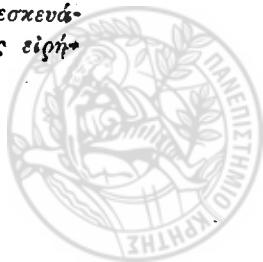

πρὸς αἴσχος καὶ ὄνειδος ἡμῶν καὶ, βλάβην τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν, καὶ τῶν τιμαλφεστέρων ἐθνικῶν συμφερόντων ἂν, οἱ τίμιοι, ἐνάρεστοι, καὶ πεπειραμένοι πολῖται, οἱ λόγῳ καὶ ἔργῳ δυνάμενοι νὰ καθοδηγήσωσι τὸν ἀγαθόν, εὐφυᾶ, ἐπιχειρηματίαν, καὶ ὀργῶντα πρὸς τὰ εὐγενῆ καὶ μεγάλα ἔργα, στερούμενον ὁμῶς ἔτι, ἐντελοῦς πολιτικῆς ἀνατροφῆς καὶ πείρας, ἑλληνικὸν Λαόν, δὲν συνασπισθῶσιν ἐκλέγοντες ἓνα πολιτικὸν ἀρχηγόν, καὶ ἡγήτορα ἀναμέσον τῶν νῦν πολιτευομένων, τὸν δι' ἔργων ἐπὶ μᾶλλον ἀποδείξοντα ὅτι, ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους, δύναται κάλλιον νὰ σκεφθῆ καὶ συνεργασθῆ συνταγματικῶς, καὶ ἔθνωφελῶς, μετὰ τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν Ἄνακτος, πρὸς διαφρόθμισιν καὶ προαγωγὴν τοῦ μέλλοντος, τῆς φιλάτης Πατρίδος, καὶ τῆς σεπτῆς Βασιλείας· τὴν μὲν κρατῶντων, τὴν δὲ λαμπρῶν καὶ μεγαλύνων!.. Ἀπὸ τῆς εὐεξίας δὲ τούτων, ἐξελεύσονται, ὡς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς ἡ Ἄθηνά ἐξῆλθε, καλὴ καὶ μεγάλη, καὶ τὸ δόρυ κραδαίνουσα, ἡ εὐημερία, τὸ μεγαλεῖον, καὶ ἡ δόξα τῆς τοσοῦτο τεταπεινωμένης καὶ βαρυσταλγούσης ἑλληνικῆς Φυλῆς, πρὸς τιμὴν καὶ δόξαν ἡμῶν, τῶν νῦν ἐλευθέρων Ἑλλήνων!.. Ἄλλα πρὸς ἐπίτευξιν τούτου ἀπαιτηθήσονται ἐκθυμοὶ καὶ βαρεῖς ἀγῶνες, τῆς Ἀρετῆς, κατὰ τῆς Κακίας καὶ Πονηρίας· οὐδεὶς ὁμῶς μὴ ἀποκνησάτω συντασσόμενος τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ ἀγωνιζόμενος τὸν καλὸν ἀγῶνα, ἀναλογιζόμενος ἐν τῇ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ αὐτοῦ ὅτι,

« . . . . Οὐ οἱ ἀεικῆς, ἀμυνομένῳ περὶ Πάτρης
 » Τεθνάμεν· ἀλλ' ἄλογός τε σόη καὶ παῖδες δπίσσω,
 » Καὶ οἶκος καὶ κλῆρος ἀκήρατος . . . . . »

Καὶ ταῦτα μὲν, ὡς πρὸς τοὺς ἠθικοὺς καὶ πολιτικοὺς ἀγῶνας, παντὸς τιμίου καὶ ἐναρέτου πολίτου καθῆκον ἔχοντος, πρὶν παραδοῦς τὸ πνεῦμα καὶ ἐγκαταλιπὼν τὴν πρόσκαιρον ταύτην ζωὴν, ἀπέλθῃ εἰς τὴν Αἰωνιότητα, ἵνα δυνηθῆ νὰ εἴπῃ μετὰ τῶν μεγάλων ἡμῶν προγόνων,

« . . . . Ἡμεῖς οἱ δε, οἱ νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστῆκεν ἡλικίᾳ, ἐπηνέξασαμεν τὰ τῆς Πατρίδος, καὶ παρεσκευάσαμεν αὐτὴν τοῖς ἐπιγιγνομένοις, καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην εὐταρκεστάτην . . . . . »

Δ.

ΧΡΥΣΗ τῆς φιλάτης Πατρίδος, καὶ τῆς Βασιλείας ΕΛΠΙΣ φίλη ΝΕΟΛΑΙΑ ! Ὅτε, ἡ Ἑλλὰς νικήτρια ἐν Μαραθῶνι, καὶ ἐκτεινομένη πρὸς Βορρᾶν μέχρι τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου, πρὸς Ἀνατολὰς, ἀπὸ τοῦ Νέστου καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Διομήδους μέχρι τῆς Ἰβηρίας, καὶ πρὸς Νότον ἀπὸ τῆς Κύπρου μέχρι τῆς Λιβύης· τουτέστιν, ὅτε διετέλει κυρίαρχος τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου, Θρακικοῦ Βοσπόρου, Προποντίδος, ἀνατολικῶν παραλίων τοῦ Ἀδρία, μεσημβρινῆς Ἰταλίας, μεσημβρινῶν παραλίων τῆς Γαλατίας, ἀνατολικῶν τῆς Ἰσπανίας, καὶ τῶν βορείων τῆς Ἀφρικῆς· σχεδὸν, συμπάσης τῆς Μεσογείου· τὰς μὲν τῶν χωρῶν τούτων κεκτημένη ὡς ἰδίας χώρας, τὰς δὲ διὰ τῶν παμπληθῶν ἀποικιῶν αὐτῆς, νεμομένη ἐπίσης ὡς ἰδίας· κατέχουσα δηλαδὴ, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐν τοῖς προμνησθεῖσι τόποις, οἷαν σήμερον, ἡ θαλασσοκράτωρ μεγάλη Βρετανία ἐν Ἰνδίας, Ἀμερικῇ, Ἀφρικῇ, καὶ νέᾳ Αὐστραλίᾳ θέσιν· τότε, οἱ μεγάλοι ἡμῶν πρόγονοι οἱ τὴν τότε νεότητά συνιστάντες, Θεμιστοκλεῖς, Ἀριστεῖδαι, Ξάνθιπποι, Κίμωνες, κλπ. ἐξὸν αὐτοῖς, οἱ μὲν μὴ πλούσιοι ἀπερχόμενοι ὅπου ἂν ἐβούλοντο νὰ πορίζωνται ἀπόνως, πλοῦτον καὶ τιμὰς, ἄνευ παιδείας καὶ ἀρετῆς, οἱ δὲ πλουτήσαντες ἢ πλουτοῦντες, νὰ διάγωσιν ἐν ἀεργείᾳ καὶ τρυφῇ, τρώγοντες, πίνοντες, κιθαρωδοῦντες, κωμάζοντες, θεατρομανοῦντες, ῥησικοποῦντες, ἐργολαβοῦντες, ῥωποπερπερηθροῦντες, θεσοθηροῦντες, μεμφόμενοι καὶ περιφρονοῦντες δοκησιοφίας καὶ ματαιοδοξίας χάριν, τὰ τε θεία καὶ ἀνθρώπινα, καὶ γιγνόμενοι ὄργανα ἐθνοφθῶρων καὶ ἐπονεϊδίστων φατριῶν, ἐπιλανθανόμενοι τῆς φίλης Πατρίδος· οὐχὶ μόνον, οὐδὲν τοιοῦτον ταπεινὸν καὶ ἀγενὲς ἐποίουν, ἀλλὰ, ὁ μὲν Θεμιστοκλῆς, πάντα ταῦτα καταδηλότατος ἦν ἀποτροπιαζόμενος, καὶ λέγων τοῖς πυνθανομένοις αὐτὸν φίλοις, ὅτι, « οὐκ εἶ̄ αὐτὸν καθέυδειν τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον » τοῖς δὲ σκόπτουσιν αὐτὸν φαύλοις καὶ ἐκδεδιητημένοις ὅτι, οὐκ ἐγίγνωσκεν ἄδειν καὶ κιθαρίζειν, ἀπήντα,

ᾠ Ἀλλ' ἐγὼ ταῦτα μὲν οὐ μεμάνθηκα, εἰδὲ πόλις μικρὰ καὶ

»εὐτελής καὶ κακῶς ἔχουσα δοθῆ μοι, γιγνώσκω μεγάλην, καὶ
»λαμπρὰν καὶ εὐδαίμονα ἀπεργάσασθαι.»

Ὁ δὲ Ἀριστείδης, τὸν Κλεισθένην ὡς τύπον καὶ ὑπογραμμὸν
λαμβάνων, καὶ ὑπερβαίνων αὐτὸν, εἰς ἀγαθοεργίαν, σύνεσιν, ἀρετὴν
καὶ δικαιοσύνην, ἐπλήρου τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς καλῆς αὐτοῦ φήμης,
καὶ ἐν Ὀλυμπίοις, ὅτε ὁ ποιητὴς ἀνεφώνει,

«...Οὐ γὰρ δοκεῖν, ἀλλ' εἶναι δίκαιος θέλει,»

«Βαθειαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος,»

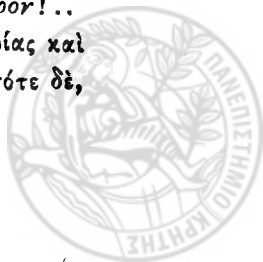
«Ἐξ ἧς τὰ κεδνά, βλαστάνει βουλεύματα.»

Πάντες ἀπέβλεπον κροτοῦντες τὰς χεῖρας πρὸς αὐτόν· καὶ ὁ Κί-
μων, προπαρασκευαζόμενος ἀθορύβως καὶ, τὸν Ἀριστείδην μιμού-
μενος, ἐδείκνυε κατὰ μὲν τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ξέρξου, τὴν μεγα-
λειότητα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· κατὰ δὲ τὴν ἐν τῇ διοικήσει τῆς πολι-
τείας ἀναβρῆσει του, τὴν περινοίαν, δεξιότητα, καὶ τὸ ξένον νεπο-
δισμοῦ (népotisme), πανελλήνιον αὐτοῦ πνεῦμα, πρὸς μεγάλυνσιν
καὶ λαμπρότητα, οὐχὶ μόνον τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος τῶν Ἀθηνῶν,
ἀλλὰ καὶ συμπάσης τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ νεο-
λαΐα τῆς λαμπρᾶς προγονικῆς ἡμῶν ἐποχῆς· διὰ κλέους καὶ ἀρετῆς,
πληρώσασα τὴν Ἰφίλιον, ἅπερ, κατὰ τὸ θεσπέσιον ἔπος,

«Ἔσονται θάνατα καὶ ἀγείρω ἤματα πάντα . . . .»

Τουτέστιν, ἄξια θαυμασμοῦ, μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων! . . .

Οἱ δὲ μεγάτολμοι καὶ ὑψικλεεῖς πατέρες ἡμῶν, παραλαβόντες
τὴν φίλην Πατρίδα δούλην, καὶ ἐγείραντες τὸν ἱερὸν ὑπὲρ ἀνεξαρ-
τησίας ἀγῶνα, δὲν ἠτύχησαν μὲν, ν' ἀπελευθερώσωσι σύμπασαν
τὴν ἐπὶ Κίμωνος καὶ Θουκυδίδου Ἑλλάδα, εἴτε πολιτικῆς ἀπειρίας,
εἴτ' ἐγώϊστικῶν σφαλμάτων, ἰδίως δὲ ἐλλείψεως ὑπὸ τινῶν ἐκ τῶν
δρώντων μετριοπαθείας καὶ αὐταπαρνήσεως, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν
ἐμφυλίων σπαραγμῶν, ὧν ἕνεκεν, μεγάλως ἐμειώθησαν, τὰ πρῶτα
εὐτυχῆ ἀποτελέσματα τῆς ἀνδρίας καὶ τοῦ ἠρωϊσμοῦ των! . . Διὸ,
καὶ ἐν τέλει εἶδον, μετὰ βραθείας λύπης καὶ πικρίας, βεβαίως δὲ,
καὶ σπαραξικαρδίου μεταμελείας, *δίκην ἐλεημοσύνης*, νὰ δοθῆ αὐ-
τοῖς, ἐν μόνον μέρος ἐλάχιστον τῆς φίλης Πατρίδος, *ελευθερον!* . .
Ἀλλ' ὅμως, ὅπως ποτ' ἂν ᾔ, οἱ πατέρες ἡμῶν διὰ τῆς ἀνδρίας καὶ
τοῦ ἠρωϊσμοῦ των, παρέδωκαν ἡμῖν ἐν μέρος τῆς φίλης, τότε δὲ,

δούλης Πατρίδος ἐλευθέρων· ἐσμὲν δὲ πεπεισμένοι ὅτι, ἂν οἱ πλείους ἐκ τῶν τότε ἀγωνιζομένων καὶ δρώντων, ἐγίγνωσκον τὰ ἐπόμενα σωτήρια τοῦ θεσπεσίου Ὀμήρου ἔπη,

« Ἀφρήτωρ, ἀθέμιτος, ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνος, »

« Ὅς πολέμου ἔραται, ἐπιδημίου ὀκρῶδεντος... »

δὲν θὰ ἐστερουνοτο τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς νὰ πράξωσιν ὅτι, ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀριστείδης ἐν Σαλαμῖνι, καὶ πάλιν ὁ Ἀριστείδης ἐν Πλαταιαῖς· ἀναμφηρίστως, δὲν ἤθελον ἀφεθῆ νὰ γενῶσιν ἔρμαιον, δολίῶν εἰσηγήσεων, εἰδεχθῶν παθῶν, ἐμφυλίων ἐρίδων, καὶ συνεπῶς, αἴτιοι πολυδακρύτων κολοβώσεων τῆς φιλότατης Πατρίδος ! . . Ἀλλ' ὁ γέγονε, γέγονε· μεγάλη εὐγνωμοσύνη, τιμὴ καὶ δόξα, ὀφείλεται τοῖς πατράσιν ἡμῶν διότι, καίτοι σφαλέντες, ὅμως κητύχησαν νὰ παραδόσωσιν ἡμῖν μετὰ βραρεῖς, καὶ πλήρεις στερησεων, θυσιῶν καὶ αἱμάτων ἀγῶνας, ἐν μέρος, ἔστω καὶ ἐλάχιστον, τὸν πυρῆνα, τῆς φιλότατης Πατρίδος ἐλευθέρων ! . . .

Τί δ' ἐποίησαν ἔκτοτε, οἱ τὸν ἀγῶνα διαδεξάμενοι, καὶ τὰ κοινὰ διαχειρισθέντες ; ὅτε μὲν ὤς, « κακὴ γλῆρη », ἡμαύρου τὴν ὠραίαν λάμψιν τῶν ὀφθαλμῶν τῆς φιλότατης Πατρίδος, διὰ τῆς ἐν ἐπιγνώσει ἐξεγέρσεως,

« Πολέμων ἐπιδημίων ὀκρυσέντων. »

ὅτε δὲ,

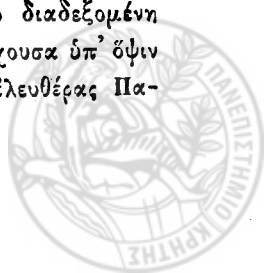
« Φθινύθεσκον φίλον κῆρ. »

εἰς ἀσειφροσύνας, δημοβορίας, καὶ παρεμποδίσεις τῆς εὐημερίας, καὶ προόδου τοῦ ἔθνους ! . . Τίς αὐτῶν τῶνόντι, πρὸς ἀπόκτησιν ἀληθοῦς, καὶ δικαίας δόξης, διὰ τῆς ἐπιτελέσεως, ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς τὸ, τῇ Πατρίδι συμφέρον ἐργασθεῖς, καὶ πληρῶν ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν ἀξιόγαστον ταύτην ῥῆσιν,

« Ὡς ποτὲ τις ἔρειε· τὸ δ' ἀμὸν κλέος οὔποτε ὀλεῖται. »

Ἦρατο κλέος ἀφθορον, ἔνεκν, μεγάλης τινος καὶ λαμπρῆς πατριωτικῆς πράξεως ; Σχεδὸν οὐδεὶς ! . . . »

Σὺ λοιπὸν, ὦ προσφιλὴς Νεότης, ἡ μετὰ βραχὺ διαδεζομένη τὴν νῦν γενεάν, τ' ἀνωτέρω ἐν φρεσὶ βαλοῦσα, καὶ ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὴν σμικρότητα, ταπεινώσιν καὶ εὐτέλειαν τῆς νῦν ἐλευθέρως Πα-

τρίδος, καὶ τὴν δουλείαν τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν μας· καὶ ὅτι, κατὰ τὸ ξενοφώντειον,

« . . . . Ἴσως οὖν εἴποιεν πολλοὶ τῶν φασκόντων φιλοσοφεῖν »
» ὅτι, οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἀδίκος γένοιτο, οὐδὲ ὁ σώφρων ὑβρι-
» στής, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν, ὢν μάθησις ἔστιν, ὁ μαθὼν ἀνεπιστήμων
» ἂν γένοιτο· ἐγὼ δὲ περὶ τούτων οὐχ' οὕτως γιγνώσκω. Ὅρῳ γάρ,
» ὥσπερ τὰ τοῦ σώματος ἔργα, τοὺς μὴ τὰ σώματα ἀσκούοντας οὐ
» δυναμένους ποιεῖν, οὕτω καὶ τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα, τοὺς μὴ τὴν
» ψυχὴν ἀσκούοντας οὐ δυναμένους· οὔτε γὰρ ἂ δεῖ πράττειν, οὔτε
» ὢν δεῖ, ἀπέχεσθαι δύνανται. . . . »

Ζήλωσον, τὰ μεγάλα, εὐκλεῆ, καὶ ἐνάρετα ἔργα τῶν προγόνων,
καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος πατέρων ἡμῶν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ χα-
μαιζήλα τῶν μετ' αὐτοῦς· ἐκπαιδευομένη δὲ, εἰς σοφίαν, ἀνδρίαν,
σωφροσύνην, λιτότητα καὶ μετριοπάθειαν, καὶ πᾶσαν ἐτέραν ἀσκού-
σα ἀρετὴν, ἀναδείχθητι ἀξία τοῦ μελιρρύτου ἔπους, τοῦ ἰδρυτοῦ
τοῦ ἀνθρωπίνου μεγαλείου θεοπνεύστου Ὁμήρου, χαρακτηρίσαντος
τὴν ταῦ νέου τελειότητα, εἰς τὸν ἀγαθὸν Διομήδην, ὡς ἔπεται,

« Τυδείδῃ, περὶ μὲν πολέμῳ ἔνι καρτερὸς ἔσσι, »

« Καὶ βουλῇ μετὰ πάντας ἀμύλιας ἔπλευ ἄριστος. »

Μὴ ἀνεχομένη οὐδέποτε, οὔτε ξένος, οὐθ' ὁμογενῆς, οὔτ' ἄλλος
οὐδεὶς, ἵνα ἰδῶν σε, ἀναφωνήσῃ ὑπὸ σχετλιασμοῦ πλησθεὶς,

« . . . . . Σὺ δ' ἀπτόλεμος καὶ ἀναλκίς, »

« Οὔτ' ἐν πολέμῳ ἐναρίθμιος, οὔτ' ἐνὶ βουλῇ. »

Ἄλλὰ τοῦτ' ἀντίον, ὁ θεώμενός σε σωφρονοῦσαν, ἐργαζομένην,
καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπιτελοῦσαν, μεμαγυμένος καὶ ἔμπλεος ἐνθουσιώ-
δους θαυμασμοῦ, νὰ λέγῃ,

« Ὅπου γὰρ νέοι θεοὺς σέβονται, τὰ δὲ πολεμικὰ ἀσκοῖεν,
» πειθαρχεῖν δὲ μελετᾶν, πῶς οὐκ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα, μεστὰ
» ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι ; . . . »

Τότε δὲ, καὶ πάντες ἡμεῖς εἴ φιλοῦντές σε, καὶ εὐχόμενοι ἐγ-
καρδίως ὑπὲρ τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης σου, πλήρεις ἀγαλλιάσεως
ὡς καθορῶντες πληρούμενα καὶ τὰ, ἐν τῷ ἀφιερουμένῳ σοι ποιή-
ματι ἔπη,

« Πόλεις ζητοῦν νὰ γῶσι, τὰ τεῖχη κρημιζούσας,

» Τοὺς ὀλυμπιονίκας των, ἐντὸς εἰςθιβαζούσας,

«Συνέδρια νὰ ἴδωσι, σοφῶν τε καὶ μεγάλων
»Ἀνδρῶν· καὶ τῆς Ἑλληνικῆς, νεότητος τὸ θάλλον
»Κάλλος τὸ ἀρειμάνιον, τὸ πάλλον εὐρὺ στήθος,
»Πρὸς δόξαν καὶ πρὸς ἀρετὴν, μὲ σοβαρὸν τὸ ἦθος.»

Ἄδιστακτως καὶ δλοψύχως, θέλομεν ἀναγνωρίσει τὴν πράγματι χρυσὴν, τῆς φιλτάτης Πατρίδος καὶ τῆς Βασιλείας ἀληθῆ ἐλπίδα, ἥτοι, τὸν μέλλοντα μεγακλεῆ,

« Μύθων τ' ἐσθλῶν ῥητῆρα, πρηκτῆρα τ' ἔργων λαμπρῶν. »

Ἐν σοί· πεπληρωμένοι δὲ, τερψιθύμου προςδοκίας, διὰ τὸ ἀνατέλλον λαμπρὸν ζώπυρον, τοῦ μέλλοντος *μεγαλείου*, *δόξης*, καὶ *εὐημερίας* τῶν Πανελλήνων, θέλομεν μετ' εὐφροσύνης ἀναβοήσει τὸ τοῦ Εὐαγγελίου,

« *Nῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν Σου Δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά Σου ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου, τὸ Σωτήριόν Σου, ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν Φῶς, εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν λαοῦ Σου Ἰσραὴλ! . . . »*

Ο ΠΟΙΗΣΑΣ.

ΤΟΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΣ.

Φίλοι ἀναγνώσται, βραχείας τινὰς διασαφήσεις ἐπὶ τοῦ ὑπ' ὄψιν σας ποιήματος.

α') Τινὰ τῶν ἀφηρημένων, οἷον, δόξα, σοφία, ἀνδρία, πατριωτισμὸς, νίκη, ἡρωϊσμὸς κτλ., εὐρηγται ἐν τῷ ποιήματι ὅτε μὲν, διὰ μικροῦ γράμματος, ἔτε δὲ διὰ κεφαλαίου γεγραμμένον ἔχοντα τὸ ἀρχικὸν στοιχεῖον, οἷον Δόξα καὶ δόξα, Νίκη καὶ νίκη, Ἡρωϊσμὸς καὶ ἡρωϊσμὸς κτλ., τῆς γραφῆς διὰ κεφαλαίου ἐποησάμεθα χρῆσιν, ὡσάκις τὸ ἀφηρημένον παρίστατο ὡς πεπροσωποποιημένον.

β') Ὡς πρὸς τὴν συχὴν τῶν ἐπωδῶν (refrain) ἐπανάληψιν, ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ποιήματος, καθορᾷ ὅτι, πολλὴν διακεχωρισμένην ὕλην, ἔδει ἵνα συνδέσωμεν· αἱ ἐπωδαὶ λοιπὸν ἐχρησίμευσαν ἀφ' ἑνὸς μὲν, ὡς μεταβικὸς σύνδεσμος ἢ ἀποσιωπητικὸς, ἀφ' ἑτέρου δὲ, ὡς συντημητικὸν τῶν στροφῶν, καὶ τρίτον, διότι περιελήφθησαν ἐν αὐταῖς, ἄθροισμά τι, ἐθνικῶν ἰδεῶν, αἵτινες ἐπιθυμοῦμεν νὰ καταστῶσι διὰ τῆς συχῆς ἐπαναλήψεως, κοινὴ συνείδησις, διατηρούμεναι εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀναγνωσόντων τὸ ποίημα, ἔστω καὶ ἅπαξ.

γ') Τύπους τινὰς ῥημάτων ἄλλα, δύο ἢ τριῶν, οἵτινες δὲν εὐρίσκονται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις πεζογράφοις, οὐχὶ δὲ καὶ τοῖς ποιηταῖς, φέρ' εἰπεῖν, πολεμάω ἀντὶ πολεμέω, σπαθέω ἀντὶ σπαθάω, κτλ., ὡς οἱ ἀρχαῖοι κατὰ τὴν αἰολίδα φωνὴν ἔλεγον, ἀμὸν ἀντὶ ἐμὸν κτλ.

δ') Μόλην τὴν καταβληθεῖσαν προσοχὴν κατὰ τὰς διορθώσεις, ἔλαβον χώραν ὀλίγιστα παροράματα, ὧν τὰ οὐσιώδη, εὐρίσκονται διωρθωμένα εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου.

ε') Τοῦ προκειμένου τὴν δημοσίευσιν ἐπιτρέψαντες ποιή-
ματος, οὐδὲλως προυτιθέμεθα τὴν ἐπιδίωξιν δάφνης ποιητοῦ,
ἀλλ' ἀπλῶς τὴν παράδοσιν εἰς τὴν κοινωνίαν, τῶν ἐν αὐτῷ
ιδεῶν, ἃς ἐν συνειδήσει θεωροῦμεν ὡς συντελεστικάς, διὰ τὴν
βελτίωσιν τῶν κοινῶν, ἤτοι, τὴν κραταίωσιν τῆς σεπτῆς
Βασιλείας, καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς εὐημερίας τῆς φίλης Πα-
τρίδος, ἂν καταστῶσιν ἐθνικὴ συνείδησις.

Ο ΠΟΙΗΣΑΣ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

	Σελίς
Α'. Τὸ μαρτύριον τοῦ Παναγ. Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε'.	1—4
Β'. Τὸ πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς Αὐτοκρατορίας, τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ λαῶν. — ἡ εἰσαγωγή εἰς τὸν κατὰ τὸ 1821 ἱερὸν ἀγῶνα. — α'. Σπρεια. — β'. Πελοπόννησος καὶ νῆσοι. — γ'. Ἐλεγείον ἀποκαλύψεως.....	4—14
Γ'. Ἡ διάσωσης καὶ κηδεῖα, τοῦ σκηνώματος τοῦ Παναγ. Πατριάρχου.....	15—18
Δ'. Ὁ ἱερός ὑπὲρ Ἀνεξαρτησίας Ἀγὼν τοῦ 1821. — α'.) Χέρσος Ἑλλάς. — I. Ἀγῶνες. — II. Ἐλεγείον εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐκλειαν αὐτῆς. — III. Ἀγῶνες. — β'.) Πελοπόννησος. — I. Ἀγῶνες. — II. Ἐλεγείον εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐκλειαν αὐτῆς. — III. Ἀγῶνες. — γ'.) Αἱ νῆσοι καὶ ἡ θάλασσα. — I. Ἀγῶνες. — II. Ἐλεγείον εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐκλειαν τῆς Ἰωνίας καὶ τῶν νήσων. — III. Ἀγῶνες. — δ'.) Ἡ Κρήτη. — I. Ἀγῶνες. — II. Ἐλεγείον εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐκλειαν αὐτῆς. — III. Ἀγῶνες.....	19—88
Ε'. Ἡ Ἐγκαταλιμπανομένη ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας Ἑλλάς. — α'. Ἡ ἐγκατάλειψις. — β'. Ὁ Ἰεραῖος εἰσβολὴ ἐν Πελοποννήσῳ. — γ'. Τὸ ἡρωϊκὸν Μεσολόγγιον, ἡ ἔξοδος καὶ ὀλοκαύτωςίς του. — δ'. Ἐκστρατεία τῆς Ἀττικῆς, αἱ νίκαι, καὶ ὁ θάνατος τοῦ μεγαλοουργοῦ Καραϊσκάκη. — ε'. Αἱ καταστροφαι τῆς Καλλιβύθης καὶ τοῦ Φραγκοκαπέλου, καὶ αἱ πτώσεις τῆς Ἀττικῆς μετὰ τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ τῆς Κρήτης. — ς'. Ἡ πικρὰ λύσις τοῦ αἰμοσταγοῦς δράματος τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος τοῦ 1821.....	89—104
Ϛ'. Ἐλεγείον. — Ὁ Μεγαλομάρτυς Ῥήγας ὁ Φερραῖος, καὶ αἱ περὶ ἐθνικοῦ μεγαλείου ιδέαι του, ὑπὸ πολιτικὴν ἔποψιν.	104—112
Ζ'. Ἐλεγείον. — Ὁ Μεγαλομάρτυς Παναγ. Πατριάρχης, καὶ αἱ περὶ ἐθνικοῦ μεγαλείου ιδέαι του, ὑπὸ θρησκευτικὴν ἔποψιν.....	112—118

ΕΠΗ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΓΕΡΟΝ ΑΓΩΝΑ

ΥΠΕΡ ΤΗΣ

ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΤΩΝ ΕΝ Τῇ ΑΝΑΤΟΛῃ,

ΔΟΥΛΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ,

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1821.

Α΄.

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ
ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Ε΄.

Πρὸς τὸν Πατέρα τῆς Ζωῆς, καὶ τῆς Ἐλευθερίας,
Τὸ βλέμμα Σου τὸ ἔσχατον, ὑψοῖς τῆς ἀγωνίας!
Καὶ πλήρης κατανύξεως, πλήρης πικρῶν δακρῶν,
Τὸν ἀπευθύνεις προσευχήν¹... «Τῶν ἄστρον καὶ ἡλίων,
Ὡ πάνσοφε Δημιουργέ, ὡς τὸν σεπτὸν υἱόν Σου,
Προσέταξας τὰ ῥήματα, τῶν θείων ἐντολῶν Σου,
Ἐπιτελῶν, νὰ ὑψωθῆ, ἐπὶ σταυροῦ ἐκ ξύλων,
Καὶ ἐπ' αὐτοῦ προσηλωθεῖς, διὰ ὀξέων ἤλων,

¹ Ὁ Παναγιώτατος Πατριάρχης, παρίσταται ἐνώπιον τοῦ ἱκρίωματος καθ' ἡν στιγμήν, ἐμελλε νὰ ὑποστῆ τὸ μαρτύριον, προσευχόμενος.

Νὰ ἀναστήσῃ τοὺς θνητοὺς, ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας,
Καὶ τῆς Μακαριότητος, καὶ τῆς Ἀθανασίας,
Τὰς πύλας νὰ ἀνοίξῃ,
Τοῦ Παραδείσου τὴν ὁδὸν, τοῖς ἐπὶ γῆς νὰ δείξῃ,

Ἐπὶ ἀγχόνῃς καὶ ἐγὼ, τὸ πνεῦμα παραδίδω,
Τοῦ Ἔθνους τὴν ἀνάστασιν, ἀφοῦ ὡς ἄστρου ἴδω,
Φωτολαμπῆ ἀνατολὴν, τὸ σύμπαν νὰ φωτίσῃ,
Ὡς ἔκρηξις ἠφαιστειοῦ, τὸν θρόνον νὰ κρημνίσῃ,
Τῶν διωκτῶν τῆς Πίστεως, καὶ τῆς Ἐλευθερίας!...
Καὶ τὸν μυριοπόθητον, τῆς Παλιγγενεσίας,
Ὡς πλοῖον νὰ ἀσφαλισθῆ, σωτήριον λιμένα,
Τοῦ Ἔθνους τὸ μαρτύριον, ἄς πληρωθῆ εἰς ἓνα!...
Ὡ Πάτερ, τὸ ποτήριον, τὸ ἔμπλεον πικρίας,
Κενώνω μέχρι τῆς τρυγῆς, ὑπὲρ Αὐτονομίας,
Τοῦ ταλαιπώρου Γένους!...
Τέλεσον τῆς Ἀνάστασιν! Φείσου τοὺς σφαττομένους!...»

Τοιαύτην τὸν ἀπηύθυνας, εὐχὴν δάκρυα χύνων,
Ἄγγελος δὲ ἐξ οὐρανοῦ, ἦλθε φωνὴν ἀρίνων,
Παρηγορίας ῥήματα, ἐξ οὐρανοῦ κομίζων,
Βροντῶν καθὼς ὁ κεραυνὸς, καὶ τὸν ἀέρα σχίζων!...
Ὡς ἀστραπὴ διέτρεξε, τὰ πλήθη τῶν ἀστέρων,
Καὶ παρὰ τὸ ἐκρίωμα, σταθεῖς φωνεῖ· « ὦ γέρον,
Τὴν δέησίν σου ἤκουσεν, ὁ Βασιλεὺς τῶν ὄλων,
Τὸ σύμπαν θὰ συνταραχθῆ, μέχρι τῶν δύο πόλων,
Οἱ Ἕλληνας ἠγέρθησαν, καὶ τῆς Ἐλευθερίας,
Καὶ τῆς ἀγίας Πίστεως, κατὰ τῆς Τυραννίας,
Ἦλθον ὡς σύμμαχοί των,
Οἱ ἄγγελοι παρὰ Θεοῦ, πεμφθέντες βοηθοὶ των!...

Οἱ Ἕλληνες θ' ἀναστηθούν, ἀλλὰ βαρεῖς ἀγῶνας,
Θὰ ὑποστοῦν μαχόμενοι, μὲ τὰς ἰδίας μόνας
Δυνάμεις, πρὸς Ἀνατολάς, πρὸς Δύσιν, καὶ πρὸς Νότον.
Ἀνάγκην Πατριωτισμοῦ, Ἡρωϊσμοῦ καὶ φῶτων,
Καὶ Ὁμονοίας ἔχουσι.... Συνέσεως βαθείας, ...
Ἴδὲ εἰς τὸ χρυσοφαῆς, τῆς Παλιγγενεσίας,
Τὸ τέμενος τοὺς προσκαλοῦν, στεφάνους ἀνθοπλέκτους,
Κρατοῦσαι διὰ τοὺς κλεινοὺς, τοῦ Ἔθνους ἐπιλέκτους,
Ἡ Δόξα ἢ οὐράνιος, καὶ ἡ Ἀθανασία! ...
Καὶ δάκτυλοι τοῦ Πλαστοουργοῦ, ἐγείρουν μαυσωλεῖα,
Πρὸς κλέος τῶν μαρτύρων,
Ὅσοις ὁ φλέγων πόλεμος, μαίνεται καταφθείρων! ...

Ταῦτα εἰπὼν εἰς οὐρανὸν, ἀπέπτη ἐμφυσήσας,
Καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου Σου, τὴν καρτερίαν χύσας, ...
Μάρτυρος αὐταπάρνησιν, καὶ οὐρανοῦ γαλήνην,
Καὶ ἐπὶ τῶν δημίων Σου, τὴν λύσσαν, τὴν αἰσχύνην! ...
Τότε λαμπρὸς, γαλήνιος, ὄψεις φωτολαμπούσας,
Πρὸς τὸν Θεὸν ἀνύψωσας, καὶ χεῖρας εὐλογοῦσας! ...
Οἱ δῆμιοι μαινόμενοι, περῶσι τὸ σχοινίον,
Εἰς τὸν σεπτὸν Σου τὸν λαιμὸν, ... καὶ ἐπὶ τὸ ἱκρίον
Σὲ ἀναρτοῦν ἀνηλεῶς, τῆς φοβερᾶς ἀγχόνης! ...
Εἶτα, τὸν λύθρον, τὸν πηλὸν, ὡς νεκρικῆς σινδόνης,
Ἐφάπλωμα Σὲ δίδουν,
Καὶ εἰς ἀνόμων σταυρωτῶν, υἱὸς Σὲ παραδίδουν! ...

Βαχχεύοντες οἱ ἄθλιοι, σύρουν εἰς τὰς τριόδους,
Τὸ ἅγιόν Σου σκῆνωμα! .. Καὶ πάσας τὰς παρόδους,
Τῆς φονορῥύτου πόλεως, τότε τοῦ Κωνσταντίνου,
Τὸ σύρουν, ἕως τὰς ἀκτὰς, τοῦ στένοντος Εὐξείνου! ...

Καὶ ἔργια τελέσαντες, Κολάσεως φρικώδη,
Μὲ λίθον εἰς τὸν τράχηλον!... Κάγχαλον παταγώδη!...
Τὸ βίπτουν εἰς τὰ κύματα, τ' ἀγρίως παταγοῦντα,
Καὶ τὴν τοιαύτην θέαν Σου, δεινῶς βαρυσταλοῦντα!...
Ὁ θόλος τῆς ἀγίας μας, ῥηγνύεται Σοφίας,
Καὶ φοβερόν!... Αἰμοσταγές!... τῆς Αὐτοκρατορίας,
Ἐξέρχεται τὸ Πνεῦμα,
Δεινῶς βοῆσαν: « Τρέμετε!... » Καὶ βλέψαν πρὸς τὸ ρεῦμα!...

Β΄.

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ

ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

ΤΩΝ ΕΝ Τῇ ΑΝΑΤΟΛῇ ΛΑΩΝ.

Ἡ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

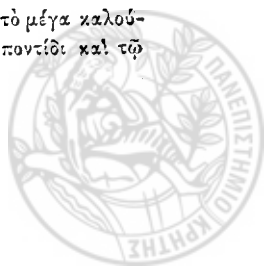
Εἰς τὸν ἱερόν τοῦ 1821 Λόγων.

α΄. Στερεὰ καὶ νῆσοι.

« ... Τὸ ρεῦμα, ὡς τὸν Βόσπορον, διαπερῶν ἐγγίξει,
Τὸ πέλαγος καὶ θάπτεται, καὶ ἴπισω δὲν γυρίζει,¹ ...
Καὶ ὅπως εἰς τὰ κύματα, χάνεται τοῦ Αἰγαίου,
Ὁ ἐγερθεὶς κονίσσαλος, εἰς τὴν πνοὴν βορέου, ...
Οὔτω καὶ σῆς Ὀθωμανοὶ, πολλοὶ θὰ πορευθῆτε,
Κατὰ Ἑλλήνων μαχηταί, ἀλλὰ θ' ἀπολεσθῆτε!

¹ Δύο ρεύματα ὑπάρχουσιν ἀεὶ διὰ, ἐν τῷ Θρακικῷ Βόσπορῳ, τὸ μέγα καλούμενον καὶ τὸ μικρόν, ἅμφω ἐκ τοῦ Εὐξείνου γονόμενα ἐν τῇ Προποντίδι καὶ τῷ Αἰγαίῳ, οὐχὶ δὲ καὶ τ' ἀνάπαλιν.

Εἰς τὰ πελάγη!... Τὰ στενά!... Καὶ εἰς τὰς πεδιάδας!...
"Αταφοὶ θεὸς νὰ μείνητε, κατὰ ἑκατοντάδας!...

Καὶ θὰ παχύνουν κόρακες!.. "Ορνεα καρκοβόρα!..

Τὰ δὲ λευκά σας κόκκαλα, σπαρμένα ἐν τῇ χώρᾳ,

Θεὸς νὰ φωνάζουν, «φεύγετε!... Μακρὰν ἐκ τῆς Ἑλλάδος!...

Εἶναι κρατὴρ πυρίπνοος!... Εἶναι πυρὰ λαμπάδος!...

Εἰς τέφραν μεταβάλλει,

Ἐκεῖνον ὅστις ἐπ' αὐτῆς, χεῖρας βεβήλους βάλλει!...»

"Ἄν ὁ μονόχειρ¹ προδοθεῖς, τοῦ ἱεροῦ μας λόχου,
Αὐτοῦ τοῦ μέλλοντος φρικτοῦ, εἰς τὸν λαιμόν σας βρόχου,
Τὰ τέκνα κατεσφάγησαν!... Καὶ εἰς τὸ Σέκον πάλιν,
Ἐκάτῃ ὁ Ὀλύμπιος!... Πυρκαϊὰν μεγάλην,
Εἰς Ἔρεσσον, εἰς Τένεδον, καὶ Χίον θὰ ἀνάψουν,
Ὡς φρύγανα κατάξηρα, θεὸς νὰ σᾶς κατακάψουν,
Ὁ ἦρωες Παππανικολῆς, Πυρπάλαμος Κανάρης,
Καὶ οἱ λοιποὶ πυρπολισταί, Πιπῖνος, Θεοχάρης!...
Τοῦ Ἑλλησπόντου αἱ ἀκταί, τῆς νύμφης Ἰωνίας,
Τῆς Πύλου ὁ εὐρύς λιμῆν, καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας,
Θεὸς νὰ φωνάζουν: «φύγετε, Τούρκοι, ἐκ τῆς Ἑλλάδος!...
Εἶναι κρατὴρ περίπνοος, Εἶναι πυρὰ λαμπάδος!...

Εἰς τέφραν μεταβάλλει,

Ἐκεῖνον ὅστις ἐπ' αὐτῆς, χεῖρας βεβήλους βάλλει!...

Καὶ ὡς οἱ ἑκατόγχειρες, ὁ σιδηροῦς Μιαούλης,
Σαχτούρης, καὶ ὁ Κριεζῆς, καὶ πάντες τῆς νῦν δούλης,
Ἑλλάδος ἀρειότολμοι, δράκαινοι καὶ ξιφίαι,
Ἐδρας, Πετσῶν, καὶ τῶν Ψαρόων, γενναῖοι τολμηταί,...

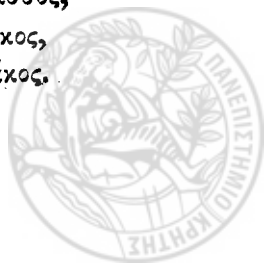
¹ Ἀλέξανδρος ὁ Ὑψηλάντης.

Πετῶντος εἰς τὸν Ἄραξον, τὴν Κῶ, τὸν Καφηρέα,
Τὸ Σούνιον, τὸ Φάληρον, Μεθώνην καὶ Μαλέα,
Μὲ πυροφόρους κεραυνούς, θὲ νὰ σᾶς κεραυνώσουν,
Εἰς τὰς θαλάσσας τρόπαια, παντοῦ θὰ ἀνορθώσουν,
Ἄπὸ τὸν Εὐρυμέδοντα, ἕως εἰς τὴν Μυκάλην,
Φωνὴν Περσῶν ὀλοφυρμού, ὃ ἀκούσητε μεγάλην, ...
« Φύγετε, τοῦρκοι, φύγετε! ... Μακρὰν ἐκ τῆς Ἑλλάδος! ...
Εἶναι κρατῆρ πυρίπνοος! ... Εἶναι πυρὰ λαμπάδος! ...
Εἰς τέφραν μεταβάλλει,
Ἐκεῖνον ὅστις ἐπ' αὐτῆς, χεῖρας βεβήλους βάλλει! ... »

Καὶ ὡς τοῦ Αἴμου ἀετὶ, τ' Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὅσσης,
Τὰ τέκνα τῆς αἰμοσταγοῦς, Ἑλλάδος ἀνορμώσης,
Εἰς τὰ ἐδάφη τὰ ὠχρά! ... Τὰ φόνια! ... Τὰ μαῦρα,
Τῆς Μολδαυίας! ... Ἐπειτα, ἐν τῇ ἀγίᾳ Λαύρα,
Τὴν Θράκην, καὶ τὴν Ἡπειρον, καὶ τὴν Μακεδονίαν,
Τὴν Βοιωτίαν, Εὐβοίαν, καὶ εἰς τὴν Θεσσαλίαν,
Εἰς τὰ Ἀκροκεραῦνια, τοὺς βράχους τοῦ Σουλίου,
Τὰς κορυφὰς τοῦ Παρνασσοῦ, τὰς λόχμας τοῦ Πηλίου,
Τοῦ Ἵμφριστοῦ, καὶ ἅπασαν Ἑλλάδα τὴν χερσαίαν,
Σείοντα κυανόλευκον, σταυρόστεπτον σημαίαν,
Θὲ νὰ φωνάξουν: « φύγετε, Τοῦρκοι, ἐκ τῆς Ἑλλάδος! ...
Εἶναι κρατῆρ πυρίπνοος! ... Εἶναι πυρὰ λαμπάδος! ...
Εἰς τέφραν μεταβάλλει,
Ἐκεῖνον ὅστις ἐπ' αὐτῆς, χεῖρας βεβήλους βάλλει! ... »

Αὐτὰ βοοῦν, ὁ Ὀδυσσεὺς, ὁ Γεροκαρτάσος,
Ὁ Γούρας καὶ ὁ Πανουργιάς, οἱ Γρίβαι καὶ ὁ Βάσσος,
Βοτσάρεις, Βαρναχιώτης τῆς, ὁ Ζέρβας καὶ ὁ Διάκος,
Τσαβέλλα, Ἴσκος, οἱ Δαγκλεῖς, ὁ Βέτικος, ὁ Δράκος.

Ο Τσόγκας, Γῶγος, Κότσικας, ὁ Μήλλιος, Δουβουνιωτης.
Ὁ Παππακώστας, Ἀγγελῆς, Βελέντσας καὶ Γριζώτης.
Ὁ Μακρυγιάννης, ὁ Σκαλτσᾶς, ὁ Λέκας καὶ ὁ Στέφος,
Καὶ ὁ Λαὸς ὁ πυρωθεὶς, ὡς τρικυμίας νέφος, ...
Αὐτὰ φωνάζουν ἢ Γραβιὰ, τῆς Ἀμπλιανῆς οἱ λόγγοι, ...
Αὐτὰ τὸ κεραυνόστερον, ἔνδοξον Μεσολόγγι! ...
« Φύγετε, Τοῦρκοι, φύγετε! ... Μακρὰν ἐκ τῆς Ἑλλάδος! ...
Εἶναι κρατῆρ πυρίπνοος! ... Εἶναι πυρὰ λαμπάδος! ...
Εἰς τέφραν μεταβάλλει,
Ἐκεῖνον ὅστις ἐπ' αὐτῆς, χεῖρας βεβήλους βάλλει! ...

Αὐτὰ καὶ ὁ μεγαλουργὸς, υἱὸς τῆς Καλογραίας,¹
Παλάμην ρίπτων γίγαντος, ἐπὶ βαρεῖᾶς ῥομφαίας,
Καὶ ἀπὸ τῶν Ἀγράφων μας, τὰς ὑψηλὰς ἐλάτους,
Τοῦ Βάλτου τὰς θεογενεῖς, τὰς κρύπτας τὰς ἀβάτους,
Πύρινον βλέμμα ἀετοῦ, ἐπὶ τῆς Κεκροπίας
Τοξέων, τὰ ἐρείπια, τῆς δόξης καὶ εὐκλείας,
Περισκοπεῖ, καὶ ἰσχυροῦς, εἰς τὴν ἠρωϊκὴν του,
Καρδιὰν, αἰσθάνεται παλμοὺς, κινῶν τὴν κεφαλὴν του,
« Ἡ ἐλευθέρᾳ θὰ γενῆς, ἦ δέξου με θυσίαν! .. »
Βοᾷ ... Εὐθὺς ὁ Μαραθῶν, ἢ Σαλαμὶς ἀγρίαν
Φωνὴν ἐκπέμπουν: « Φύγετε! .. Τοῦρκοι, ἐκ τῆς Ἑλλάδος! ...
Εἶναι κρατῆρ πυρίπνοος! .. Εἶναι πυρὰ λαμπάδος! ..
Εἰς τέφραν μεταβάλλει,
Ἐκεῖνον ὅστις ἐπ' αὐτῆς, χεῖρας βεβήλους βάλλει »! ..

Αὐτὰ αἱ Ἀμαζόνες μας, αἱ κόραι τοῦ Σουλίου,
Ποθοῦσαι ξίφους τὴν κλαγγὴν, τοῦ καρυοφυλλίου

¹ Ὁ Καρπισκάκης.

Τὸν κρότον καὶ τὴν ἀστραπὴν!.. Τὰ ἔργα τῆς Παλλάδος!..
Βοοῦν,.. Γυναῖκας ὡς αὐτάς, τὸ χῶμα τῆς Ἑλλάδος,
Καὶ ἄλλας ἔτεκεν ἰδοῦ, ἐκεῖ, ἡ Βουβουλίνα,
Εἰς κήπους αὐτὴ δὲν πατεῖ, δὲν θέλει ἄνθη κρίνα,
Καὶ μῦρα εἰς τὴν κόμην τῆς! οἶακας στρέφει πλοίου,
Φέρ' εἰς τὴν ζώνην μάχαιραν! Καὶ ἐπὶ τοῦ Ναυπλίου,
Τὸ βλέμμα ρίπτουσα γοργὸν, πυραύλους ἐτοιμάζει,
Ἐκπλέει πρὸς ἀποκλεισμόν, ὡς ἡ Παλλὰς φωνάζει,
« Φύγετε Τούρκοι, φύγετε!... Μακρὰν ἐκ τῆς Ἑλλάδος!...
Εἶναι κρατὴρ πυρίπνοος!... Εἶναι πυρὰ λαμπάδος!...
Εἰς τέφραν μεταβάλλει,
Ἐκεῖνον ὅστις ἐπ' αὐτῆς, χεῖρας βεβήλους βάλλει!... »

Αὐτὰ, ὁ Ἄστιγξ, ὁ Φαβιέ, μὲ τοὺς φιλέλληνάς του,..
Μὲ τὰς κυκνεῖους ὁ Βυρὰν, καὶ φλογεράς ὠδὰς του,
Καὶ τῆς Ζακίνθου ὁ κλεινὸς, ὁ Πίνδαρος ὁ νέος.¹
Αὐτὰ καὶ τοῦ Μεσολογγιοῦ, ὁ ἔνθους ὁ Τυρταῖος,²
Ἄ Δούκας, ὁ Γεννάδιος, ὁ νέος Εὐριπίδης,³
Ἄ Βάμβας, Νέγρης, ὁ Γαζῆς, καὶ ὁ Πολυζωΐδης,
Μπότασης, Καποδίστριας, Κολέττης, Κουντουριώτης,
Μαυροκορδάτος, Μεταξᾶς, ὁ μέγας πατριώτης
Ἄ Κοραῆς, καὶ οἱ λοιποὶ, τῆς Μούσης θιασῶται,
Καὶ τῆς θεᾶς Πολιτικῆς, λάτρεις καὶ στρατιῶται,
Στεντόρεια φωνάζουσι: « Μακρὰν ἐκ τῆς Ἑλλάδος,
Τούρκοι! κρατὴρ πυρίπνοος, εἶναι πυρὰ λαμπάδος!
Εἰς τέφραν μεταβάλλει,
Ἐκεῖνον ὅστις ἐπ' αὐτῆς, χεῖρας βεβήλους βάλλει! »

¹ Σολωμός.

² Τρικούπης.

³ Ἄριζος Νερουλόγος.

β'. Πελοπόννησος καὶ Κρήτη.

« Τοῦ Πέλοπος, ἰδοὺ ἡ γῆ, ἀπὸ τὰς ἀκρωρείας,
Τοῦ Ταυγέτου σείεται, ἕως τῆς παραλίας,
Ὅπου, ὁ Ἀκροκόρινθος, ὡς γίγας κατοπτεύει,
Τοὺς κόλπους δύο θαλασσῶν, καὶ κερανοὺς μαζεύει!...
Καὶ μάρτυς θὰ κατασταθῆ, περιφανοὺς κηδείας,
Πολυαριθμοὺ στρατιᾶς, μεγάλης ἐστρατείας!...
Ὁ Γερμανὸς τὸ Λάβαρον, Αἰάντος σπάθην δράττει,
Καὶ διὰ τῆς δεξίας τῆς, αἰχμῆς βαθυχαράττει,
Εἰς τῆς ἀγίας Λαύρας μας, τοὺς γιγαντώδεις βράχους,
Μὲ τόλμην, μὲ ἀπόφασιν, μετ' ἀπιστεύτου τάχους,
« Χαίρετε, Ἕλληνες! Λαμπρὸς, ἀνέτειλε τοῦ Γένους,
Ὁ πολυπόθητος ἀγών!
Ἐχρῦσσω' ἡ Ἀνατολὴ, ἥρωας ὀπλισμένους,
Πετῶντας ἐπὶ τῶν φλογῶν!
Ἀδέλφια! Πίστις καὶ Πατρίς, ἔστω τὸ σύνθημά μας,
Στέγη, καὶ τέκνα, καὶ τροφή, ἐλπίς καὶ ἔνδυμά μας,
Καὶ τοῦ ἀγῶνος πέρας,
Ἡ εὐκλεῆς ἀνέγερσις, Πατρίδος ἐλευθέρας! »

Αὐτὰ, ἀναγιγνώσκουσιν, οἱ Προὔχοντες ὁ Κληῆρος,
Καπεταναῖοι καὶ Λαὸς, καὶ ὡς ἀπὸ κρατῆρος,
Ἐκρηγνυμένοι, χύνονται μὲ πάταγον καὶ κρότον,
Φλόγες, καὶ μύδροι, καὶ καπνοὶ, οὕτως αὐτοὶ τὸ πρῶτον,
Συμπεφυρμένοι χύνονται, εἰς κόμας καὶ εἰς πόλεις,
Λόγους ἐνθέους λέγοντες! Ἀνάστασιν τῆς ὅλης,
Εὐαγγελίζονται σεπτῆς, Ἑλλάδος τῆς μεγάλης,
Ἀπὸ τοῦ Αἴμου ἕως τοῦ, Ἀδρίας τῆς Μυκάλης,
Τῆς ἡρωίδος Κρήτης μας, καὶ ἕως τῆς Συρίας, ...
Οἱ οὐρανοὶ λαμπρύνονται, χύνουν φωνὰς γλυκείας!

« Χαίρετε, Ἕλληνες! Λαμπρὸς, ἀνέτειλε τοῦ Γένους,
Ὁ πολυπόθυτος ἀγών!
Ἐχρῦσωσ' ἡ Ἀνατολὴ, ἥρωας ὠπλισμένους,
Πετῶντας ἐπὶ τῶν φλογῶν!
Ἀδέλφια! Πίστις, καὶ Πατρίς, ἔστω τὸ σύνθημά μας,
Στέγη, καὶ τέκνα, καὶ τροφή, ἐλπίς καὶ ἔνδυμά μας,
Καὶ τοῦ ἀγῶνος πέρας,
Ἡ εὐκλεῆς ἀνέγερσις, Πατρίδος ἐλευθέρας! »

Αὐτὰ βροῶ ὁ Φαίδιμος, Γεροκολοκοτρώνης,
Ὁ Λόντος, ὁ Πετιμεζᾶς, Ζαΐμης, Παππατσώνης,
Ὁ Παππαφλέσας, Κρεββατᾶς, Σισίνης, Δεληγιάννης,
Ὁ Τουρκοφάγος ὁ κλεινός,¹ οἱ λέοντες τῆς Μάνης.
Αὐτὰ, καὶ ὁ Κολιόπουλος, ὁ Τσόκρης, Κανακάρης,
Καὶ πάντες ὅσους ἔθρεψαν, ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ Ἄρης!
Ὁ Παππαδιαμαντόπουλος, ὁ ζάπλουτος τῆς Σπάρτης
Ὁ Κοπανίτσας, Σταΐκος, καὶ ὁ Καλάμογδάρτης,
Φωτύλας, καὶ Θεόφιλος,² Βρισθένης, Πιεράκος,
Ὁ λάτρης τοῦ Ἀσκληπιῶ, καὶ Ἄρεως Γιατράκος.
« Χαίρετε, Ἕλληνες! βοῶν, ἀνέλαμψε τοῦ Γένους,
Ὁ πολυπόθητος ἀγών!
Ἐχρῦσωσ' ἡ Ἀνατολὴ, ἥρωας ὠπλισμένους,
Πετῶντας ἐπὶ τῶν φλογῶν!
Ἀδέλφια! Πίστις καὶ Πατρίς, ἔστω τὸ σύνθημά μας,
Στέγη, καὶ τέκνα, καὶ τροφή, ἐλπίς καὶ ἔνδυμά μας!
Καὶ τοῦ ἀγῶνος πέρας,
Ἡ εὐκλεῆς ἀνέγερσις, Πατρίδος ἐλευθέρας! »

¹ Ὁ Νικηταρῆς.

² Ὁ Πανιερ. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ Πρόεδρος νῦν τῆς ἱερᾶς Συνόδου, τότε δὲ ἱεροδιάκων τοῦ Π. Πατρῶν Γερμανοῦ καὶ συνεργάτης.

Αὐτὰ καὶ ὁ ἀγακλήτορ, Νέστωρ τῆς Κορινθίας,
Ὁ Νοταράς, γόνος καρποῦ, ἐκ τῆς πανωλεθρίας
Σωθέντος ὅτε πορφυρά, τοῦ νικητοῦ ἢ σπάθη,
Ἐθέριζε τοὺς Ἕλληνας!... Καὶ μόνον τότε ἑστάθη,
Ὅτε πᾶν ἔχνος δόξης καὶ, ἰσχύος ἐμαράνθη
Ἑλληνικῆς, καὶ ὡς ἀγροῦ, ἢ χλόη ἐξηράνθη,
Πεσοῦσης αἱματοσταγοῦς, τῆς Αὐτοκρατορίας,
Ἐντὶ τιμίου δὲ σταυροῦ, ἐπάνω τῆς ἀγίας
Σοφίας, ἐν τῇ ἱερᾷ, πόλει τοῦ Κωνσταντίνου,
Ἐνυψωθείτης τῆς λυγρᾶς, αὐτοῦ ἡμισελήνου!
« Χαίρετε Ἕλληνες! βοᾷ, ἀνέλαμψε τοῦ Γένους,
Ὁ πολυπόθητος ἀγών!
Ἐχρύσωσ' ἢ Ἀνατολή, ἥρωας ὀπλισμένους,
Πετῶντας ἐπὶ τῶν φλογῶν!
Ἀδέλφια! Πίστις καὶ Πατρίς, ἔστω τὸ σύνθημά μας,
Στέγη, καὶ τέχνα, καὶ τροφή, ἐλπίς καὶ ἔνδυμά μας!
Καὶ τοῦ ἀγῶνος πέρας,
Ἡ εὐκλεῆς ἀνέγερσις, Πατρίδος ἐλευθέρως! »

Καὶ ὁ Δημήτριος αὐτὰ, βοᾷ ὁ Ὑψηλάντης,
Τῆς Ἐννοῦς¹ καὶ τῶν Μουσῶν, σεμνὸς ἱεροφάντης!
Μὲ μελανὸν τὸ ἔνδυμα, μὲ κάραν εἰς τὸ στῆθος,
Μ' ἀρχαῖκου Φωκίωνος, τὸν τρόπον καὶ τὸ ἦθος,
Συλλέγων τὰ ναυάγια, λόχου τοῦ ἱεροῦ μας,
Καὶ θέτων τὰ θεμέλια, τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ μας,
Εἰς Ἀργολίδος τὰς ἀκτᾶς, εὐτόλμως ἀποβαίνει,
Τοῦ Γένους τὴν Ἀνάστασιν, ψυχρὸς δὲν ἀναμένει!
Ψυχὴν, καρδίαν, καὶ ζωὴν, εἰς τὸν βωμὸν προσφέρει
Τοῦ Ἔθνους! Καὶ μὲ δάκρυα χαρᾶς αὐτὰ προσφέρει,

¹ Θεὰ τοῦ πολέμου, ἢ ὁ πόλεμος αὐτῆς.

« Χαίρετε Ἑλληνες! Λαμπρός, ἀνέτειλε τοῦ Γένους,
Ὁ πολυπόθητος ἀγών!
Ἐχρύσωσ' ἢ Ἀνατολή, ἥρωας ὠπλισμένους,
Πετῶντας ἐπὶ τῶν φλογῶν!
Ἀδέλφια! Πίστις καὶ Πατρίς, ἔστω τὸ σύνθημά μας,
Στέγη, καὶ τέκνα, καὶ τροφή, ἐλπίς καὶ ἔνδυμά μας!
Καὶ τοῦ ἀγῶνος πέρας,
Ἡ εὐκλεῆς ἀνέγερσις, Πατρίδος ἐλευθέρας! »

Αὐτὰ τῆς Κρήτης ἀντηχοῦν, τὰ ὄρη αἱ κοιλάδες,
Αἱ νύμφαι τοῦ Αἰγαίου μας, Κυκλάδες καὶ Σποράδες,
Ἡ πολυστένακτος αὐτὰ, ἀντιλαλεῖ ἡ Χίος,
Τὰ πολυδάκρυτα Ψαρῶνά!... Καλλέργης ὁ ἀνδρεῖος,
Ὁ Χάλης, καὶ ὁ Σίφακας, Ῥοῦστος, Παναγιωτάκης,
Κουρμούλης καὶ ὁ Τσουδερός, καὶ ὁ Δεληγιαννάκης,
Ὁ Μελιδώνης, Τσελεπῆς, Μελχισεδὲκ Κισάμου,
Καλλίνικος Κυδωνιῶν, καὶ ἄλλοι ὡς τῆς ἄμμου,
Ἵπὸ βιαίου πνεύματος, κόκκοι συναρπασθέντες,
Βοοῦν, πρὸς πόλεμον λυγρὸν, κατενθουσιασθέντες,
« Χαίρετε Ἑλληνες! Λαμπρός, ἀνέτειλε τοῦ Γένους,
Ὁ πολυπόθητος ἀγών!
Ἐχρύσωσ' ἢ Ἀνατολή, ἥρωας ὠπλισμένους,
Πετῶντας ἐπὶ τῶν φλογῶν!
Ἀδέλφια! Πίστις καὶ Πατρίς, ἔστω τὸ σύνθημά μας,
Στέγη, καὶ τέκνα, καὶ τροφή, ἐλπίς καὶ ἔνδυμά μας,
Καὶ τοῦ ἀγῶνος πέρας,
Ἡ εὐκλεῆς ἀνέγερσις, Πατρίδος ἐλευθέρας! »

γ. Ἐλεγείον ἀποκαλύψεως.

Τὸ πνεῦμα εἶτα μ' ὀφθαλμὸν, αἱματοδακρυσμένον,
Μὲ στόμα ὡς ἡ κάμινος, φλογὸς πεπληρωμένον!
Ἐπὶ τοῦ θόλου φοβερῶς, περιστραφέν κ' ἀγρίως,
Ἐμονολόγησε πικρῶς, θρηνοῦν ἐναγωνίως:
« Προσφιλεστάτη μοι Ἑλλάς, ἀγαπητόν μοι Γένος!
Ὡ λύπη, δὲν προώρισται, ν' ἀναστηθῆς παρθένος!
Σὲ βλέπω παμφιλτάτη μου, αἱματοκυλισμένην!
Σὲ βλέπω μ' ἄλγος φοβερὸν, οἰκτρῶς κολοβωμένην!
Χεῖρες λυγραὶ, ἀνόσιοι, σ' ἀποστεροῦν βιαίως,
Τὴν κοίτην τὴν περικαλλῆ, τοῦ Λίνου τοῦ Ὀρφέως!¹
« Πλὴν θάρρος Ἑλληνας! Λαμπρὸς, ἀνέτειλε τοῦ Γένους,
Ὁ πολυπόθητος ἀγών!
Ἐχρύσωσ' ἡ Ἀνατολή, ἤρωας ὀπλισμένους,
Πετῶντας ἐπὶ τῶν φλογῶν!
Τεκνία! Πίστις καὶ Πατρίς, ἔστω τὸ σύνθημά μας,
Στέγη, καὶ τέκνα, καὶ τροφή, ἐλπίς καὶ ἔνδυμά μας,
Καὶ τοῦ ἀγῶνος πέρας,
Ἡ εὐκλεῆς ἀνέγερσις, Πατρίδος ἐλευθέρας! »

Σ' ἀποστεροῦν τὴν Ἠπειρον, τοῦ Αἰακίδου Πύρρου,
Καὶ τὴν ὠραίαν τὴν τροφὸν, τοῦ θεοῦ Σου Ὀμήρου,²
Τὰ Τέμπη, καὶ τὸν Ὀλυμπον, Θεῶν Σου κατοικίαν,³
Καὶ τὴν κοιτίδα τῶν Μουσῶν, τὴν θείαν Πιερίαν.⁴
Τῆς φλογεράς σου τῆς Σαπφούς, τὴν θελκτικὴν μητέρα,⁵
Τοῦ μυθολογουμένου σου, πασῶν τὴν ὑπερτέρα,
Διὸς μητέρα καὶ τροφὸν, τοῦ Μίνως πατρίδα,⁶
Τῶν Πανελλήνων τὴν γλυκειάν, καὶ ποθητὴν ἐλπίδα,

¹ Θράκη. ² Χίον. ³ Θεσσαλίαν. ⁴ Μακεδονίαν. ⁵ Λέσβον. ⁶ Κρήτην.

Τῶν Κωνσταντίνων τὴν σεπτὴν, πόλιν τὴν θεσπεσίαν,
Τοῦ Γένους τὸ Παλλάδιον, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!
Πλὴν θάρβρος, Ἐλληνες! Λαμπρὸς, ἀνέτειλε τοῦ Γένους,
Ὁ πολυπόθητος ἀγών!
Ἐχρύσωσ' ἡ Ἀνατολὴ, ἥρωας ὠπλισμένους,
Πετῶντας ἐπὶ τῶν φλογῶν!
Τέκνα μου! Πίστις καὶ Πατρίς, ἔστω τὸ σύνθημά μας,
Στέγη, καὶ τέκνα καὶ τροφή, ἐλπίς καὶ ἔνδυμά μας,
Καὶ τοῦ ἀγῶνος πέρας,
Ἡ εὐκλεὴς ἀνέγερσις, Πατρίδος ἐλευθέρας!

Ταῦτα εἰπὼν ἐγόγγυσε, τῆς Αὐτοκρατορίας
Τὸ Πνεῦμα τῆς Χριστιανικῆς, καὶ μετ' ἀπελπισίας,
Ἐν μέσῳ τῆς ἀγίας μας, Σοφίας ἐβυθίσθη,
Ἄφου τὸ καταπέτασμα, τοῦ τρούλου διεσχίσθη,
Μὲ θελλώδη πάταγον, κρότον τρικυμιώδη,
Ὡς ν' ἀπεσπᾶσθ' ἡ κορυφή, τοῦ Ἄθω καὶ τ' ἀφρώδη,
Τὰ κύματα ἐκύλισε, πεσοῦσα τοῦ Αἰγαίου!...
Ἦκούσθη βόγγος τρομερὸς, τυφῶνος λευγαλέου,
Καὶ ἤγειρε σκοτόμαιναν, καὶ ἐκαλύφθ' ὁ θόλος
Τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἤχησαν, ἐκάτερος ὁ πόλος:
« Ἐλληνες θάρβρος!... Πανταχοῦ, ἀνέλαμψε τοῦ Γένους,
Ὁ πολυπόθητος ἀγών!...
Ἐχρύσωσ' ἡ Ἀνατολὴ, ἥρωας ὠπλισμένους,
Πετῶντας ἐπὶ τῶν φλογῶν!...
Ἐλληνες! Πίστις καὶ Πατρίς, ἔστω τὸ σύνθημά μας,
Στέγη, καὶ τέκνα, καὶ τροφή, ἐλπίς καὶ ἔνδυμά μας,
Καὶ τοῦ ἀγῶνος πέρας,
Ἡ εὐκλεὴς ἀνέγερσις, Πατρίδος ἐλευθέρας! »

Γ.

Η ΔΙΑΞΩΞΙΣ ΚΑΙ ΚΗΔΕΙΑ

ΤΟΥ ΣΚΗΝΩΜΑΤΟΣ

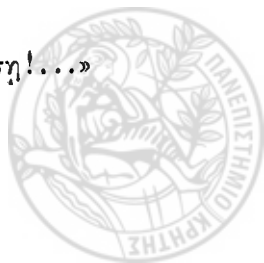
ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ.

Τὸ πᾶν ἐκάλυψ' ἡ σιγή, τοὺς κρότους τοὺς πατάγους!...
Ὅ σιγηλὸς κλαυθμηρισμὸς, τοῦ ἀχανοῦς πελάγους,
Βαρυαλγῆς ἀκούεται!... Τὰς μαύρας πτέρυγὰς τῆς,
Ἡ μαύρη νύξ ἐτάνουσεν!... Ἡ γλαυῆ τὰς οἰωγὰς τῆς,
Ἀνέλαβε τὰς θλιβεράς!... Ἡ Τύχη κ' Εἰμαρμένη,
Θαῖρβεις ὅτι τὰ σύμπαντα, διέπει καὶ θερμαίνει!...
Ἄλλ' ὅμως ἡ ἀρμονικὴ, πορεία τῶν ἀστέρων,
Μᾶς πείθει ὅτι πάνσοφος, ἐπάνω τῶν αἰθέρων,
Δικαιοσύνης ὄφθαλμὸς, ἀκοίμητος φυλάττει,
Καὶ κατὰ τῆς δικαίας του, βουλήσεις μεταλλάττει,
Τὴν τύχην τὴν ἀνθρώπινον!... Τὰς τῶν σοφῶν δεικνύων,
Τὰς σκέψεις καὶ συλλογισμοὺς, παίγνια τῶν νηπιῶν!...
Ἄπὸ τοῦ ἀστερόεντος, Αὐτὸς τοῦ Γαλαξίου,
Τὸν ἄγγελόν του προσκαλεῖ, καὶ μετὰ τόνου θείου,
Τὸν λέγει: «Εἰς τὸν Βόσπορον, ἔνθα ὁ Ἕλληνας κλαίει,
Δουλεύων τὸν ὀθωμανόν!... Κ' ἐντὸς τῶν στέρνων πλέει,
Τοῦ Γένους καὶ τῆς Πίστεως, ὁ ἀρχηγὸς πιγυμένος!
Μὲ κάλον εἰς τὸν τράχηλον, εἰς λίθον δεδεμένος!
Ἐκεῖ πλησίον τῆς ἀκτῆς, τοῦ μελανοῦ Εὐξείνου,
Ἔπαγε καὶ τὸ σκῆνωμα, διάσωσον ἐκείνου!...
Εἰς τῆς ἑλληνοπόλεως, τὸν φίλιον λιμένα,
Τῆς Ὀδησοῦ. Καὶ ἔπειτα, εἰς τ' ἀποθαῖρβημένα,
Τὰ δοῦλα πλὴν μαχόμενα, τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος,
Εἰπέ, θεὲ νὰ παρέλθωσιν, αὐτῆς τῆς ἀποφράδος,

Τῆς τύχης τὰ μαρτύρια!... Ἐὰν ἐν ὁμοιοίᾳ,
Ἐκθύμως ἐκπολεμηθῆ ἢ φαῦλος Τυραννία!...
Τότε θὰ ἔλθουν ὑπ' ἐμοῦ σταλέντες βοηθοὶ των,
Κατὰ τῶν Τούρκων ἀρωγοί, πιστοὶ ὑπερμαχοὶ των,
Ὡσεὶ ἀγγέλου τιμωροῦ, σάλπιγξ πανωλεθρία,
Τοῦ Πατριάρχου ἡ ψυχῆ, τοῦ Ῥήγα ἡ καρδιά!...
Καὶ αἶγλην χύνουσαι λαμπρὰν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς τυφλοῦσαι,
Τὴν φρίκην θὰ ἐμπνέωσι, τοιαῦτα ἐκφωνοῦσαι:
« Ἕλληνες!... καθοπλίσθητε, θάνατον μὴ ψηφᾶτε!...
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχὶ, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!...
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἢ ἀγία,
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς,... Λαμπροὺς,... Ὑπερηφάνους!...»

Τοιαῦτα, εἶπεν, ὁ Θεός... Ὁ ἄγγελος, ὡς στήλη
Πυρὸς, κατήλθεν εἰς τὴν γῆν, σταθεὶς παρὰ τὰ χεῖλη,
Τῆς μυρωμένης τῆς ἀκτῆς, Εὐξείνου καὶ Βοσπόρου,
Καὶ διαχύσας ἐπ' αὐτῆς, τὴν λάμψιν μετεώρου,
Εἰς εὐσεβεῖς χριστιανοὺς, μόνους καθισταμένην,
Καταφανῆ καὶ ὀρατὴν, ὡς δᾶδα καιομένην, ...
Ἀνείλκυσε τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ πυθμένος σκῆνος,
Εἶτα τὸ διερχόμενον, πλοῖον τοῦ Κεφαλλῆνος,
Σκλάβου, ἐλκύσας πρὸς αὐτὸ, τὸ παραδίδει χαίρων,
Τοιοῦτους πρὸς τοὺς πλέοντας, λόγους γλυκεῖς προσφέρων:
« Πλέετε πρὸς τὸν φίλιον, τῆς Ὀδησοῦ λιμένα...
Ἐνδοιασμὸν μὴ ἔχοντες, χριστιανοὶ οὐδένα·
Τὴν σῆψιν καὶ τοὺς κλύδωνας, ποσῶς μὴ φοβηθῆτε,
Πρυμνήσιον τὸν ἄνεμον, εὐθὺς θὰ αἰσθανθῆτε,
Τὸ θεῖον δὲ τὸ βραντισθὲν, μύρον θ' ἀποσοβήση,
Τὴν σῆψιν κ' ἀδιάφορτον, τὴν σάρκα θὰ τηρήσῃ!...»

Φυσᾶ, ὁ ἄνεμος φυσᾶ, ... πρυμνήσιος καὶ πρᾶος, ...
Ἡ τρόπις δὲ ἀροτριᾶ, ... τὸ κύμα ἀενάως, ...
Πετᾶ τὸ πλοῖον ὡς πτηνόν, ἐπάνω τῆς θαλάσσης,
Μὲ κολπωμένα τὰ πανιά! ... Τῆς κτίσεως ἀπάσης,
Τὰ ἔμψυχα καὶ ἄψυχα, ἐμπρός του ὑποκλίνουν,
Μετὰ βαθέος σεβασμοῦ! ... Τὴν δίοδον ἀφίνουν,
Καθόλου ἀνενόχλητον, καθόλου ἐλευθέραν, ...
Ἐπέταξ' εἰς τὴν Ὀδησσόν, τὴν τρίτην τὴν ἡμέραν! ...
Ἀμέσως ἀγκυροβολεῖ, τὴν μελανὴν σημαίαν,
Ἵψώνει ἐπὶ τοῦ ἴστοῦ! Πληροῦν τὴν προκυμαίαν,
Παῖδες, γυναῖκες, γέροντες, στρατὸς, λαὸς καὶ κληῖρος,
Ἦχολογοῦν αἱ σάλπιγγες! ... Ἴππεῖς ἀπὸ ῥυτῆρος,
Ἀγγέλλουσι τὴν ἔλευσιν, ... ἀστράπτουν πυροβόλα, ...
Ἦχολογοῦν οἱ κώδωνες, ... καὶ πανταχοῦ ἀφ' ὅλα, ...
Τὰ μάτια φεύγουν δάκρυα, ... τὰ στόματα οἱ θρήνοι! ...
Δακρύσας καὶ ὁ Ἄγγελος, ... πετᾶ καὶ φθόγγον χύνει :
« Ἐλληνες καθοπλίσθητε! Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν θρήνων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἔθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἡ ἀγία! ...
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κι' αἰθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς! ... Λαμπρούς! ... Ὑπερφάνους! ... »

Προσέρχονται ἀρχιερεῖς, ... ἄρχοντες, .. στρατηλάται,
Καὶ τῶν συντεχνιῶν πασῶν, ... θρηνοῦντες παραστάται! ...
Μελανοεῖμων ἄκατος, .. μελάμπτερος ταχεῖα, ...
Τὸν Πατριάρχην δέχεται, ... θρηνεῖ ἡ παραλία! ...
Τὰ Χερουδίμ κατέρχονται, ... τὴν ὁδηγοῦν βραδέως ...
Τὰ ἔργα τῶν κωπηλατῶν, τελοῦντα καὶ πρωρέως! ...
Εἰς τοῦ λιμένος τὴν ἀκτὴν, φθάνει, .. τὸν ἀποθέτουν,
Ἐφ' ἄρματος μελαναυγοῦς, ... ἄνθη ἐπιπροσθέτουν, ...

Εὐώδη μύρα τ' οὐρανοῦ!... Ἄρχεται ἡ πορεία,...
Μελάμπεπλος τὸν δέχεται,... θρηνοῦσα Ἐκκλησία!...
Χεῖρες Ἀγγέλων κρούουσι, τοὺς κώδωνας οἱ γόοι,...
Μετὰ τῶν θρήνων,.. καὶ κλαυθμῶν,.. ἀνίπτανται,.. ἄθροοι...
Εἰς τῶν μακάρων τὰς σκηνάς,... εἰς τοῦ Θεοῦ τὸν θρόνον,..
Ὡς τοῦ λιβάνου ὁ καπνός!... Καὶ φέρουσι τὸν πόνον,
Λαοῦ θρηνοῦντος στέρησιν,.. πατρός!.. Ἐλευθερίας!...
Θρηνοῦντος τὴν βεβήλωσιν,.. τῆς θείας του θρησκείας!...
Ψάλλουσι τὴν νεκρώσιμον,.. σεπτὴν ἀκολουθίαν!...
Τὸν ἄμβωνα ἀνέρχεται,.. δακρύων!.. Μ' ἀγωνίαν!...
Ὁ εὐσεβὴς διδάσκαλος,.. ὁ ρήτωρ Οἰκονόμος,
Καλλιεπείας πρότυπον,.. τῆς ῥητορείας νόμος!...
Χύνει ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος,.. λόγους μολπῶν κυκνεῖων,..
Πετᾶ ἢ Λύπη πανταχοῦ!... Τὰ βεῖθρα τῶν δακρύων,
Τὰ μάρμαρα ἐκοίλαναν!... Ἐφθειραν τοῦ ἐδάφους,
Τὴν λείαν ἐπιφάνειαν!... Τοὺς θρήνους εἰς τοὺς τάφους,
Ἐξήγειρε καὶ τῶν νεκρῶν!... Τοῦ ἄμβωνος κατέβη!...
Εἰς τοῦ ναοῦ τὸ ἱερόν, τὸ φέρετρον εἰσέβη,..
Ἐκεῖ,.. παρὰ τὸ λαξευθὲν, περικαλλές μνημεῖον,
Καὶ κατετέθη ἐν αὐτῷ,.. ὡς λείψανον ἀγίων,
Τοῦ Πατριάρχου ὁ νεκρός!.. Ὁ τάφος κατεκλείσθη,..
Καὶ ὡς μεγάλου θησαυροῦ, δοχεῖον ἐσφραγίσθη!...
Εὐθύς ὁ θόλος τοῦ ναοῦ, κατήστραψεν ἀφήσας,
Εἰς τοὺς Ἀγγέλους δίοδον,.. κεραυνωδῶς ἠχήσας!...
« Ἕλληνες καθοπλίσθητε!.. Θάνατον μὴ ψηφάτε!...
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν θρήνων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν Ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!...
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἢ ἀγία!...
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερῆφάνους!...»

Δ.

Ο ΙΕΡΟΣ

ΥΠΕΡ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΛΓΩΝ.

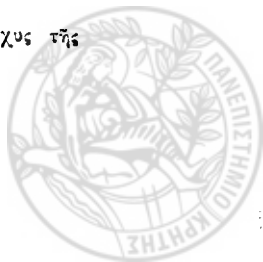
ά. Χέρσος Ἑλλάς.

Ι. ΑΓΩΝΕΣ.

Ἄπο τὰ ὕψη τ' οὐρανοῦ, σχίζουσαι τὸν αἰθέρα, ..
Δύο χρυσαὶ Περιστεραὶ, ὡς τὸν χρυσοῦν ἀστέρα,
Τὸν στέφοντα ἐν οὐρανῷ, τὸ στέμμα τῆς Παρθένου,¹
Ἐφάνησαν ἰπτάμεναι, πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Αἴνου...
Τοῦ Πατριάρχου ἡ ψυχὴ, τοῦ Ῥήγα ἡ καρδιά,²
Εἶναι· τὰς φέρει τοῦ Θεοῦ, σεπτὴ παραγγελία,
Εἰς τῆς Ἑλλάδος τῆς κλεινῆς, τῆς γιγαντομαχούσης,
Τὴν γῆν· τῆς εἰς συμπάθειαν, καὶ τ' ἄψυχα κινούσης!..
Φθάνουν εἰς τὴν Κασσάνδρειαν, .. χεῖμαρρος αἷμα ρέει,
Ἀθῶα σφάγια πολλά!... Ὁ ὀφθαλμὸς των κλαίει!...
Ῥαίνουσιν ἄνθη ἐπ' αὐτῶν, καὶ μύρου εὐωδίαν!...
Εἶτα, μὲ τάχος ἀστραπῆς, φθάνουν εἰς Θεσσαλίαν,
Εἰς τὴν ὑψίστην κορυφὴν, καθέζονται τῆς Οἴτης,
Εἰς τὸ πεδῖον κοίτονται, νεκροὶ λαμπροὶ υἱοὶ τῆς!...
Μετὰ τῶν Τούρκων ἀναμιξί!.. Ἐκεῖ ὁ Λεωνίδας,
Δακρύων ἔγεινε πηγὴ, εἰς τὰς καλὰς περσίδας!...
Ἐκεῖ, .. ὀβελοπέραστος, ὁ ἥρωες Λεβαδιάς,
Ὁ Διάκος, ψήνεται σκληρῶς, ὑπὲρ ἐλευθερίας!...

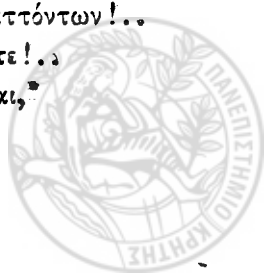
¹ Τοῦ ἀστερισμοῦ, ὁ λαμπρὸς αὐτὸς ἀστὴρ καλεῖται καὶ ἀσταχὺς τῆς Παρθένου.

² Ὑπονοοῦνται, ἡ Θρησκεία, καὶ ὁ Πατριωτισμὸς.

Τὸν βλέπουν αἱ περιστεραι, δάκρυ πικρὸν καὶ γόνυ,
Χύνουν!.. Καὶ πρὸς τοὺς πέριξ των, βοοῦν, «Υἱοὶ ἡρώων!...
Ἕλληνες καθοπλίσθητε!... Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!...
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν Ἑθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!...
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!..
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' αἰθιθαλλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφη ἥρωας κλεινοὺς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερηφάνους!...»

Πορεύονται εἰς τὴν Γραβγίαν, ἡ τίγρις ὁ Βρυώνης,
Τὸ χάνι περιέσφιξεν, ὡς βρόχος τῆς ἀγχόνης!...
Ἄλλὰ ὁ λέων Ὀδυσσεὺς, ὡς ἄντρον τοῦ τὸ ἔχει!...
Βομβοῦν ὡς βόμβοι κλύδωνος, ... ρύαξ τὸ αἷμα τρέχει, ...
Τῶν ἐπλων αἱ ὄπλαβοαί!... Οἱ Ἄλβανοὶ λυσοῶσιν, ..
Ἄστράπτουν καρυφύλλια, ... Ὡς ὕαιναὶ ὀρμῶσιν!...
Ἄλλ' αἱ βολαὶ συρίττουσαι, ὡς ὄφεις τοῦ Ταρτάρου,
Ἐκατοντάδας ἐξ αὐτῶν, εἰς τὰς σκληρὰς τοῦ Χάρου,
Τὰς χεῖρας παραδίδουσιν!... Ἀπέκαμον ἐρμῶντες!...
Δὲν ἔχουν πλέον δύναμιν, .. τρίζουσιν οἱ ὀδόντες!...
Ἄλλὰ οἱ πόδες μένουσιν, ὡς ἀπολιθωμένοι!...
Μένουν ἀκίνητοι!... Νεκροὶ!.. Δεινῶς ἀπηυδισμένοι!...
Αἱ χεῖρές των ἀπέκαμον, νεκραὶ καὶ αὐταὶ μένουں!..
Οἱ ὀφθαλμοὶ των ἀπλανεῖς!.. Τὰ στόματά των χαίνουں!...
Ἡ αἶγλη τοὺς ἐτύφλωσε, τοῦ Ῥήγα τῆς καρδιάς!...
Ἡ λάμψις τοὺς ἐπάγωσε, ψυχῆς τῆς παναγίας,
Τοῦ θείου Πατριάρχου μας!.. Ὀρμῆς τῆς αἰφνιδίου, ..
Ἡ τόλμα τοὺς ἐνέκρωσε!.. Τῶν μετὰ τοῦ ἀνδρείου,
Υἱοῦ τ' Ἀνδρούτσου ὀπαδῶν, φαιδρῶς πυρρῆχιζόντων,
Πετώντων, .. καὶ σὺν τῇ φωνῇ, ἐχθροὺς ἀποσφαττόντων!..
«Ἕλληνες καθοπλίσθητε!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται.»

Τῶν δουλωμένων τῶν Ἑθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!...
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!...
Ἐὐταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοῦς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοῦς!.. Λαμπροῦς!.. Ὑπερῆφάνους!...»

Πετοῦν ἀφίνουν τὴν Γραβγιάν, .. φθάνουν εἰς Μακρυνόρος,
Ἐὐ εἰμαρμένος τῶν Τουρκῶν, αὐτὸς εἶναι ὁ πόρος!...
Ἐὐ Γρίβας ὁ Θεόδωρος, εἶναι ἐκεῖ, .. ὁ Ἴσκος,
Ἐὐ Βαρνακιώτης ἴσταται, ὀρθὸς ὡς ὀβελίσκος!...
Ἐὐς λύκος μάνδρας εἰσοδὸν, ὁ Πλιάσας νὰ βιάσῃ,
Ζητεῖ ἐκεῖνα τὰ στενά, .. καλῶς, .. ἄς δοκιμάσῃ!...
Ἐὐς κύνες ἀγρυπνοῦν πιστοὶ, τῆς δυσμικῆς Ἑλλάδος,
Οἱ εὐκλεεῖς ἀμύντορες!.. Πᾶς λίθος, .. δένδρου κλάδος, ..
Τάφος ὑπάρχει ἀνοικτός!.. Σκόλοπος ἡ περώνη!...
Ἐὐρμαῖ ὁ Πλιάσας φοβερός, πλὴν δὲν τὸ κατορθώνει!...
Ἐὐς οἱ ἀστάχυς πίπτουσι, τὸ θέρος, οἱ στρατοὶ του,
Ἐὐπὸ βολῶν θερίζονται, .. οἱ πλεῖστοι, .. οἱ πιστοὶ του!...
Ἐὐπὸ τῆς σπάθης ἔτεροι!... Φοινίσσονται οἱ λίθοι!...
Τῶν δένδρων τὰ χαμαικλαδα!... Πάλιν ὀρμοῦν τὰ πλήθη, ..
Καὶ πάλιν δάκνουσι τὴν γῆν, κεραυνοβοληθέντες!...
Ἐὐλλὰ καὶ τρίτον ὤρμησαν, στεφρῶς συμπεκνωθέντες!...
Τοῦ Πατριάρχου ἡ ψυχὴ, .. τοῦ Ῥήγα ἡ καρδία,
Ἐὐς Γοργοφόνη¹ φαίνονται!.. Ὁ τρόμος, ἡ δειλία, ..
Τοὺς κυριεύουν στρέφουσι!.. Διώκουν προτροπάδην,
Οἱ ἥρωές μας μ' ἀλαλήν, καὶ πέμπουν εἰς τὸν Ἄδην!...
«Ἐλληγες καθοπλίσθητε!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!...
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν Ἑθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!...
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!...

¹ Ἐπώνυμον τῆς Ἀθηναῖς, φονευσάσης τὸ τέρας τὴν Μέδουσαν.

Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαούς, κ' αἰθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφη ἥρωας κλεινοῦς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερηφάνους!...»

II. ΕΛΕΓΓΕΙΟΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΕΥΚΑΕΙΑΝ ΤΗΣ ΚΕΡΣΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἐκεῖθεν εἰς τοῦ Παρνασσοῦ, πετοῦν τὰς ἀκρωρείας, ...
Τὰς ὑφουμένας ἄνωθεν, τῆς κρήνης Κασταλίας, ...
Καὶ ὀφθαλμοῦ ἑταστικοῦ, περίξ των ρίπτουν βλέμμα ...
Πόλεμος ἄγριος παντοῦ, ῥοφᾷ τὸ ρέον αἷμα, ..
Ὡς δράκων τῆς Κολάσεως!.. Μὲ στόμα φλόγας χύνον!...
Πικρὸς ὁ θάνατος ψυχρὸς!.. Χεῖρας ψυχρὰς ἐκτείνων,
Ἄρπάζει προσφιλεῖς ζωάς, εἰς γόους μὴ προσέχων,
Καὶ μὲ τὰς σκελετώδεις του, πτέρυγας παντοῦ τρέχων!...
Δάκρυα χύνει πύρινα, τοῦ Ῥήγα ἢ καρδία!...
Καὶ στεναγμὸν πυρίφλεκτον, ἐκβάλλει ἢ ἀγία,
Τοῦ Πατριάρχου ἢ ψυχῆ!.. Εἶτα μὲ στῆθος πάλλον,
Τῆς χέρσου τῆς Ἑλλάδος των, τὸ πάλαι ποτὲ θάλλον,
Ἄνερευνοῦν τὸ ἔδαφος!... Βλέπουν τὸν Ἑλικῶνα
Ἐρημον· καὶ τὸν ὑπ' αὐτὸν, θεῶνται τὸν λειμῶνα,
Ἐκεῖ ποῦ ἦνθον ἄλλοτε, περίξ τῆς Ἴπποκρήνης,¹
Τὰ ἄνθη τὰ μυρίπνοα, τῆς δάφνης, .. τῆς μυρσίνης, ..
Μελαιίνης ἔμπλεον σποδοῦ!.. Ἐγκαταλελειμμένον,
Καὶ ὡς ὠραῖον Νάρκισσον, οἰκτρῶς κατεφθαρμένον!...
Ἐν τῇ βαθείᾳ λύπη των, δεινῶς βαρυσυλοῦντες,
Ἐστέναξαν πικρῶς, πικρὰ, τοιαῦτα ἐκφωνοῦντες!..
« Προσφιλεστάτη μας Πατρίς, εἰς πτέρυγας ἀνέμων,
Ἡ ἀρετὴ Σου ἔφυγε!.. Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,

¹ Πηγὴ ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος.

Ἡμαύρωσε τὸ τηλαυγές, θεσπέσιόν Σου κλέος,
Καὶ ὁ ἀστήρ Σου ἔδυσεν!... Ὁ λάμπων!... Ὁ ὠραῖος!...

Ἄναζητοῦσι τῶν Δελφῶν, τὴν λάμπιν τὴν γλυκεῖαν!...
Τῶν Πανελλήνων τὴν σεμνήν, τὴν Ἀμφικτυονίαν!...
Τὰ ἄπειρα κειμήλια, τῆς Μεγαλοφυίας!...
Καὶ τὰ ἀριστουργήματα, τῆς Δόξης καὶ Ἀνδρίας!...
Ὅσα συνέβρεον ἐκεῖ, ὡς εἰς φακοῦ ἐστίαν,
Τὸ φῶς ἀκτίνων πολλαπλῶν, ἀπὸ φανῶν σωρείαν!...
Ναί, ἀπὸ πόλεις πολλαπλῶς, ὡς ἐκ τῶν συμφερόντων,
Καθὼς τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ, συστήματα τῶν ὄντων,
Διΐσταμένας, ἤρχετο, ὅτι ἐκάστη εἶχε,
Καλὸν, ὠραῖον, καὶ λαμπρὸν, καὶ ὅπερ ὑπερεῖχε,
Τὰ ἐν αὐτῇ· ἐποίουν δὲ, φωσφόρον Γαλαξίαν,
Τὸ ἐν Δελφοῖς χρηστήριον, σκορπῶντα τὴν μαγείαν,
Μυστηριώδους καλλονῆς!.. Ἀβρῆτου ἀρμονίας!...
Ὡς ὁ μαγνήτης τὰς ψυχὰς, ἔλκοντα καὶ καρδίας,
Ὅσον ἀτίθασοι καὶ ἄν, ὑπῆρχον πεπλασμένοι,
Καὶ ὅσον ἄν ἐφαίνοντο, ἀποδαρβαρωμένοι, ..
Εἰς ἔργα δόξης ἀληθοῦς, καὶ ἀρετῆς τὰς ὄθουν!...
Αἱ δὲ ἀγαθυνόμεναι, τὸ ἀγαθὸν ἐπόθουν!...
Πλοῦτον ἰσχὺν καὶ ἀγαθὰ, ἄνευ φιλοκαλίας,
Κρίνουσαι δῶρα ἄδωρα, ἀτέγχτου ἀγενείας!...
Πλήν φεῦ!.. Πατρίς ἀπώλοντο!... Εἰς πτέρυγας ἀνέμων,
Ἡ ἀρετὴ Σου ἔφυγε!.. Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,
Ἡμαύρωσε τὸ τηλαυγές, θεσπέσιόν Σου κλέος,
Καὶ ὁ ἀστήρ Σου ἔδυσεν!.. Ὁ λάμπων!... Ὁ ὠραῖος!...

Τοῦ Μαραθῶνος τὸ κλεινόν, θεῶνται τὸ πεδίον,
Ἔρημον!... Καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ, ἡρωϊκὸν μνημεῖον,

Καταχωσμένον βλέπουσι! . . . Καὶ κράζου, « Μιλτιάδη! . . .
"Αφῆσε τὰ Ἡλύσια, τοῦ Πλούτωνος τὸν Ἄδη! . . .
Ἐλθέ νὰ σώσης τὰς κλεινὰς, καὶ πάλιν τὰς Ἀθήνας! . . .
Ἐλθέ Σὲ ἀναμένουσι, μὲ δάφνας μὲ μυρσίνας! . . .
Παρθένοι ἐλικώπιδες, ἀνθοῦροδοπλασμένοι,
Μητέρες μὲ τὰ βρέφη των, αἰματοκυλισμένοι! . . .
Σ' ἀναζητοῦν, ὁ Κηφισσὸς, ὁ Ἴλισσὸς, τὸ Ἄστυ, . . .
Εἰς στέφανον τὰ ἄνθη των, συνέπλεξαν ἐκάστη,
Τῶν ἐλαιῶν τῆς Ἀττικῆς, τὴν κεφαλὴν νὰ στέψῃ,
Τοῦ νικητοῦ ὅστις ἐχθρῶν, στρατοὺς θὰ καταστρέψῃ! . . .
Σὲ προσκαλοῦν, ὁ Παρθενῶν, ἡ Πνυξ, καὶ τὸ Θησεῖον,
Τὸ Θέατρον, καὶ ἡ Βουλὴ, καὶ ἡ Στοά, τ' Ὠδεῖον,
Τὸ δουλικόν των ἔνδυμα, μὲ τὴν δαφνοστεφῆ Σου,
Νὰ σχίσῃς σπάθην εὐκλεᾶ! . . . Ἡ ἡχηρὰ φωνὴ Σου,
Νὰ ἀντηχήσῃ πανταχοῦ, . . . « Παλλάδος κλεινὴ χώρα,
Λαμπρὰν ἐνδύσου τήβεννον! . . . Εἶς' ἐλευθέρα τῶρα! . . . »
Νὰ Σὲ ὑμνήσουν ποιηταί, ῥητόρων νὰ ἡγήσων,
Πυρπόλοι πανηγυρικοὶ! . . . Τρόπαια νὰ Σὲ στήσουν! . . .
Πλὴν φεῦ! . . . Φιλτάτῃ μας Πατρίς! . . . Εἰς πτέρυγας ἀνέμων,
Ἡ ἀρετὴ Σου ἔφυγε! . . . Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,
Ἡμαύρωσε τὸ τηλαυγές, θεσπέσιόν Σου κλέος,
Καὶ ὁ ἀστήρ Σου ἔδυσεν! . . . Ὁ λάμπων! . . . Ὁ ὠραῖος! . . . »

Θεῶνται τοῦ περικλεοῦς, τῶν Πλαταιῶν πεδίου
Τὸ ἔδαφος, ἀπὸ ὄστᾶ, στρατῶν τοῦ Μαρδονίου,
Σπαρμένον ἕως σήμερον! . . . Τοῦ Ἀριστείδου μνῶνται,
Τῆς ἀρετῆς! . . . Ματαίως πλὴν, νὰ εὗρωσι πειρῶνται,
Τὰ Θήβας τὰς περικαλλεῖς! . . . Τὸν οἶκον τῆς Κορίννης,
Καὶ τοῦ Πινδάρου τὰς ὠδὰς, τὰς πλήρεις εὐφροσύνης,
Ν' ἀκούσουν ἀναμένουσι! . . . Ζητοῦν τοῦ Πελοπίδα
Τὸ μέγαρον, τὴν πτωχικὴν, τοῦ ἔθνους πλὴν ἐλπίδα,

Ἐπαμεινώνδα τοῦ κλεινοῦ, πλινθόκτιστον καλύβην! . . .
Πλὴν φεῦ! . . . Ἐρείπια παντοῦ, καὶ οὐδαμοῦ τὴν Ἥβην! ¹ . . .
Τὸν Πλούταρχον ἀναζητοῦν, ἐντὸς τῆς Χαιρωνείας,
Ἄλλὰ εὐρίσκουν ἀντ' αὐτοῦ, τριβόλους καὶ ὀξείας
Ἀκάνθας! . . . Καὶ στενάζουσιν, ὑπὸ πικρᾶς ὀδύνης! . . .
Τέλος ζητεῖν τὸν Λέοντα, ² τὸ σῆμα τῆς ἀμύνης,
Ἀνδρίας πολυδάκρυος, σκληρῶς ἀτυχησάσης! . . .
Καὶ τῆς Ἑλλάδος τὰ δεσμά, προπαρασκευασάσης! . . .
Ἔκειτο εἰς τὸ ἔδαφος, οἰκτρῶς κατεβριμμένος,
Καὶ εἰς τεμάχια πολλὰ, ἀνηλεῶς θραυσμένος! . . .
Δὲν ἐσεβάσθη τὸ σκληρὸν, τέρας τῆς Τυραννίας,
Οὔτε αὐτὸ τὸ θλιβερὸν, μνημεῖον ἀτυχίας! . . . .
Καὶ φεῦ! . . . ἐστέναξαν Πατρίς! . . . « Εἰς πτέρυγας ἀνέμων,
Ἡ ἀρετὴ Σου ἔφυγε! . . . Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,
Ἥμαύρωσε τὸ τηλαυγές, θεσπέσιόν Σου κλέος,
Καὶ ὁ ἀστὴρ Σου ἔδυσεν! . . . Ὁ λάμπων! . . . Ὁ ὠραίος! . . . »

Τῆς Μνημοσύνης τὰς κλεινάς, ζητοῦσι θυγατέρας, ³
Ἀπῆλθον ἔφυγον κ' αὐταί, . . . εἰς κόσμους τῆς ἐσπέρας,
Εὐαίωνας! . . . Τοὺς Γερμανοὺς, τοὺς Ἄγγλους, καὶ τοὺς Γάλλους,
Τοὺς Ῥώσους, Ἀμερικανοὺς, τοὺς Ἴταλοὺς, καὶ ἄλλους, . . .
Εἰς ἔσους τοῦ Θεοῦ ἢ χειρ, τὰ τῆς εὐημερίας,
Δῶρα ἐπεδαψίλευσε, σοφίας, καὶ ἀνδρίας,
Πλούτου, μεγαλειότητος, καὶ ἀρετῆς, καὶ κλέους, . . .
Τοῦ ἀληθοῦς Πολιτισμοῦ, καρποὺς, ἡδεῖς, . . . ὠραίους! . . .
Ἦ παμφιλτάτη μας Πατρίς, εἶπον, « Οὐδὲν Σοι μένει,
Οὐδὲν τὴν αἵματοσταγῆ, καρδίαν Σου θερμαίνει! . . .
Γυμνὴ ἐπὶ τὰ ἔρη Σου, φλεγμαινομένη μόνον,
Σ' ἀπέμεινεν εἰς αἵματα, πνιγμένη καὶ εἰς πόνον,

¹ Ἡ θεὰ τῆς νεότητος.

² Τεθέντα εἰς τιμὴν τοῦ ἐκεῖ πεσόντος ἱεροῦ λόγου.

³ Μοῦσας.

Ἐλευθερία ἢ σεπτὴ!.. Ὑπομονή!.. Ἀνδρία!...
Τῆς βοήθειας τοῦ Θεοῦ, ἐλπίς ἢ θεσπεσία!...
Μ' αὐτὰς τοὺς ἀπειροπληθεῖς, ἐχθροὺς θὰ καταθραύσης!..
Μ' αὐτὰς χαλκόστομα πολλὰ, σκάφη θὰ κατακαύσης!..
Θ' ἀξιοθῆς τοῦ θαυμασμοῦ, ἀπάντων τῶν γενναίων,
Τῶν φίλων τοῦ Ἡρωϊσμοῦ, Λαῶν καὶ Βασιλέων!...
Καὶ τότε προσφιλῆς Πατρίς, . . με πτέρυγας ἀνέμων,
Ἴσως προσέλθ' ἢ Ἀρετὴ!.. Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,
Ἀπέλθη καὶ ἀνορθωθῆ, τὸ τηλαυγές Σου κλέος!...
Καὶ ὁ ἀστὴρ Σου ὑψωθῆ, πάλιν, λαμπρός!... Ὠραῖος!... »

III. ΑΓΩΝΕΣ.

Ταῦτα ἐνῶ ἐρρέμβαζον, τὴν πάλαι τῆς Πατρίδος,
Δόξαν θρηνοῦσαι· τὴν ἀχλὺν, φρικώδους καταγιγίδος,
Βλέπουν πρὸς τὰ Βασιλικά, κατὰ τὰς Θερμοπύλας...
Ὁ φοβερός Μπαϊράμ Πασάς, μὲ στρατιάς ποικίλας,
Καὶ Κροταλίαν ὄμοιος, ὑπὸ τεσσάρων ἄλλων,
Πασάδων βοηθούμενος, ὡς ὄφρων μεγάλων,
Ἐξερευγόμενοι καπνοὺς, φλόγας, καὶ πῦρ, καὶ θεῖον!..
Φρικτῶς κατερημώσαντες, τῆς Φθίας τὸ πεδίον,
Ὀδεύουν πρὸς τὸ Φρίκιον, καὶ Κνήμιον τὰ ὄρη,
Τὸν Σπερχεῖδον περάσαντες, λάβροι κεραυνοφόροι!...
Ἀλλὰ ἐκεῖ τοὺς σταματοῦν, μὲ ἀετοὺς καὶ γύπας,
Ὁ Γούρας καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, παρόμοιοι καὶ λύπας,
Πικρὰς τοῖς ἐτοιμάζουσιν, ὡς καὶ ὁ Δυοβουνιώτης...
Ἡ μάχη ἄρχεται σμερδνὴ!.. Τῆς τάξεως τῆς πρώτης,
Μετὰ τὴν πρώτην σύγκρουσιν, πίπτουσιν οἱ λογάδες!..
Ἦχεῖ ὁ κρότος φοβερός, αἱ πάλαι συμπληγάδες,¹

¹ Αἱ μυθολογούμεναι πέτραι τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου, ἃς τῇ συμβουλῇ τοῦ Φινέως, δι᾿ ἄλλοθ' οἱ Ἀργοναῖται ἔχτοτε δὲ ἔπλευσαν συγκρούμεναι.

Φρονεῖς ὅτι συγκρούονται!.. Βοαί, ὀμίχλαι, λάμψεις,..
Πληροῦν τοὺς λόγγους τῶν βουνῶν, τῶν ρευματιῶν τὰς κάμψεις!
Οἱ Ἕλληνες ἀνδρίζονται!.. Ὡς κεφαλὴ Μεδοῦσης,
Προβαίνουν αἱ Περιστεραὶ, τὸ πᾶν ἀπολιθούσης!..
Καὶ κράζουν, « Ἕλληνες ἐμπρός!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν Ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἢ ἀγία!..
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοῦς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοῦς!.. Λαμπροῦς!.. Ὑπερηφάνους!.. »

Τὰ δένδρα ἐκριζόνονται, οἱ βράχοι τῶν ὀρέων,¹
Θραύονται καὶ κυλίνονται, μὲ βόμβον φρικαλέον!..
Συντρίβουν Τούρκους, ἄλογα, καμήλους καὶ ἱπποῦρεις!²..
Ὡς ὁ ἱέραξ χύνεται, ὁ νέος ὁ Μαμουρῆς!..
Τρέπονται οὗτοι ὡς πτηνὰ, ... τοὺς πελεκᾶ ἐκεῖνος, ...
ῥέει τὸ αἷμα ποταμῶς, .. τὸ τῶν πτωμάτων σμῆνος, ...
Τὰς φάραγγας ἐπλήρωσε!.. Φεύγουσιν οἱ λειφθέντες, ...
Καὶ σώζονται εἰς Λάρισσαν, .. τρόμου κραυγὰς ἀφέντες!..
« Φύγετε Τούρκοι φύγετε!.. Ἐρχόνται οἱ Ῥωμαῖοι, ..
Γίγαντες εἶναι φοβεροὶ, .. κύκλοπες φρικαλέοι!..
Ἔχουν πτερὰ οἱ πόδες των, .. ἔχουν πτερὰ οἱ ὦμοι, ...
Ἔχουν φωνὴν τοῦ κεραυνοῦ, .. ἔχουν πτερὰ ἀκόμη, ..
Οἱ βράχοι καὶ τὰ δένδρα των!.. Τάγματα διαδόλων,
Ὑπὲρ αὐτῶν ἐμάχοντο, ἄνω ἀπὸ τὸν θόλον,
Τοῦ οὐρανοῦ!.. Μὲ φλογεράς εἰς χεῖράς των ῥομφαίας, ..
Μὲ γλώσσας ὄφεις πορφυροῦς, .. μὲ περικεφαλαίας,

¹ Οἱ Ἕλληνες κατέχοντες τὰς ἀκρωτείας ἐκύλιον βράχους καὶ κατεσύντριβον τοὺς ἔχθρους.

² Τὰ σήματα τοῦ Πασᾶ, Τούρκα λεγόμενα.

Ἄπο πρασίνοὺς δράκοντας!.. Μὲ ὀφθαλμοὺς ὡς σφαίρας,
Διὰ πυρὸς καὶ ἀστραπῶν, πληροῦντας τοὺς αἰθέρας!...
Καὶ δυὸ φρικτὰ φαντάσματα, τὸ ἐν μὲ ἀλυσίδας,
Τὸ ἕτερον εἰς τὸν λαίμῳ, σχοινὶ ἀπὸ ἀσπίδας!¹..
Ἐκραζον, « Ἕλληνες ἐμπρός!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν Ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!..
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφη ἤρωας κλεινοὺς!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερῆφάνους!... »

Ἐκεῖθεν εἰς τὰ ρεύματα, πετοῦν τοῦ Ἀχελφῶου,
Ἐνθα αἱ φάλαγγες στρατοῦ, γαύρου, πολλοῦ, ἀθρόου,...
Ὅν ἔφερον ὁ Κιουταχῆς, καὶ ὁ Ὀμὲρ Βρυώνης,
Ἐκ τοῦ Κωκύτου τῶν πηγῶν, δρυμῶνων τῆς Δωδώνης,
Ὅπως τὸ ὑψιμέτωπον, ἀλώσουν Μεσολόγγι,
Καὶ αἱ λυγραὶ των ἰαχαι, ὡς κροκοδείλων φθόγγοι,
Πληρώσασαι τὸ ἔδαφος, ἅπαν τῆς Αἰτωλίας,
Ἐκλόνουν τὸ στερέωμα, ἕως τῆς θεσπεσίας,
Σεπτῆς ἀψίδος τ' οὐρανοῦ!.. Ἄλλ' ὅμως ὁ ἀνδρεῖος,
Ὡς ὁ ἰχνεύμων² σπειρωθεὶς, σοφῶς, ἐπιτηδείως,
Ὁ ἐν αὐτῷ μικρὸς στρατὸς, διὰ στρατηγημάτων,
Τοὺς κροκοδείλους πολεμᾷ!.. Συντρίβει τὰ ὠά των,....
Δάκνει σκληρῶς τὰ μέλη των, .. τὸ χαῖνον αὐτῶν στόμα,
Περιφρονῶν, εἰσέρχεται, ἐντὸς αὐτοῦ ἀκόμα,
Καὶ μὲ ἰδόντας κοπτεροὺς, τὰ σπλάγχνα των πληγόνει,
Πλὴν μόλις ἀναχαιτισμὸν, νὰ φέρῃ κατορθόνει!...
Ἐφθασαν αἱ Περιστεραὶ, τὰς ὄψεις των τυφλόνουν,
Τοὺς λογισμοὺς των ἐν ῥιπῇ, ματιᾶς ἀναστατόνουν!...

¹ Ὅψεις δηλητηριώδεις.

² Ζῶον πολέμιον τῶν κροκοδείλων.

Ἦχεϊ τοῦ Ῥήγα ἡ φωνή, ὡς σάλπισμα θανάτου!...
Καὶ ἡ τοῦ Πατριάρχου μας, τοῦ Παναγιωτάτου,
« Πετᾶτε Ἕλληνες ἐμπρός!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν Ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!..
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερῆφάνους!... »

Πετοῦν οἱ Ἕλληνες ἐμπρός, μὲ γυμνωμένα ξίφη,
Στρέφουν τὰ νῶτα ἐκπληχτα, τὰ ἐχθρικά τὰ στίφη,..
Ἄφου πολλοὺς ἀπώλεσαν, νεκροὺς καὶ πληγωθέντας!...
Διώκουσιν οἱ Ἕλληνες, τοὺς εἰς φυγὴν τραπέντας,..
Καὶ εἰς τὰς ὄχθας ἀναμιξ, φθάνουν τοῦ Ἀχελῷου,
Οἱ μὲν παιᾶνας ψάλλοντες,.. οἱ δὲ κλαυθμοῦ καὶ γόου,
Ὅλοφυρμούς!.. Ἀλλὰ ἐκεῖ, βοή ἀπὸ τὸ ρεῦμα,
Ἐξέρχεται ὡς κλύδωνος, τρικυμιώδους πνεῦμα,
« Τούρκοι ἐλησμονήσατε, ὅτι αὐθάδη πόδα,
Ὅστις ἐπὶ τῆς γλόης μου, καὶ τῶν δαφνῶν τὰ ρόδα,
Βάλλει πικρῶς μετανοεῖ!... Τῆς ἐκδικήσεώς μου,
Λάβετε μᾶθημα σκληρόν!... Αἱ δῖναι ὁ ἄφρός μου,
Θὰ σᾶς κυλίσουν σωρηδόν, ζῶντας, ἀποθαμένους,
Κατακομμένους, κλαίοντας, αἱματοκυλισμένους!..
Ἔως εἰς τὰ ἀφρίζοντα, κύματα τῆς θαλάσσης!...
Πορφύραν μὲ τὸ αἷμά σας, τῆς κοίτης μου ἀπάσης,
Ἡ ὄψις θὰ περιβληθῆ,.. ἡ ἄφατος χαρά μου,
Εἶναι αὐτή!.. Σᾶς κάρτεροῦν τὰ λάβρα ὕδατά μου!... »
Ἠγέρθησαν τὰ ὕδατα,.. ἀφρίζοντα,.. δινούντα,..
Τοὺς Τούρκους ἀνατρέποντα,.. πνίγοντα,.. καὶ φωνοῦντα,
« Ἕλληνες Τούρκους σφάζετε!... Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!... »
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,

Τῶν δουλωμένων τῶν Ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!..
Ἵταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερῆφάνους!..»

Ἐκεῖθεν εἰς τοῦ Τυμφρηστοῦ, πετοῦν τὰς ἀκρωρείας,
Ἐκεῖ ἐν τέκνον ἄγριον, τῆς Λύσσης, .. τῆς Μανίας!..
Ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ Δρύλλωνος, τῶν κορυφῶν τοῦ Σκάρδου,
Τῆς Σκόδρας ὄρμησ' ὁ Πασᾶς, μὲ θράσος λεοπάρδου!..
Ἵπὸ τῆς δίψης αἵματος, φλεγόμενος ἀγρίως!....
Ἐκεῖ ὁ Μάρκος Βότσαρης, ἐκπληκτικὸς, ἀνδρεῖος,
Ὡσεὶ πανθῆρ τὸν σταματᾶ!.. Καὶ μ' ἀστραπῆς τὸ τάχος,
Συμπλέκεται ὡς ἄτρομος, γενναῖος μονομάχος,
Εἰς πάλην καταπληκτικὴν!.. Τοὺς χάρακάς του ρίπτει, ..
Βαίνει εἰς αἶμα κολυμβῶν.. Εἰς τὴν σκηνὴν εἰσπίπτει,
Καὶ τοῦ ἰδίου τοῦ Πασᾶ!.. Πυροβολῶν καὶ σφάζων,
Εἰς μάχην προκαλῶν αὐτὸν, καὶ ταῦτα ἀνακράζων!..
« Πῶς δεῖλαιε, ἐτόλμησας, ἐνταῦθα νὰ πατήσης,
Τὴν γῆν αὐτὴν τὴν ἱεράν!.. Δίχως νὰ τὴν ποτίσης,
Μὲ ρεῖθρον μαύρου αἵματος; .. Ποῦ εἶσαι ἀποκρίσου; ..
Ἐλθὲ τὸν μαύρον Τάρταρον, ἡ μαύρη ἡ ψυχὴ σου,
Ἀμέσως θὰ ἐπισκεφθῆ!.. Ἡ λάμπουσά μου σπάθῃ,
Θράσῃ νὰ μὴν ἀποτολμᾶς, τοιαῦτα θὰ σὲ μάθῃ!.. »
Εἶπε καὶ περιέστρεψε, τὸ βλέμμα του ἀγρίως,
Πλὴν φεῦ!.. Τοῦ Δόλου ἡ βολή, τὸν ἔτρωσε καιρίως!..
Ἐνῶ ἐφώνει, « Ἐλληνες!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχὶ, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν Ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!..
Ἵταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερῆφάνους!..»

Τὴν πάλιν ἀνενέωσαν, ὁ ἔκπαγλος ὡς Ἄρης,
Καραϊσκάκης ὁ δεινός!.. Ὁ εὐτολμος Στουρνάρης!..
Ὁ Κωνσταντῖνος Βότσαρης,.. καὶ ἄλλοι τολμητῆται,..
Ἑλλήνων παῖδες ἀγλαοί!.. Ὡς ὕαιναὶ ἀγρίαι,
Ῥιφθεῖσαι ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν,.. δάκνουσιν,.. καταξοσχίζουσιν,..
Μὲ πτώματα τὸ ἔδαφος,.. μ' αἵματα πλημμυρίζουσιν
Τὰ ρεῖθρα τοῦ Κεφαλαρίου!¹... Ἀλλὰ οἱ Τοῦρκοὶ μένουσιν,
Ἀπτόητοι καὶ ἀταρβεῖς!.. Ὡς τίγρεις ἀποθένουσιν,
Τὴν λύσσαν καὶ μανίαν τῶν, σκληρῶς ἀφοῦ ἐκχύουσιν,
Καὶ τοὺς θρασεῖς τῶν τοὺς φονεῖς, εἰς αἵματα βαπτίσουσιν!..
Βροῦν τὰ ὄρη, τὰ βουνά,.. αἰ φάραγγες, τὰ δάση,..
Μὲ κρότους πυροβολισμῶν!.. Ὀρμοῦν νὰ διασπάσῃ,
Ὁ εἰς τὸν ἄλλον οἱ στρατοί!.. Τὰ φάσγανα κλαγγάζουσιν!..
Τὸν Μωχαμέτην καὶ Ἀλὴν, ὡς βοηθὸν φωνάζουσιν,
Οἱ Τοῦρκοι!.. Καὶ τὸν Ἰησοῦν, Χριστὸν οἱ ἰδικοὶ μας!..
Ἡ μάχη πλὴν ἀμφιβόροπος, μένει, καὶ οἱ στρατοὶ μας,
Βῆμα οὐδὲν πρὸς τὰ ἐμπρὸς, δύνανται νὰ κερδίσουσιν!..
Τὴν νίκην μὲ τὸν θάνατον, ὄρμοῦν νὰ κατακτήσουσιν!..
Πλὴν ἦλθον αἱ Περιστεραὶ, φορικὴν καὶ τρόμον χύνουσιν!..
Οἱ Τοῦρκοι σκοτοδινοῦσιν,.. Ἐκτρέπονται,.. Ἐκκλίνουσιν...
Εἰς τὴν φωνὴν τῶν, «Ἑλληνες!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλιωμένων τῶν Ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῇ, Σοφία ἢ ἀγία!..
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' αἰεθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερφάνους!..»

¹ Πηγὴ ὕδατος πολλοῦ, καλούμενου Κεφαλάρι, ἐκεῖ ἔνθα ἐγένετο ἡ μάχη.

β'. Πελοπόννησος.

I. ΑΓΩΝΕΣ.

Φωτοστεφής ο ήλιος, μαρμαρυγὰς ἀκτῖνας,
Σκορπᾶ εἰς τ' ἄλση, τοὺς ἀγρούς, τὰς δάφνας, τὰς μυρσίνας,
Τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος μας, .. τοὺς ποταμοὺς τὰ ὄρη, ..
Ἦτις ἀστράπτει εὐζωνος, ὡς τοῦ Διὸς ἡ κόρη,
Ἦ ἀρεμᾶνιος Παλλάς! .. Τὸ στέρνον τῆς Αἰγίδα,
Φέρει, καὶ δόρ' ἡ δεξιὰ, ἡ δὲ λαιὰ ἀσπίδα! ..
Ἀπὸ τ' Ἀκροκεραύνια, ἕως τῆς Πιερίας,
Κοσμεῖται ἀπὸ εὐκλεᾶ, τρόπαια τῆς ἀνδρίας,
Τῶν μεγαθύμων τέκνων τῆς! .. Ἔχει τὴν Κεκροπίαν,
Τὴν Ἀμφισαν, καὶ τοὺς Δελφούς, .. τὸν Ὀλυμπον, τὴν Φθίαν! ..
Φαίνονται πάλιν ἀγλααὶ, καλλίσφυροι παρθένοι,
Ὅσων ὁ κόλπος ὑψηλὸν, τὸν ἔρωτα θερμαίνει,
Τοῦ Ἑλικῶνος, Παρνασσοῦ, Ὀλύμπου, τῶν Ἀγράφων,
Τὸν στέφανον τῆς καλλονῆς, ἐκ ῥόδων ἀνεπάρων,
Φοροῦσαι νὰ χορεύωσι, καὶ κλέα τοῦ Ἀγῶνος,
Νὰ ψάλλουν μὲ μελίρρυτον, φωνὴν τῆς ἀηδόνος! ..
Ὅποια τέρψις ψυχικὴ! .. Τί ἄφατος μαγεία! ..
Τοῦ Πατριάρχου ἡ ψυχὴ, τοῦ Ῥήγα ἡ καρδία,
Σκιρτῶσιν ἀπὸ ἡδονῆν! .. Ἀπὸ χαρὰν δακρῦουν! ..
Τὰς εὐλογοῦν, μὲ βλέμμα των, τὸν οὐρανὸν δεικνύουν,
Καὶ λέγουν, «Πόσα θέλγητρα, ἔχεις Ἐλευθερία!
Ἦ Ἀρετὴ ἔταν συζῆ, μ' ἐσὲ καὶ ἡ Ἀγνεία! ..
Ἐλληνες, » κράζουν, « δι' αὐτάς, .. θάνατον μὴ ψηφᾶτε! ..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν Ἑθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία! ..
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἡ ἀγία! ..

“Όταν παρθένοι ὡς αὐτὰς, μὲ ἀγλαοὺς στεφάνους,
Σᾶς στέφουν ἥρωας κλεινοὺς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερηφάνους!... »

Ἡ Χέρσος ἀκτινοβολεῖ, κατέστη ἐλευθέρα
Σχεδόν, τοῦ Τούρκου ἢ φωνῆ, δὲν πλήττει τὸν ἀέρα
Τὸν ἱερόν της!.. Πανταχοῦ, πετᾶ ἡ Εὐφροσύνη,
Καὶ τὰς ψυχὰς τῶν τέκνων της, ἠδέως καθηδύνει!...
Πετοῦν καὶ αἱ Περιστεραὶ, τοῦ Πέλοπος τὴν χώραν,
Διψῶσαι νὰ ἐπισκεφθοῦν, κατὰλληλον τὴν ὥραν,
Ἐξέλεξαν. Οἱ Ἀχαιοὶ, ἐκ τῆς ἀγίας Λαύρας,
Πτερόποδες ἐπέταξαν, ὡς αἱ πνοαὶ τῆς αὔρας, ...
Εἰς τὴν ἀγίαν φθάνουσι, Παρασκευὴν ἐν πρώτοις,
Νικοῦν ἐκεῖ!.. Καὶ ἔπειτα, Στριφτόμπολας Σολιώτης,
Λαμπροὶ ὡς οἱ Διόσκουροι,¹ εἰς τὸ Λεβίδι φθάνουν,
Καὶ καταστρέφουν τοὺς ἐχθροὺς, χωρὶς καιρὸν νὰ χάνουν!...
Παρέχει ὁ ἀρκάδιος Μήλλιος, ὁ Βιλαέτης,
Καὶ Χαραλάμπης χύνονται, ὡς γύπες ὑψιπέτεις,
Κατὰ δρακόντων τῶν Τουρκῶν, τῆς εὐκλεοῦς Ἡλείας,
Καὶ πίπτουν μετὰ θαύματα, ἠρωϊσμοῦ κ' ἀνδρίας!...
Εἰς τὸ Βαλτέτσι ὁ κλεινός, πετᾶ Κολοκοτρώνης,
Καὶ λυσσαλέους σφίγγει δυὸ, ὡς βρόχος τῆς ἀγχόνης
Λύκος, τὸν Κεχαγιάμπεην, τὸν μπέην τὸν Κιαμίλην
Νικᾶ· καὶ νικητῆριον, παιᾶνα πρὸς τὴν φίλην,
Βοᾶ, αὐτοῦ τὴν στρατιάν.. « Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχὶ, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἢ ἀγία!..
“Όταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερηφάνους!... »

¹ Ὁ Κάστορ καὶ Πολυδεύκης.

Ὡς τοῦ Βορέου ἡ πνοή, εἰς Δαλιανὰ προφθάνει,
Πτερόπους ὁ Νικηταρᾶς, καὶ τοὺς ἐχθροὺς μανθάνει,
Ὅτι τῶν πάλαι Ἀχαιῶν, οἱ νέοι εἶναι γόνου,
Μὲ μίαν δρᾶκα τολμηρῶν, θροιάμβους κατορθώνει!...
Ὡς ὄφις ἐν τῇ τρώγλῃ του, κρύπτεται εἰς τὸ Λάλα,¹
Ὁ φοβερὸς Ἰσοῦφ Πασᾶς, βυσσοδομῶν μεγάλη,
Μὲ τοὺς Λαλαίους του κακὰ, κατὰ τῶν Κεφαλλήνων,
Τῶν Πελοποννησίων μας, καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων!...
Ἄλλ' ὡς ἱέραξ ἵπταται, ὁ θούριος Ἀνδρέας
Ὁ Μεταξᾶς, ὡς πτέρυγας, ἔχων λαμπρὰς ὠραίας,
Τοὺς θούρους Κεφαλλῆνάς του!.. Ὡς δέξυπλῆγες Κίρκοι,²
Πετῶσιν, ὁ Γεώργιος Πλαπούτας, ὅστις ἤρκει,
Τάγμα ἐχθρῶν ὀλόκληρον, νὰ τὸ καταδαμάσῃ,
Καὶ ὁ Σισίνης νικητεῦ, τὴν δάφνην νὰ ἀρπάσῃ
Ἐπιθυμῶν!.. Συμπλέκονται, μάχη δεινὴ ἀρχίζει,...
Χύνει ὁ ὄφις συριγμούς, καὶ ὁ ἱέραξ τρίζει,
Τὸ κοπτερόν τὸ βᾶμφορ του!.. Δονεῖται ἡ οὐρὰ του,
Καὶ ὁ ἱέραξ παταγεῖ, τανύει τὰ πετὰρά του!..
Ὡρμησεν ὁ Γεώργιος, καὶ τὸ θηρίον τύπτει,
Κτύπημα φόνου!.. Πλὴν βληθεὶς, κ' αὐτὸς καιρίως πίπτει!...
Ἐνῶ ἐφώνει, α Ἑλληνας!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ αὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῇ, Σοφία ἡ ἀγία!..
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαεὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἡρωας κλεινοῦς!.. Λαμπροῦς!.. Ὑπερηφάνους!... »

Οἱ Ἑλληνας ἀνδρίζονται, .. κρουνοὺς τὸ αἷμα ῥέει, ...
Ὁ ὄφις εἰς τὸ αἷμά του, ὡς ἔνδον λίμνης πλέει, ...

¹ Χώριον τῆς Ἠλίδος.

² Εἶδος ἱέρακος.

Χύνει περίχρωτον ἰὸν, τὰ κέντρα του ἐκτείνει,
Καὶ βάλλει τὸν ἰέρακα!¹.. Πλὴν συριγμὸν ἀφίνει,
Συγχρόνως ἀντικτυπηθεὶς!.. Τῆς τρώγλης του ἐκβαίνει,
Καὶ πρὸς τὸ Πούσι τῶν Πατρῶν, ὑποχωρῶν προβαίνει...
Ταχεῖς οἱ Ἕλληνες πετοῦν,.. τὸν φθάνουν,.. τὸν προσβάλλουν,..
Καὶ τῆς οὐρᾶς του τὸ κεντρί,² εἰς ἀχρηστίαν βάλλουν!...
Συστρέφεται κατάκοπος, ... φεύγει εἰς Σαραβάλι,...
Ἐἶφος δὲ πλὴν καὶ ἐκεῖ, Ἕλλήνων τὸν προσβάλλει!...
Ἄγωνιῶν καὶ ἄπελπις, τρέπεται πρὸς ἀμύνην,...
Καὶ χύνει εἰς τοὺς Ἕλληνας, τὴν φρίκην!.. Τὴν δδύνην!...
Ἄλλὰ φρικτὰ κτυπήματα, αὐτὰς ἀνταποδίδουν,...
Καὶ οἱ δῆεις του συριγμοῖ, τὴν ἤτταν του προδίδουν
Τὴν τελικὴν!.. Ἐξέφυγε,.. ἐκρούθη εἰς δρυμῶνας!...
Καὶ εἰς ἐτέρους ὤρμησαν, οἱ Ἕλληνες ἀγῶνας, ...
Εἰς Γράναν τῆς Τριπόλεως, .. εἰς τὸ Γεροκομεῖον, ...
Τὸν Καρατσάν ἀντίπαλον, τὸν Γρίβαν τὸν ἀνδρεῖον,
Ἔχουν οἱ Τοῦρκοι, .. μάχονται, .. ἀλλὰ σωρὸς πτωμάτων,
Μέρος τῶν ἀνοσιῶν των, ἐκπλύνει ἐγκλημάτων! ...
Εἰς τὴν οὐράνιον φωνήν. . . « Θάνατον μὴ ψηφᾶτε! ..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία! ...
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἢ ἀγία! ..
Ἄνταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' αἰθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφη ἤρωας κλεινοὺς!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερηράνους!... »

Πετῶσιν, αἱ Περιστεραί, παντοῦ καὶ τρόμον σπείρουν,
Ἐπὶ τῶν Τοῦρκων ἄπλετον, .. καὶ κύματα ἐγειροῦν,
Σπαργῶντος ἐνθουσιασμοῦ, ἐν μέσῳ τῶν Ἑλλήνων!...
Παρίστανται ὡς φάσματα, βασιάνων καὶ δδύνων!...

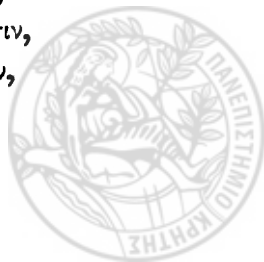
¹ Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ ἐπληρώθη ὁ Α. Μεταξῆς, διατροπηθεὶς τὰς δύο χεῖρας.

² Κατέστρεψαν τὴν ὀπισθοφυλακὴν του.

Μὲ γιγαντώδη σώματα !.. Μὲ χεῖρας σκελετώδεις !..
Μὲ σάρκας ὀφιογενεῖς, ἰσχνὰς καὶ ἐβενώδεις !..
Μὲ στόματα πυρίπνοα !.. Ὅφεις φωσφορίζουσας !..
Καὶ μὲ δρακόντων τὰς δορὰς, χλαίνας αἰμοσταζούσας !..
Ἔχουν ἐχίδνας τρίχας των !.. Φωνὴν τὴν τρικυμίαν !..
Καὶ δορυφόρον τὴν δεινὴν, τοῦ Τρόμου ἀγωνίαν !...
Οὕτως εἰς Ἀκροκόρινθον, φαίνονται καὶ τὴν Πύλον,
Ἐπίδαυρον τὴν Λιμηρὰν, καὶ καθιστᾶσι δῆλον,
Τὴν βούλησιν τοῦ Πλαστουργοῦ, ὅτ' εἰς Ἑλλήνων χεῖρας,
Οἱ Τοῦρκοι πρέπει τῶν τειχῶν, ν' ἀφήσῃσι τὰς θύρας, ...
Καὶ τοὺς καταλαμβάνουσι, φρικώδης ἀγωνία,
Τρόμος !.. Δειλία !.. Ἐκπληξίς !.. Φρίκη !.. Ἀπελπισία !..
Ἀφίναυσι τὰ φρούρια, ζητοῦντες σωτηρίαν,
Τὴν Πύλον, Ἀκροκόρινθον, καὶ τὴν Μονεμβασίαν,
Καταλαμβάνουσι Ἕλληνας, ὑπὸ χαρᾶς σκιρτῶντες,
Καὶ μετὰ τῶν Περιστερῶν, στεντόρεια βοῶντες !..
* Ἀδέλφια καθοπλίσθητε !.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε !..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχὶ, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία !..
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἢ ἀγία !..
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' αἰθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφη ἥρωας κλεινοὺς !.. Λαμπροὺς !.. Ὑπερῆφάνους !...»

Τὴν Τρίπολιν οἱ Ἕλληνας, ὡς θῆρες μάνδραν ταύρων,
Κυκλοῦσι καὶ μετὰ βρυγμὸν, ἐκπληκτικὸν καὶ γαῦρον,
Ῥίπτονται εἰς τὰ τεῖχη τῆς, ἐντὸς νὰ εἰσπηδήσουν !...
Ἄλλ' ἄνω τῶν ἐπάλξεων, προτοῦ διασκελίσουν,
Οἱ Τοῦρκοι μὲ παντοειδῆ, ὅπλα δεινοὶ προβάλλουν,
Ὡς ταῦροι ἀμυνόμενοι, ζητοῦν νὰ καταβάλλουν,
Θηρῶν ἀγρίων τὴν ὀρμὴν !.. Καὶ νὰ περισθῶσιν,
Ἦ εἰς τὸ ἔδαφος ὀμοῦ, μ' αὐτοὺς νὰ κυλισθῶσιν,

Ἄφρου σφαγῶσιν ἅπαντες, καὶ σφάζωσιν ἐπίσης,
Μετὰ μανίας φλογερᾶς, καὶ μετὰ τόλμης ἴσης!...
Ἄρχεται πόλεμος φρικτός!.. Ὀπλοβοαὶ καὶ ἵπποι
Ἄγρίως χρεμετίζοντες!.. Ἀλαλαγμοὶ καὶ κτύποι!..
Φασγάνων λάμψεις καὶ κλαγγαί!.. Ὠθοῦντες ἀναβάται!..
Αἵματα!.. Φόνοι!.. Καὶ καπνοί!.. Ὀλέθρου παραστάται!..
Καὶ φλόγες καὶ ὀλολυγμοί!.. Κονίσσαλος!.. Συγχύσεις!..
Καὶ καταπτώσεις!.. Καὶ κραυγαί!.. Θανάτου προμηνύσεις!..
Ῥέει τὸ αἷμα χεῖμαρρος!.. Δὲν βλέπει εἰς τὸν ἄλλον,
Εἰς τόσον τάραχον φρικτὸν, καὶ μανιώδη σάλον!...
Πλὴν ἤλθον τὰ φαντάσματα, ... φρίκην ἀγρίαν χύνουν, ...
Οἱ Τοῦρκοι κεραυνόπληκτοι, τὰ τεῖχη των ἀφίνουν!...
Εἰς τὴν φωνὴν των, « Ἕλληνες!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!...
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἔθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!...
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἢ ἀγία!..
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' αἰθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερηφάνους!...»

Κύριοι τῆς Τριπόλεως, χαρᾶς δάκρυα χύνουν,
Οἱ Ἕλληνες, καὶ προσευχὰς, καὶ ὕμνους ἀπευθύνουν,
Καὶ σμύρναν καὶ λιβανωτὸν, εἰς τοὺς ναοὺς προσφέρουν,
Πρὸς τὸν Πατέρα τοῦ Παντός!... Καὶ τὰς καρδίας αἶρουν,
Πλήρεις ἀγαλλιάσεως, ἐμπλέους εὐφροσύνης,
Πρὸς τὴν ἀψίδα τ' οὐρανοῦ!.. Καὶ δάφνης καὶ μυρσίνης,
Στεφάνους ἀποθέτουσιν, εἰς τὸν σεπτὸν βωμόν του,
Ἐπικαλούμενοι θερμῶς, τὸν θεῖον ἑλεόν του!...
Εἶτα εἰς τὴν Ἐπίδαυρον, πέμπουσι βουλευφόρους,
Τῆς Παλιγγενεσίας των, νὰ γράψωσι τοὺς ἄρους...
Κ' ἐν τῷ σεπτῷ ὀνόματι, Τριάδος τῆς ἀγίας,
Καὶ τῆς δοθείσης ὑπ' αὐτῆς, γλυκειᾶς Ἐλευθερίας,

Ἄκρου αὐτοῦ ἀγαθοῦ, ἐπὶ τῆς ὕψηλίου,
ἵνα διακηρύξωσι, πάσης τῆς Ἑλληνίδου,
Τῆς γῆς ἀπελευθέρωσιν, εἰς τὰς ἐπικρατείας,
Ἀπάσας τὰς ὑπ' οὐρανὸν, Λαοὺς, καὶ Βασιλείας!...
Καὶ τὴν στεφάνον ἀπόφασιν, νὰ ἐλευθερωθῶσιν,
Ἡ ἅπαντες μέχρις ἐνός, ἐνδόξως νὰ ταφῶσιν,
Ἐπὶ τὰ δόξης ἔμπλεα, κλεινὰ ἐρείτιά των!...
Σχιρτήσασ' αἱ Περιστεραὶ, βοοῦν ἐν τῇ χαρᾷ των,
«Θαυμάσια, ὦ Ἕλληνες!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Διὰ τῆς ἀπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!...
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!...
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς!.. Λαμπροὺς!.. Ἐπερηφάνους!...»

Η. ΕΛΕΓΕΙΟΝ

Εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐγκαίαν τῆς Πελοποννήσου.

Ἐκεῖθεν εἰς τὰς κορυφὰς, πετοῦν τοῦ Ταυγέτου,
Τοῦ ἀετοῦ ἢ φωλεὰ, ἔνθα τοῦ ὑψιπέτου,
Δεσπόζει. Καὶ καθίζονται, ἄνωθεν τοῦ Εὐρώτα,
Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Σπάρτῃ μας. Ἀναζητοῦσι πρῶτα,
Τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου τῆς, καὶ τὰς γυμνοπαιδείας,
Τὰς ἐξασκήσεις τὰς λαμπράς, ὑπακοῆς, ἀνδρίας,
Καὶ τόλμης καὶ σεμνότητος, ὑπομονῆς καὶ ἄλλων...
Καλοῦ πολίτου ἀρετῶν, ὑψιφαῶν μεγάλων!...
Ζητοῦσι τὸν Θεόπομπον, καὶ τὸν Καλλικρατίδα,
Καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως, τὸν τύπον Λεωνίδα!...
Τὰς ὑψιφρόνους Λάκαινας, τὰς ἀνδρικός παρθένους,
Καὶ τοὺς θεοὺς τῆς ἡδονῆς, ἥρωας ὠπλισμένους!...

Τὴν Ἄφροδίτην φέρουσαν, τὴν περικεφαλαίαν! . . .
Τὸν ὑπόουλον τὸν Ἐρωτα, πολεμιστοῦ ῥομφαίαν! . . .
Τὴν ἐννεασετῆ Γοργῶ, τὴν θείαν τὴν παρθένον,
Ἐπιθυμοῦν νὰ ἴδωσι, ν' ἀκούσωσι, « τὸν ξένον,
Πάτερ, αὐτὸν ἐκδίωξον, θεὸς νὰ Σὲ διαφθείρη,
Τὴν εἰδεχθῆ διαφθορὰν, εἰς τὴν Πατρίδα σπείρει! . . . »¹
Καὶ τιμωμένας νὰ ἰδοῦν, τὴν Ἀρετὴν κ' Ἀνδρίαν,
Πλὴν βλέπουσιν φεῦ! . . Ἐρείπια, καὶ τέφραν εἰς σωρείαν! . .
Καὶ, « Φεῦ! . . Πατρὶς ἀναφωνοῦν! . . Εἰς πτέρυγας ἀνέμιον,
Ἡ ἀρετὴ σου ἔφυγε! . . Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,
Ἡμαύρωσε τὸ τηλαυγές, θεσπέσιόν σου κλέος,
Καὶ ὁ ἀστὴρ σου ἔδυσεν! . . Ὁ λάμπων! . . Ὁ ὠραῖος! . . »

Μέλανας δύο σκελετοὺς, βλέπουσι καθημένους,
Ἐκεῖ εἰς τὰ ἐρείπια, εἰς θρήνους βουτηγμένους! . . .
« Τίνες ἐστὲ εἰπέτε μας; . . . Καὶ διατί θρηνεῖτε; . . . »
Τοὺς λέγουσιν. . . « Κάτω νεύετε; . . . Ποσῶς δὲν ὀμιλεῖτε; . . . »
— « Δύο ἐσμὲν τρισάθλιοι, » λέγουσιν, « ἀφωρισμένοι, . .
Ἐξ Ἄδου καὶ ἐξ Οὐρανοῦ, οἰκτρῶς δεδιωγμένοι! . .
Οἱ μητραλοῖται εἴμεθα, Λύσανδρος, Ἀνταλκίδας,
Οἱ θυσιάσαντες σκληρῶς, πάσας τὰς Ἑλληνίδας,
Τὰς πόλεις, εἰς τὴν ἄδικον, τὴν μαύρην Φιλαρχίαν,
Καὶ τὴν ἀνόσιον ἡμῶν, ὠχρὰν φιλοδοξίαν! . . .
Καὶ ἤδη κλαίομεν πικρῶς, τὰ ἀμαρτήματά μας,
Ἄλλὰ ζωὴν δὲν δίδουσι, τὰ μαῦρα δάκρυά μας
Εἰς τὴν σφαγεῖσαν Ἀρετὴν! . . Καὶ εἰς τὴν σπαραχθεῖσαν
Πατρίδα, καὶ εἰς αἵματα, τῶν τέκνων τῆς πνιγεῖσαν! . . »

¹ Ὅρα Ἡροδότ. Βιβλ. Ε'. § 51 θυγάτηρ τοῦ βασιλ. Κλεομένους. Ἄναφρο-
μενον, ἐπὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡσμερταί εἰσαγομένων σαρμῶν, πολυτελειῶν,
καὶ κακῶν.

Εἶπον αὐτὰ, καὶ ρύακες, ἐχύθησαν δακρύων,
Νεκρὰ πλὴν ἔμειν' ἢ σωρὸς, τῶν μαύρων ἐρείπιων! . . .
Καὶ μοναχοὶ ἀντήχησαν, Ταύγετος, Εὐρώτας, . .
« Ἕλληνες εἰς τὸ αἷμά των, πνίγετε ὡς προδότας,
Ὅσοι τὴν φιλαρχίαν των, καὶ τὴν φιλοδοξίαν,
Ἵπὲρ τὴν φίλην θέτουσι, Πατρίδα τὴν γλυκεῖαν! . . . »
« Προσφιλεστάτη μας Πατρίς, εἰς πτέρυγας ἀνέμων,
Ἡ ἀρετὴ σου ἔφυγε! . . Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,
Ἡμαύρωσε τὸ τηλαυγές, θεσπέσιόν σου κλέος,
Καὶ ὁ ἀστήρ σου ἔδυσεν! . . Ὁ λάμπων! . . Ὁ ὠραῖος! . . »

Ἐμπληκτοὶ αἱ Περιστεραὶ, ἐξ ἄλγους καὶ πικρίας,
Ἐπὶ τὸν Ἀκροκόρινθον, πετοῦν τῆς Κορινθίας, . . .
Ἀναζητοῦν τὴν Κόρινθον, τὰ ἄλση τοὺς ναοὺς τῆς, . . .
Τοὺς ἐναρέτους, τοὺς λαμπροὺς, τοὺς εὐκλεεῖς υἱοὺς τῆς! . . .
Ἀλλὰ σωρῶν ἐρείπια, τὰς ὄψεις των προσβάλλουν,
Ὀδύνης ἀναστεναγμὸν, φλογόπτερον ἐκβάλλουν! . . .
Καὶ, « Τιμολέων, » κρᾶζουσι, « ποῦ εἶσαι ἐμφανίσου;
Τὰ λάμποντα ὡς ἀστραπή, τὰ ἔπλα σου ἐνδύσου! . .
Σ' ἀναζητοῦσιν ἥρωες, νὰ τοὺς ποδηγετήσης,
Τυράννους, ἐναγεῖς ἐχθροὺς, νὰ σφάξης νὰ νικήσης! . . .
Τὴν δόξαν τῆς Πατρίδος σου, ὡς ἄστρον νὰ ὑψώσης,
Καὶ εἰς τοὺς συμπολίτας σου, νόμους σοφοὺς νὰ δώσης! . .
Ἐλευθερίας ζώπυρα, ἰσχύος, εὐνομίας,
Τῶν ἐρείπιων τὰς νεκρὰς, ἀπανταχοῦ σωρείας,
Νὰ μεταβάλλης πολεμῶν, καὶ τρόπαια ἐγεύρων.
Τοὺς ἐφορμῶντας ἔξωθεν, οὐ μόνον διαφθείρων
Ἐχθροὺς! . . Ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐντὸς, τῶν σπλάγχχνων τῆς Πατρίδος
Δαίμονας τοὺς ἀλάστορας! . . Πᾶσαν πηγὴν ἐλπίδος,
Αἰσχροῦς ἀποξηραίνοντας, ἐξ ἰδιοτελείας! . . . »
Ἐπνίγησαν εἰς δάκρυα! . . Εἰς πόνους τῆς καρδίας! . . .

«Πατρίς,» ἐγόησαν «γλυκεριά! . . Εἰς πτέρυγας ἀνέμων,
Ἦ ἀρετὴ Σου ἔφυγε! . . Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,
Ἠμαύρωσε τὸ τηλαυγές, θεσπέσιόν σου κλέος,
Καὶ ὁ ἀστήρ σου ἔδυσεν! . . Ὁ λάμπων! . . Ὁ ὠραῖος! . . .»

Ἐκεῖθεν εἰς τὰς ὑψηλάς, πετοῦν τὰς ἀκρωρείας,
Ἄφ' ὧν τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς, εἰς φάραγγας βαθείας,
Κρημνίζεται παταγωδῶς, εἰς βάραθρα εἰσδύον,
Καὶ εἰς τὸν μαῦρον Τάρταρον, μὲ κρότον ἀναδύον! . . .
Καὶ τὰ εὐφρόσυνα ζητοῦν, τῆς πάλαι Ὀλυμπίας,
Τὰ ἄλση καὶ τὰ ἱερά, καὶ τὴν πηγὴν εὐκλείας,
Τόλμη, Ἄνδρίας, Ἀρετῆς, . . νὰ ἴδουν, . . τοὺς Ἀγῶνας,
Ἐν οἷς τὸ Πανελλήνιον, ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας, . . .
Συνέβρεεν ἐπιποθοῦν, τῆς Ἀρετῆς βραβεῖον,
Ἄπλοῦν ἐλαίας στέφανον, καὶ τὴν ζωὴν του θύον! . . .
Εἰς τῆς Ἀνδρίας τοὺς λαμπροὺς, ἀγῶνας καὶ Σοφίας,
Καὶ πράξεις Πατριωτισμοῦ, καὶ Μεγαλοφυίας! . . .
Μὲ ὄμματα δακρύβρεκτα, τοὺς δλυμπιονίκας,
Ἀναζητοῦν νὰ ἴδωσι, καὶ τοὺς ἑλληνοδίκας! . . .
Πόλεις ζητοῦν νὰ ἴδωσι, τὰ τεῖχη κρημνιζούσας,
Τοὺς δλυμπιονίκας των, ἐντὸς εἰσθιβαζούσας! . . .
Συνέδρια νὰ ἴδωσι, σοφῶν τε, καὶ μεγάλων
Ἀνδρῶν, καὶ τῆς ἑλληνικῆς, νεότητος τὸ θάλλον,
Κάλλος τὸ ἀρειμάνιον, τὸ πάλλον εὐρὺ στῆθος,
Πρὸς δόξαν καὶ πρὸς ἀρετὴν, μὲ σοβαρὸν τὸ ἦθος! . . .
Πλὴν, «φεῦ! Πατρίς,» ἀναβοοῦν, «Εἰς πτέρυγας ἀνέμων,
Ἦ ἀρετὴ σου ἔφυγα! . . Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,
Ἠμαύρωσε τὸ τηλαυγές, θεσπέσιόν σου κλέος,
Καὶ ὁ ἀστήρ σου ἔδυσεν! . . Ὁ λάμπων! . . Ὁ ὠραῖος! . . .»

Τὸ θεῖον νὰ ἀκούσωσι, ῥητὸν τὸ μαγνητίζον,
Πᾶσαν εὐαίσθητον ψυχὴν, . . καὶ ὕψη αἰωρίζον, . . .
Ἐψη αὐταπαρνήσεως, ἀράτου μεγαλείου,
Συνέσεως καὶ ἀρετῆς, λαμπρᾶς ἀριστείδειου! . . .
«Δὲν πρέπει τις ὡς δίκαιος, νὰ θέλῃ νὰ ὑμνήται,
Ἄλλὰ νὰ ἦναι πράγματι, τοιοῦτος ἀπαιτεῖται.»
Τὴν λάμπιν νὰ θαυμάσωσι, τῆς Μεγαλοφυίας,
Εἰς τὸν ὠραῖον τὸν καρπὸν, τῆς Μετριοπαθείας! . .
Τὴν ὄψιν ν' ἀτενίσωσι, τοῦ σαλαμινομάχου
Θεμιστοκλέους, κλίναντος μετ' ἦθους ἀταράχου,
Καὶ εἰς θρασὺν συνάρχοντα, «δύνασαι νὰ πατάξῃς,
Πλὴν τὴν Πατρίδα τὴν γλυκεῖαν, μὴ μὲ φυγὴν σπαράξῃς! . . .»
Εἰπόντα! . . Καὶ τῶν προδοτῶν, τὸν συρφετὸν νὰ ἴδουν,
Τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα, ὅσοι καταπροδίδουν! . .
Ἐπὶ τοῦ Φιλοποίμενος, νὰ ἐπιτιμηθῶσι,
Καὶ μετὰ ἄλγους ψυχικοῦ, εἰς σέβας νὰ κληθῶσι,
Πρὸς τὴν Πατρίδα τὴν γλυκεῖαν, καὶ τὴν Ἐλευθερίαν! . . .
Ἐτε ψευδῶς κηρύττουσα, ψευδισοπολιτείαν,
Ἐτ' Ῥώμη, τὰς ἀλύτους των, ἐχάλκευε βαρείας,
Καὶ δι' αὐτῶν τὰς χεῖράς των, ἔδενε τὰς ἀγίας! . . .
«Ἐκτοτ',» ἐγόησαν, «Πατρίς! . . Εἰς πτέρυγας ἀνέμων,
Ἐτ' ἀρετὴ σου ἔφυγε! . . Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,
Ἐμαύρωσε τὸ τηλαυγές, θεσπέσιόν σου κλέος,
Καὶ ὁ ἀστήρ σου ἔδυσεν! . . Ὁ λάμπων! . . Ὁ ὠραῖος! . . .»

III. ΑΓΩΝΕΣ.

* Πλήρες δακρύων ἔστρεψαν, πρὸς τὸν Ἴσθμὸν τὸ ὄμμα,
Καὶ πρὶν ἐπὶ τῶν παρεῖων, τὸ δάκρυον ἀκόμα,
Νὰ καταπέσῃ! . . Φοβερόν, κονίσσαλον ὄρῳσι,
Ὡς πίσσα μαῦρον σύννεφον, ἵνα καταπλακώσῃ,

Ὅρμῶν τὴν Πελοπόννησον!.. Καὶ τάραχον ἀκούουν,
Ὡς καταράκτου ὕδατα, ἐπὶ πετρῶν νὰ κρούουν!...
Γαῦρος ὄρμᾶ ὁ Δράμαλης, ὡς λαῖλαψ,.. φρικαλέος,
Πνίγει τὸν Ἀχροκόρινθον,.. καὶ ἐξορμᾶ δρομαῖος,
Ἐκ τῶν στενῶν ὡς χεῖμαρῶρος, παρλάζων καὶ ἀφρίζων,
Καὶ σύμπαν τὸ ἀργολικόν, πεδῖον κατακλύζων!...
Ἐμπρὸς τοῦ προπορεύεται, ἡ Φρίκη καὶ ὁ Τρόμος!...
Φέρει στρατοὺς μυρμηκιᾶν,.. δὲν τοὺς χωρεῖ ὁ δρόμος!...
Ἡ γῆ στενάζει ὑπ' αὐτούς!.. Καὶ τὰ βουνὰ βογγοῦσι!...
Φεύγουν οἱ πάντες ἔντρομοι, ἅπαντα παραιτοῦσι,..
Οὐδεὶς ὄρμᾶται πρὸς ἀλκὴν!... Πάντες πρὸς σωτηρίαν,
Τραπέντες ἐλησμόνησαν, καὶ τὴν Ἐλευθερίαν,
Καὶ τὴν Πατρίδα τὴν γλυκειάν!.. Ἡ Φρίκη περιτρέχει,
Μελανοπτέρυξ πανταχοῦ!... Νόας,.. ψυχὰς κατέχει!...
« Ἄγωμεν, » ἀνεφώνησαν, τοῦ Ῥήγα ἡ καρδιά,
Τοῦ Πατριάρχου ἡ ψυχὴ... Φωνὴ ἤχει βαρεῖα!..
« Ἑλληνες καθοπλίσθητε!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!...
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τοῦ φόβου ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!..
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' αἰεθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἤρωας κλεινοὺς!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερηφάνους!... »

Φθάνουν εἰς τὸ ἀργολικόν, πεδῖον καὶ ξηραίνουν,
Τοῦ Ἐρασίνου τὰ νερά,.. τοὺς θερισμοὺς μαραΐνουν!...
Τὸν Ὑψηλάντην συναντοῦν, καὶ τὸν Κολοκοτρώνην,
Δικαῖον¹ καὶ Νικηταρᾶν,.. καὶ λέγουσι, « μὲ μόνην,
Τὴν δύναμιν τοῦ Πλαστουργοῦ, πῶς τὸ ἀμνημονεῖτε,
Ὅτι ἐχθροὶ σκορπιζονται;.. Πρὸς πόλεμον τραπεῖτε,...

¹ Ὁ Παπαφλέσσας.

Καὶ τοῦ Θεοῦ ὁ ἔλεος, νίκην θὰ σᾶς δωρήσῃ,
Ὡς χνοῦν τὸ σμῆνος τῶν ἐχθρῶν, θεὸς νὰ διάσκορπίσῃ! . . . »
Ἐνθεος ἐνθουσιασμός, αὐτοὺς καταλαμβάνει,
Ὁ Φλέσσας καὶ Νικηταρᾶς, φράττουν εἰς τὸ Στεφάνι,
Ὡσεὶ φραγμοὶ σιδήρειοι, πόρους, στενά, καὶ ὄρη, . .
Ὁ Ὑψηλάντης τεῖχος ὡς, φράττει τὸ Ἄγιονόρι, . .
Ὁ Γέρος¹ τρέχει πανταχοῦ! . . Τὸ τέρας δὲν εὐρίσκει,
Οὔτε νερόν, οὔτε τροφήν, . . ὁ τέτιξ ἀποθνήσκει! . .
Θεοῦ ὄργῃ κατέπεσε, τὴν στρατιὰν σπαράσσει, . . .
Τὴν ὑποχώρησιν αὐτὸς, πῦρ πνέων διατάσσει! . . .
Ὡς ἄγρας θῆρ ἀποτυχῶν, καὶ στρέφων λυσσαλέος,
Κυνὸς ἀκούσας ὑλακὴν, . . χύνεται σμαρδαλέος,
Νὰ τὸν σπαράξῃ πολεμῶν! . . Πανστρατιᾶ ἐχύθη,
Κατὰ Ἑλλήνων φοβερός, . . ποσῶς δὲν ἐπτοήθη! . .
Οἱ Ἕλληνες ἠλάλαξαν . . «Θάνατον μὴ ψηφᾶτε! . .
Διὰ μαχαίρας καὶ πυρός, ἀδέλφια ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία! . .
Τὸ πῦρ ἡ σπάθη σήμερον, τῆς φίλης σωτηρία,
Πατρίδος ἔστω! . . Μ' ἀγλαοὺς, ἄς στέψῃ δὲ στεφάνους,
Ἡ Νίκη ἥρωας κλεινοὺς! . . Λαμπροὺς! . . Ὑπερηφάνους! . . . »

Εἶπον, καὶ ὄρμησαν λαμπροί! . . Πληγόνονται πληγόνου,
Καὶ σφάττουσι, καὶ σφάττονται, . . σκοτόνονται, σκοτόνουν! . .
Ἄνῆρ πρὸς ἄνδρα μάχεται, . . ὁ ἵππος πρὸς τὸν ἵππον, . .
Εἰς πᾶσαν ὀπλοῦ ἀστραπὴν, . . φασγάνου πάντα κτύπον, . .
Μ' αἷμα ποτίζεται ἡ γῆ! . . Καὶ μία ζωὴ φεύγει! . . .
Ἕλληνος ἢ Ὀθωμανοῦ, σπεύδει ψυχὴ νὰ εὐγῆ! . . .
Τὰ ξίφη δ' ὅταν συντριφθοῦν, . . ὄνυχες καὶ ὀδόντες, . .
Ὡς ἔπλα χρησιμεύουσι, τὰς σάρκας διασπῶντες! . . .

¹ Ὁ Κολοκοτρώνης, οὕτως ἐπωνομάζετο.

Καὶ ἔταν εἰς τὸ ἔδαφος, πίπτωσι πληγωμένοι,
"Ἄνευ ποδῶν!.. "Ἄνευ χειρῶν!.. Αἵματοκυλισμένοι!..
Κ' ἐκεῖ σπαργοῦν πρὸς πόλεμον, ἕως νὰ ξεψυχήσουν, ...
Καὶ διὰ πάντοτε τὸ φῶς, νὰ ἀποχαιρετίσουν!...
Τοσαύτης λύσσης!.. Καὶ σφαγῆς!.. Θανάτου!.. Καὶ μανίας!..
Ὁ πόλεμος ἐπλήρωσεν, ἄλλας τῆς γῆς γωνίας;...
Οἱ κρότοι!.. Λάμψεις!.. Οἱ καπνοὶ!.. Αἱ ἄχναι τῶν αἱμάτων!...
Τὸ πλῆθος τῶν χειρῶν!.. Ποδῶν!.. Κρανίων!.. Καὶ πτωμάτων!..
Τῶν ἐσπαρμένων, δὲν προοῦν, ποσῶς τοὺς μαχομένους!...
Παντοῦ τοὺς βλέπουν ἀταρβεῖς, σκληρῶς συμπεπλεγμένους!...
Ἄλλ' ἤλθον τὰ φαντάσματα, .. χύνουν φωνὴν πυρίνην, ..
Στρέφουν οἱ Τοῦρκοι φρικιοῦν, .. φεύγουσι μὲ ὀδύνην!...
Εἰς τὴν φωνὴν των, .. «Ἕλληνες!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχὶ, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!...
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῇ, Σοφία ἢ ἀγία!..
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοῦς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφη ἤρωας κλεινοῦς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερηφάνους!...»

Ὅρμουῦν οἱ Ἕλληνες ἐμπρὸς, .. σφάττουσιν .. ἀφοπλίζουν, ..
Τοὺς ρίπτοντας τὰ ἔπλα των, αὐτοὺς αἰχμαλωτίζουν,
Δοξάζουν ὅτι πάτριον, ὑψίφρον καὶ γενναῖον,
εἶναι νὰ μὴ φονεύηται, ὁ παύων μάχης πλέον!...
Τόσον στρατὸν ὁ Δράμαλης, γενναῖον ἀπολέσας,
Τῆς ὑψηλοφροσύνης του, τοῦ κολοσσοῦ ἐκπέσας,
Μὲ βήματα πλανώμενα, .. εἰς θλίψεις .. εἰς πικρίας, ..
Ἄπελπις ἐτελεύτησεν, .. εἰς πέλαγος ἀνίας!...
Ἐν μέρος τοῦ στρατεύματος, σώζεται εἰς Ἀκράταν,
Ὡς ποντικὸς, .. ἀλλὰ ἐκεῖ, γαμφόνηχας ὡς γάτταν,
Τὸν Χαραλάμπην Λόντον καὶ, Ζαίμην συναντῶσι,
Πετιμεζαίους καὶ Λοιπούς, .. νὰ τοὺς ἐπιτεθῶσι,

Ουδόλως ἤργησαν αὐτοί, .. λαμπρῶς νὰ τοὺς νικήσουν,
'Εν ὀφθαλμοῦ μιᾶ ριπῆ, νὰ τοὺς ἐξαφανίσουν!...
Σφάττοντες!.. Ἀφοπλίζοντες!.. Φονεύοντες!.. Ζωγροῦντες!...
Καὶ αἰγμαλώτους ἱκανοὺς, ἀπὸ αὐτοὺς ποιοῦντες!..
Οὐδ' ἔχνος δὲν ἀπέμεινε, τῆς διαβάσεώς των!...
Μόνος φρικτὸς, αἰώνιος, ὁ ἐξαφανισμὸς των,
Θὰ ζήσῃ ἀνεξάλειπτος, ἀπὸ τὴν ἱστορίαν!...
Λαμπρύνων τῆς Πατρίδος μας, τὴν Παλιγγενεσίαν!...
Καὶ ἀνακράζων, «Ἕλληνες!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!...
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῇ, Σοφία ἢ ἀγία!..
"Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' αἰθιαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερῆφάνους!...»

Λησμονημένη Στάϊκε!.. Δὲν θὰ Σὲ λησμονήσουν,
Οἱ βράχοι τοῦ Παλαμηδίου, αὐτοὶ θὰ σ' ἐξυμνήσουν!...
Αὐτοὶ μὲ παραδείσειον, γλυκεῖαν ἄρμονίαν,
Ψάλλοντες θὰ σὲ φέρωσιν, εἰς τὴν Ἀθανασίαν!...
"Ὅτε λαμπρὸς λευκόπτερος, ὡς ἄγγελος Κυρίου,
Ἐπάνω τῶν ἐπάλλξεων ἐφάνεις τοῦ φρουρίου,
Μὲ τὴν φωσφόρον ὄψιν σου!.. Μὲ τοῦ σταυροῦ σημαίαν!...
Κραδαίνων ἀπαστράπτουσαν, δαμασκηγὴν βρομφαίαν!...
Ὡς γαῦρος ἵππος ἔκαμψε, τὸ γόνυ του ἐκεῖνο, ...
Καὶ μὲ φωνὴν θελξίθυμον.. «Τὴν χαίτην μου ἀφίνω,»
Εἶπεν, «εἰς σὲ ἀνάβηθι, ἐπὶ ἐμοῦ ὦ Ἥρωε, ..
Καὶ κάτω κατακρήμισσον, τοὺς μένοντας πονήρωε
Ἀσιανοὺς κατακτητᾶς!.. Καὶ τῆς ἡμισελήνου,
Κατὰβρίψον τὰ σύμβολα!.. Ὑψῶν τοῦ Κωνσταντίνου,
Τὸ ἅγιον τὸ Λάβαρον, ἐπὶ τὸ μέτωπόν μου!...
Καὶ ἔπειτα παράδοσον, τείχη καὶ ὀπλισμόν μου, ...

Εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν σεπτὴν, τὴν φίλην μου μητέρα!...
Θὰ ἀναλάμψη εἶπετην, ὡς τὸν λαμπρὸν ἀστέρα,
Ὅστις φωτίζει τὴν Ἥω, καὶ ἄλλοτε τὴν Δείλην!..
Εἰς ἑλληνίδα πᾶσαν ἄν, οἰκίαν, πόλιν, πύλην,..
Ἦχῆση.. « Ἑλληνας ἐμπρὸς, θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῆ, Σοφία ἢ ἀγία!...
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερηφάνους!...»

γ'. Αἱ νῆσοι καὶ ἡ θάλασσα.

Ι. ΑΓΩΝΕΣ.

Ἄνετειλ' ἡ χρυσὴ Ἥως, ὡς Χάρις μειδιῶσα,
Τὰ ῥόδα καὶ τὰ ἴα της, τερπνῶς διασκορπῶσα,
Εἰς τὸν γλαυκὸν τὸν οὐρανόν, ἐπὶ τῆς ὑψηλίου,..
Ὅ γέλωσ της ἐχρύσωσε, τὰ τεῖχη τοῦ Ναυπλίου,
Καὶ εἰς τὸ Παλαμῆδιον, εἶδε νὰ κυματίζει,
Γλαυκὴ σημαία τοῦ σταυροῦ, τὴν γῆν νὰ χαιρετίζει
Τοῦ Πέλοπος!.. Ἄνευ ἐχθρῶν, σχεδὸν πανελευθέραν,
Ἐψάχενα, καλλιζῶναν, παρθένον λαμπροτέραν,
Καὶ τῆς Ἀρτέμιδος αὐτῆς!.. Μὲ τάξον μὲ ἀσπίδα,
Μὲ στέμμα εἰς τὸ μέτωπον, τὴν ἀγλαὰν ἐλπίδα,
Ἡ Παλιγγενεσία της, ὅτι ἐξησφαλίσθη!...
Λαμπρῶν ἀρχαίων ἡμερῶν, γοθόσυνος ἐμνήσθη,
Εἶδε τὰς ποιμενίδας της, κομφῶς τὰ ποίμνια τῶν,
Εἰς τὴν βοσκὴν νὰ ἐδηγῶν, θερμῶς τὸν ἔρωτά των,

Αἱ ἀηδόνες νὰ ὑμνοῦν, εἰς τ' ἄλση καὶ τὰς κρήνας!...
Παρθένους καλλικόμους τῆς, εἰς ἄνθη εἰς μυρσίνας,
Ἐφόβως νὰ βεμβάζωσι, νὰ παίζουν ὡς τρυγόνες,
Τὸ κάλλος των ν' ἀντανακλοῦν, τὰ βεῖθρα οἱ λειμῶνες!..
Καὶ εἰς τὴν θεάν των αὐτὴν, νὰ μένη μαγευμένη,
Πᾶσα εὐαίσθητος ψυχὴ!.. Καὶ ἐνθουσιασμένη,
Ν' ἀναφωνῇ, « ὦ Ἕλληνες!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Διὰ τῆς σπάθης θὰ δοθῇ, Σοφία ἡ ἀγία!..
Ἐὐαν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφη ἤρωας κλεινοὺς!.. Λαμπροὺς!.. Ἐπερηφάνους!... »

Τοῦ Πατριάρχου ἡ ψυχὴ, τοῦ Ῥήγα ἡ καρδιά,
Δάκρυα χύνουσαι χαρᾶς, ἐν ἄκρῳ θυμηδία,
Ἐφεις ὑψοῦν εὐγνώμονας, πρὸς τοῦ Θεοῦ τὸν θρόνον,
Καὶ λέγουν, « ἂν ὑπέστημεν, μαρτύρια καὶ πόνον,
Ἐ Πάτερ, τὰ ὑπερτερεῖ, πάντα ἡ νῦν χαρὰ μας,
Ἐς ἀναλάμψῃ ἡ Πατρίς, ἀπὸ τὰ αἵματά μας,
Ἐς φοίνιξ ἀπὸ τῆς σποδοῦ, λαμπρὰ ἐξερχομένη,
Ἐλευθερίας κ' Ἐρετῆς, ναὸς καθισταμένη!... »
Τοιαῦτα προσευχήθησαν, τοῦ Πέλοπος τὴν χώραν,
Ἐφῆσαι ἐπέταξαν, εἰς ἀρμοδίαν ὄραν,
Πρὸς τὰ πελάγη, τὰς ἀκτὰς, τῆς νύμφης Ἰωνίας,.....
Ἐκεῖ, ὁ ἀλλοπρόσαλλος, Ἐρης μετὰ μανίας,
Ἐχυνε βεῖθρα αἵματος, τὸ κῦμα πορφυρόνων,
Δᾶδα κρατῶν πυρκαϊᾶς!.. Εἰς φλογερῶν ἀγῶνων,
Κεραυνοῤῥύτους συμπλοκάς, χειραγωγῶν ἡρώων,
Τὴν τόλμαν καὶ ἀπόφασιν, κατὰ ἐχθρῶν ἀθρόων!...
Ἐὐαν Παππανικολῆς, τὸ πῦρ ἐνδεδυμένος,
Ἐκεῖ παρὰ τὴν Ἐρεσσον, μὲ δᾶδα ὠπλισμένος,

Ἐρμησεν ὡς ὁ κεραυνός, μὲ τὸ πυρπολικόν του,
Ἵψίπρυμνον ἐν δίκροτον, φλέγαν εἰς τὸ πλευρόν του,
Τὸ εἶδε, καὶ πυρίπνον, κατέστη ἐν τῷ ἄμα,
Πυρός, καὶ μύδρων, καὶ καπνοῦ, φλογός καὶ λάβας κρᾶμα!...
Φωνὴ δ' ἤκούσθη, « Ἑλληνες!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Μὲ φλόγας, καὶ πυρκαϊάς, καὶ μύδρους ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Διὰ πυρός θ' ἀνακτῆθῃ, Σοφία ἡ ἀγία!..
Ἄν τὴν ἡ Νίκη μ' ἀγλαούς, κ' αἰθλαεῖς στεφάνους,
Πυρίνους στέφῃ ἥρωας!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερφάνους!... »

Ὡς πύρινον μετέωρον, ὑψώθη διατρέχον,
Φλεγόμενον τὸν οὐρανόν, διασκορπῶν καὶ βρέχον,
Εἰς τὰ πελάγη καὶ τὴν γῆν, χεῖρας!.. Κορμούς!.. Κρανία!..
Σανίδας!.. Ὀλμούς!.. Καὶ δοκαύς!.. Καὶ κάλους!.. Καὶ ἰστία!..
Καὶ τελευταῖον μὲ φρικτὸν, πάταγαν διεσχίσθη·
Καὶ φλέγαν εἰς τοὺς τέσσαρας, ἀνέμους ἐσκορπίσθη!...¹

Μανίαν πνέων ὁ ἐχθρός, καὶ φεύγων τῶν πυρπόλων
Τὰς δᾶδας, προτορμίζεται, μὲ ὄλον του τὸν στόλον,
Πλησίον τῶν Κυδωνιῶν, καὶ τῶν Μοσχοννησιῶν,
Ἐκχύνει δὲ τὴν μῆνιν του, εἰς τὰς σφαγὰς νηπίων!..
Παρθένων!.. Παίδων!.. Γυναικῶν!.. Ἀνόπλων, καὶ Γερόντων!..

Ἐράνησαν οἱ Ἑλληνες, .. αἱ πρῶραί του τὸν Πόντον,
Σχίζουσαι διευθύνονται, πλησίον τῆς Ἐφέσου,
Πῦρ χύνοντες οἱ Ἑλληνες, φωνάζουσι, « κορέσου,
Αἷμα θηρίον ἄγριον, καὶ σάρκας τῶν νηπίων!..
Πλὴν πλήρωσέ τα ἀκριβά!... » Λαμπὰς ἐννεὰ πλοίων,
Ἀνάπτεται φωτίσασα, τὴν πέριξ παραλίαν,
Εἰς τοὺς σφαγέοντας δόσασα, ἀντίποινον γλυκεῖαν!...

¹ Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος τότε ἐδιοικεῖτο ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου Τομπάζη, Ὑδραίου.

Φεύγουν οἱ στόλοι τῶν ἐχθρῶν, ἀπελπισίας πλήρεις,
Διώκουσιν οἱ Ἕλληνες, μὲ κεραυνοὺς, φρενήρεις
Καὶ παρακελευόμενοι... «Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Μὲ φλόγας, καὶ πυρκαϊὰς, καὶ μύδρους ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Διὰ πυρὸς θ' ἀνακτηθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!..
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Πυρίνους στέφῃ ἤρωας!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερφάνους!...»

Ἄπελπισ φεύγων ὁ ἐχθρὸς, τὴν Χίον προσεγγίζει,
Τὴν Νηρηΐδα τὴν καλὴν, ... ὡς ὕαινα ἀφρίζει!..
Πολύφονον ἀπόβασιν, ἐπάνω ἐξερεύγει,
Λύσσης!.. Αἰσχύνης!.. Ἀρπαγῆς!.. Ὡς τὸ στρουθίον φεύγει,
Εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρὸς, ὁ παῖς καὶ ἡ παρθένος, ...
Ἐκπληκτος μένει ὁ ἀνὴρ, καὶ πίπτει φρονευμένος, ...
Πρὶν ἢ συνέλθῃ καὶ σκεφθῆ, νὰ δράμῃ εἰς ἀμύνην!...
Καὶ ἡ παρθένος, ἡ γυνὴ, ὁ παῖς, εἰς τὴν αἰσχύνην,
Σύρονται καὶ ἀτίμωσιν, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν!...
Εἶδον τοιαύτην ὡς αὐτὴν, ποτὲ πανωλεθρίαν,
Ὁ ἥλιος, ὁ οὐρανὸς, τὰ ἄστρα, ἡ σελήνη;...
Ἐπέπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς, τόση πικρὰ ὀδύνη;...
Ἄλλ' ὁ πυρπάλαμος ἰδοῦ, ἀνέθορε Κανάρης,
Ὡς τῆς Γοργόνης κεφαλῆ, μενέα πνέων Ἄρης!...
Ζητεῖ νὰ φύγῃ ὁ ἐχθρὸς, ἀλλὰ ἀπολιθοῦται!...
Πῦρ ὄλος ὁ ψαρῖανός, ὡς πύρινος κενοῦται
Τυφῶν, ἐπὶ τῆς τουρκικῆς, πελώρου ναυαρχίδος,
Μὲ φλόγας ἐκαλύφθησαν, ἀπέλπιδες ἐλπίδος
Οἱ ἐν αὐτῇ κατέστησαν!... Καὶ «Κάραλη ἡ Χίος,
Δίκην λαμβάνει,» προσβοᾷ, Κανάρης ὁ ἀνδρεῖος!...
«Ἕλληνες δᾶδας λάβετε!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Μὲ φλόγας, καὶ πυρκαϊὰς, καὶ μύδρους ἀνακτᾶται,

Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!...
Διὰ πυρὸς θ' ἀνακτηθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!...
"Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Πυρίνους στέφῃ ἥρωας!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερηφάνους!..."

Εἶδες τὴν ἔκρηξιν ποτὲ, πυρπνόου ἡφαιστίου;
Τῆς Αἴτνης, ἢ Ἐκλας, ἢ αὐτοῦ, τέλος τοῦ Βεζουβίου;
Ἐκπέμπει πρῶτον τὸν καπνὸν, .. μετέπειτα τὰς φλόγας,
Ἐπειτα τέφραν καὶ ἀτμούς, καὶ βράχους ἀπορρώγας
Ἐκσφενδονίζει ὑψηλὰ, πυρίνους καὶ φωσφόρους!...
"Ὑστερον λάβας ἐξεμεῖ, ζεούσας φλογοφόρους!...
Ὅμοίως καὶ ἡ ναυαρχίς, ἀφοῦ ἐκ φλογοφόρων,
Τριμμάτων ἐπλημμύρησε, πάντα τὸν περίξ χῶρον, ...
Εἰς λίμνην φλέγοντος πυρὸς, εἰς τέλος μετεβλήθη,
Ἐν μέσῳ ταύτης κολυμβῶν, .. ὁ Κάραλης¹ ἐψήθη!...
Φεύγων, .. εἰς τὸν, Σαρωνικόν, ὁ στόλος προσορμαῖται,
Μὲ τὸν θαλάσσιον ἐκεῖ, δράκοντα συναντᾶται,
Μιασούλην τὸν σιδήρειον!.. Ἡ συμπλοκὴ ἀρχίζει,
Κροτοῦν θανάτου κερανοί!.. Θαρρείς πῶς κατακλύζει,
Θυέλλης νέφος πύρινον, τὴν γῆν καὶ τὸν ἀέρα!...
Ἡ μάχη μαίνεται φρικτὴ!.. Ἐφθασεν ἡ ἐσπέρα, ...
Ἀλλὰ οὐδεὶς ὑποχωρεῖ, προβαίνει ὡς ξιφίας,
Ἀκράτητος ὁ Κριεζῆς, ὡς κῦμα τριχυμίας!...
Τὸν τρόμον καὶ τὴν ταραχὴν, ἀνάμεσόν των χύνει!...
Εἰς τοῦ Μιασούλη τὴν φωνήν, ὁ στόλος των ἐκκλίνει, ..
«Ἕλληνες δᾶδας λάβετε!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Μὲ φλόγας καὶ πυρκαϊάς, καὶ μύδρους ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Διὰ πυρὸς θ' ἀνακτηθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!..

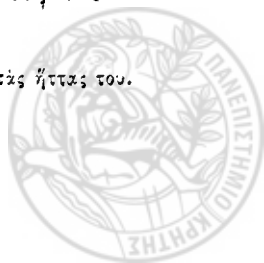
¹ Ὁ Κάραλης ὁ τοῦρκος στόλαρχος, ὁ καταστρεφεὺς τῆς πολυδάκρυος Χίου.

Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαούς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Πυρίνους στέφη ἤρωας!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερηφάνους!..»

Διώκουσιν οἱ Ἕλληνες, καί, νέα ναυμαχία,
Βρυχᾶται ἔξω τῶν Πατρῶν, ὡς λάβρος τρικυμία!...
Πάλιν νικοῦν οἱ Ἕλληνες, καί ὁ ἐχθρὸς ἐκκλίνει,
Καὶ εἰς τὸ Γαλαξίδιον, τὴν πρῶραν διευθύνει,...
Καὶ πάλιν σφάζει νήπια!.. Γυναῖκας!.. Καὶ παρθένους!..
Καὶ παραδίδει εἰς τὸ πῦρ, ζῶντας, ἀποθαμένους,
Ἄγρους, οἰκίας, καὶ ναούς!... Πολλοὺς αἰχμαλωτίζει,...
Ἄρπάζει ὅτι ζωντανόν, .. φονεύει!.. Ἐξυβρίζει!...
Ἀνάγεται εἰς τὸ πέλαγος, πλὴν πάλιν συναντᾶται,
Μετὰ τῶν πυρπαλάμων μας, καὶ εἰς φυγὴν ὀρμᾶται,...
Ἄλλ' οὗτοι τὸν διώκουσι, μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου...
Πρὶν δὲ εἰσέλθῃ καὶ κρυβῆ, πάλιν ἐντὸς τοῦ Πόντου,...
Πλησίον εἰς τὴν Τένεδον, τὸν σταματοῦν ἐκεῖνοι,
Καὶ ὁ Κανάρης φοβερὸς, πυρκαϊὰν ἐκχύνει,
Ὡς τὸν Πυριφλεγέθοντα, τοῦ τρομεροῦ Ταρτάρου,
Καὶ παραδίδει εἰς τὸ πῦρ, καὶ τὰς ψυχρὰς τοῦ Χάρου
Χεῖρας, τὴν ναυαρχίδα των, μετὰ ζῶν μυρίων!...
Καὶ σώζεται κακὴν κακῶς, ὁ φόνιος δακρύων
Αἰμόρρους Καπετὰν Πασᾶς... Ἄλλὰ τὴν δίκην δίδων,
Ἐκκόπτεται τὴν κεφαλὴν!¹.. Πλήρεις χρυσῶν ἐλπίδων,
Οἱ ναῦταί μας ἀναβοοῦν.. «Θάνατον δὲν ψηφῶμεν,
Μὲ φλόγας, καὶ πυρκαϊάς, καὶ μύδρους θὰ ἰδῶμεν,
Τοῦ δουλωμένου ἔθνους μας, τὴν Παλιγγενεσίαν!...
Μὲ πῦρ θὰ ἀνακτήσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!..
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαούς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Πυρίνους στέφη ἤρωας!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερηφάνους!..»

¹ Ὁ Καπετὰν Πασᾶς, ἐκπρωτομήθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, διὰ τὰς ἡττάς του.

Τὰς νίκας τῶν Τριτώνων μας, ἀπὸ τῆς Ἰωνίας,
Τῆς αὔρας αἱ τερπναὶ πνοαὶ, ἐπὶ τῆς παραλίας,
Μὲ τῶν κυμάτων τὸν ἄφρον, φέρουσι καὶ σκορπίζουν,
Εἰς τὰ βουνά, τὰς φάραγγας... Τὰς πόλεις πλημμυρίζουν,
Τὰ ἄλση, καὶ τοὺς ῥύακας, τοὺς ποταμούς, τὰς κρήνας,
Τὰς κόμας, τὰ στρατόπεδα, τὰ ἄνθη, τὰς μυρσίνας
Τῆς προσφιλοῦς Ἑλλάδος μας!.. Γλυκεῖαι ἀρμονίαι,
Ἄπανταχοῦ ἀκούονται!.. Ψυχαὶ δὲ καὶ καρδίαι,
Πεπληρωμένα ἅπαται, μὲ τέρψεις εὐφροσύνης,
Ἄναβροῦν... «Σεπτὴ Πατρίς, τὴν χλαῖναν τῆς ὀδύνης,
Ἀπόβαλλε καὶ τήβεννον, ἐνδύσου βασιλίδος,
Ἰδοὺ πληροῦται τὸ κενόν, τῆς φίλης σου ἐλπίδος!
Ἡ Νίκη χρυσοπτέρυγος, καὶ ἡ Ἐλευθερία,
Τὸ ἱερόν σου ἔδαφος, πατοῦν ἐν θυμηδίᾳ!
Εἰς τὸν Δοτῆρα τῶν καλῶν, ἀπόδος εὐλογίας!...
Καὶ ἀρετῆς ἀπόστειλον, τέκνα Σου καὶ σοφίας,
Εἰς Ἄστρους τοὺς μυροσταγεῖς, τοὺς πορτοκαλεῶνας,
Ἵνα διασαλπίσωσι, τὰς νίκας, τοὺς ἀγῶνας,
Τῆς Παλιγγενεσίας Σου, ἐπὶ τῆς Ἰφηλίου,
Καὶ γράψωσι τὸ Σύνταγμα, φυλῆς τῆς ἑλληνίου,
Κηρύσσοντες, οἱ Ἕλληνας, θάνατον δὲν ψηφῶμεν,
Μὲ αἷμα, πῦρ, καὶ μάχαιραν, τοῦ ἔθνους ἀνακτῶμεν,
Τοῦ δουλωμένου τὴν σεπτὴν, τὴν Παλιγγενεσίαν!...
Μὲ αἷμα θ' ἀνακτῆσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!..
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, μᾶς στεφανοῖ στεφάνους,
Νεκροὺς ἢ ζῶντας ἔρωας!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερηφάνους!...»

II. ΕΛΕΓΕΙΟΝ

Εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐκλείαν τῆς ἰωνίας καὶ τῶν νησῶν.

Ἄκειθεν αἱ Περιστεραὶ, ἐπὶ τοῦ ὄρους Τρωῶλου,
Ἄνηλθον νὰ θαυμάσωσι, τοῦ μαιανδρίου ὄλου,

Πεδίου, τὰς ἀειθαλεῖς, πλατάνους καὶ ἰτέας,
Τὸ εὐκολπον παράλιον, τὰς νήσους τὰς ὠραίας,
Τὰς ἄλλοτε εὐδαίμονας, τῆς νύμφης Ἰωνίας
Τὰς πόλεις, καὶ τὰς ἑορτάς, τὰς τέρψεις τὰς γλυκείας...
Τοῦ χρυσορῶβα Πακτωλοῦ, ὄχθας τὰς μυρτοέσσας,
Καὶ τοῦ Μαιάνδρου τὰς καμπάς, τὰς τόσον χαριέσσας,
Τὸ σύνολον τῶν ἀγλαῶν, τῶν δώρων τῆς Προνοίας,
Δι' ὧν ἐπροίκισεν αὐτὴν, καὶ κοίτην τῆς μαγείας,
Ἄνεδειξε ψυχάρπαγα!.. Οὐχὶ διὰ τοῦ κάλλους,
Τοῦ φυσικοῦ μόνον αὐτῆς, ἀλλ' ὅτι καὶ μεγάλους,
Ἄνδρας ἀνέδειξε πολλοὺς, πατέρας τῆς σοφίας,
Ῥητορικῆς, ποιήσεως, καὶ τῆς καλλιτεχνίας,
Τῆς ἱστορίας, καὶ πασῶν, τῶν θετικῶν καὶ ἄλλων,
Ἐπιστημῶν, .. ἐπίσης δὲ, καὶ μήτηρ τῶν μεγάλων,
Σεμνὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὑπῆρξε τῶν Πατέρων,
Τῶν θείων τῶν ναμάτων του, τροφὸς καὶ ἀνεσπέρων!...

Πλὴν ἀντ' αὐτῶν ἐρείπια, καὶ τέφραν εἰς σωρείας,
Εἶδον, καὶ ἀνεβόησαν, μετ' ἄλγους καὶ πικρίας!...
« ὦ Παραδείσου καλλονή, .. εἰς πτέρυγας ἀνέμων,
Τὰ θέληγντρά Σου ἔφυγον!.. Τῆς Ἡδονῆς ὁ δαίμων,
Ἡμαύρωσε τὸ ἠθικόν, ἀριπρεπές Σου κλέος.
Καὶ ὁ ἀστὴρ Σου ἔδυσεν!.. Ὁ λάμπων!.. Ὁ ὠραῖος!...

Ἐζήτησαν τὸν Ὅμηρον, τὸν θεῖον Ἴπποκράτην,
Τὸν Θάλητα, τὸν Βίαντα, καὶ τὴν εὐφραδεστάτην
Τὴν Ἀσπασίαν, τοὺς πολεῖς, Σαπφῶ, Θεόφραστον τῆς,
Ἀλκαῖον, καὶ Ἡρόδοτον, καὶ τὸν Κλεόβουλόν τῆς,
Καὶ τὸν πατέρα τῶν χρυσῶν, ἐπῶν τὸν Πυθαγόραν,
Σωκράτους τὸν διδάσκαλον, σοφὸν Ἀναξαγόραν!..

Πλὴν ἀντ' αὐτῶν ἀπήντησε, κακότηχος καὶ ξένη,
Φωνὴ σκληροῦ Ὄθωμανοῦ!.. Οὐχὶ ἡ μελπομένη,

Φωνὴ τοῦ θεοῦ Πλάτωνος, τοῦ θεοῦ Ἱπποκράτους! . . .
Εἶδον, ἀντὶ καλλιτεχνῶν, βαρβάρους Ἡροστράτους,
Μὲ Ἄδου δᾶδας φλογεράς, νὰ πυρπολοῦν μνημεῖα,
Τῆς Δόξης, καὶ τῆς Πίστεως! . . Καὶ ἡ Αἰμοβορία,
Μὲ νυκτερίδος πτέρυγας, ἀπανταχοῦ πετῶσα,
Νὰ κολυμβᾷ εἰς αἵματα, ταρτάρειον γελῶσα! . . .
Καὶ σύρουσα πᾶν εὐκλεῆς, πᾶν ἕσιον καὶ θεῖον,
Εἰς φλόγας τῆς καταστροφῆς, καὶ εἰς λυγρὸν σφαγεῖον! . . .

Ἐν τῇ βαρυαλγῆσει των, ἐφώνησαν, « ὦ Κίμων,
Ἐλθέ μὲ ναῦς καὶ φάλαγγας, γενναίων καὶ ἀλκίμων,
Ἡρώων, καὶ ἐκδίωξον, μὲ παροβόλους νίκας,
Πέραν τοῦ Ταύρου τοὺς φθορεῖς, λαμπρὰς τελῶν συνθήκας! . . .

Πλὴν φεῦ! φιλτάτη μας Πατρίς! . . Εἰς πτέρυγας ἀνέμων,
Ἡ ἀρετὴ Σου ἔφυγε! . . Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,
Ἡμαύρωσε τὸ τηλαυγές, ἀριπρεπές Σου κλέος,
Καὶ ὁ ἀστήρ Σου ἔδυσεν! . . Ὁ λάμπων! . . Ὁ ὠραῖος! . . »

Τὸ Πανιώνιον ζητοῦν, τὴν Ἐφeson, τὴν Τέων,
Τὴν Κύμην, τὰς Κλαζομενάς, καὶ τῶν λοιπῶν ὠραίων,
Πολυθελγήτρων πόλεων, τὰ τείχει τὰ τεμένη,
Φεῦ! . . Οὐδὲ τ' ὄνομα αὐτῶν, οὐδὲ ἡ μνήμη μένει! . . .
Φεῦ! . . Συρφετοὶ παντοδαποὶ, βαρβάρων λιμεῶνων,
Ἐπέδραμον ὡς σφηκίαι, διὰ πολλῶν αἰῶνων! . . .
Καὶ ἐβεβήλωσαν πικρῶς, τὰ τρυφηλά των στήθη;
Διότι μὲ τὸν θώρακα, οὐδὲν διεσκομήθη,
Τῆς πολιούχου Ἀθηνᾶς! . . Τὰ πλούτη καὶ τὸ κάλλος,
Ἐὰν καὶ κόσμος Ἄρειος, δὲν τὰ κοσμηῆ μέγας,
Καὶ ἡ Τρυφή καὶ Ἡδονή, μόναι τὰ διευθύνουν,
Ἀλλοίμονον! . . Μετὰ βραχὺ, πλήρεις φιάλας πίνουν,
Πικρίας! . . Ταπεινώσεως! . . Αἰσχύνης! . . Καὶ δουλείας! . .
Θῦμα οἰκτρὸν γιγνόμενα! . . Χάρμα ἀγρίας βίας! . .

Μόνος δὲ εἰς Ἀλέξανδρος, στρατάρχης Πανελλήνων,
Τὴν ἥρακλείαν σπάθην του, μέχρις Ἰνδῶν ἐκτείνων,
Καὶ νικητῆς εἰς Γράνικον, Ἴσσον καὶ ἐν Ἀρβήλοισι,
Καὶ κύριος γενόμενος, τῆς ὀλεθρίου πύλης,
Ἐξ ἧς ὀρμῶνται δύναται, τὴν Κύπριν Ἰωνίαν,
Ἀπὸ βαρβάρων ἀγενῶν, κατέκτησιν καὶ βίαν,
Νὰ σώζῃ!.. Ἀλλὰ φεῦ!.. Πατρίς,.. εἰς πτέρυγας ἀνέμων,
Ἡ ἀρετὴ Σου ἔφυγε!.. Τῆς ἐριδος ὁ δαίμων,
Ἡμαύρωσε τὸ τηλαυγές, ἀριπρεπές Σου κλέος,
Καὶ ὁ ἀστήρ Σου ἔδυσε!.. Ὁ λάμπων!.. Ὁ ἰωραῖος!....

Ὅμμα ὑγρὸν δακρύβρεκτον, ὕψωσαν πρὸς τὸν Πλάστην,
Καὶ, εἶπον, « Πάτερ, διατί, ὀρῶμεν καθ' ἐκάστην,
Νὰ μένουσι ἀπροστάτευτοι, ἡ χάρις, ἡ σοφία,
Καλλιτεχνία, καλλονή, πλοῦτος, καὶ εὐφροία,
Ἡ ἀγαθότης, ἡ τιμὴ, ἡ ἀγανοπροσύνη
Πᾶσα εἰρήνης ἀρετῆ, . . . καὶ ἡ δικαιοσύνη,
Νὰ ὧσιν ἔρμαιον παντοῦ, τοῦ ἰσχυροῦ βαρβάρου,
Τῆς θυγατρὸς τῆς ἀπηνοῦς, τοῦ σκοτεινοῦ Ταρτάρου
Κακίας;.. Καὶ μὲ κεραινοῦς, δὲν τὰς ὑποστηρίζεις;..
Πῶς Πάτερ, τὸν ἀδύνατον, δὲν τὸν ὑπερασπίζεις;.. »
— « Διότι φύλακας πιστοῦς, σοφίαν καὶ ἀνδρίαν,
Τοῖς πᾶσιν ἐχορήγησα, ἀλλ' ὅσοι μ' ἀκηδεῖαν,
Ψυχρὰν, καὶ τρυφηλότητα, εἶναι ἐνδεδομένοι,
Οἰκτρῶς ἐκεῖνοι μένουσιν, ἐγκαταλελειμμένοι,
Εἰς τὴν πικρὰν τὴν τύχην των, καὶ εἰς τὴν εἰμαρμένην!...
Πῶς θέλετε νὰ ἐπεμβῶ, μὲ χεῖρα ὀπλισμένην;...
Ὅταν ἐκεῖνοι δὲν κινουῦν, παντάπασιν τὴν χεῖρα,
Καὶ εἰς τρυφῆς κυλλίονται, ἀγάνδρου φαῦλα μύρα;...
Ὅστις ἀνδρίαν, ἠθικὴν, καὶ ἀρετὴν λατρεύει, . . .
Ἐκεῖνος τύραννον ποτὲ, βάρβαρον δὲν δουλεύει!...

Τίς πταίει ἂν ἐδίωξαν, εἰς πτέρυγας ἀνέμων,
Τὰς ἀνδρικός των ἀρετάς!.. Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,
Ἄφῃκαν καὶ ἡμαύρωσε, τὸ τηλαυγές των κλέος,
Καὶ ὁ ἀστὴρ των ἔδυσεν!... Ὁ λάμπων!.. Ὁ ὠραῖος!...»

— « Δικαίως κρίνεις, Ὑψίστε, .. » δακρύνοντες προσεῖπον.
« Ἄλλ' ἔμως τόσα αἵματα, τοῦ σφάλλματος τὸν ῥύπον,
Εἰσέτι δὲν ἀπέπλυνον; .. » — Εἶπον, ὁ ὑπομείνας
Οὗτος λαμπρῶς σωθήσεται... » Τὴν κεφαλὴν του κλίνας,
Ἐκάτερος, ἀπήντησαν, — « Πάτερ τὸ θέλημά σου,
Τὸ θεῖον ἄς ἐκπληρωθῆ, ἡ χεὶρ ἡ κραταιά σου,
Τὸ δίκαιον ἄς ἀμυνθῆ!... Τὸ Σύμπαν ὁ ποιήσας,
Καὶ τοὺς ἀπείρους Κόσμους Σου, ἐπὶ τοῦ Χάους στήσας,
Σὺ ὁ Πατὴρ τῶν οἰκτηρμῶν, καὶ ῥύστης ταλαιπῶρων,
Ἐλέησον ἁμαρτωλοὺς!.. Δικαιοσύνης ἔρον,
Τιθεὶς τῶν μαρτυριῶν των, ἐν τῇ μακροθυμίᾳ,
Σεπτῇ ἀγαθοσύνῃ Σου, ἀγία Εὐδοκίᾳ!... »
— « Τὴν ἐντολὴν ἦν ἔδωκα, πιστῶς ἀκολουθεῖτε, *
Περὶ τοῦ μέλλοντος προσῶς, μὴ πολυπραγμονῆτε,
Τὸ μέλλον εἰς τὸ πλήρωμα, τοῦ χρόνου θὰ ῥυθμίσω,
Ὅποτε μὲ μαθήματα, πείρας τὴν γῆν ἐμπλήσω!...
Ἐπὶ τὸν Ἄθω δράμετε, ἤδη ἐπέστη ὥρα,
Τοῦ στόλου τῶν θωμαναῶν, ἡ ὑψηλὴ ἡ πρῶρα,
Διχοτομεῖ τὰ κύματα, τοῦ γαλανοῦ Αἰγαίου,
Ἡ τόλμα ἄς στεφανωθῆ, Θεμιστοκλέους νέου!...¹
Τῆς προσφιλοῦς Ἑλλάδος σας, εἰς πτέρυγας ἀνέμων,
Ἡ ἀρετὴ ἂν ἔφυγε!... Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,
Ἠμαύρωσε τὸ τηλαυγές, ἀριπρεπές τὸ κλέος,
Θὰ λάμψη ἴσως ὁ ἀστὴρ, πάλιν, λαμπρός!.. Ὁραῖος!...»

¹ Τοῦ Μισούλη τοῦ Ἀνδρέα.

III. ΑΓΩΝΕΣ.

Ἐπὶ τοῦ Ἄθω ἔβησαν, ὁ τολμηρὸς Μιαούλης,
Ἐξ ἔχων πλοῖα μόνος του, τῆς Ὑδρας ἔτι δούλης,
Ἐκπληκτικὸς ὡς κεραυνός, ἐφ' ὀλοκλήρου στόλου,
Ἐνέσκηψε ὀθωμανῶν!.. Καὶ τοῦ πελάγους ὄλου,
Τὴν ἔκτασιν ἐπλήρωσε, δι' ἀστραπῶν καὶ κρότων,
Καὶ μὲ συντρίμματα νηῶν, καὶ φλόγας πολυφώτων
Πυρκαϊῶν!... Τὴν πῶραν του, ὁ στόλαρχος ἐκκρούων.
Καὶ φεύγων ὁ ὀθωμανός, τὸν Φόβον ὑπακούων,
Πορεύεται εἰς Σκιάθον, ἐπιποθῶν τῆς Χίου,
Τὴν ἀλγεινὴν καταστροφὴν, μ' αἰμόδιψον θηρίου
Λύσσαν, καὶ αὖθις λυσσωδῶς, νὰ τὴν ἐπαναλάβῃ,
Φονορῦτον τοῦ πάθους του, ἐκδίκησιν νὰ λάβῃ!...
Ἄλλ' ἐπ' αὐτῆς ὁ ἀετὸς, ὑπάρχει Καρατάσος,
Ὁ Γάτσος καὶ ὁ Πεῤῥαιβός· τὸ δαίλαιόν του θράσος,
Ἐπνίγη εἰς τὰ αἵματα, πάντων τῶν ἀποθάντων,
Τῆς μαιρόνου του βουλῆς, δίκην σκληρὰν δρασάντων!...
Ἐκείθεν εἰς τὰ Τρίκερα, ὥρμησε καὶ τὸν Βῶλον,...
Ἐφάνη καὶ ἐπλήρωσε, τοῦ οὐρανοῦ τὸν θόλον,
Ὁ στόλος ὁ Ἑλληνικὸς, μὲ φλόγας τιμωρίας!...
Θυσίαν εἰς τὸν Ἡφαιστον, τρεῖς ἀπροστείλας νῆας
Ὀθωμανῶν, σὺν τῇ φωνῇ... «Θάνατον δὲν ψηφῶμεν
Μὲ φλόγας, καὶ πυρκαϊάς, καὶ μύδρους ἀνακτῶμεν,
Τοῦ δουλωμένου ἔθνους μας, τὴν Παλλιγενεσίαν!...
Μὲ πῦρ θὰ ἀνακτῆσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!...
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Ὅα στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς!... Λαμπρούς!... Ὑπερηφάνους!...

Φυγομαχοῦντες οἱ ἐχθροὶ, πλέουσιν εἰς τὴν Κάσσον,
Ἡ τάλαινα ἀμύντορα, δὲν ἔχει Καρατάσον!...

Ἵπέκυψεν ὡς σφάγιον, ἀθῶον δεδεμένον!...
Τὸ ἔδαφός της ἠ΄ Ἡὼς, μὲ αἷμα βεβαμμένον,
Ἴδουσα ἐφρικίασε, καὶ ἔκρυψε τὸ φῶς της!...
Ἐστέναξεν ἠ΄ θάλασσα, καὶ ὁ λευκὸς ἀπρός της,
Ἵσσεῖ σινδόνη νεκρικῆ, τὰ θύματα καλύπτει,
Ἵσα αἰμοσταλάζουσα, χεῖρ εἰς τὸ κῦμα ῥίπτει!...

Παρέκει τὰ ἥρωϊκὰ, Ψαῖρά περιζωννύει,
Καὶ ὡς κλοῖος σιδήρειος, σφίγγει καὶ περικλείει!...
Ἵπιχειρεῖ ἀπόβασιν, μεγάλην, φρικαλέαν!...
Ἵλλ' ἀπαντᾷ ἥρωϊσμόν, ἀντίστασιν γενναίαν!...
Ἵς λύκοι καὶ ὡς θύναι, χύνονται λυσσαλέοι
Οἱ Τοῦρκοι!.. Ἵλλ' ἀπτόητοι, ὡς κύνες οἱ γενναῖοι
Ἵνθίστανται οἱ Ψαῖριανοί!... Αἷμα τὴν γῆν ποτίζει,
Ἵνδρες, γυναῖκες, γέροντες, ... ὁ παῖς ὀδόντας τρίζει!...

Πολλάκις ὤρμησ' ὁ ἐχθρὸς, καὶ μὲ φρικτὰς ζημίας,
Ἵπίσω ἐπανέκαμψε!... Πλὴν φεῦ!.. Τῆς Προδοσίας,
Τὸ Τέρας εἰς τὰς τάξεις των, ὡς ἐχιδνα ἐφάνη!...
Γῆν Μαδιὰμ καὶ τὰ Ψαῖρά, ἠ΄ Προδοσία κάνει!...

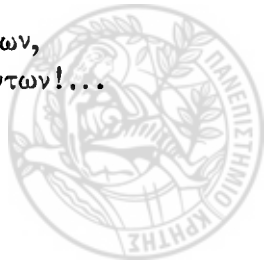
Οἱ προδοθέντες Ψαῖριανοί... «Θάνατον δὲν ψηφῶμεν,»
Βοῶσιν, «εἰς τὸ αἷμά μας, ἀδέλφια ἄς ταφῶμεν!...
Τοῦ δουλωμένου ἔθνους μας, τὴν Παλιγγενεσίαν,
Οὔτω θὰ ἀποκτήσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!...
Ἵ Δόξα καὶ ἠ΄ Ἀρετῆ, μὲ ἀγλαοὺς στεφάνους,
Ἵταν μᾶς στέφουν ἥρωας!.. Νεκροὺς!.. Ἵπερηφάνους!...»

Τὴν θλιβεράν καταστροφὴν, ὁ σιδηροῦς μανθάνει
Μιαούλης, καὶ μὲ πτέρυγας, τῆς χελιδόνος φθάνει,
Εἰς τὰ νηχόμενα Ψαῖρά, εἰς αἵματα ἠρώων!...
Θεᾷται!.. Δάκρυ πύρινον, χύνει καὶ ἄλγους γόνυ!...
Καὶ λέγει εἰς τὴν μετ' αὐτοῦ, τὴν δράκα τῶν ἀνδρείων,
«Ἵδέλφια τὸ κατάστρομα, ἀρῆσωμεν τῶν πλοίων,

Ἄς λάβωμεν τρομπόνια, πελέκεις καὶ μαχαίρας!...
Τῶν Τούρκων τὴν λυγρὰν χαρὰν, ἕως εἰς τῆς ἐσπέρας,
Τὴν ἔλευσιν ἄς πνίξωμεν, εἰς ἰδιὸν τῶν αἷμα!...
Τούρκου ἐπάνω τῶν Ψαρρῶν, ἄς μὴν ἰδῆ τὸ βλέμμα,
Τὴν δύσιν τὴν σημερινήν, τὴν ἕω τῆς πρωΐας,
Ἄπαντες ἄς κατέλθωσιν, εἰς Ἄδου τὰς σκοτίας!...»
Εἶπε, καὶ πρῶτος ἀποβάς, ὤρμησεν ὡς ὁ λέων,
Πάντες τὸν ἠκολούθησαν, τὴν τιμωρίαν πνέων,
Καὶ ὁ ἐλάχιστος αὐτῶν!.. Καὶ εἰς βραχεῖαν ὥραν,
Τρεῖς χιλιάδες πτώματα, ἐκάλυπτον τὴν γῶραν!...
Εἶτα φρουρὰν ἀφήσαντες, εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα,
Αἰμόφυρτοι ἐπέταξαν, ἐνθα ἡ παραλία,
Ἐστέναζε βαστάζουσα, Τούρκων στρατὸν καὶ στόλον,
Καὶ εἰς νεκροῦ μετέβαλλον, πυρὰν καὶ τέφραν ἔλον!...
Βρῶντες, « Τούρκοι μάθετε, πῶς ἱκανοποιούμεν,
Δόλω σφαγέντας ἀδελφούς!.. Ἴδου πῶς ἀνορθούμεν,
Τοῦ Ἰουλωμένου ἔθνους μας, τὴν Παλιγγενεσίαν!...
Ἴδου πῶς θ' ἀνακτήσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!...
Καὶ πῶς ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' αἰθαλεῖς στεφάνους,
Μᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερῆρανους!...»

Ἐτερον τέκνον ἀγλαὸν, τῆς Ὑδρας ὁ γενναῖος,
Σαχτούρης, ὡς ὁ Ξάνθιππος, θαλασσομάχος νέος,
Παρὰ τὴν Σάμον καὶ αὐτὸς, μὲ τάχος τοῦ δελφίνος,
Προφθάνει καταναυμαγεῖ, τὸ πάλαι ὡς ἐκεῖνος,
Τοὺς Τούρκους μετὰ θαυμαστῆς, συνέσεως εὐτόλμου,
Πληξίας αὐτοὺς ἐκπληκτικῶς, καθὼς ἡ βόμβα ἔλμου!...
Ἄλλὰ ὁ Τούρκος στόλαρχος, ὑποχωρῶν καὶ φεύγων,
Τὴν ἤτταν δὲν ὁμολογεῖ, ἐμμένει ἐξερευγῶν,
Ὡς χάλαζαν τοὺς κερανοὺς, κατὰ τῶν διωκόντων,
Τὰ πλοῖά του καὶ τοὺς στρατοὺς, κατεξολοθρευόντων!...

Εἰς νέαν μάχην προσπαθεῖ, τὸν στόλον του νὰ τάξῃ,
Τὴν νίκην ἀπὸ τῶν χειρῶν, τοῦ "Ἑλληνας ν' ἀρπάξῃ! . . .
'Ἄλλ' ἔφθασαν τῶν Πετσιωτῶν, Ψαββιανῶν, Ὑδραίων,
Αἰ μεῖραι ὡς αἰ φοβεραί, τυφῶνων λευγαλέων
Πνοαί!.. Ἡ μάχη κρατερά, ἀνάμεσον συνέστη,
'Ἑλλήνων καὶ Ὀθωμανῶν, πυρίμορφος κατέστη,
'Ὁ ὑπεράνω οὐρανός! . . . Ὀλμων καὶ πυροδόλων,
Οἱ βόμβοι κατετάραξαν, τῶν οὐρανίων θόλων
'Ἀψίδα τὴν ὑψίροφον! . . . Πληροῦται συντριμμάτων,
'Ἡ ἀφρισμένη θάλασσα, πτωμάτων καὶ αἱμάτων! . . .
Φωνὴ βοᾷ, « ὦ Ἑλληνας!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Μὲ φλόγας, καὶ πυρκαϊᾶς, καὶ μύδρους ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία! . . .
Διὰ πυρὸς θ' ἀνακτῆθῃ, Σοφία ἡ ἀγία! . . .
"Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοῦς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Πυρίνους στέφῃ ἥρωας!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερφάνους! . . .»

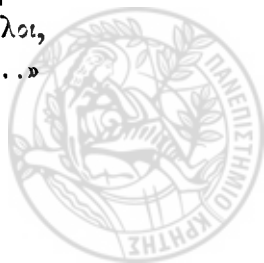
Εἰς τὴν φωνὴν οἱ Ἑλληνας, λάβροι ἑρμεῦν πυροφόροι,
"Ἰστραψαν, ἐλαμπρύνθησαν, εὐθὺς τὰ πέριξ ἔρη! . . .
Πρώτιστος ὁ πυρπάλαμος, ὡς φλεγόμενην δᾶδα
Κανάρης, τὸ πυρπολικόν, εἰς πέλωρον φρεγάδα
Τὸ προσκαλλᾷ!.. Ὁ εὐτολμος, ὁ Παραλιᾶς ἐπίσης,
Εἰς δρόμονα ἐκόλλησε, μετ' εὐτολμίας ἰσῆς,
Τὸν φλέγοντα αὐτοῦ δαυλόν!.. Τρίτος ὁ Βατιώτης,
'Ὡς πυροδόλου πύρινος, πῦρ πνέων πυροδότης,
Εἰς ἕτερον προσηρτήσε, τὸ πῦρ τὸ φόνιόν του! . . .
"Ἦναψαν αἱ πυρκαϊαί! . . . Ἐκαστος τὸν σταυρόν του,
Ποιεῖ ἐκ τῶν πυρπολιστῶν, τὸν Ὑψιστον δοξάζων! . . .
'Ὁ δὲ Χοσρέφης! τὸ ἀλλάχ, περίτρομος φωνάζων! . . .

¹ Τὸ ὄνομα τοῦ Τούρκου στολάργου.

Πυρκαϊὰν φοβούμενος, παντὸς τοῦ πολυσκάφου,
Περιελιχθέντος στόλου του, καθὼς εἰς χάσμα τάφου,
Ἐντὸς κρατῆρος ἐκ φλογῶν!... Καὶ ὡς ἐξ ὑπογείου,
Τὰ πλοῖα τινασσόμενα, ὡς μύδροι ὑφαιστείου,
Εἰς τὸ ἀπέραντον κενόν, μὲ φλόγας καὶ πατάγους,
Εἰς τμήματα σπειρόμενα, ἐπάνω τοῦ πελάγους,
Ὡς πυραυγῆ συντρίμματα, ἀστέρων συντριβέντων,
Καὶ ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας, σφοδρῶς σφενδονισθέντων!...
Ἐβόων δὲ οἱ ναῦταί μας... «Θάνατον δὲν ψηφῶμεν,
Μὲ φλόγας, καὶ πυρκαϊὰς, καὶ μύδρους ἀνακτῶμεν,
Τοῦ δουλωμένου ἔθνους μας, τὴν Παλιγγενεσίαν!...
Μὲ πῦρ θὰ ἀνακτήσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!...
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' αἰθαλιῖς στεφάνους,
Ἦρωας θὰ μᾶς στεφανοῖ!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερφάνους!...

Τραπεῖς ὁ στόλος τῶν ἐχθρῶν, φεύγει πρὸς μεσημβρίαν,
Παρὰ τὴν Ἀλικαρνασσόν, ζητῶν ἐπικουρίαν,
Ἐκεῖ μὲ τὸν αἰγύπτιον, τὸν στόλον συνονοῦται,
Καὶ κατὰ τὸ Ἰκάριον, πέλαγος ἐξαπλοῦται,
Ὡς δράκων τις θαλάσσιος, τὴν ἄγραν ἀναμένων...
Μὲ πελεκάνα ἕμοιος, εἰς δίωξιν προβαίνων,
Ὁ στόλος ὁ ἐλληνικὸς, τὸν συναντᾷ, ... ἡ πάλη,
Ἄρχεται ἀναμέσον των, φλογόβρυτος μεγάλη!...
Τοὺς κεραυνοὺς των οἱ ἐχθροὶ, κατὰ τῶν ἡμετέρων,
Ἄθρῶς πάντες ἐκκενοῦν!.. Ὁ κρότος, τῶν αἰθέρων
Ἐτάραξε τὴν σιωπὴν!... Αἱ λάμψεις ὁ καπνὸς των,
Καὶ ἡ ἀγρία Ἰαχὴ, ὁ παρακελευσμὸς των,
Πέριξ αὐτῶν διέσπειρον, τὸν τρόπον καὶ τὴν φρίκην!...
Πλὴν φλόγας ἀνταπέδωκαν, πρὸς ἀσβέστου δίκην
Τὰ σκάφα τὰ ἐλληνικά!... Καὶ ἴαχον, « Πυρπόλοι,
Φωτιὰ ἐχθρὸς νὰ μὴ σωθῆ, ἢ ἄς καῶμεν ἔλοι!... »

Ὅρμα ὁ Παππανικολῆς, πλὴν δὲν ἐπιτυγχάνει¹...
Ὁ Θεοχάρης δεύτερος, μὲ τὸν Πιπῖνον βάνει,
Τὸ πῦρ εἰς τουνεζίνικην, ὑψιπρῆμον φρεγάδα,
Καὶ ὁ Μουσσούνης ἕτερον, σκάφος ποιεῖ λαμπάδα!...
Οἱ δὲ πυρπόλοι μας βοοῦν... «Θάνατον δὲν ψηφῶμεν!...
Μὲ φλόγας, καὶ πυρκαϊάς, καὶ μύδρους ἀνακτῶμεν,
Τοῦ δουλωμένου ἔθνους μας, τὴν Παλιγγενεσίαν!...
Μὲ πῦρ θὰ ἀνακτήσωμεν, Σορίαν τὴν ἀγίαν!...
Νίκη καὶ Δόξα μ' ἀγλαοῦς, μᾶς στεφανοῦν στεφάνους,
Νεκροῦς ἢ ζῶντας ἤρωας!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερφάνους!...

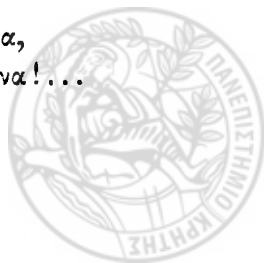
Ἐκχροῦει πρῶραν ὁ ἐχθρὸς, διώκουν αἱ πυρπόλοι, ...
Καὶ ἀπὸ τῶν ἐκκρήξεων, τοῦ Σύμπαντος οἱ πόλοι,
Κλονίζονται τῶν τρομερῶν, τῶν καιομένων πλοίων,
Τῆς ἀθανάτου δόξης μας, περικαλλῶν μνημείων!...
Φεύγει προσπλέων πανσυδεῖ, κατὰ τὴν Ἰκαριάν, ...
Ἄλλὰ νικάται καὶ ἐκεῖ, εἰς νέαν ναυμαχίαν!...
Καὶ νῆας ἐξ ἀπόλλυσιν, ἐκ τῶν πολεμικῶν του,
Ἄλλὰ πνοὴ τὸν ἐντελῆ, τὸν ἐξολοθρευμὸν του,
Σφοδροῦ ἀνέμου ματαιοῖ!.. Ὅδεύει πρὸς τὴν Χίον,
Πλὴν καὶ ἐκεῖ τὸν συναντᾷ, τῶν ἰδικῶν μας πλοίων,
Ἡ πρῶρα ἢ πυριστεφής!... Καὶ κατὰ τὰς Οἰνούσας,
Ἐν βαθεῖ σκότει τῆς νυκτὸς, εἶδον πυριλαμπούσας,
Τὰς παραλίας καὶ ἀκτὰς, ... τῶν πέριξ τῶν ὀρέων
Τὰς κορυφάς, .. καὶ μὲ δαυλὸν, ὀρμῶντα τὸν γενναῖον,
Νικόδημον τὸν Ψαρρίανόν, καὶ φλόγα ἐμβαλόντα
Εἰς ἀτμοδρόμονα ἐχθρῶν!.. Τὸν Βῶκον προσκολλῶντα,

¹ Ὁ ἥρωας Παππανικολῆς ἀντιταχθεὶς, καθ' ἅπαντος τοῦ αἰγυπτιακοῦ στόλου, διὰ μόνου τοῦ πυρπολικοῦ του, ἔδωκε καιρὸν εἰς τὸν ἐλληνικὸν στόλον νὰ συνταχθῆ, ἐδέχθη τὰ πυρὰ αὐτοῦ πάντα, κατατροπηθέντος δὲ τοῦ πυρπολικοῦ του, συντριβέντων καὶ τῶν ἰστών, καὶ βλέπων αὐτὸ βυθιζόμενον, ἔβαλε πῦρ, καὶ διεσώθη ὡς ἐκ θαύματος ἀναχθεὶς τῶν ἐχθρῶν πλοίων καὶ πυρῶν!...

Καὶ Καλογιάννην σὺν αὐτῷ, εἰς πλοῖον δευτερεῦον,
Πυρπολικὸν πλησίστιον!.. Καὶ τρίτον ἐφεδρεῦον,
Ἐτοῖμον πρὸς ἐβρόμησιν!.. Ἄλλ' ὁ ἐχθρὸς ἐκκλίνει,
Δέκα καὶ τρία πλοῖα του, τῷ νικητῇ ἀφίνει!...
Ἰάχουσιν οἱ Ἕλληνες. . . « Θάνατον δὲν ψηφῶμεν!..
Μὲ φλόγας, καὶ πυρκαϊάς, καὶ μύδρους ἀνακτῶμεν,
Τοῦ δουλωμένου ἔθνους μας, τὴν Παλιγγενεσίαν!...
Μὲ πῦρ θὰ ἀνακτῆσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!...
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Πυρίνους στέφη ἤρωας!. Λαμπρούς!.. Ὑπερφάνους!... »

Διασκορπᾶται τοῦ ἐχθροῦ, ὁ τρίσωμος ὁ στόλος,
Φεύγει κατὰ τὴν Αἴγυπτον, τῶν αἰγυπτίων ἔλος,
Καὶ τὰ Μεθωνοκόρωνα... Καὶ πρὸς τὸν Καρηρέα,
Ἡ μοῖρα ἡ σουλτανικὴ, πορεύεται δρομαία....
Παρὰ τῆς Σούδας τὰς ἀκτὰς, προσθάνουσι τὸν πρῶτον
Οἱ Ἕλληνες, τὸν θερυβοῦν, μὲ κεραυνῶν τῶν κρότον,
Καὶ εἰς φυγὴν τὸν τρέπουσι!... Πρὸς τῆς Καρπάθου φεύγει
Τὸ πέλαγος καὶ κεραυνούς, ὀπίσω ἐξερεύγει
Φυγομαχῶν, . . . ἐννέα δὲ, πολεμικὰς του νῆας,
Ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς, ἀφίνει παραλίας
Ἐξοκειλάσας, καὶ πολλὰς, ἐμπλέους ἐφοδίων,
Ὡς λείαν εἰς τὴν κατοχὴν, χειρῶν τῶν ἐλληνίων!...
Εἰς τὴν Μεθώνην ἔπειτα, μεγάλας ὑψιπύρους,
Νῆας ὀκτώ πολεμικὰς, ποιῶσι μετεώρους,
Καὶ πυριδρόμους τ' οὐρανοῦ, διάττοντας ἀστέρας,
Καὶ ἐκ τῶν φορτηγῶν αὐτοῦ, πολλὰς ἔτι ἐτέρας!...
Χρόνον δὲ ἔβρεχ' ἱκανόν, ἐν γῆ καὶ ἐν θαλάσῃ,
Νυκθήμερόν, περίφλεκτα, ἀνήκοντα ἐν πάσῃ
Ἐγλή, οἰκτρὰ συντρίμματα, μὲ σάρκας μεμιγμένα,
Καὶ μὲ κρανία καὶ ὀστά, μαῦρα!.. Κατακαυμένα!...

Ἠλάλαξαν δ' οἱ ναῦταί μας, ... «θάνατον δὲν ψηφῶμεν!...
Μὲ φλόγας, καὶ πυρκαϊᾶς, καὶ μύδρους ἀνακτῶμεν,
Τοῦ δουλωμένου ἔθνους μας, τὴν Παλιγγενεσίαν!...
Μὲ πῦρ θὰ ἀνακτῆσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!...
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαούς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Μᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινούς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερῆφάνους!...»

Παρά τ' ἀφρώδη κύματα, πλέει τοῦ Καφηρέως,
Σαχτούρης ὁ ἀριπρεπῆς, ὁ συνετὸς ὑδραῖος, ...
Τὸν στόλον τὸν σουλτανικὸν, βλέπει καὶ ναυμαχίαν,
Δεινὴν συνάπτει μετ' αὐτοῦ, σφοδρὰν ὡς τριχυμίαν!...
Πυρίφλεκτος ἡ ναυαρχίς, τῶν Τούρκων ἀνυψοῦται,
Φαείνει τὸ Στερέωμα, ... ὡς ὄλμος ἐκκενοῦται, ...
Σκορπᾶται μυριόθρυπτος! ... Καὶ εἷς ἐπίσης δρόμων,
Πυρίμορφος τὴν τροχίαν, λαμβάνει πυριδρόμων,
Ἄερολίθων τ' οὐρανοῦ!.. Ἔτερος ἐξοκέλλει, ...
Καὶ δεκατρία φορτηγὰ, ὡς λείαν του ἐντέλει,
Λαμβάνει ὁ ἐλληνικὸς, ὁ στόλος... Πρῶραν στρέφει
Ὁ τουρκικὸς, τὸ Ταίναρον, ταχέως περιστρέφει,
Εἰς Ἴριον τὸ ἀχαϊκὸν, ἀσφάλειαν γυρεύων!...
Ἄλλ' ὁ Μιαούλης ἴσταται, ἐκεῖ ὡς ἐφορεύων,
Τιτὰν τὸ Μεσολόγγιον!.. Ὁξέως τὸν προσβάλλει,
Δύο ὁ Καπετὰν Πασάς, μεγάλας ἀποβάλλει,
Νῆας αὐτάνδρους τοῦ πυρὸς, βορὰν καὶ τῆς θαλάσσης,
Καὶ φεύγει μὲ φυγὴν πτηνοῦ!.. Τῆς ναυστολίας πάσης,
Τὰ πλοῖα κατὰ μίμησιν, φεύγουσι τὰ πελάγη,
Καὶ πᾶσα ἡ ἐλληνικὴ, ἐκ τούτων ἀπηλλάγη!...
Φωνὴ δ' ἠκούσθη, «Ἕλληνες, θάνατον μὴ ψηφᾶτε!...
Μὲ φλόγας, καὶ πυρκαϊᾶς, καὶ μύδρους ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!...
Διὰ πυρὸς θ' ἀνακτῆθῃ, Σοφία ἡ ἀγία!..

“Όταν ἡ Νίκη μ’ ἀγλαούς, κ’ αἰιθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφη ἤρωας κλεινοῦς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερφάνους!...”

δ'. Ἡ Κρήτη.

I. ΑΓΩΝΕΣ.

Τὸν πολυναύτην καὶ θρασὺν, στόλον τῆς Τυραννίας,
Κατεναυμάχησαν παντοῦ, σεπτὰ ἐλευθερίας,
Μεγάτολμα καὶ ἀγλαὰ, τέκνα ἐνθουσιώδη,
Καίοντα καὶ βυθίζοντα, ἐντὸς εἰς τὰ ἀφρώδη,
Τὰ κύματα τῆς κυανῆς, καὶ ἀχανοῦς θαλάσσης!...
Διασκορπίσθη ὁ λοιπὸς, εἰς ἀφανεῖς προσβάσεις,
Ἐκρύβη καὶ κρησφύγετα, ἄγνωστα καὶ τενάγη!...
Καὶ τῆς Ἑλλάδος τὰ γλαυκά, δὲν ἤλγουν τὰ πελάγη,
Τὸ ἄχθος του βαστάζοντα!.. Μὲ κρίνα ἐστεμμένον,
Τὸ κύμα καὶ εἰς τὰ πτερὰ, τῆς αὔρας ἀφειμένον,
Μὲ τὰς γλυκείας τῆς πνοᾶς, ἐβάδιζε κομίζον,
Ὡς ἀνθοδέσμας εὐανθεῖς, πλιῖά μας, .. χαιρετίζον,
Διὰ φλοισβούντων ἀσπασμῶν, ἀφάτου γηθοσύνης,
Τῶν νηρηίδων νήσων μας, τὰς πλήρεις εὐφροσύνης,
Τὰς μυριπνόους τὰς ἀκτάς!.. Ἐνδάκρυς εἰς τὴν θέαν,
Σεμνῶν παρθένων καλλονῶν, ἐπὶ τὴν προκυμαίαν,
Προσδεχομένων ἀδελφούς, πατέρας καὶ μνηστούς των,
Ἐκ δόξης ἀπαστράπτοντας!.. Καὶ μὲ τοὺς ἀσπασμούς των,
Τερπνῶς ἀνακουφίζουσῶν, μόχθους των καὶ κινδύνους...
Βοῶσιν αἱ Περιστεραὶ, μὲ φθόγγους εὐφροσύνης...
αἴ Ἕλληνες ὑπομείνατε!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Μ’ ἀνδρίαν καὶ ὑπομονήν, ἐντέλει ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Μὲ ταύτας θὰ ἀνακτηθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!..

Ὅπoταν ἡ Ὑπομονή, με ἀγλαοὺς στεφάνους,
Σᾶς στέφη ἥρωας κλεινοὺς!.. λαμπροὺς!.. Ὑπερηφάνους!... »

Μὲ Σεραφίμ ἀγνότητα, παῖδες μετὰ βαιῶν,
Τοὺς ὑποδέχονται σεμνῶς!.. Καὶ μετὰ τῶν νηπίων,
Σύζυγοι ἐπὶ τοῦ μαστοῦ, καὶ τεταμένas χεῖρας,
Τοὺς προσφιλεῖς συζύγους των, προσμένουν εἰς τὰς θύρας
Τῶν οἴκων των!.. Καὶ γεραροὶ, καὶ ποδαλγοὶ πατέρες,
Καὶ γηραιαὶ ἀνίσχυροι, καὶ ἀσθενεῖς μητέρες,
Τοὺς παμφιλτάτους των υἱοὺς, με δάκρυα προσμένουν
Χαρᾶς, νὰ ἐναγκαλισθοῦν!... Μετὰ τοῦ κλήρου βαίνουν,
Εἰς τοῦ Ὑψίστου τὸν ναόν, τελοῦντες λιτανεῖαν
Ἐκεῖνοι, .. καὶ προσεύχονται, ψάλλουν δοξολογίαν, ...
Τὸν Ὑψιστον Δημιουργόν, θερμῶς εὐχαριστοῦντες,
Καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην των, τὴν ἄπειρον δηλοῦντες,
Διὰ παντοίων προσφορῶν, ἀγνῶν καὶ ἐγκαρδιῶν,
Δι' εὐσεβεῖς χριστιανοὺς, .. θυσίαν σωτηρίων!...
Ἐπειτα εἰς τοὺς οἴκους των, ἀπῆλθον ἡ ἀγκάλη,
Προσφιλεστάτων συγγενῶν, σφικτὰ τοὺς περιβάλλει,
Ὅποια δάκρυα χαρᾶς!.. Ὅποῖαι συγκινήσεις!...
Ὅποῖοι ἀσπασμοὶ γλυκεῖς!.. Ὅποῖαι διαχύσεις!...
Τοῦ Πατριάρχου ἡ ψυχὴ, τοῦ Ῥήγα ἡ καρδία,
Ἐμπλεοὶ συγκινήσεως, « Χαῖρε Ἐλευθερία, .. »
Ἀναβοῶσιν, .. « Ἕλληγες!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Μ' ἀνδρίαν καὶ εὐσέβειαν, ἐντέλει ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Μὲ ταύτας θὰ ἀνακτηθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!..
Ὅπoταν ἡ Εὐσέβεια, με ἀγλαοὺς στεφάνους,
Ἡρωας στέφη εὐσεβεῖς!.. λαμπροὺς!.. Ὑπερηφάνους!... »

Μὲ σαμφειρίνους πτέρυγας, πετοῦν ἐν Ἡρωίδι,
 Τῇ Κρήτῃ καὶ καθέζονται, ἐπὶ τῷ ὄρει Ἴδη, . .
 Εἶχον οἱ Κρήτες ἐγερθῆ, τὰ ἔπλα εἶχον λάβει, . . .
 Ὄρμησαν εἰς τὴν Κεραμιάν, προτοῦ τοὺς καταλάβῃ,
 Ἄνόπλους ὁ θρασὺς ἐχθρὸς, . . τοὺς ὀδηγεῖ ἡ Νίκη, . .
 Καταλαμβάνει τοὺς ἐχθροὺς, ὁ Τρόμος καὶ ἡ Φρίκη, . .
 Τὰ νῶτα στρέφουν, . . φεύγουσι, . . διώκουν οἱ γενναῖοι
 Οἱ Κρήτες, μέχρι τῶν Χανιῶν . . . Καὶ πάλιν λυσσαλέοι,
 Οἱ Τοῦρκοι ἐπανέρχονται! . . Ὁ Πρωτοπαππαδάκης,
 Ὁ Τσελεπῆς, ὁ Σίφακας, ὁ Χάλης, . . οὖς συχνάκις,
 Ὅμοίως μὲ τοὺς πελαργοὺς, τοὺς Τοῦρκους νὰ φονεύουν,
 Ὡς ὄφεις θέλομεν ἰδεῖ! . . Ἐν ταύτῃ ἐφεδρεύουν, . .
 Μόλις οἱ Τοῦρκοι φαίνονται, γενναίως τοὺς προσβάλλουν,
 Ἐν ὀφθαλμοῦ μιᾷ ῥιπῆ, εἰς σύγχυσιν τοὺς βάλλουν,
 Καὶ μὲ γυμνὰ τὰ φάσγανα, διώκουν προτροπάδην,
 Πέμποντες μέγαν ἀριθμὸν, εἰς τὸν νυκτόχρουον Ἄδην! . .

Εἰς τὸν καυμένον παρεκεῖ, ἅγιον Ἰωάννην,
 Ἐθέρισαν οἱ Ἑλληνας, ὅμοιοι μὲ δρεπάνην,
 Τοὺς Τοῦρκους τοῦ Ὁμᾶν Πασᾶ, κυρίου τοῦ Ρεθύμνου,
 Θερίζοντες καὶ ψάλλοντες, ὡς ἀρμονίαν ὕμνου . . .
 « Εἶμεθα Τοῦρκοι, Ἑλληνας! . . Θάνατον δὲν ψηφῶμεν! . .
 Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχὶ, τῶν λόγων ἀνακτῶμεν,
 Τοῦ δουλωμένου ἔθνους μας, τὴν Παλιγγενεσίαν! . . .
 Μὲ σπάθην θ' ἀνακτῆσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν! . . .
 Ἐκεῖ ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' αἰθλαλεῖς στεφάνους,
 Θὰ στέψη ἡρωας κλεινοὺς! . . Λαμπροὺς! . . Ὑπερῆρανους! . . . »

Ἦσαν, ὁ Ῥοῦσος Βουρδουμπᾶς, ὁ Πωλογεωργάκης,
 Κουρμούλης, καὶ ὁ Τσουδερός, καὶ ὁ Δελιγιαννάκης . . .
 Δύο οἱ Τοῦρκοι ἀρχηγοὺς, θρηνοῦν τοῦ Πασᾶ φίλοι
 Ἦσαν, τὸν Δελιμουσταφᾶν, τὸν Κουντουροσμαιῆλη! . . .

Πνέοντες δὲ ἐκδίκησιν, κατὰ σεπτῶν ἀνόπλων
Ἱεραρχῶν, τῶν φοινικῶν, ποιοῦνται χρῆσιν ὄπλων!...
Σφάττουσι τὸν Γεράσιμον, σεπτὸν μητροπολίτην...
Ἐνδόξως ἐμαρτύρησε, διὰ τὴν φίλην Κρήτην!...
Τοὺς ἐπισκόπους τῆς Κνωσσοῦ, τῆς Λάμπης, τῆς Σιτείας,
Τῆς Χερρόνησου καὶ λοιποῦς, ... μετὰ θηριωδίας,
Ἄγριως παραδίδουσιν, εἰς χεῖρας τοῦ δημίου!...
Καὶ σφάττουσιν ἀνηλεῶς, ἐντὸς τοῦ Ἡρακλείου,
Ἐκατοντάδας δεκαεξ, ἀνόπλους ὡς ἀρνία!...

Τεσσαρῶν ἑκατοστυῶν, μὲ φρίκην ἢ Σιτεία,
Εἶδεν ἐντὸς τοῦ οἴκου του, κομμένας νὰ κυλίσῃ,
Τὰς κεφαλὰς χριστιανῶν, καὶ αἷμα νὰ ροφήσῃ,
Ὁ Ἀφεντάκης Ἰβραῖμ, ὡς τίγρις αἰμοπότης!...
Ὅποια δίψα αἵματος!.. Ὅποια ἀγριότης!...
Ἄλλὰ ἡ νίκη ἢ λαμπρὰ, τῆς Κράπης καὶ Ἀσχύφου,
Συντρίβει τὰ αἰμοσταγῆ, τοῦ τουρκικοῦ τοῦ τύφου
Πτερά!.. Οἱ Ἕλληνες βοοῦν, .. «θάνατον δὲν ψηφῶμεν!...
Εἰς τὰ πεδία τῆς Τιμῆς, νικῶντες ἀνακτῶμεν,
Τοῦ δουλωμένου ἔθνους μας, τὴν Παλιγγενεσίαν!...
Ἐντίμως θ' ἀνακτήσωμεν, Σοφίαν τὴν ἁγίαν!..
Ἐκεῖ ἢ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Θὰ στέψῃ ἤρωας κλεινοὺς!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερηφάνους!...»

Ἐκεῖθεν εἰς τὴν Ἀμπελον, πετώσι τῶν Σφακίων,
Τάγμα ἐκεῖ Ὀθωμανῶν, λογάδων καὶ ἀνδρείων,
Ζητοῦν τὴν καταρράκτικὴν, ὁρμὴν των νὰ κρατήσουν,
Ὡς βράχος, .. ἀλλὰ δὲν ἀργοῦν, αὐτοὺς νὰ κατακλύσουν,
Ἐκεῖνοι, .. μὲ τὸ αἷμά των, πάντες τὴν γῆν ποτίζουν,
Οἱ Κρήτες ἐξολοθρευμοῦ, παιᾶνα παιανίζουν!...

Μανθάνει τὰ συμβαίνοντα, ὁ Παδισάχ σφαδάζει,
Πάλιν σφαγὰς Ἱεραρχῶν, καὶ τῶν Λαῶν προστάζει!...

Τῆς ἀπολέμου Κύπριδος, τῆς Κύπρου τῆς Ὀλβίας,
Ὁ Ἱεράρχης σφάττεται, μεθ' ἑλῆς τῆς χορείας,
Τῶν ἐπισκόπων καὶ λοιπῶν, προκρίτων καὶ πλουσιῶν, . . .
Βρέχει τὸ αἷμά των τὴν γῆν!.. Τὰς χεῖρας τῶν δημίων!...
Ἄλλ' ἔμωσ εἰς τὸ Θέρισον, οἱ Τοῦρκοι δίδου δίκην,
Οἱ Κρηῖτες ἐνδοξον ὑμνοῦν, εὐκλεεστάτην νίκην! . . .
Μάχονται εἰς Ἐπισκοπὴν, εἰς Ἀλμυρὸν πετῶσι,
Τόν τε Ὀσμάν, καὶ τὸν Σερίφ, πασάδας δυὸ νικῶσι! . . .
Καὶ πάλιν εἰς τὸ Θέρισον, κατὰ τριῶν πασάδων,
Τῶν ἄνω, καὶ τοῦ Λουφτουλά, καὶ τῶν τριῶν λογάδων,
Μάχονται μόνον χίλιοι, πρὸς τρεῖς των μυριάδας,
Καὶ εἰς τὸν Ἄδην πέμπουσι, πολλὰς ἑκατοντάδας! . . .
Βοῶντες.. « Τοῦρκοι, Ἑλληγες, θάνατον δὲν ψηφῶσι!..
Εἰς τὰ πεδία τῆς Τιμῆς, μὲ αἷμα ἀνακτῶσι,
Τοῦ δουλωμένου ἔθνους των, τὴν Παλιγγενεσίαν! . .
Μὲ αἷμα θ' ἀνακτῆσωσι, Σοφίαν τὴν ἁγίαν! . .
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Θὰ στέφη ἥρωας κλεινοὺς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερηφάνους!...

Διὰ τὰς τόσας ἤττας των, αἰσχους πεπληρωμένοι,
Οἱ Τοῦρκοι πανσυδεῖ ὄρμουῦν, ὡσεὶ ἀπηλπισμένοι
Εἰς τὰ Σφακιά... Δηοῦν ἐκεῖ, καίουν καὶ καταστρέφουν
Βαρβάρως πᾶν τὸ προστυχόν!.. Κενοὶ πλὴν ἐπιστρέφουν,
Τῶν ἀγλαῶν ἐλπίδων των!.. Ἄλλὰ εἰς τοῦ Σελίνου,
Τὴν Κάτανον ὁ Τσελεπῆς, τὸ τῆς ἡμισελήνου,
Κέρας ἐνῶ συνέτριβε, πρὸς χαρμονὴν καὶ θαῦμα,
Ὡ λύπη, ἔλαβε πικρὸν, θανατηφόρον τραῦμα,
Καὶ ἔπεσεν ἥρωικῶς!.. Ἐν Φουρναρᾷ δὲ μάχῃ,
Ἀντίποινον τοῦ ἥρωος, ἐξήρπασεν ἐν τάχει!...
Ἄλλὰ τὴν δίκην ἔλαβε, πλήρη ὁ Μελιδῶνης,
Εἰς τὸν Γορτύνης Πλάτανον, μετὰ μιᾶς καὶ μόνης

Δρακὲς γενναίων προσβαλὼν, στρατοῦ ἀναριθμήτου,
Τὰ τάγματα κατέστρεψε!... Καὶ ἡ ἀπροσκευή του,
Μετὰ τῶν ὅπλων καὶ λοιπῶν, πολέμου ἐφοδίων,
Γέρας τῶν εὐαριθμῶν του, ἀπέμειναν ἀνδρείων!...
Ἐν Ἀμουργέλαις δὲ ἐνῶ, οἱ Ἕλληνες ἐνίκων,
Καὶ τὸν ἐχθρὸν ἐδίωκον, ὡσεὶ ποιμένες λύκων!...
Ἀκράτητος ὁ τολμηρὸς, Παλαίστρας ὡς ὁ κύων,¹
Προτρέχων τραυματίζεται, καιρίως!.. Καὶ τὸν βίον,
Ἀφίνων,.. «Ἕλληνες,» βοᾷ,.. «θάνατον μὴ ψηφᾶτε!...»
Ἐνδόξως καὶ ἡρωϊκῶς, πίπτοντες ἀνακτᾶτε,
Τοῦ δουλωμένου ἔθνους Σας, τὴν Παλιγγενεσίαν!...
Μὲ αἷμα θ' ἀνακτῆσητε, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!...
Ἵταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς!... Λαμπρούς!... Ὑπερηφάνους!...

Τοῦ εὐγενοῦς φιλέλληνας, τὸν θάνατον ἀξίως,
Οἱ Κρῆτες ἐξεδίκησαν, περικλεῶς ἀνδρείως.
Ταχεῖς εἰς Βαρσαμόνερον, καὶ ἅγιον Ἥλιον
Ῥεθύμνου τὸν Ὀσμὰν Πασάν, προσβάλλουν μ' εὐτολμίαν,
Ἀνθίσταται μανιωδῶς,.. εἰς τέλος πλὴν ἐκκλίνει,..
Καὶ τὸν Μουζούρημ τὸν δεινόν, τοῖς νικηταῖς ἀφίνει
Νεκρόν!.. Καὶ εἰς τὸ φρούριον, μετὰ σπουδῆς ἐμβαίνει...
Ἀλλὰ ἡ Κρήτη ἀπρακτος, ἡ ἀμαζῶν δὲν μένει,
Μὲ στόμα ἀρειμάνιον, καὶ χεῖρα νικηφόρον,
Τῆς Ἀνεξαρτησίας της, τὸν πρῶτον γράφει ὄρον,
Τὴν μετὰ τῆς γλυκειάς της, μητρὸς συνένωσίν της
Ἑλλάδος, καὶ μὲ τὴν γλυκειάν, φωνὴν τὴν ἀνδρικήν της,
Εἰς πᾶσαν τὴν Ὑφήλιον, κηρύττει στεντοριῶς,
Τὴν, Ἐνωσιν, ἢ τὸν ψυχρὸν, τὸν τάφον ἀειδίως!...

¹ Ὁ Παλαίστρας ἦν φιλέλληνας.

Μανίαν εἰς τὸ ἄκουσμα, ὁ Τύρανός της πνέει,
Ὁ στόλος του πολύσκαφος, δξέως ἐπιπλέει,
Καὶ μαιφόνον, ἄγριον, ἐπὶ τῆς Κρήτης χύνει,
Στρατὸν πολύν!.. Πλὴν μ' ἀστραπῆς, καὶ αὐτὴ τάχος δίνει·
Εἰς τὸν φρικτὸν Κυρίμογλον, κτύπημ' ἀστραπηβόλον,
Καὶ νίκης ἄσμα ἀντιχεῖ, εἰς τ' οὐρανοῦ τὸν θόλον
Κατὰ τὸ Μυλοπόταμον!.. «Θάνατον δὲν ψηφῶμεν!..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτῶμεν,
Τεῦ δουλωμένου ἔθνους μας, τὴν Παλιγγενεσίαν!..
Μὲ αἷμα θ' ἀνακτῆσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!..
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Μᾶς στέφη ἤρωας κλεινοὺς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερφάνους!...»

Καὶ ὁ Κουρμούλης ἕτερον, κτύπημα καταφέρει,
Εἰς τὸ τυμπάκι τὸν θρασὺν, Ἀγριολίδην φέρει,
Εἰς φοβεράν ἀπόγνωσιν!.. Ἐπίκουροι προφθάνουν,
Τριῶν Πασάδων στρατιαί, ταχὺ καταλαμβάνουν,
Οἱ Ἕλληνες τὴν Μάλαξαν, .. μάχῃ φονικωτάτῃ,
Ἄρχεται.. Ἐφοδὸν σφοδράν, ὁ Τοῦρκος διατάττει, ...
Τρὶς ἐπαναλαμβάνεται, .. καὶ τρὶς ἀποτυγχάνει, ...
Ὡς τετρωμένος μονιὸς, ὁ Τοῦρκος ἐξεμάνη!..
Τὴν τελευταίαν ἔφοδον, ἐπιχειρεῖ, .. προσβάλλει ...
Ἄλλ' ἰσχυρὰ ἀντέφοδος, τοῦ Στεφανάκη Χάλη,
Τὰς ἐφορμώσας φάλαγγας, μὲ σύγχυσιν καλύπτει, ..
Νίκην διώκων ἐντελεῖ, .. τρωθεὶς ὁ ἤρωας, ... πίπτει! ...
Ἄλλ' εἰς τὸ Μυλοπόταμον, παρὰ τὴν Κλημεντίνη,
Ὁ Τσελεπῆς ὁ σιτειανὸς, πεσὼν λαμπρῶς ἐκτίνει,
Τὸν θάνατον τοῦ Ἕλληνος!.. Ἦτο τῶν Τούρκων ἄρχων,
Καὶ τῆς Σιτειᾶς ὁ σμερδνός, ἀλάστρω προὔπαρχων! ...
Τὸν θάνατον τοῦ Ἕλληνας, καὶ ἄλλη ἀποτίνει, ..
Τετρακοσίων ἐκλεκτῶν, θυσία καὶ φαιδρύνει,

Τὴν λύπην τῶν συντρόφων του!.. Εἰς τὸν ναὸν Κρουσῶνος,
Ἄνδρείως ἐπολέμησαν!.. Ἦτο' φρικτὸς ὁ φόνος,
Τῶν Τούρκων!.. Καὶ ὁ ἴαχος,.. «θάνατον δὲν ψηφῶμεν,
Τοῦρκοι διὰ τῆς σπάθης μας, ἐνδόξως ἀνακτῶμεν,
Τοῦ δουλωμένου ἔθνους μας, τὴν Παλιγγενεσίαν!...
Μὲ αἷμα θ' ἀνακτῆσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!...
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Μᾶς στέφῃ ἥρωας κλεινοὺς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερφάνους!...»

Καὶ ἄλλον ἥρωα κλεινὸν, εἰς Μάλαξαν πεσόντα,
Τὸν Πρωτοπαππαδάκην τῆς, τῶν ἀγλαῶν τῆς ὄντα,
Τῶν τέκνων ἐν τῶν προσφιλῶν, ἡ ἥρωίς μας Κρήτη
Θρηνεῖ ἀπαρηγόρητος!.. Ἄλλ' ὅμως δὲν ἐκπλήττει,
Ὁ Θάνατος τὰ τέκνα τῆς!... Ἄπαντα προτιμῶσι,
Ἄντι δουλείας θάνατον!.. Πρὸς πόλεμον ὀργῶσι!...
Εἰς Λάκκους ὁ Χασάν Πασάς, μὲ δύο μυριάδας
Στρατεῖει... Καὶ οἱ Ἑλληνες, μὲ δύο χιλιάδας
Πετῶσιν ἐναντίον του!.. Μάχη δεινὴ συνέστη,
Καὶ φόνιος, καὶ τρομερά!.. Καὶ ὁ ἐχθρὸς ἀπέστη,
Ἄφοῦ πολλοὺς ἀπώλεσε, τῆς μάχης τῆς φονίας,
Ἐξ ἡμερῶν βαρυπενθῶν, φρικώδεις ἀπωλείας!...
Καὶ εἰς Κνωσσῶ τὸν ἄγιον, τὸν Μύρωνα ἀνδρείως,
Τὸν φοβερὸν Σερῖφ Πασάν, προσβάλλουν θαυμασίως....
Μετὰ ἀγῶνα μανικὸν, τὸ ἔδαφος ἀφίνει
Τῆς μάχης τὸ αἰμοβαρές!.. Καὶ σπεύδων διευθύνει,
Φυγομαχῶν τὸν πόδα του, ἐντὸς τοῦ Ἡρακλείου!..
Εἰς Καμαράκι καὶ Γωνιάς,.. κλέους λαμπροῦ πεδίου,
Νικῶσι τὸν Χασάν Πασάν, καὶ γυναικῶν νηπίων,
Ἐλευθεροῦσι θύματα, ἀπὸ σκληρῶν δημίων!....
Διώκοντες δὲ τοὺς ἐχθροὺς,.. «θάνατον δὲν ψηφῶμεν!..»
Βοῶσι, «Τοῦρκοι μ' αἷματα, τοῦ ἔθνους ἀνακτῶμεν,

Τοῦ δουλωμένου τὴν σεπτὴν, τὴν Παλιγγενεσίαν!·
Μὲ νίκας θ' ἀνακτήσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!..
Καὶ ἡ Τιμὴ μὲ ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Θὰ στέφη ἤρωας κλεινοὺς!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερηφάνους!...»

Καὶ ἄλλην εἰς τὸν ἅγιον, μάχην Γοργολαίτην
Γεώργιον, ἐκρότησαν... Ὡς μάχαιραν φλογίνην,
Εἶδον, οἱ Τοῦρκοι τῶν Κρητῶν, τὴν φλογεράν ἀνδρίαν,
Ἄπανταχοῦ ἀστράπτουσιν, .. καὶ μ' ἀετοῦ ταχεῖαν
Πτήσιν, ὠχρὸν τὸν θάνατον, εἰς δύο μυριάδας,
Νὰ σπεῖρη γαύρου των στρατοῦ!.. Καὶ τέσσαρας Πασάδας,
Πεπειραμένους νὰ νικᾷ!... Καὶ εἰς τὰς Ἀμουργέλας,
Λογάδων δεκατέσσαρας, χιλιάδας ὡς ἀγέλας,
Βοῶν, νὰ τοὺς διώκωσι!.. Πλὴν φεῦ!.. Τὴν Προδοσίαν,
Οἱ Τοῦρκοι ὡς ἐπίκουρον, λαβόντες, μὲ μανίαν,
Προσβάλλουν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς, τοὺς γαύρους νικητάς των!..
Οἱ Ἑλληγες ὑποχωροῦν, .. πλὴν τὰς ἀγαπητάς των,
Ἄπροστατεύτους λείπουν, ἐκεῖ οἰκογενεῖας!...
Σφάζουσιν!... Ἀτιμάζουσι!.. Μετὰ θηριωδίας,
Οἱ Τοῦρκοι γυναικόπαιδα!... Θύματα τῆς πικρίας,
Ποιοῦσιν ὡς δισχίλια, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας!...
Ἄλλ' ὁ Κουρμούλης χύνεται, ὡς λέαινα μανεῖσα,
Ἐπὶ θρασέως ἄρπαγος, τῶν τέκνων στερηθεῖσα!...
Αἶμα δὲ Τοῦρκων πλημμυρεῖ, πάλιν τὰς Ἀμουργέλας,
Ὡχρὰς κυλιῶν κεφαλὰς, ὡς καταρράκτης μέλας
Τοὺς λίθους!.. Καὶ φωνὴ ἤχεῖ, .. « θάνατον δὲν ψηφῶμεν!..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τοῦ δόλου ἀνακτῶμεν,
Τοῦ δουλωμένου ἔθνους μας, τὴν Παλλιγγενεσίαν!...
Μὲ πῦρ θὰ ἀνακτήσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!...
Καὶ ἡ Τιμὴ μὲ ἀγλαοὺς, κ' ἀειθαλεῖς στεφάνους,
Θὰ στέφη ἤρωας κλεινοὺς!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερηφάνους!...»

Και ἄλλη εἰς τὸν ἅγιον, τὸν Ἰωάννην μάχη,
Τῆς πεδιάδος μαίνεται!.. Οἱ ἄφωνοι οἱ βράχοι,
Φωνὴν ἐκπέμπουν, « αἷματος, αἰμοσταγῆς θηρίων,
Σκληρῆ ἀνόπλων δῆμιε, Κρητῶν τετρακοσίων!..
Δὸς, Ἀφεντάκη Ἰμβραῖμ, δικαιοτάτην δίκην!... »
Ὡς δράκοντες φλογόπτεροι, τὸν θάνατον, τὴν φρίκην,..
Οἱ Κρηῖτες ἐξορμήσαντες, γύνουν εἰς τοὺς στρατοὺς του,
Τὸν τρέπουσι καὶ ἱκανοὺς, φονεύουν ἐκλεκτοὺς του!...
Ἄλλὰ καὶ ἐξω τῶν τειχῶν, μάχονται τοῦ Ῥεθύμνου,..
Τὴν ἤτταν,.. τὸν ἀποκλεισμὸν, τῶν Τούρκων διὰ ὕμνου,
Παιᾶνος ψάλλον Ἑλληνες!.. Πλὴν εἰς τοῦ Μυραμπέλου,
Τὴν Κρίτσαν ὁ Ὄσμὰν Πασάς, τοῦ τιμωροῦ ἀγγέλου,
Τοῦ σώματος ἐκεῖ Κρητῶν, φυγῶν τὴν τιμωρίαν!...
Εἰς τὸ Μηλάτον ὥρμησε, δηῶν τὴν ἐπαρχίαν,
Κύριος δὲ γενόμενος, καὶ τοῦ ἐκεῖ σπηλαίου,
Ἐκαυσε ζῶντας ἱερεῖς!.. Λύσαν ἀποτροπαίου,
Πνέων θηρὸς ἀνηλεῶς, κατέσφαξε τοὺς ἀνδρας!...
Εἶτα τὰ γυναικόπαιδα, ἐντὸς φρικώδους μάνδρας
Κλείσας,.. βορὰν παρέδωκεν, εἰς τὴν Ἀκολασίαν!...
Ἄλλὰ πεσὼν τοῦ ἵππου του,.. εἰς ἄλγους ἀγωνίαν,
Τίει τὴν δίκην φοβερὰν!.. « Βασάνους μὴ ψηφᾶτε... »
Ἐξ οὐρανοῦ ἤχεῖ φωνή!.. « Μὲ πίκρας ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!..
Μὲ μόχθους θὰ ἀνακτηθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!..
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, ὦ Ἑλληνες, στεφάνους,
Σᾶς στέφη μάρτυρας σεμνοῦς!.. Λαμπροῦς!.. Ὑπερηφάνους!... »

Καὶ παρὰ τὸ Ἡράκλειον, ἐν σῶμα τῶν Ἑλλήνων
Εἰς Γάζι, τὰς ὠμότητας, μὲ αἷματα ἐκπλύνον
Τῶν Τούρκων, ἔχον ἀρχηγούς, τὸν τε Ἀμοιραδάκην,
Καὶ τὸν Χουρδοθεόδωρον, τὸν θοῦρον Καλαῖτσάκην,

Πετᾶ ἐν μέσῳ τοῦ πυρός, ἐχθρῶν ζωᾶς θερίζον!...
Ἄλλ' ὁ Χουρδοθεόδωρος, πίπτει τὴν γῆν ποτίζων,
Μὲ αἷμα ἥρωος σεπτόν!.. Καὶ ὁ Ἀμοιραδάκης,
Λαμβάνει τραῦμα καίριον!.. Ὁ τοῦρκος Σεμερτσάκης,
Τοὺς Ἑλληνας αἰμόόρβυτος, ὡς ὕαινα σπαράττει,..
Αὐτὸν καταπυροβολεῖ, . . . ἐκεῖνον ἀποσφάττει! . . .
Οἱ Ἑλληνες κλονίζονται, .. στέκουν, .. σχεδὸν ἐκκλίνουν, . . .
Ὁ Καλαϊτσάκης τοὺς ὄρᾶ, τὰ ὄμματά του χύνουν,
Φλόγαν πυρός!.. Ὡς κεραυνός, τὸν τοῦρκον καταφθάνει, . . .
Τὸν πλήττει, .. τὸν κατατομεῖ, .. τὴν κάραν του λαμβάνει
Ἀντίποινον τοῦ θράσους του! . . . Καὶ ἄλλο ἀνεγείρουν,
Ὁραῖον εἰς τὸ Σέλινον, τρόπαιον!.. Καταφθεύρουν,
Νικήσαντες οἱ Ἑλληνες, πολλὰς ἑκατοντάδας
Ἐχθρῶν!.. Τὴν Κάτανον πορθοῦν!.. Ἦχοῦν εἰς τὰς κοιλάδας,
Παιᾶνες νικητήριοι!.. Τοῦ Ῥήγα ἡ καρδία,
Τοῦ Πατριάρχου ἡ ψυχὴ, ἐν ἄκρα θυμηδία,
Ἀναβοῶσιν, . . . « Ἑλληνες, θάνατον μὴ ψηφᾶτε! . . .
Διὰ πολέμου καὶ νικῶν, ἐνδόξων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἔθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία! . . .
Μὲ νίκας θὰ ἀνακτηθῆ, Σοφία ἡ ἀγία! . . .
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' αἰιθαλεῖς στεφάνους,
Σᾶς στεφανοῖ ὡς νικητᾶς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερηφάνους!... »

II. ΕΛΕΓΕΙΟΝ

Εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐκλείαν, τῆς ἡρωίδος κρήτης.

Ὁ Πόλεμος ἐκόπασεν ἡ σπάθη, τὸ πιστόλι,
Ἐπαυσαν τοὺς κελαδισμοὺς, καὶ δὲν πετᾶ τὸ βόλι,
Διατρυπῶν τὰς κεφαλὰς, τὰ στήθη, τὰς καρδίας! . . .
Οὔτε ἡ σπάθη ἀντρυφᾶ, εἰς ἀνθρωποσφαγίας! . . .

Προσώραν εἰς τὸν οὐρανὸν, δὲν βαίνουν καὶ τὸν Ἄδην,
Ἑλλήνων καὶ Ὀθωμανῶν, ψυχαί, νεκροί, ἐκτάδην,
Βορὰ ὀρνέων καὶ κυνῶν, ἄνευ ταφῆς δὲν μένουσι! . . .
Οἱ μαχηταὶ τὰ μέλη των, τὰς σάρκας περιδένουν
Τὰς πληγωμένας! . . . Ἕτεροι, δυνάμεις ἀνακτῶσι, . . .
Καὶ ἄλλοι σχέδια μαχῶν, καὶ νίκης μελετῶσι, .
Ἐκαστος προαλείφεται, εἰς πόλεμον καὶ πάλιν,
Καὶ συναθροίζει στρατιὰν, πολύχειρον μεγάλην,
Τὸν ἐναντίον του ὀργῶν, λαμπρῶς νὰ καταστρέψῃ,
Νίκης καὶ δόξης στέφανον, περικαλλῆ γὰ δρέψῃ,
Τοῦ Πατριάρχου ἢ ψυχῆ, τοῦ Ῥήγα ἢ καρδία,
Ἐβαρυστέναζαν πικρῶς! . . . Εἶτα ἐν ἀγωνίᾳ,
Πρὸς τοὺς λειμῶνας ἔστρεψαν, τὰς κόμας καὶ τὰς πόλεις,
Τὸ ἔμμα, καὶ ἠρεύνησαν, τῆς πάλαι Κρήτης ἔλης,
Τὸ ἱερὸν τὸ ἔδαφος! . . . Τὴν πάλαι εὐκλειάν της
Ἐζήτησαν, . . . ἀλλ' ἀντ' αὐτῆς, δουλείαν τὴν πικράν της! . . .
Εἶδον, καὶ ἀνεφώνησαν, . . . « Εἰς πτέρυγας ἀνέμων.
Ἡ ἀρετὴ Σου ἔφυγε! . . . Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,
Ἡμαύρωσε τὸ τηλαυγές, θεσπέσιόν Σου κλέος,
Καὶ ὁ ἀστὴρ Σου ἔδυσεν! . . . Ὁ λάμπων! . . . Ὁ ὠραῖος! . . . »

Ζητοῦν τὰς κυπαρίσσους της, τὰς κέδρους, τοὺς λειμῶνας,
Τοὺς ἐλεῶνας τοὺς πυκνοὺς, τοὺς πορτοκαλεῶνας! . . .
Τὰ ἀπειρά της ποίμνια, καὶ τοὺς καλοὺς ποιμένας,
Τὰς σκιεράς κοιλάδας της, ἰτέων στολισμένας! . . .
Τὰ ἄλση καὶ τοὺς ρύακας, τὰς δροσεράς της κρήνας,
Τὰ μύρα καὶ τὰ ἄνθη της, τὰς δάφνας τὰς μυρσίνας! . . .
Τὰς μαγικάς της καλλονάς, τὰς τέρψεις γοητείας, . . .
Ἀρηϊφίλους ἄνδρας της, παρθένους ἐρασμίας! . . .
Τὸν πλοῦτον καὶ τὸν ἔλθον της, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν! . . .
Ἄπαντα κατεμάρανεν, ἀγρίαν ἐρημίαν! . . .

Τὸ πᾶν ἀπεκατέστησε, τυράννου σκληροτάτου,
Ἡ ἀγριότης χύσασα, ὡς τὴν πνοὴν θανάτου,
Ἐπὶ τῶν τόσων καλλονῶν, τὴν βάρβαρον Δουλείαν!...
Καὶ τεθνεῶτος σκελετὸν, πολύδακρυον ἀβλίαν,
Πᾶσαν μεταποίησασα!.. Τὴν ἀρετὴν τὸ κάλλος,
Τὴν μὲν εἰς τὸ ἰκρίωμα, μὲ πᾶν ἕτερον θάλας,
Τὸ ἕτερον εἰς ὄργια, πέμψασα ἀσελγείας,
Αἰσχύνης!.. Ἐξευτελισμοῦ!.. Ὀδύνης, καὶ πικρίας!...
Τροῦ Πατριάρχου ἡ ψυχὴ, τοῦ Ῥήγα ἡ καρδιά,
Πικροστενάξασαι πικρῶς, «πικρὰ ἡ Τυραννία,
Ὡ Κρήτη,» ἀνεφώνησαν,.. «Εἰς πτέρυγας ἀνέμων,
Ἡ ἀρετὴ Σου ἔφυγε!.. Τῆς ἐριδος ὁ δαίμων,
Ἡμαύρωσε τὸ τηλαυγές, τῆς καλλονῆς Σου κλέος,
Καὶ ὁ ἀστήρ Σου ἔδυσεν!.. Ὁ λάμπων!.. Ὁ ὠραῖος!...»

Ἄναζητοῦσι τὴν ἰσχὺν, τοὺς στόλους τοὺς στρατοὺς της,..
Ὀπλίτας, σφενδονίτας της, τοξότας ἀγαθοὺς της,..
Ζητοῦσι τοὺς ἰδαίους της, Δακτύλους, τοὺς Δαιδάλους,
Τὰς τέχνας, ἐπιστήμας της,.. καὶ τοὺς σοφοὺς τοὺς ἄλλους..
Ὅσοι σεμνοῦ πολιτισμοῦ, κοιτίδα καὶ ἐστίαν,
Ἐξέχον τὴν ἀνέδειξαν, καὶ φαεινὴν λυχνίαν,..
Ἐξ ἧς Λυκοῦργοι, Σόλωνες, ἤλθον καὶ Πυθαγόραιοι,
Νὰ λάβουν φῶς ἀνέσπερον!.. Καὶ πανταχοῦ αἱ πρῶροι,
Τῶν πλοίων της μετέφερον, φῶς, εἰς μικρὰν Ἀσίαν,
Τὰς νήσους, καὶ εἰς τὴν λοιπὴν, πᾶσαν τὴν παραλίαν,
Τῆς Μεσογείου τῶν ἀκτῶν!.. Ζητοῦν τὰ τρόπαιά της,
Τὴν λάμπην καὶ τὴν δόξαν της, τὰ κατορθώματά της!...
Ἄπαντα ἠφανίσθησαν, ὡσεὶ ἰστός ἀράχνης,
Οἰκτρῶς διεσκορπίσθησαν, ὡς αἱ ἀτμίδες ἄχνης!...
Γυμνοὶ καὶ αἱματόφυρτοι,.. σχεδὸν θανατιῶντες,
Οἱ ἀτυχεῖς οἱ κάτοικοι, σήμερον πολεμῶντες,

Ἄπελπιδες φρονεύονται, ὑπὲρ ἐλευθερίας,
Καὶ πρὸς ἀπώθησιν σκληρᾶς, καὶ ἀπηνοῦς δουλείας!...
Μετὰ λυγμῶν ἐφώνησαν,.. «Ἐλθὲ νὰ βοηθήσης,
Ἦ Μίνως τὴν Πατρίδα Σου, καὶ νὰ τὴν ἀναστήσης,
Τὴν Τυραννίαν ἀποθῶν!.. Φεῦ!.. εἰς πτερὰ ἀνέμων,
Ἡ ἀρετὴ τῆς ἔφυγε!.. Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,
Ἡμαῦρωσε τὸ τηλαυγές, θεσπέσιόν τῆς κλέος,
Καὶ ὁ ἀστὴρ τῆς ἔδυσεν!.. Ὁ λάμπων!.. Ὁ ὠραῖος!...»

Ἄναζητοῦν τὰς ἑκατὸν, τὰς πόλεις τὰς λαμπρὰς τῆς,
Τὰ ὑψηλὰ τὰ τεῖχη τῆς, ἐπάλλξεις θαυμαστάς τῆς!...
Ἄναζητοῦσι τὴν Κνωσσὸν, Μινώαν, Κυδωνίας,
Γορτύνην καὶ Ἐλευθεράς, καὶ τὰς λοιπὰς,.. ἀνδρίας,
Καὶ πλοῦτου, καὶ τιμῆς μεστὰς, καὶ ἀκηράτου κλέους!...
Καὶ τοῦ δευτέρου Μίνως, τοὺς νόμους τοὺς ὠραίους,
Μήτερα ὑψηλοῦ παντός, γενναίου, ἐναρέτου,
Ἄράτου Πατριωτισμοῦ, Ἡρωϊσμοῦ ἀπλέτου!...
Τὸ σέβας πρὸς τὰ πάτρια, τὰ ἔθιμα, τὰ ἥθη,
Νὰ ἰδῶσι, καὶ τοὺς θεσμούς... Τὸ πᾶν μετεποιήθη!...
Ζητεῖ τὸν φίλον τῶν Θεῶν, σεμνὸν Ἐπιμενίδην,
Ὁ ὀφθαλμὸς τῶν ἔνδακρυς, ἀγνεύοντα εἰς Ἴδην,
Φεῦ!.. Πάντα ἠλλοιώθησαν!.. Τὸ Ψεῦδος, ἡ Κακία,
Ὁ Δόλος, ὁ Ἐγωϊσμός, καὶ ἡ Φιλοπρωτία,
Τῶν εὐμενίδων τοὺς πυρσοὺς, κρατοῦντες περιτρέχουν,
Τὰς πόλεις καὶ μὲ ἀδελφῶν, αἷμα τὴν γῆν τῆς βρέχουν!...
Βλέπουν τὴν εὐνομίαν τῆς, δεσμότην ἀνομίας!...
Καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς, δούλην ὀχλοκρατίας!...
Καὶ μὲ λυγμοὺς ἐγόγγυσαν,.. «Ραδάμανθος καὶ Μίνως,
Ἐλθετε ν' ἀνορθώσητε, τὴν τάξιν γηθοσύνης!...»
«Πλὴν φεῦ!.. ὦ Κρήτη τάλαινα,.. εἰς πτέρυγας ἀνέμων,
Ἡ ἀρετὴ Σου ἔφυγε!.. Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,

Ἡμαῦρωσε τὸ τηλαυγές, θεσπέσιόν Σου κλέος,
Καὶ ὁ ἀστήρ Σου ἔδυσεν!.. Ὁ λάμπων!.. Ὁ ὠραῖος!... »

Ἐκτοτε καταπίπτουσα, ἡμέρα τῆ ἡμέρα,
Εἰς σκότη βυθιζόμενον, τὸν λάμποντα ἀστέρα,
Εἶδε τοῦ μεγαλείου της, καὶ ξένας λεγεῶνας,
Τὰ τέκνα της νὰ προσκαλοῦν,.. τὰ τείχη, τοὺς पुलῶνας,..
Τῶν πόλεων εἰς ξενικὰς, χάριν φιλοπρωτίας,
Χεῖρας νὰ παραδίδωσι, καὶ τῆς Ἐλευθερίας,
Τὰ θέλγητρα νὰ καίωσιν, ἐπὶ βωμῶν παθῶν των!...
Καὶ χάριν προστασίας των, τὸν ἐπαχθῆ ζυγόν των,
Περῶντες εἰς τὸν τράχηλον, ὡς εὐδοξίας γέρας,
Μὲ δούλας νὰ ἀλλάσωσιν, ἡμέρας Ἐλευθέρας!...
Ἐναντὶ τῆς πάλαι ἀρετῆς, καὶ ὑπερηφανείας,
Τῶν εὐκλειῶν πατέρων των, τὴν τῆς ξεναρσεκείας
Φαῦλον οὐτιδανότητα, ἐφέστιον Θεόν των,
Εἶδον, νὰ καταστήσωσι, καὶ μόνον Ἰησαυρόν των!...

Ἡ Τυραννία ἔκτοτε, κατέκτησε τὴν χώραν,
Πᾶς τυχοδιώκτης ἀπληστος, τοῦ πλοίου του τὴν πρόραν,
Εἰς τοὺς στενάχοντας αὐτῆς, κατηύθυνε λιμένας,
Καὶ φέρων εἰς τὰ τέκνα της, λόγχας μεμισθωμένας,
Τὸ ἱερόν της ἔδαφος, κατέκαιεν, ἐδήου,
Σωτὴρ ἀποκαλούμενος!.. Καὶ Κύριος ἡξίου,
Νὰ λέγηται τῆς τλήμονος!.. «Φεῦ!.. Εἰς πτερὰ ἀνέμων,
Ἡ ἀρετὴ της ἔφυγε!.. Τῆς ἔριδος ὁ δαίμων,
Ἡμαῦρωσε τὸ τηλαυγές, θεσπέσιόν της κλέος,
Καὶ ὁ ἀστήρ της ἔδυσεν!.. Ὁ λάμπων!.. Ὁ ὠραῖος!... »

III. ΑΓΩΝΕΣ.

Ἐκτοτε δὲ βαρυπενθεῖ, καὶ κλαίει καὶ στεναρίζει,
Πλὴν φεῦ!.. Ἡ τύχη ἡ κακὴ, δυσκόλως μεταλλάζει!...
Θεὸς εἶπον, στενάξασαι, τοῦ Ῥήγα ἡ καρδία,
Τοῦ Πατριάρχου ἡ ψυχὴ,.. «ἐλπίς λοιπὸν καμμία,
Διὰ τὴν εἰς τὸ αἷμά της, Κρήτην τὴν πνιγομένην,
Δὲν θ' ἀνατείλῃ ἀγλαά;.. Οὐδεὶς ἀνορθουμένην,
Δὲν θὰ τὴν ἰδῇ ὀφθαλμός;.. Μέχρι τῆς Συντελείας
Τοῦ Κόσμου, δὲν θ' ἀναστηθῇ;.. Τῆς Παλιγγενεσίας,
Ἅ ἀγλαοφεγγῆς ἀστήρ, δὲν θέλει τὴν φωτίσει;..
Εἰς τὸν ναόν Σου τὸν σεπτόν, ποτὲ δὲν θὰ ὑμνήσῃ,
Τὴν Ἀνεξαρτησίαν της, μὲ χαρμονῆς λαμπάδας;...
Οἰκτείρησον καὶ σύντεμον, ἡμέρας ἀποφράδας!...»
— «Εἶπον ὑμῖν περὶ αὐτῶν, ποσῶς μὴ μεριμνᾶτε,
Τὰς ἀνεξερευνητούς μου, βουλάς μὴν ἐρευνᾶτε,...
Δράμετε εἰς τὸν πόλεμον, ὅστις δεινῶς σφαδάζει,...
Τοὺς Ἑλληνας ἀνηλεῶς, ὁ Τύραννός των σφάζει!...»

Εἶχον ὀρμήσει πάμπολλοι, Τοῦρκοι κεραυνοφόροι,
Καὶ τὸν Χουρδοθεόδωρον, ὡς ταῦροι κερασφόροι,
Προσέβαλλον εἰς τὸ Γαζι,.. εἰς δὲ τὰς Ἀμουργέλας,...
Τριῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν, τ' ὠχρὸν τῆς Δείλης σέλας,
Τὸν χαλασμὸν ἐφώτιζε!¹ «Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!...
Ἐφώνησαν προφθάσασαι,.. «μὲ αἷμα ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!...
Μὲ αἷμα θὰ ἀνακτηθῇ, Σοφία ἡ ἀγία!..
Ἵταν ἡ Δόξα μ' ἀγλαοῦς, σᾶς στεφανοῖ στεφάνους,
Νεκροῦς ἢ ζῶντας ἤρωας!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερηφάνους!...»

¹ Τὸν ἐν τῇ ἐπομένῃ στροφῇ ἐξεικονιζόμενον.

Ὡς λέοντες μαχόμενοι, ὁ Στεφάνουελλαδίτης
Ὁ Κυργιακούλης, Ἀστρινός, καὶ ὁ δεινὸς ὀπλίτης
Μυτιληναῖος Παναγῆς, ἡγέται τῶν Ἑλλήνων,
Ἐκαστος ἑκατὸν πληγὰς, δεχόμενος καὶ δίνων,
Ἐν μέσῳ περιφλέγοντος, πυρὸς τῶν πυροβόλων,
Καὶ τῶν φασγάνων τῆς κλαγγῆς, τάγμα συντρίβων ὄλον
Ἐσφάγησαν!.. Ἀφοῦ πολλὰ, ἀπέκοψαν κρανία,
Καὶ ἐτρυπήθη μὲ λυγρὰς, τῶν Τούρκων ἡ καρδιά,
Φλογοπτερύγους σφαίρας των!.. Ὁ Βέης Χουσεΐνης,
Πολλὴν κομίζων στρατιάν, .. πικρίας καὶ δόνης,
Ὡς νέφος καταστρεπτικῶν, φθοροποιῶν ἀκρίδων,
Ἀπέθη ἐπὶ τῶν ἀκτῶν, τῆς Κρήτης!.. Τῶν ἐλπίδων,
Τῶν ἀγλαῶν τῆς ἔκοψεν, ὡς ἡ κοπίς τὸ νῆμα,
Μὲ ἄλγος τὴν ἐκάλυψεν!.. Εἰς ἑκαστὸν τοῦ βῆμα, ...
Καίει, φονεῦει, καὶ δρῶσι!.. Σφάττει, αἰχμαλωτίζει!...
Ὁ φόβος νέους, γέροντας, ὀπλίτας πλημμυρίζει,
Καὶ τρέπονται εἰς τὴν φυγὴν!.. Τὴν προσφιλῆ Πατρίδα
Οἱ πλεῖστοι ἀπολέσαντες, πᾶσαν γλυκεῖαν ἐλπίδα,
Ἀφίνουσι, καὶ ἀλλαχοῦ, ζητοῦσι σωτηρίαν!...
« Τὴν ὀλεθρίαν διώξατε, ὠχρὰν Ἀπελπισίαν!... »
Ὡ Κρήτες, ἀντηχεῖ φωνή, .. « θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Μὲ τόλμαν καὶ ὑπομονὴν, ἐν τέλει ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἔθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!...
Μὲ ταύτας θὰ ἀνακτηθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!...
Ὅταν ἡ Τόλμα μ' ἀγλαοὺς, σᾶς στεφανοῖ στεφάνους,
Νεκροὺς ἢ ζῶντας ἤρωας!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερηφάνους!... »

Εἰς τὴν παρήγορον φωνὴν, ὁ Πρωτοπαππαδάκης,¹
Ὁρθοῦται ὁ Ἐμμανουήλ, ὡς καὶ ὁ Μανουσάκης,

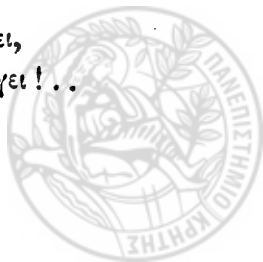
¹ Υἱὸς τοῦ φονευθέντος εἰς Μάλεξαν ἡρωϊκῶς.

Εἰς τὰ Σρακιά... Καὶ ἔμπλεοι, οἱ Νιῶται ὁ Παλμέτης,
Τόλμας, εἰς Μυλοπόταμον... Ἀπτόητος ἡγέτης,
Ἑλλήνων εἰς Λασιθίον, ὁ Καζανομανόλης...
Εἰς πεδιάδας, εἰς ὄρυμους, καὶ τὰ βουνὰ ἐφ' ὅλης
Τῆς Κρήτης, ἀκατάβλητοι, .. ὡς ἄρκτοι καὶ ὡς λύκοι
Θεῶνται, καὶ καθίστανται, ὁ τρόμος καὶ ἡ φρίκη
Τῶν Τούρκων!.. Καὶ οἱ ἄγγελοι, γλυκείας τῶν Ἑλλήνων
Ἑλπίδος, ἕκαστος παντοῦ, τοὺς πάντας παροτρύνων,
Εἰς εὐγενῆ ἀνθίστασιν, ὑπὲρ ἐλευθερίας!...

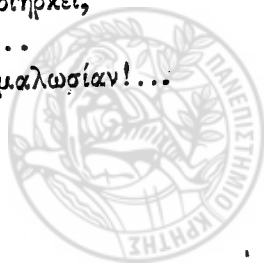
Ὁ Μπουζομάρκος, Σίφακας, καὶ ἄλλος τολμητίας
Ὁ Κουσκουπὲς, ἐγείρονται, .. ὄρυμῶν εἰς Πεδιάδος
Χωρίον τὴν Χερσόνησον, μὲ τάχος τῆς δορκάδος!..
Προσβάλλουν τοὺς Ὀθωμανοὺς, ὡς σκύμνοι πινασμένοι, ..
Ἐκ τοῦ συστάδην τοὺς νικοῦν, .. κατενθουσιασμένοι,
Βιαίως τοὺς διώκουσιν, .. αἰχμαλωτίζουν!.. Σφάζουν!...
Ἴππους πολλοὺς, ἀποσκευὰς, λείας λαμπρὰς μοιράζουσι!...
Καὶ νίκης ἀντηγεῖ παιᾶν, διὰ φωνῆς γλυκείας,
Καλῶν τοὺς πάντας πρὸς ἀλκὴν, ὑπὲρ Αὐτονομίας!...
« ὦ Κρήτες, καθοπλίσθητε!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Διὰ τῆς σπάθης καὶ οὐχί, τῶν λόγων ἀνακτᾶται,
Τῶν δουλωμένων τῶν ἐθνῶν, ἡ Παλιγγενεσία!...
Μὲ νίκας θὰ ἀνακτηθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!...
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, κ' αἰθιαλεῖς στεφάνους,
Κλεινοὺς σᾶς στέφῃ νικητὰς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερηφάνους!...»

Ὡς ὁ ἐλέφας φαίνεται, ἀτρόμητος, γενναῖος, ..
Τομπάζης ὁ Ἐμμανουήλ, ὁ εὐκλεῆς ὑδραῖος, ..
Ἦτο τῆς Κρήτης ἀρμωστής, τὸν εἶχεν ἀποστείλει,
Ἐκεῖ μετὰ τὸ κήρυγμα, ἐνώσεως, ἡ φίλη,
Σεπτὴ μας μήτηρ ἡ Ἑλλάς, .. στρατὸν αὐτὸς συλλέγει,
Ὅργων πρὸς μάχην, ὡς ἡ φλόξ, πυρσοῦ ἀσβέστου φλέγει!..

Μὲ τρισχιλίους Ἑλληνας, στρατεύει εἰς ἀγίαν
Βαρβάραν . . . Οἱ Ὀθωμανοὶ, μὲ στρατιὰν μυρίαν,
Καὶ τρεῖς Πασάδας φθάνουσιν . . . Ὡς τίγρεις λυσσαλέαι
Συμπλέκονται!.. Ἀστράπτει πῦρ, κλαγγάζουν αἱ ῥομφαῖαι!..
Σφοδρὰ ἡ μάχη μαίνεται!.. Χεῖμαῖρος αἷμα ῥέει, . .
Τὰ πυροβόλα φοβερῶς, βομβοῦν ὁ ἵππος πλέει,
Ἐν μέσῳ λίμνης αἵματος! . . . Αἰμόφυρτον βασταζῶ
Τὸν ἀναβάτην, καὶ ὄρμα, ὁ ἀναβάτης σφάζω
Πρὸς τὰ ἔμπρός! . . . Ἡ φοβεράν, πληγὴν λαβὼν ἐκκλίνει,
Τοὺς χαλινούς τοῦ ἵππου του, πίπτων νεκρὸς ἀφίνει! . . .
Καὶ ἀφρισμένος κάθιδρος, χωρὶς τοῦ ἀναβάτου,
Ὁ ἵππος τρέχει, παταγεῖ, καὶ ὄ,τι ἔμπροσθὰ του,
Τύχη λυγρῶς καταπατεῖ! . . . Ἡ μάχη πλὴν φρικώδης,
Αἷματα χύνει! . . . Ἀντήχει, εἰς φθόγγος κεραυνώδης, . .
« Πετᾶτε Ἑλληνες ἔμπρός! . . . Θάνατον μὴ ψηφᾶτε! . .
Μὲ αἷμα καὶ μὲ θάνατον, ἡ νίκη ἀποκτᾶται,
Καὶ δι' αὐτῆς τοῦ ἔθνους μας, ἡ Παλιγγενεσία! . . .
Μὲ νίκας θὰ ἀνακτηθῆ, Σοφία ἡ ἀγία! . . .
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, σᾶς στεφανοῖ στεφάνους,
Νεκροὺς ἢ ζῶντας νικητάς!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερφάνους!... »

Πετοῦν οἱ Ἑλληνες ἔμπρός, . . ῥιγοῦν οἱ Τοῦρκοι φρίττουν,
Τὰ ὄμματα τῶν ἀστραπαί, . . τὰς ἀκοάς τῶν πλήττων
Ἄλαλαγμοὶ ὡς κεραυνοί!.. Καὶ ἀφανεῖς θανάτων,
Σφαῖραι δεινῶς συρίττουςαι, λύουν τὰ γόνατά τῶν! . . .
Ἀπώλεσαν τὸ θάρρος τῶν, . . κλονίζονται, . . ἐκκλίνουν,
Φεύγουν φωνάζοντες Ἀλλάχ!.. Τὰς τάξεις τῶν ἀφίνουν! . . .
Νικοῦν οἱ Ἑλληνες λαμπρῶς! . . Διώκουσιν ὡς κίρκοι,
Κισσῶν ἀνάκλιδα πληθύν! . . . Καὶ ἂν τὸ φῶς διήρκει,
Καὶ δὲν ἐπέσπευδεν ἡ νύξ, φέρουσα σωτηρίαν, . . .
Μοίραν θὰ εἶχον ἅπαντες, . . . σφαγὴν! . . . Αἰχμαλωσίαν! . . .

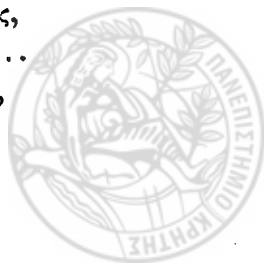
Και εἰς τὴν Κασταμόνιτσαν, ἠχεῖ τῆς Πεδιάδος,
τοῦ Μπουζομάρκου ἡ φωνή, καὶ τῆς λοιπῆς πλειάδος,
τῶν σὺν αὐτῷ ὄπλαρχηγῶν, . . . μὲ τὸν Ἀγριολίδην,
Μάχονται καὶ Σερῖφ Πασάν, καὶ ἕως εἰς τὴν Ἰδὴν,
Ἦχοῦν τῶν ὄπλων αἱ βοαί, οἱ κτύποι τῶν φασγάνων! . . .
Τὴν νίκην ἢ τὸν θάνατον, ἕκαστος καταφθάνων,
Ἐχθρὸν ζητεῖ! . . Πῦρ ἄπαυστον, τῆς μάχης τὸ πεδῖον,
Φωτίζει καταπόρφυρον, μὲ αἷμα! . . Καὶ ἀνδρείων,
Κατεσπαρμένον σώματα! . . Ἀλλὰ οὐδεὶς ἐκκλίνει, . . .
Φωνὴ πλὴν εἰς τοὺς Ἑλληνας, λαμπρὰν τὴν νίκην δίνει,
Ὡς κεραυνὸς ἠχήσασα, . . «θάνατον μὴ ψηφᾶτε! . .
Μὲ αἷματα, μὲ θάνατον, ἡ νίκη ἀποκτᾶται! . .
Καὶ δι' αὐτῆς τοῦ ἔθνους μας, ἡ Παλιγγενεσία! . .
Μὲ νίκας θὰ ἀνακτηθῆ, Σοφία ἢ ἀγία! . .
Ὅταν ἡ Νίκη μ' ἀγλαοὺς, σᾶς στεφανοῖ στεφάνους,
Νεκροὺς, ἢ ζῶντας νικητάς! . . Λαμπρούς! . . Ὑπερφάνους! . . »

Ἐμπλεοὶ θάρρους καὶ γλυκεῖας, οἱ Κρητῆς μας ἐλπίδος,
Εὐάριθμοι ἐπιχειροῦν, μέγα ὑπὲρ Πατρίδος! . . .
Ὅρκον φρικτὸν ὀρκωμοτοῦν, μετὰ τῆς συγκινοῦσης,
Φωνῆς Αὐταπαρνήσεως, τοὺς λίθους καὶ δονούσης,
Πᾶσαν εὐαίσθητον ψυχὴν, καὶ εὐγενῆ καρδίαν! . . .
Ἦ τῆς Γραμβούσης κύριοι, νὰ γίνουν ἢ θυσίαν,
Εἰς τὸν βωμὸν τῆς προσφιλοῦς, Πατρίδος τὴν ζωὴν των,
Οἱ πάντες νὰ προσφέρωσι! . . Καὶ μόνην ἀμοιβὴν των,
Νὰ λάβωιν ὅτι ἔπεσαν, ὡς ἥρωες γενναίως! . . .
Προβαίνουσιν ταχύποδες, ἠγεῖται ἀστραπαῖος,
Ὁ Μπουζομάρκος, ἐπονται, . . ὁ Παναγῆς Σουλιώτης,
Ὁ Παππαδάκης, τῆς Τιμῆς, καὶ Δόξης θιασώτης! . . .
Καὶ οἱ λοιποί. . . Ὡς πτερωτοί, πετοῦν ἐπὶ τὰ τεῖχη,
Πλὴν φεῦ! . . Ἀγρύπνους τοὺς ἐχθροὺς, εὐρίσκουσιν! . . Ἠτύχη,

Τυφλώττει δὲν τοὺς εὐνοεῖ!.. Τὴν μαύρην Προδοσίαν,
Προδόσασαν κατανοοῦν, αὐτῶν τὴν τολμηρίαν!...
Πλὴν δὲν ἀποθαρρύνονται, .. ἄρχονται τοῦ ἀγῶνος, ..
Κτυποῦν, .. φονεύουν, .. σφάττονται!.. Οὐδὲ κἄν εἷς καὶ μόνος,
Ὅπισω πόδας δὲν κινεῖ!.. Πίπτουν ἀφοῦ πτωμάτων,
Στιβάδα κατεσώρευσαν, περίξ καὶ ἐμπροσθὰ των
Ἐχθρῶν!.. Δεινῶς ἰάχοντες, πάντες μὲ ἀφοβίαν,
«Ἡ τὴν Γραμβούσαν ἢ ἐδῶ, ἄς μᾶς δεχθῆ ἑστίαν!...»
«Εἴμεθα Τοῦρκοι, Ἕλληνες, θάνατον δὲν ψηφῶμεν!..
Μὲ αἷμα μὲ ἥρωϊσμόν, ἐνδόξως ἀνακτῶμεν,
Τοῦ δουλωμένου ἔθνους μας, τὴν Παλιγγενεσίαν!...
Μὲ αἷμα θ' ἀνακτῆσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!..
Ὅποταν ὁ Ἡρωϊσμός, μὲ ἀγλαοὺς στεφάνους,
Ἡρώας θὰ μᾶς στεφανοῖ, νεκροὺς!... Ὑπερηράνους!...»

Αἱ νίκαι, ὁ ἥρωϊσμός, τῶν ἀτυχῶν Κρητῶν μας,
Πικρῶν δακρῶν ἢ πηγῆ, πυρίνων στεναγμῶν μας
Γίγνονται!.. Τὸ αἰμοχαρές, τέρας ὁ Χουσεϊνης,
Μεταποιεῖ εἰς Κόλασιν, βασάνων καὶ ὀδύνης, ..
Μετὰ τοῦ μπέη Μουσταφᾶ, τὸ τοῦ Μελιδονίου,
Κατὰ τὸ Μυλοπόταμον, σπήλαιον, μὲ τοῦ θείου
Ἐναύσματα, τρυπήσαντες, πληροῦν καὶ πᾶσαν ὕλην
Πυριβριθῆ!.. Κλείσαντες δὲ, μὲ ἔρμακας τὴν πύλην,
Εἰς φρικαλέον θάνατον, φλογὸς καὶ ἀσφυζίας,
Παρέδωκαν τοὺς ἐν αὐτῷ!... Οἰκτρὰ ἀδυναμίας,
Πολυδακρύτου θύματα!.. Γέροντας, καὶ παρθέτους,
Γυναῖκας, βρέφη, ἀσθενεῖς, παῖδας, καὶ πληγωμένους!....
Καὶ κατὰ τὴν Ἀράδεναν, ὁ ἥρωας Μουριώτης,
Περιφρονῶν τὸν θάνατον, ὡς τόλμης στρατιώτης,
Ἐσφάγη μετὰ ἑκατὸν, συντρόφων τοῦ ἡρώων!...
Μυστηριώδης δύναμις, ὦ Τύχη, πῶς ἀθρόον,

Τὸν ἔλβον σου τυφλῶς δωρεῖς, διδοῦσα εὐτυχίας,
Ἵπου δὲν πρέπει;.. Διατι, πικρὰς ἀποτυχίας,
Δίδως, ἔπου τὰ δῶρά σου, τὰ ἀγλαὰ ἀρμόζει;...
Ἵ Χουσεῖνης τυχηρὸς, ὡς σαρκοβόρον κρῶζει,
ἽΡνεον!.. Καὶ βαρυαχῆς, εἰς τὰς Ἵλαφοννήτους
Πετᾶ, φονεύων γέροντας, καὶ ρίπτων εἰς ἀλύσους,
Παῖδας, γυναῖκας, νῆπια!.. «Θάνατον δὲν ψηφῶμεν,»
Βοῶσιν ἀποθνήσκοντες!.. «Θύματα, ἀνακτῶμεν,
Τοῦ δουλωμένου ἔθνους μας, τὴν Παλιγγενεσίαν!...
Θύματα!.. Ἵ ἀνακτῆσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!...
Ἵταν ἡ Δίκη τοῦ Θεοῦ, μὲ ἀγλαοὺς στεφάνους,
Μάρτυρας θὰ μᾶς στεφανοῖ, σεμνοῦς!.. Ἵπερηφάνους!...»

Τὰς ἀπανθρώπους, τὰς σκληρὰς, πράξεις τοῦ Χουσεῖνη,
Ἵ ἔκδικος τοῦ Πλαστουργοῦ, Δίκη λαμπρῶς ἐκτίνει,...
Ἵ ἔν τέκνον τόλμης ἀγλαόν, τὸν τολμηρὸν ἐμπνέει,
Καλλέργην τὸν Δημήτριον, ὡς ὁ Ἵθησεὺς ἐκπλέει,
Ἵ ἐκ τοῦ Αἰγαίου τῶν ἀκτῶν, φθάνει εἰς ἀμαζόνα,
Τὴν Κρήτην, καὶ ἀπόβασιν, παρὰ τὴν Ἵτίονα,
Τὴν ὑψιμέτωπον τελεῖ, τῆς ἰσχυρᾶς Γραμβούσης,...
Τὸ αἶσχος τῆς δουλείας της, πικρῶς βαρυπενθούσης!...
Τὴν ἀτενίζει, .. φλογερὸν, τὸ ὄμμα του δακρῦει
Δάκρυον!.. Καὶ ἐνῶ ἡ χεὶρ, τὰ τεύχη της δεικνύει,...
Πρὸς τοὺς συστρατιῶτας του, ἀναφωνεῖ, .. «ὦ φίλοι,
Πρὶν τὸν χρυσὸν τὸν ἽἩλιον, ἀποδεχθῆ ἡ Δεῖλη,
Εἰς τὰς τερπνὰς ἀγκάλας της, .. καὶ τὸ γλαυκὸν φωτίση,
Στερέωμα ἡ στεροπῆ, ἄστρον, ἄς κυματίση,
Ἵ ἔπάνω τῶν ἐπάλλεων, σταυρόστεπτος σημαία!...
Ἵ ἄς χαιρετίση τοὺς ἐχθροὺς, ἡ λάμπουσα ῥομφαία!..
Τοῦ πυρεβόλου ἀστραπῆ!.. Ἵ ἰαχος ἐφόδου!...
Ἵ ἄπλέτου τέλμας ἡ ἐρμή!.. Τὸ τάχος τῆς ἀνόδου!...»

Ἐἶπε, καὶ πρῶτος ἐφορμᾷ, ἀνέρχεται τὸ τεῖχος,
Ἐξ οὐρανοῦ δὲ ἀντηχεῖ, θείου παιᾶνος ἤχος,
«Πετᾶτε Ἕλληνες ἐμπρός!.. Θάνατον μὴ ψηφᾶτε!..
Μὲ τόλμαν ἀκατάσχετον, ἡ νίκη ἀποκτᾶται,
Καὶ δι' αὐτῆς τοῦ ἔθνους σας, ἡ Παλιγγενεσία!..
Μὲ νίκας θὰ ἀνακτηθῆ, Σοφία ἡ ἀγία!..
Ὅταν ἡ Νίκη στεφανοῖ, μὲ ἀγλαοὺς στεφάνους,
Μεγαλοτόλμους ἦρωας!.. Λαμπρούς!.. Ὑπερηφάνους!...»

Δεύτερος ἦλθεν ὁ Κουμῆς, ἀκολουθοῦν οἱ ἄλλοι,
Ἐπὶ τὰ τεῖχη φοβερά, συνέστη τότε πάλη,
Ὡς ἀετοὶ οἱ Ἕλληνες, ζητοῦν τὰ σαρκοβόρα,
Ὅρνεα νὰ διώξωσι, τοὺς Τούρκους!.. Φρίκης ὥρα!..
Συγκρούοντ' ἐπὶ τῶν τειχῶν!.. Λάμψεις, πυρσοκροτήσεις,
Κλαγγὴ φασγάνων,.. ἰαχαί, ἠχολογοῦν!.. Ἐχύσεις
Καπνοῦ,.. μολύβδου,.. καὶ πυρὸς, συρίττους!.. Καὶ ῥέει,
Τὸ αἷμα καταπόρφυρον!.. Καὶ πορφυροῦς ἐκπνέει,
Ὁ Ἕλλην καὶ Ὀθωμανός,.. τὸ σῶμα του κυλιών,
Ἐπὶ πορφύρας αἵματος,.. καὶ τελευτῶν τὸν βίον!..
Ἄλλὰ οὐδεὶς ὑποχωρεῖ!.. Λύσσα!.. Μανία!.. Φρίκη!..
Ἐμπνέουσι τοὺς μαχητάς!... Πλὴν τοῦ Θεοῦ ἡ Δίκη
Παρέστη!.. Δράκων πύρινος, τοῦ Ῥήγα ἡ καρδία,
Τοῦ Πατριάρχου ἡ ψυχὴ, μὲ λαίλαπα ὁμοία,
Ἐπὶ τῶν Τούρκων ῥήγνυνται!.. Μὲ φλόγας τοὺς προσβάλλουν!..
Φωνὴν τὰ τεῖχη,.. τὰ βουνά,.. τὰ κύματα,.. ἐκβάλλουν!..
«Τούρκοι ὀπίσω!.. Ἐφθασεν, ἡ τελευταία ὥρα!..
Τῶν Πανελλήνων ἡ Πατρίς, αὐτὴ εἶναι ἡ χώρα!...»
Ἐντρομοὶ καὶ ἀπόπληκτοι, οἱ Τούρκοι στροβιλλοῦνται,
Ἐκκλίνουν,.. φεύγουν,.. ὡς καπνοῦ, νέφη διασκορποῦνται!..
Καὶ νίκης ἀντηχεῖ παιᾶν,.. «θάνατον δὲν ψηφῶμεν!..
Τὴν νίκην μὲ τὸν ἐνδοξόν, θάνατον ἀποκτῶμεν,

Καὶ δι' αὐτῆς τοῦ ἔθνους μας, τὴν Παλιγγενεσίαν!..
Μὲ νίκας θ' ἀνακτήσωμεν, Σοφίαν τὴν ἀγίαν!...
Ὅταν ἡ Νίκη στεφανοῖ, μὲ ἀγλαοὺς στεφάνους,
Μεγαλοτόλμους νικητὰς!.. Λαμπροὺς!.. Ὑπερηφάνους!...»

Ε΄.

Ἡ ΕΛΛΑΣ ΕΓΚΑΤΑΛΙΜΠΑΝΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ ΤΗΣ

ΘΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ.

α. Ἡ ἐγκατάλειψις

Κυρία τῆς Γραμβούσης τῆς, καὶ εὐκλεῶν τροπαίων,
Ἡ Κρήτη ἐμειδίασε, πρὸς ὥραν τελευταῖον....
Καὶ ἡ Ἐλπίς ἐχρύσωσε, τὰ κάτωχρά τῆς χεῖλη,
Φαιδρὰ δὲ εἶπε πρὸς στιγμὴν,... «Ἴσως καὶ ἀνατείλῃ,...
Χαρμόσυνος καὶ δι' ἐμὲ, ἡμέρα τῆς γλυκείας,
Τῆς ποθητῆς, Ἐνώσεως, καὶ Παλιγγενεσίας!...»
Γηθόσυνοι ἐσχίρτησαν, τοῦ Ῥήγα ἡ καρδία,
Τοῦ Πατριάρχου ἡ ψυχὴ, ἐν ἄκρα θυμηδία!...
Τὴν Κρήτην ἐγκατέλιπον,... πετοῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα,...
Φθάνουν,.. ὦ φρίκη!.. Θεωροῦν, τὴν Ἔριν μὲ λαμπάδα,
Πολύφλογον νὰ πυρπολῇ, τοῦ ἔθνους τὰς καρδίας!...
Μίσση ἀνάπτουσα σφοδρὰ, καὶ μάχας ἐμφυλίας!...
Εἶδον στρατοὺς ἀδελφικούς, ἀλληλοσφαζομένους!...
Τάφους πικροὺς δι' ἀδελφούς, βαθεῖς ἀνοιγομένους!...
Ἄπέπτη ἡ Ὀμόνοια, ἡ Νίκη ἡ γλυκεῖα,
Ἡ Προςδοκία,.. ἡ ὠχρὰ, ἤλθεν Ἀπελπισία!...»

Καὶ ἐξηπλώθη ἐπ' αὐτῆς, ὡς νεκρικὴ σινδόνη,
Ἦ φρικαλέα θεά της, πᾶσαν ψυχὴν νεκρώνει!..
Ἔπαυσαν πλέον νὰ ἤχοῦν, λαμπροὶ παιᾶνες νίκης!...
Εἰς συνελεύσεις, εἰς στρατοὺς, τοῦ Μίσους καὶ τῆς Φρίκης,
Ἰστανταὶ τὰ φαντάσματα, ἕμοια μ' Ἐρινύας,
Μυθεύματα σαλπίζοντα, λυγρᾶς Συκοφαντίας!...
Κηρύττονται ὁ Ὀδυσσεὺς, ὁ Ἴσκος, Βαρνακιώτης
Προδότη!.. Ὁ Νικηταρὰς, ὁ ἥρωες στρατιώτης,
Καραϊσκάκης, Γερμανὸς, Λόντος, Κολοκοτρώνης, ...
Τέκνα δλέθρου, ἐναγεῖς, ... ἄξιοι τῆς ἀγγόνης!...
Τοῦ Πατριάρχου ἠ ψυχὴ, τοῦ Ῥήγα ἠ καρδία,
Δάκρυα χύνουν πύρινα!... Βοῶσαι, «ὦ ἀγία,
Χάρις τοῦ Παντοκράτορος, ἐκ τῆς Πανωλεθρίας,
Σῶσον ἐκστάντας τῶν φρενῶν!..» — «Εἶπον, τῆς Ὁμονοίας,
Ἦ τρίβος εἶναι σῶτειρα, ἀλλὰ ἐλησημονήθη,
Ἔλθετε πρὸς με, ...» ἔφυγον, .. καὶ σκότος διεχύθη,
Ἄλγος καὶ πόνος ὦ Πατρίς, ἐπάνω τῶν μελῶν Σου!..
Μόνη ἀφέθης τάλαινα, νὰ ἄρης τὸν σταυρόν Σου!...
Τὰ πληγωμένα μέλη Σου, δεικνύεις, ὦ Πατρίς μου,
Καὶ μὲ σπαραξικάρδιον, φωνήν. . . «Καὶ ἡ ἐλπίς μου,
Ἀπόλλυται, ὦ τέκνα μου, βοᾶς, καὶ ἡ ἐσχάτη,
Ὁμόνοιαν σᾶς συνιστῶ, εἶναι ἡ πανουστάτη,
Εὐχὴ ἦν ἀπευθύνω
Ἔλεος εἰς τὰ αἵματα!.. Δάκρυα ὅσα χύνω!...
Φύγετε καταισχύνην,
Ἐλευθερίαν ἄδωρον, δι' ἐλεημοσύνην,
Εἰς Τούρκων θιασώτας,
Νὰ καταντήσω νὰ ζητῶ, .. δλέθρους καὶ προδότης!....»

β. Ὁ Ἰβραίμης, εἰσβολὴ εἰς τὴν
Πελοπόννησον.

Ὡς δαίμων τῆς Καταστροφῆς, ἐκ τῶν ὄχθων τοῦ Νείλου,
Ἄγων πολύχειρον στρατὸν, πάσης χροιάς καὶ φύλου, ...
Καθὼς ὁ ἵπποπόταμος, τὸ φοβερὸν θηρίον,
Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπλευσεν, θύων καὶ ἀπολλύων
Ὁ Ἰβραίμης, ὡς πνοή, λιθὸς κατὰ τὸ θέρος,
Ὅπου διήλθεν ἔκαυσε, πάντα εἰς κάθε μέρος! ...
Εἰς Πύλου τῆς ἐρατεινῆς, φθάνει τὴν παραλίαν,
Καὶ ἀποβαίνει φοβερός, μὲ λύσσαν, μὲ μανίαν! ...
Ἡ δὲ ταλαίπωρος Ἑλλάς, σπεύδουσα πρὸς ἀμύνην,
Ἀναζητεῖ μὲ δάκρυα, μὲ ἄλγος, μὲ ὀδύνην! ...
Τὸν Γερμανόν, Νικηταράν, Κολοκοτρώνην, Λόντον, ...
Διατελεῖ ἐν φυλακῇ, ὁ εἷς, ... ὑπὲρ τὸν Πόντον,
Εἶναι ὁ ἕτερος φυγὰς, ἐξόριστος, κρυμμένος! ...
Καὶ πέμπει ὁ Φατριασμός, τύφου πεπληρωμένος,
Στρατάρχη παῦρον καὶ στρατὸν, ἀποτεθαρβυμένον,
Προτοῦ νὰ ἴδῃ τὸν ἐχθρὸν, σχεδὸν νενικημένον! ...
Στρατεύει κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἐκ τοῦ συστάδην δίνει
Μάχην, καὶ κατανικηθεὶς, τοῦ Πέλοπος ἀφίνει
Τὴν γῆν, εἰς τὰς ὠμότητας, τοῦ Τρόμου Ἰβραίμη! ...
Πολύστομος, πολύπτερος, τῆς νίκης του ἡ φήμη,
Τρέχει ταχύτερον πνοῆς, ὀρμητικῆς ἀέλλης,
Καὶ ἀντηγεῖ σφοδρότερον, σφοδρὰς φωνῆς θεέλλης! ...
Τρόμου ἐμπλήσσει τὰς ψυχὰς, καὶ φρίκης τὰς καρδίας! ...
Οἱ πάντες πρὸς καταφυγὴν, ὀρμῶνται σωτηρίας! ...
Ἀλλὰ ποῦ τρέχουν; .. Ἄγνωσῶν, .. ἡ ἔκστασις, .. ἡ λύπη, ..
Ὡς σμαρδαλέου κεραυνοῦ, οἱ φόνιοι οἱ κτύποι,
Τοὺς πάντας ἀπεκάρωσαν! .. Ἀκίνητοι ὡς λίθοι,
Μένουσι καὶ κατάψυχοι! .. Σκληρῶς ἐπωφελήθη,

Αὐτὴν μας τὴν ἀπόγνωσιν, καὶ τὴν ἀπελπισίαν,
Ὁ νικηφόρος ὁ ἐχθρὸς!... Ταχὺς πολιορκίαν,
Δεινὴν τῆς Πύλου καθιστᾷ!.. Ἐπιχειρεῖ ἐφόδους,..
Τῆς Σφακτηρίας κατακτᾷ, ἀπάσας τὰς παρόδους,..
Συνάπτει μάχην καὶ νικᾷ!... Ὁ Τσαμαδὸς, Σαχίνης,
Ὁ Σανταφρόζας, πίπτουσιν, ἥρωες τῆς ἀμύνης!...
Τὸ αἷμά των τὸ τιμαλφές, δεικνύεις, ὦ Πατρίς μου,
Καὶ μὲ σπαραξικάρδιον, φωνήν.. «Καὶ ἡ ἐλπίς μου,
Ἄπόλλυται, ὦ τέκνα μου, βοᾷς καὶ ἡ ἐσχάτη,
Ὁμόνοϊαν σᾶς συνιστῶ, εἶναι ἡ πανυστάτη,
Εὐχὴ ἦν ἀπευθύνω,
Ἐλεος εἰς τὰ αἵματα!.. Δάκρυα ὅσα χύνω!...
Φύγετε καταισχύνην,
Ἐλευθερίαν ἄδωρον, δι' ἐλεημοσύνην,
Εἰς Τούρκων θιασώτας,
Νὰ καταντήσω νὰ ζητῶ, ὀλέθρους καὶ προδότας!...

Ἄνευ πυρίτιδος, τροφῆς,.. ἐτέρου ἐφοδίου,
Οἱ ἀπομείναντες ἐντὸς, κλεισμένοι τοῦ φρουρίου,
Ἐπιχειροῦσιν ἐξοδον, ὡς λέοντες ἐξ ἄντρου,
Ἄλλ' ὁ ἐχθρὸς ἐπαγρυπνεῖ!... Εἰς τὴν φωνὴν σημάντρου,..
Ῥίπτονται ἐξω τῶν τειχῶν,.. καὶ μάχονται γενναίως!...
«Δίοδον ἢ τὸν θάνατον,..» βοῶντες φρικαλέως!...
Οἱ πλεῖστοι πίπτουν,.. οἱ λοιποὶ, ζωγροῦνται πληγωμένοι,..
Ἐν οἷς ὁ Κανελλόπουλος,.. εἰς αἷμα βαπτισμένοι,..
Ὁ Χατσηχρήστος,.. ὁ σεπτὸς, ἐπίσκοπος Μεθώνης!..
Καὶ εἰς καθύγρους φυλακὰς, τὸν βρόχον τῆς ἀγχόνης,
Ἄπέλιδες προσμένουσι!... Μάτην τοῦ Λεωνίδα,
Τοῦ Βότσαρη τὸ τόλμημα, μὲ τόλμαν ἡρωίδα,
Ἐπιχειρεῖ ὁ φαίδιμος, Γρηγόριος Δικαῖος!...
Μὲ ἐννεάκις ἑκατὸν, ὤρμησε λευγαλέος,

Εἰς Μανιάκον!.. Ἐπὶ τρεῖς, τῶν Τούρκων μυριάδας,
Ἐφόνευσαν, ... κατέσφαξαν, .. ἐκ τούτων χιλιάδας, ...
Ἄλλ' ἔπεσαν μέχρις ἑνός!.. Ἡρωϊκῶς!.. Ἐνδόξως!...
Οὐδὲν ἐπωφελήσαντες, .. πικρὰν χολὴν καὶ ὄξος, ...
Μόνον εἰς τὴν ταλαίπωρον, ποτίσαντες Πατρίδα!...
Τὴν ἀπολέσασαν αὐτοὺς, δίχως τινὰ ἐλπίδα!...

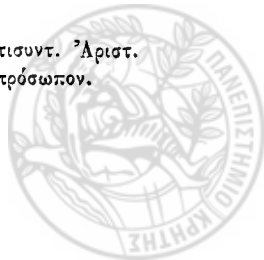
Ἡ πτώσις τῆς Τριπόλεως, ἀκολουθεῖ ταχεῖα!...
Καὶ τῆς ἡμισελήνου του, φρίσσουσα ἡ Ναυπλία,
Ἐρᾶ, σημαίας ἐρυθρᾶς, .. πρασίνους, .. καὶ παντοίων
Χρωμάτων, μετὰ στρατιῶν, βαρβάρων καὶ φρικίων,
Εἰς Μύλους τοὺς λερναίους τῆς, παρὰ τὸν Ἐρασίον!...
Ὁ Ὑψηλάντης ὁ κλεινός, ὡς ἄγγελος κρατύνων
Παρηγορίας μόνος του, μετ' ἰσχυρῶν τὰς καρδίας,
Ἐκ τῆς Ναυπλίας ἐξορμᾷ, μετ' ἐκλεκτῶν ἀνδρίας
Υἱῶν!.. Ὁ Κάρπος σὺν αὐτῷ, μετὰ τριακοσίων,
Εἶναι Ἑλλήνων τακτικῶν!.. Κατὰ τῶν Αἰγυπτίων,
Μὲ τόλμαν πολεμήσαντες, καὶ ἄφατον ἀνδρίαν,
Νικῶσι μόλις σώσαντες, τὴν τρέμουσαν Ναυπλίαν!...
Ἄλλὰ εἰς τοῦ Βαρθελεμιοῦ, πίπτουν τοὺς ἀμπελῶνας,
Ἐβέραι καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, μετ' εὐκλειεῖς ἀγῶνας!..
Τὰ τιμαλφῆ των αἵματα, δυκνύεις, ὦ Πατρίς μου,
Καὶ μετ' ἰσχυρὰ κάρδιον, φωνήν. . . «Καὶ ἡ ἐλπίς μου,
Ἀπόλλυται, ὦ τέκνα μου, βοᾶς καὶ ἡ ἐσχάτη,
Ὁμόνοιαν σᾶς συνιστῶ, εἶναι ἢ πανυστάτη,
Εὐχὴ ἦν ἀπευθύνω,
Ἐλεος εἰς τὰ αἵματα!.. Δάκρυα ὅσα χύνω!...
Φύγετε καταισχύνην,
Ἐλευθερίαν ἄδωρον, δι' ἐλεημοσύνην,
Εἰς Τούρκων θιασώτας,
Νὰ καταντήσω νὰ ζητῶ, .. ὀλέθρους, καὶ προδότας!...»

γ'. Τὸ ἡρωϊκὸν Μεσολόγγιον, ἡ ἔξοδος
καὶ ὀλοκαύτωσίς του.

Ἄστρον λαμπρὸν Ἡρωϊσμοῦ!.. Ἥλιε τῆς Ἀνδρίας!...
Ἐνδοξὸν Μεσολόγγιον!.. Ναε' Ἀθανασίας!...
Πολιορκίας ἔλυσας, δεινὰς καὶ γιγαντώδεις
Τρεῖς!.. Φοβερὸν ἀκράδαντον, εἰς μύθρους κεραυνώδεις,
Διέμεινας τοὺς ἐχθρικοὺς!.. Ὀρμητικὰς ἐφόδους,
Σφοδρὰς ἀπέκρουσας πολλὰς!.. Τοῦ Ἄδου τὰς διόδους,
Μὲ τὰς ψυχὰς ἐπλήρωσας, ἐχθρῶν πεφονευμένων!...
Μὲ κεφαλὰς τὰς τάφρους Σου, κορμῶν ἐστερημένων!...
Ἐξόδους ἐπετέλεσας, σερνὰς, λαμπρὰς, φονίους, ...
Καὶ ἔσφαξας, ἐφόνευσας, ἐχθροὺς ὑπὲρ μυρίου!...
Πασάδας ἀπεδίωξας, Ῥεσίτην, καὶ Βριώνην, .
Καὶ Μουσταφὰν, μὲ τὴν σεπτὴν, ἀνδρίαν Σου καὶ μόνην!...
Ἄλλὰ ἡ Ἔρις ἐριννύς, ὅποτε μὲ λαμπάδα,
Ταρτάρου μίση ἤναπτε, καθ' ἑλὴν τὴν Ἑλλάδα,
Τότε ὁ Βαρνακιώτης Σου, Καραϊσκάκης, Ἴσκος, ...
Ὁ εἷς νὰ ἦναι προμαχῶν, ὁ ἄλλος ὀβελίσκος,
Ἐπαυσαν!.. Τότε τὰ βουνὰ, πλέον τοῦ Μακρυνόρους,
Ἀπέμειναν ἀφύλακτα!.. Καὶ τοὺς στενοὺς των πόρους,
Κατέλαβεν ὁ Κιουταχῆς, καὶ μὲ στρατὸν λογάδα,
Ἀφοῦ οἰκτρῶς ἐδήλωσε, τὴν δυσμικὴν Ἑλλάδα!..
Ἦλθεν εἰς Μεσολόγγιον, στήσας πολιορκίαν,
Πολύχειρον, καὶ φοβεράν, λυγρὰν, καὶ ἀπαισίαν! 1...
Τὴν Πελοπόννησον πικρῶς, ἀγρίως ἐρημώσας,
Ὁ Ἰβραήμης ἄφησε!.. Καὶ ἔσπευσεν ἐνώσας,
Μὲ διςμυρίαν στρατιάν, ἐκείνην τοῦ Ῥεσίτου! 2...
Τὸ Μεσολόγγι ἔμενεν, ἄσιτον!.. Ἡ φωνὴ του,

¹ Εἰς τὴν πολιορκίαν ὑπῆρχεν ἐντὸς, καὶ ὁ ἐν Ὀδησσῶ νῦν ἀντισυντ. Ἄριστ. Χρυσοβέργης. ² Ῥεσίτης καὶ Κιουταχῆς, ἔστιν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον.

Εἶχεν ἐκλείψει ἑξαιτοῦν, τροφάς, ἐπικουρίας,
Ἐφόδια δι' ἀσθενεῖς, πολέμου προμηθείας!...
Φίμωτρον ἢ Κυβέρνησις, εἶχε σπαρασσομένη,
Ἀπὸ πικρὸς φατριασμούς!.. Ἡ μαύρη Εἰμαρμένη,
Καὶ τὸν κλεινὸν ἐμπόδισε, σιδήρειον Μιαρούλην,
Τροφάς νὰ φέρῃ εὐτελεῖς, μὲ τρικυμίαν οὐλῆν!...
Ἐκτοτε εἰς τὴν τύχην του, ἀπέμεινε τὸ τλῆμον,
Ὡς ὄρφανὴ παντέρημος, ἐν μέσῳ τῶν ἐρῆμων!...
Τὸ Μεσολόγγι πνευστιῶν, δεικνύεις, ὦ Πατρίς μου,
Καὶ μὲ σπαραξικάρδιον, φωνήν... « Καὶ ἡ ἐλπίς μου,
Ἀπόλλυται, ὦ τέκνα μου, βοᾶς καὶ ἡ ἐσχάτη,
Ὁμόνοιαν σᾶς συνιστῶ, εἶναι ἡ πανυστάτη,
Εὐχὴ ἦν ἀπευθύνω,
Ἐλεος εἰς τὰ αἵματα!.. Δάκρυα ὅσα χύνω!...
Φύγετε καταισχύνην,
Ἐλευθερίαν ἄδωρον, δι' ἐλεημοσύνην,
Εἰς Τούρκων θιασώτας,
Νὰ καταντήσω νὰ ζητῶ, ἐλέθρους καὶ προδότας!...

Ὡς βόαι ὄφεις φοβεροί,.. ὡς ὄφεις κροταλῖαι,
Δεινῶς τὸ περισφίγγουσι, τάφροι, χαλκαὶ δασεῖαι
Φάλαγγες, ἐκλεκτῶν ἐχθρῶν!.. Ὀλμοὶ καὶ πυροβόλα,
Τὸ κατακεραυνοβολοῦν, ἀπὸ τὰ μέρη ἔλα!...
Ἀγέροχον ὡς πυραμῖς, ἰστάμενον τὸ εἶδον,
Θάνατον προσδεχόμενον, θάνατον ἀποδίδον!....
Τολμοῦν οἱ Τούρκοι ἔφοδον, ἀλλὰ τῶν Αἰγυπτίων,
Τὰ στίφη δάχνουσι τὴν γῆν,.. πίπτει στιβάς χιλίων!...
Δύο ἐξόδους κάμνουσιν, οἱ Ἕλληνες θρασείας,
Εἰς διςχιλίους ἀριθμοῦν, τῶν Τούρκων τὰς ζημίας,
Ἀποτμηθέντας κεφαλὴν, πεσόντας πληγωμένους,
Κατακοπέντας μηληδόν, καὶ αἰχμαλωτισμένους!....

Ἄλλὰ τὸ Βασιλάδιον, τὸ ἐκ θαλάσσης ὄμμα,
Πίπτει!.. Καὶ τὸ Αἰτωλικὸν, κατέλαβον ἀκόμα,
Αἱ λεγεῶνες τοῦ ἐχθροῦ!.. Εἰς Κλείσσαν ὁ ἦρωσ,
Τσαβέλλας μετὰ ἐκλεκτῶν, ἀνδρίζεται θυμῆρωσ,
Τριακοσίων!.. Καὶ λαμπρῶσ, νικᾷ τοὺς Αἰγυπτίους,
Καὶ πέμπει εἰς τὸν Τάρταρον, λογάδας τριεχιλίους!...
Πορφύραν ἐνεδύσατο, τῆς Κλείσσας ἡ λίμνη!...
Τῶν Αἰγυπτίων ὁ στρατὸς, ἔφυγεν ὡς ἡ ποιίμνη
Κριῶν, εἰς λύκων σπαραγμὸν!... Ἄλλ' αἱ τροφαὶ σπανίζουν,
Καὶ νῆστεις ν' ἀπομένωσιν, οἱ ἐν αὐτῷ ἀρχίζουν!...
Ἡμέρας ἐξ ἄνευ τροφῆς, μένουσι πολεμοῦντες,
Οἱ Ἕλληνες οἱ ἀτυχεῖς... Φρικτῶσ ἐγκαρτεροῦντες!...
Ἄλλ' οὐδαμοῦ βοήθεια!.. Ἐν τέλει τῆ ἐβδόμῃ,
Κάμνουν φρικτὴν ἀπόφασιν!.. Θά φρικιοῦν οἱ δόμοι,
Μέχρι τῆς Συντελείας των, τῶν οὐρανίων θόλων!...
Ἐξοδὸν μετὰ γυναικῶν, τῶν παιδῶν, καὶ μεθ' ὄλων,
Ποιοῦσιν ὅσοι δύνανται, ἀκόμη νὰ βαδίζουν!...
Ὅρμοῦν,.. φονεύουσιν,.. σφάττονται!.. Τοὺς Τούρκους διασχιζουσιν,..
Καὶ σώζονται οἱ μείναντες!.. Οἱ ἐναπολειφθέντες,
Ἐπάνω τῆς πυρίτιδος, πάντες συναθροισθέντες,..
Μετὰ τῶν Τούρκων ἀναμιξ, πετοῦν εἰς τὸν ἀέρα!...
Τὸ πνεῦμά των εἰς τοῦ Παντὸς, φέροντες τὸν Πατέρα!...
Τ' ἀσπέροντα τὰ μέλη των, δεικνύεισ, ὦ Πατρίς μου,
Καὶ με σπαραξικάρδιον, φωνήν.. « Καὶ ἡ ἐλπὶς μου,
Ἀπόλλυται, ὦ τέκνα μου, βροῦσ καὶ ἡ ἐσχάτη,
Ὅμοιοιαν σᾶσ συνιστῶ, εἶναι ἡ πανυστάτη,
Εὐχὴ ἣν ἀπευθύνω,
Ἐλεος εἰς τὰ αἵματα!.. Δάκρυα ὅσα χύνω!...
Φύγετε καταισχύνην,
Ἐλευθερίαν ἄδωρον, δι' ἐλεημοσύνην,
Εἰς Τούρκων θιασώτας,
Νὰ καταντήσω νὰ ζητῶ, ὀλέθρους, καὶ προδότας!... »

δ. Ἐκστρατεία τῆς Ἀττικῆς, νίκαι καὶ θάνατος
τοῦ μεγαλοουργοῦ Καραϊσκάκη.

Τὸ Μεσολόγγι ὡς λαμπρὸν, μετέωρον ὑψώθη, ...
Εἰς τὸν γλαυκὸν τὸν οὐρανὸν, φωςφόρον προσηλώθη, ...
Μὲ τοῦ βορείου στέμματος, τοὺς φαινοὺς ἀστέρας,¹
Φωτολαμπές τεκμήριον, εἰς πάσας τὰς ἐσπέρας,
Τῆς ἀκηράτου δόξης μας, μέχρι τῆς Συντελείας
Αἰώνων! ... Καὶ πολύφωτος, φωστήρ Ἀθανασίας! ...
Ἐν μέσῳ δὲ τοῦ φέγγους του, φωτολαμπεῖς θεῶνται,
Καὶ μὲ ἀκτῖνας φωταυγεῖς, ἐν Γῆ ἀντακλῶνται,
Ὁ Παππαδιαμαντόπουλος, ὁ Χρῆστος ὁ Κᾶψάλης,
Ὁ Ἱεράρχης, καὶ λοιπὰ, θύματα τῆς μεγάλης,
Ἐπιθανάτου του πυρᾶς! ... Ὁ ἔμπειρος Ῥεσίτης,
Ὡς αἰμοπότης ὕαινα, ὄρμα, .. ἡ ὀρυγή της, ..
Συνάμα καὶ ἡ ἔλευσις, τὰ ἱερὰ ἐδάφη,
Κατέπληξαν τῆς Ἀττικῆς! .. Ἐρρίγησαν οἱ τάφοι, ...
Καὶ τῶν σεπτῶν προγόνων μας! .. Ταχὺς μὲ τριςχιλίους,
Εἰς Ἐλευσίνα προχωρεῖ, .. τὸν Βάσσον μὲ ἀνδρείους
Εὐρίσκει, τὸν ἀρήιον, Γριζώτην ὡς πανθῆρας,
Καὶ γαυριῶν συμπλέκεται! .. Τῆς ὀλοῆς δὲ μοίρας,
Ἐκφεύγει διὰ τῆς φυγῆς, φρικώδη τιμωρίαν, ..
Τρις ἑκατὸν νεκροὺς ἀφείς, καὶ εἰς αἰχμαλωσίαν! ...
Ἄλλ' ἔφθασεν ὡς ἀρχηγός, ὁ μεγαλόνοος ἥρωας,
Καραϊσκάκης... Μ' ἐκλεκτοὺς, ἐπιχειρεῖ πονήρως
Ὀλίγους, .. πόλεμον βαρὺν, κατὰ τῶν τριςμυρίων,
Τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Κιουταχῆ! ... Ἐκ τῶν Ἀμπελακίων, ...
Πετᾶ εἰς τὸν Κορυδαλλόν! .. Εἰς τὸ Χαϊδάρι φθάνει! ...
Καὶ ἐπικούρους τὸν Φαβιέ, Γριζώτην προσλαμβάνει! ...

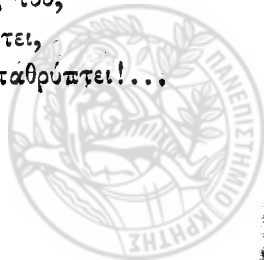
¹ Τοῦ ἀστερισμοῦ, τοῦ οὐτοῦ καλομένου καὶ ὁμοιάζοντος στοργυλοσειδῆ περιδολῆν.

Περιφρονῶν ὁ Κιουταχῆς, τὴν δρᾶκα τῶν ἀνδρείων,
Ἔρμησεν εἰς Χαϊδάριον, μεθ' ἑπτακισχιλίων,
Ἄλλ' ἔφυγε πείραν λαβῶν, τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ μας,
Γριζώτου, φιλελλήνων μας, ἐκπάγλου στρατηγοῦ μας,
Οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν!... Ἄλλὰ ἡ Ἔρις φθάνει,...
Ὁ Φαβιέ χωρίζεται,.. μάχην κροτεῖ,.. τὴν χάνει!...
Καὶ βόμβά πέσσασα λυγρὰ, ἐπὶ τῆς Κεκροπίας,
Τοῦ Γούρα τὴν ἐστέρησε, τῆς τόλμης καὶ ἀνδρίας!...

Τ' ἀσπέροντα τὰ μέλη Σου, δεικνύεις, ὦ Πατρίς μου,
Καὶ με σπαραξικάρδιον, φωνῆν... «Καὶ ἡ ἐλπίς μου,
Ἀπόλλυται, ὦ τέκνα μου, βοᾶς καὶ ἡ ἐσχάτη,
Ὁμόνοιαν σᾶς συνιστῶ, εἶναι ἡ πανουστάτη,
Εὐχῆ ἦν ἀπευθύνω,
Ἔλεος εἰς τὰ αἵματα!., Δάκρυα ὅσα χύνω!..
Φύγετε καταισχύνην,
Ἐλευθερίαν ἄδωρον, δι' ἐλεημοσύνην,
Εἰς Τούρκων θιασώτας,
Νὰ καταντήσω νὰ ζητῶ, ὀλέθρους καὶ προδότας!...

Ἐντὸς τῆς Ἀκροπόλεως, ἄγων ἐπικουρίαν,
Ὁ Γριζώτης πέτεται, με ἀετοῦ ταχεῖαν
Πτησιν, καὶ ἔχων σὺν αὐτῷ, ἄνδρας τριακοσίους,
Πρὶν ὁ ἔχθρὸς τὰς τάφρους του, καὶ τὰς περιταφρείους,
Πυροβολοστοιχίας του, καὶ πύργους καθιδρύσῃ,
Καὶ πανταχόθεν μ' ἔρμακας, τὸ τεῖχος περικλείσῃ!...
Φόνιος, φόνου, φέρετρον, ὁ φοβερὸς προβάλλει,
Μουσταμπέης εἰς Παρνασσὸν, εἰς φόβου φρίκην βάλλει,
Ἀπανταχοῦ τὴν Ἰράχωβαν!.. Ἰριεῖ τὸ πᾶν ἐμπρὸς του!...
Δὲν ζῆ ὁ ἥρωας τῆς Γραβγιάς,.. ἀλλὰ διάδοχός του,
Εἶναι ὁ Καραίσκος μας... Ἀστράπτει, ἐπισκῆπτει,
Ὡς κέραυνὸς κροτεῖ, κτυπᾷ,.. καίει,.. τὸν καταθρύπτει!...

Καὶ πάλιν εἰς τὴν Ἀττικὴν, ταχύτερος τοῦ βέλους
Πετᾶ!.. Καὶ ἡ χαρμόσυτος, νικητηρίου μέλους
Ἦχώ, μανθάνει τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοῖς ἀποκαλύπτει,
Τὸν ποθητὸν Μουστάμπεην, ὅτι ἐπικαλύπτει,
Λευκὴ χιῶν τοῦ Παρνασσοῦ, ὡς τάρου πέτρα κρύα,
Μὲ διςχιλίων ἀλθανῶν, μέλη, κορμούς κρανία!...¹

Σπανίζουσι πυρίτιδος, οἱ ἐν τῇ Ἀκροπόλει,
Ὁ Φαβιὲ μὲ ἐκλεκτοῦς, πετᾶ καθὼς τὸ βόλι,
Τετρακοσίους τακτικούς, .. πυρίτιδα ἐπ' ὤμων
Φέρουν, καὶ μὲ τὰ στήθη των, ἀνοίγουσι τὸν δρόμον!...
Ἄρου τριπλοῦς ἐπήδησαν, τάρους καὶ προμαχῶνας,
Μύδρους δεχόμενοι ἐχθρῶν, ὡς ῥόδα ἀπ' ἀνθῶνας!...

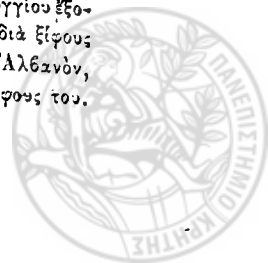
Εἰς τὰ Μπαστάνια Ἑλληνας, κατὰ τὸν Φαληγρέα,
Ἦπ' ἀρχηγούς τὸν Νοταρὰν, Καλλέργην, μὲ γενναῖα,
Τέχνα Ἑλλήνων ἐκλεκτὰ, καὶ μὲ τὸν Μακρυγιάννην,
Ἰγγλέσσην, Πέταν, καὶ λοιπούς, ἔμοιοι μὲ σκαπάνην,
Ὡς ρίζας φλόμου κόπτουσιν, ἐχθροὺς ἑκτακοσίους, ..
Μὲ μόνους νίκην ἄραντες, λαμπρὰν, πεντακοσίους!...

Ἄλλὰ ἡ Ἔρις μαίνεται, .. χάριν ξεναρσεκίας,
Τοῦ νικηφόρου μας στρατοῦ, δῶρον πανωλεθρίας,
Ξένον κηρύσσει στρατηγόν!.. Καὶ στόλαρχον ἐπίσης
Ἔτερον ξένον μᾶς δωρεῖ, μετὰ κακίας ἴσης!...

Τ' ἀσπέροντα τὰ μέλη Σου, δεικνύεις, ὦ Πατρίς μου,
Καὶ μὲ σπαραξικάρδιον, φωνήν... «Καὶ ἡ ἐλπίς μου,
Ἀπόλλυται, ὦ τέχνα μου, βραῆς καὶ ἡ ἐσχάτη,
Ὁμόνοιαν σᾶς συνιστῶ, εἶναι ἡ πανυστάτη,

Εὐχὴ ἦν ἀπευθύνω,
Ἔλεος εἰς τὰ αἵματα!.. Δάκρυα ὅσα χύνω!...

¹ Ἐν τῇ ἐκστρατείᾳ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ τὸν ἀοιδίμον Καραϊσκάκη, ἔλαβε μέρος καὶ ὁ ἐν Ὀδησσῷ Ἄντισυντ. Ἀριστείδης Χρυσοβέργης, μετὰ τὴν ἐκ Μεσολογγίου ἐξοδόν. Εἰς δὲ τὴν μάχην τῆς Ἀραχῶθης κατὰ τοῦ Μουστάμπεη, ἐπληρώθη διὰ ξίφους θανατηφόροις εἰς τὴν κοιλίαν, εὐτυχῆσας δὲ νὰ φωνεῖ τὸν ἀντίπαλόν του Ἀλθανόν, ἰσώθη ὡς ἐκ θαύματος χάρις εἰς τοὺς ἐγκαίρως προσδραμόντας συντρόφους του.

Φύγετε κατασχύνην
Ἐλευθερίαν ἄδωρον, δι' ἐλεημοσύνην,
Εἰς Τούρκων θιασώτας,
Νὰ καταντήσω νὰ ζητῶ, ἐλέθρους, καὶ προδότας!...

Ὁ ἀετὸς τῆς Ῥάχωδας, τῆς Ἀμπλιανῆς ὁ λέων,
Οἱ χίρκοι τῶν Μποστανιῶν, ἔτι λαμπρὸν γενναῖον,
Νοῆμον ἔχει ἡ Πατρίς, .. φιλότιμον, ἀνδρεῖον, ...
Προστάττει ὁ Φατριασμός, τοὺς ὀφθαλμούς του κλειόν,
Εἰς ξένον νὰ ὑποταχθῆ, Ἀρχὸν Ξεναρσεκείας!...
Καὶ σφάγιον αἰμόφυρτον, εἰς τὸν τῆς Ἀπειρίας,
Βωδὸν νὰ πέσῃ τὸν βωμόν!.. Καὶ ὁ τιτὰν Μιαούλης,
Κανάρης καὶ ὁ Κριεζῆς, .. οἱ θραύσαντες τῆς δούλης,
Θαλάσσης τῆς ἐλληνικῆς, ἀλύσοις τὰς βαρβάριας!...
Εἰς ναύαρχον νὰ πείθωνται, λυγρᾶς Ξενοβουλίας!...
Ὡ αἰσχὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ!.. Ὡ τὶ πικρὰ πικρία!..
Ἑλληνας νὰ ἠνιοχῆ, ἡ ξένη Ἀπειρία!...
Τέχνα Αὐταπαρνήσεως, οἱ πρῶτοι τῶν Ἑλλήνων,
Πικρίας τὸ ποτήριον, πλήρες καθεῖς των πίνων, ..
«Ἄς ἀναζήσῃ ἡ Πατρίς,» εἶπον, «ἡμεῖς δὲ ὄλοι,
Ἄς πατηθῶμεν ἀφανεῖς, καθὼς τῆς γῆς οἱ βῶλοι!...»
Ταῦτα εἰπόντες ὤρμησαν, τὸν θάνατον ζητοῦντες,
Καὶ κατὰ θάλασσαν καὶ γῆν, τρόπαια ἀνορθοῦντες!...
Εἰς Κερατσίνι ὤρμησεν, ὁ Καραίσκος πρῶτος,
Καὶ στήνει τρόπαιον λαμπρόν!¹. Τοῦ πυροδόλου κρότος,
Βαρὺς ἤχεῖ εἰς Πειραιᾶ, .. καὶ ἄλλο ἀνεγείρει,
Τρόπαιον ἐνδαξότερον!... Τὸν ὄλον του ἀγείρει,
Στρατὸν καὶ καταπληκτικὸς, ὡς λέων τετρωμένος,
Στρέφεται πρὸς τὸ Φάληρον, τόλμης πεπληρωμένος,

¹ Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ διέπρεψεν ὁ Γαρδικιώτης Γρίβας.

Τὸν Κιουταχὴν μὲ κτύπημα, ζητεῖ ἀστραπιαῖον,
Νὰ θραύσῃ ὡς τὴν ὕελον!... Νὰ λύσῃ τελευταῖον,
Τῆς Κεκροπίας τὴν δεινὴν, .. στενὴν πολιορκίαν!
Τὸν Παρθενῶνα ν' ἀσπασθῆ, τὴν γῆν τῆς τὴν ἀγίαν!..
Καὶ νὰ φωνήσῃ, .. « Ἀττικὴ, εἰς' ἐλευθέρα τώρα,
Πορφύραν βάλλε, ὦ κλεινὴ, τοῦ Ἀριστείδου χώρα!... »

Ἄρχεται μάχη κρατερὰ, παντοῦ πετᾶ ὁ ἥρωσ,
Κτυπᾶ, συντρίβει τὸν ἐχθρὸν, .. τὸν ἀπωθεῖ πονήρως!...
Ἑπτὰ λαμβάνει χάρακας!.. Σπραγὴ τὴν γῆν καλύπτει!...
Πετῶν πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν, τρωθεὶς καιρίως, ... πίπτει!...

Τὸ αἷμά του χυνόμενον, δεικνύεις, ὦ Πατρίς μου,
Καὶ μὲ σπαραξικάρδιον, φωνὴν... « Καὶ ἡ ἐλπίς μου,
Ἀπόλλυται, ὦ τέκνα μου, βοᾷς καὶ ἡ ἐσχάτη,
Ἄμόνοιαν σᾶς συνιστῶ, εἶναι ἡ πανουστάτη,

Εὐχὴ ἦν ἀπευθύνω,

Ἐλεος εἰς τὰ αἵματα!.. Δάκρυα ἔσα χύνω!...

Φύγετε καταισχύνην,

Ἐλευθερίαν ἄδωρον, δι' ἐλεημοσύνην,

Εἰς Τούρκων θιασώτας,

Νὰ καταντήσω νὰ ζητῶ, δλέθρους, καὶ προδότας!... »

ε. Καταστροφαί, Καλλιρόης καὶ Φραγκοκα-
πέλου. Πτώσεις, Ἀττικῆς Ἀκροπόλεως
καὶ Κρήτης.

Πατρίς, ὡς κόρη ἔρπανῆ, ἐν μέσῳ τῶν ἐρήμων,
Ἐμεινας ἀπροστάτευτος, ὠχρὰ, καὶ μελανείμων!...
Αἱ χεῖρες τοῦ Φατριασμοῦ, τῆς Ἰδιοτελείας,
Τῆς Μοχθηρίας τῆς λυγρᾶς, καὶ τῆς Ξεναρσεκείας,...

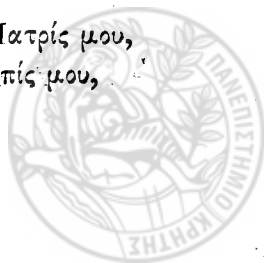

Ἄνῳσιοι καὶ ἑναγεῖς!.. Οἰκτρῶς Σὲ παραδίδουν,
Εἰς Ἐθνοφάγους ὡς βοράν!.. Καὶ Σὲ καταπροδίδουν!...
Τοὺς στόλους Σου καὶ τοὺς στρατοὺς, τοὺς διοικοῦν οἱ ξένοι!...
Εἶσαι τὸ λάφυρον αὐτῶν, οἰκτρά!.. Δυστυχησμένη!...
Κλαίεις, .. θρηγεῖς, .. ὀδύρεσαι, .. στενάξεις, .. ὀλολύξεις
Εἰς μάτην!.. Τὴν σκληρότητα, αὐτῶν διερεθίζεις!...
Ἐξηνητλημένη ἔπесας!.. Ψυχρὰ θανατιῶσα!...
«Οἰκτῆρησον, ὦ Ὑψίστε, τὴν τάλαιναν,» βοῶσα!...
Καὶ ἔμεινας λειπόψυχος!.. Ἐπαυσαν οἱ σφιγμοὶ Σου!...
Οἱ στεναγμοὶ Σου ἔσβησαν!.. Ἐθραύσθη ἡ φωνὴ Σου!...
Καὶ πτώμα ἔγεινας ψυχρὸν, εἰς χεῖρας λυμεῶνων!...
Τὸ Αἷσχος!.. Τὴν Ἀτίμωσιν!.. Θεοὺς ἐχόντων μόνον!...

Τῆς Ἀπειρίας στρατηγός, συλλέγει τοὺς στρατοὺς Σου!...
Καὶ εἰς σφαγεῖον φοβερὸν, φέρει τοὺς ἐκλεκτοὺς Σου,
Τοὺς ἥρωας!.. Τὸν Ἰλιστὸν, τὴν κρήνην Καλλιβρόην,
Ἄκουῶ στοναχίζοντας!.. Ἐκεῖ ἐπὶ τὴν γλόην,
Εἶδον, νεκροὺς τοὺς ἀγλαοὺς, ἐκτάδην τοὺς υἱοὺς Σου,
Τὸν Φωτομάραν, Βεῖκον, καὶ τοὺς λοιποὺς κλεινοὺς Σου,
Ἀρηιτόλμους μαχητάς!.. Τσαβέλλαν, καὶ Κουρμούλην,
Ταμβασκολόγον, Νοταρὰν, Καλαμαρὰν καὶ δούλην,
Τὴν τάλαιναν τὴν Ἀττικὴν!.. Καὶ τὸν Καλλέργην, Δράκον,
Ἀπὸ πληγὰς ἀσπέροντας!.. Συρθέντας ὡς τὸν Διάκον,
Εἰς τὰς ἀλύσους!.. Καὶ πολλοὺς, εἰς φόνον, .. εἰς δουλείαν!...
Ὡ ἄλγος καὶ τὴν ἱεράν, πίπτουσαν Κεχροπῖαν!...

Καὶ εἰς τὴν Κρήτην ὅμοια, τὸ τέρας διαπράττει,
Ὁ ἑναγῆς Φατριασμός!.. Τὰ τέχνα τῆς σπαράττει!...
Παρὰ τὸ Φραγκοκάστελον, τελεῖ σφαγὴν μεγάλην!...
Τρὶς ἑκατὸν μεγάτολμοι, μὲ τὸν Κατσημηχάλην,
Πίπτουσιν ἥρωες λαμπροί!.. Καὶ τὸ Καστέλι πίπτει, ...
Ἡ Κρήτη ἀλυσόδετος, πλέον δὲν ἀνακύπτει!...

Πνιγμένη εἰς τὰ αἵματα, τῶν τέκνων Σου, Πατρίς μου,
Κᾶν μὲ παλμοὺς δὲν δύνασαι, καρδιάς... «Ἡ ἑλπίς μου,

Ἄπολλυται, ὦ τέκνα μου, νὰ εἴπῃς ἡ ἐσχάτη,
Ὅμόνοιαν σᾶς συνιστῶ, εἶναι ἡ πανυστάτη,
Εὐχὴ ἦν ἀπευθύνω,
Ἔλεος εἰς τὰ αἵματα!.. Δάκρυα ἔσα χύνω!...
Φύγετε καταισχύνην,
Ἐλευθερίαν ἄδωρον, δι' ἐλεημοσύνην,
Εἰς Τούρκων θιασιώτας,
Νὰ καταντήσω νὰ ζητῶ, δλέθρους καὶ προδότας!...

ς. Ἡ πικρὰ λύσις τοῦ αἰμοσταγοῦς δράματος,
τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος τοῦ 1821.

Ὡς σαρκοβόρα ὄρνεα, ὡς τίγρεις καὶ ὡς λύκοι, ...
Ἐπέδραμον εἰ Ἄσεβεῖς!.. ὦ ἀλγηδῶν!.. ὦ φρίκη!...
Καὶ κατεμέλιζον Ἐσέ, Πατρίς προσφιλεστάτη,
Τὰ μέλη σου ξεσχίζοντες, τλήμων!.. Δυστυχεστάτη!...
Διὰ ἀνόμων συνθηκῶν!.. Τοῦ Ἄδου πρωτοκόλλων!...
Γραμμένων μὲ τὸ ἄδικον!.. Τὸ ψεῦδος!.. Καὶ τὸν δόλον!..
Σκληρῶς Σὲ ἀποτέμνουσι, τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας,
Καὶ Σὲ ἀφίνουν ἔρμαιον, ὀλωτάτης μοίρας!...
Τὴν Θράκην Σὲ ἀποστεροῦν, Ἡπειρον, Θεσσαλίαν,
Τὴν Κρήτην, Σάμον, τὰ Ψαρρὰ, Χίον, Μακεδονίαν!...
Καὶ Σὲ πωλοῦν τὴν Ἀττικὴν, τὴν Εὐβοίαν, τὴν Φθίαν
Μὲ δάνεια!.. Τοῦ αἵματος, στεροῦντες τὴν καρδίαν!...
Σεμνὸν τὸν Καποδίστριαν, υἱὸν Σου Κυβερνήτην
Λαμβάνεις, .. τὸν δολοφονοῦν!.. Καὶ εἰς αἱμάτων κοίτην,
Καὶ ἐμφυλίων σπαραγμῶν, Σὲ τρέπουσι κοιλάδα!...
Καὶ τέλος ἐκτρωματικὴν, Σὲ πλάττουσιν Ἑλλάδα!...
Τοιαύτην, .. Σὲ ἐνδύουσι, πορφύραν βασιλείας!...
Καὶ Σὲ δωροῦσιν Ἄνακτα, μετ' ἀντιβασιλείας,

Παῖδα καλὸν καὶ ἀγαθὸν, ἀλλ' ἄπειρον τελέως, . . .
Ἐνῶ ἐπόθεις Ἡρακλῆ, μὲ ὀφθαλμοὺς Λυγκέως! . . .
Καὶ ἔρχεται ἡ ξενικὴ, ἡ Ἀντιβασίλεια,
Ἡ Τυχοδίωξις ἑμοῦ, καὶ ἡ Ξενοκρατία! . . .
Καὶ σπαταλοῦν, διασπαθοῦν, τοὺς πόρους τῆς Πατρίδος,
Καὶ καταφθείρουν τὸν ὄπῳν, πάσης καλῆς ἐλπίδος! . . .
Ζητοῦν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν, τὸν θρόνον των νὰ στήσουν,
Τοῦ Γρίβα, τοῦ Γριζώτου μας! Ἐφ' ἔδρας νὰ καθήσουν,
Λεπτουργημένης μὲ πλευράς, τοῦ Βάσσου, τοῦ Νικήτα,
Κολοκοτρώνη, Βότσαρη! . . . Νὰ μετατρέψουν εἶτα,
Τὴν δύστηνον Πατρίδα μας, εἰς ξένων ἀποικίαν! . . .
Τοιαῦτα ἑμερμήριζον, μὲ ἀσυνειδησίαν! . . .
Μάτην ὁ Ἕλλην εὐτολμος, ζητεῖ δικαιοσύνην! . . .
Ὡς συνωμότης πέμπεται, εἰς φυλακῶν ὀδύνην! . . .
Ἀπελπίς ἐπανίσταται, ζητῶν ἐλευθερίαν,
Βαπτίζεται εἰς αἵματα! . . . Ἀλλάσσει βασιλείαν! . . .
Ὁ δὲ πανάγαθος Θεὸς, τὴν Ἀρετὴν τιμῶντας,
Ἀνακτας Σὲ ἀπέστειλε, καὶ τὰ καλὰ ἐρῶντας,
Πόθον των ἔχοντας θερμὸν, μέλησιν ὑπερτάτην,
Τοῦ ἔθνους τὴν προαγωγὴν. Καὶ περιφανεστάτην,
Μέριμναν καὶ φροντίδα,
Τὴν παῦσιν τῶν δακρύων Σου! . . . Πᾶσαν καλὴν ἐλπίδα,
Ὅργῶντας νὰ πληρώσουν,
Καὶ τὰς αἱματοέσσας Σου, πληγὰς νὰ ἐπουλώσουν! . . .
Ὀλέθρων θιασώτας
Εἰς κόρακας ἐκπέμποντες, . . . καὶ ἑναγεῖς προδότας! . . .

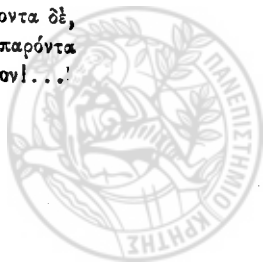

ΣΤ΄. ΕΛΕΓΕΙΟΝ.

Ο ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΞ ΡΗΓΑΣ Ο ΦΕΡΑΙΟΣ,
ΚΑΙ ΑΙ ΠΕΡΙ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΕΓΑΛΕΙΟΥ ΙΔΕΑΙ ΤΟΥ
ΥΠΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΕΠΟΧΗΝ.

Ὅποτε εἰς τὴν θείαν Σου, τὴν κεφαλὴν, ὦ Ῥήγα,
Τοῦ παρελθόντος, μέλλοντος, καὶ τοῦ παρόντος γίγα...
Τὴν ὑψηλὴν συνέλαβες, οὐράνιον ἰδέαν,
Νὰ θραύσης τὰς ἀλύτους της, καὶ εὐζωνον ὠραίαν,
Ἐκ τῶν κευθμώνων τῆς πικρᾶς, δουλείας ἀφαρπάζων,
Τὴν δέσιμον Πατρίδα μας... Καὶ εἰς λαμπρὸν ἐδράζων
Θρόνον, εἰς τὴν Ὑφήλιον, πορφύραν ἐνδυμένην,
Χρυσοφαῆ, ἀστράπτουσαν, μὲ λόγχην ὀπλισμένην,
Νὰ ἀναδείξης, ὡς σεμνήν, ὑψηλὸν ἄμαζόνα,
Καὶ τῆς Σοφίας, Ἀρετῆς, Ἀνδρίας τὸν λειμῶνα,
Ἀκτῖνας χύνουσαν φωτὸς, τῆς Μεγαλοφυίας,
Εἰς πάντας τοὺς Λαοὺς τῆς γῆς, καὶ τὰς Ἐπικρατείας!..
Ἐπίστευες, ὅτι Πατρίς, οἰκτρὰ, κολοβωμένη!..
Τῶν ἀγλαῶν της τῶν μελῶν, ἀπάντων στερημένη!..
Πατρίδος κἄν οὔτε σκιά!.. Πτωχή!.. Μικρά!.. Ἀθλία!..
Κοίτη ἐρίδων καὶ παθῶν!.. Κωμωδοτραγωδία
Τῶν ἐπὶ γῆς βασιλειῶν!.. Τρώγλη φιλοπρωτίας,
Τέκνων της δούλων ξενικῆς, πονηροκρατορίας!...¹

¹ Ὁ στοῖχος οὗτος ἀναφέρεται εἰς τὰ εἰδεχθῆ ἑκαῖνα ὄντα, τὰ γνωστὰ τοῖς πᾶσι, καὶ ἀναξίως φέροντα τὸ εὐγενὲς τοῦ Ἑλληνος ὄνομα, καταπροδίδοντα δὲ, καὶ καταπροδόσαντα ἀείποτε, καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, καὶ κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα, δι' εὐτελεῆ συμφέροντα, Θεὸν τε καὶ Πατρίδα, καὶ ὅ, τι ἱερὸν καὶ ὄσιον!..

Ἐμελλε νὰ ἀνασταθῆ, ὑπὸ τῶν Ὀλετήρων,
Παντὸς καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, ὀρνέων ἀρπακτῆρων; . . .

Τὰ φλέγοντα τὰ στήθη Σου, ζητεῖς νὰ διαβρῆξῃς,
Τὴν αἱματοσταλάζουσαν, καρδίαν Σου νὰ δείξῃς,
Καὶ νὰ φωνάξῃς, . . «Τέχνα μου, λιμὴν τῆς Φιλαρχίας,
Οἱ μαῦροι εἶναι σκόπελοι, τῆς μαύρης Ἀδοξίας! . .
Φεῦ! . . Ὁ πικρὸς Φατριασμὸς, τὸ μέλλον μας φονεῖει,
Πᾶν ἱερόν καὶ ὅσιον, ἀσπλάγχχως φαρμακεύει! . .

Πρωτεύοντες πολῖται,

Τὰ δάκρυα τῆς ἀτυχοῦς, Πατρίδος σεβασθῆτε! . . .¹

Ὅποτε ἡ μεγάλη Σου, . . ἡ εὐγενὴς καρδία, . .
Ὡς πυριπνόου ὁ κρατῆρ, . . ὡς ἄσβεστος πυρία, . .
Ἐφλέγετο ὑπὸ φλογῶν, ἐνθέων φλεγομένη,
Καὶ εἰς θουρίους φλογερούς, κατεξατμιζομένη.
Ὅτε ὡς ἄγγελος ζωῆς, πετῶν ἀπὸ τὸν θόλον,
Σοφίας τῆς ἀγίας μας, . . ὡς φῶς τὸν Κόσμον ἔλον,
Ἐχρύσους τὸν βυζαντινὸν, τοὺς νόας, τὰς καρδίας,
Φλέγοντος ἐνθουσιασμοῦ, ὑπὲρ Ἐλευθερίας,
Πληρῶν μὲ τοὺς θουρίους Σου! . . Καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν,
Πρὸς τὸν Ἀρκόλης νικητὴν, πετῶν μὲ εὐτολμίαν,
Παρίστας ὅτι ἀληθῆς, δόξα καὶ θεσπεσία,
Ἐπάρχει τῶν Χριστιανῶν, ἡ Παλιγγενεσία,
Τῶν ἀπογόνων τῶν λαμπρῶν, ἡρώων τῆς Μυκάλῃς,
Τῶν δούλων ἐν Ἀνατολῇ, τῶν τέκνων τῆς μεγάλης
Ἑλλάδος τῶν περικλεῶν, Ναρσῆ, Βελισσαρίου,
Τοῦ Κωνσταντίνου, Σόλωνος, Λυκούργου, Ἡρακλείου! . . .
Ἐπίστευες, ὅτι Ἑλλάς, κωμωδοτραγωδία,
Κοίτη ἐρίδων καὶ παθῶν! . . Πτωχή! . . Μικρά! . . Ἀθλία! . .

¹ Τὰς ἰδέας ταύτας ἐνέπνευσεν ἡμῖν, ἡ ἐπιτυχὴς στάσις τοῦ ἀνδριάντος τοῦ
Ρήγα τοῦ Φεραίου.

Ἐμέλλε νὰ ἀναστηθῆ, ὑπὸ τῶν Ὀλετήρων,
Παντός καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, ὀρνέων ἀρπακτῆρων;
Τὰ φλέγοντα τὰ στήθη Σου, ζητεῖς νὰ διαβρῆξῃς,
Τὴν αἱματοσταλάζουσαν, καρδίαν Σου νὰ δεῖξῃς,
Καὶ νὰ φωνάξῃς, . . « Τέκνα μου, λιμὴν τῆς Φιλαρχίας,
Οἱ μαῦροι εἶναι σκόπελοι, τῆς μαύρης Ἀδοξίας! . .
Φεῦ! . . Ὁ πικρὸς Φατριασμός, τὸ μέλλον μας φονεύει,
Πᾶν ἱερὸν καὶ ὄσιον, ἀσπλάγχχνως φαρμακεύει! . .
Πρωτεύοντες πολῖται,
Τὰ δάκρυα τῆς ἀτυχοῦς, Πατρίδος σεβασθῆτε! . . »

Ὅποτε εἰς τὸν Ὀλυμπον, τὸν Πίνδον καὶ τὸν Αἴμον,
Ἐπέτας μὲ τὰς πτέρυγας, ζεφύρων καὶ ἀνέμων, . .
Καὶ μετὰ τῶν χριστιανῶν, τῆς Χερσονήσου πάσης,
Ἄπὸ τοῦ Ἰστρου ἕως τοῦ, Ἀδρίας τῆς θάλασσης
Τῆς Λιβυκῆς, συνώμνυες, . . Βουλγάρων, καὶ Ἑλλήνων,
Σέρβων, καὶ Μαυροβουινιωτῶν, . . τὸν ἔρκον δὲ ἐκτείνων,
Καὶ ἕως εἰς τῶν Ἀλβανῶν, τὴν ἐνδοξὸν τὴν χώραν,
Εἰς τοῦ σεπτοῦ Σκενδέρμπεη, ἐδίδασκες τὴν ᾠραν,
Τῆς Παλιγγενεσίας των, τοὺς ἀγλαοὺς ἐκγόνους,
Καὶ ὅτι τοὺς προγόνους μας, εἶχον κ' αὐτοὶ προγόνους. . .
Πάντας δὲ συνεχώνευσε, τῶν Τούρκων ἢ δουλεία,
Καὶ μᾶς ἀδελφοποίητεν, ἢ τοῦ Χριστοῦ θρησκεία,
Καὶ δὲν ὑπῆρχον Ἕλληνες, Σέρβοι, Μαυροβουινῶται,
Καὶ Βούλγαροι, καὶ Ἀλβανοὶ, ἀλλὰ οἱ στρατιῶται,
Οἱ δουλωμένοι τοῦ Χριστοῦ! . . Ἡ δὲ Ἐλευθερία,
Τὸν Τύραννον διώξασα, παντοῦ ἰσονομία,
Νὰ βασιλεύσῃ. . . Τοῦ Χριστοῦ, ἰσότης ἀδελφότης, . .
Ἄ! . . Προσεδώκας διχασμοὶ, μίση καὶ ἀθλιότης, . .
Πῶς ἤθελον διασπαρῆ, ὑπὸ τῶν Ὀλετήρων,
Παντός καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, ὀρνέων ἀρπακτῆρων; . .

Τὰ φλέγοντα τὰ στήθη Σου, ζητεῖς νὰ διαβρῆξῃς,
Τὴν αἵματοσταλάζουσαν, καρδίαν Σου νὰ δείξῃς,
Καὶ νὰ φωνάξῃς. . . «Τέχνα μου, λιμὴν τῆς Φιλαρχίας,
Οἱ μαῦροι εἶναι σκόπελοι, τῆς μαύρης Ἀδοξίας! . .
Φεῦ! . . Ὁ πικρὸς Φατριασμὸς, τὸ μέλλον μας φονεύει,
Πᾶν ἱερὸν καὶ ὄσιον, ἀσπλάγγχνως φαρμακεύει! . .

Πρωτεύοντες πολῖται,

Τὰ δάκρυα τῆς ἀτυχοῦς, Πατρίδος σεβασθῆτε! . .

Καὶ ὅτε γλῶσσαι στυγεραὶ! . . Κακοῦργοι εἰσηγήσεις! . .
Συλλήψεις Δόλου θλιβεραὶ! . . Ὁμαὶ τυράννων κρίσεις! . .
Εἰς χεῖρας Σὲ παρέδιδον, αἰμοχαρῶν δημίω, . .
Καὶ μὲ ἀλύτους δέσμιον, εἰς αἵματος σφαγεῖον
Σὲ ἤγον! . . Χύνουσαι ὡμῶς, τὸ τίμιόν Σου αἷμα! . .
Τί ἔλεγεν ἡ γλῶσσά Σου; . . Τὸ ἔτχάτὸν Σου βλέμμα,
Τί ἄραγε ἐξέφραξε; . . Ναί, τὴν γλυκεῖαν ἐλπίδα,
Ὅτι τὸ βέρον αἱμά Σου, ἀνῶρθου τὴν Πατρίδα! . .
Μεγάλην καὶ φωτολαμπῆ, ἐπὶ τῆς Ὑψηλίου,
Τοῦτε Εὐξείνου Ἀνασσαν, ὡς καὶ τῆς Μεσογείου! . .
Καὶ ὅτι εἰς τὸν ἅγιον, Σοφίας τῆς ἀγίας
Ναὸν, ἠδέως θὰ ὑμνοῦν, τῆς Ἰσοπολιτείας,
Τὰ ἅγια ἐγκαίνια, τῶν Ἀλβανῶν, Ἑλλήνων,
Βουλγάρων, Μαυροβουნიωτῶν, καὶ Σέρβων, ἐκ μυρσίνων,
Στεφάνους φέροντες Λαοί! . . Καὶ μετὰ γηθοσύνης,
Εἰς τοῦ ὑψίστου τὸν βωμὸν, πιστῆς ἀδελφοσύνης,
Ὅμνούντες τὸν σύνδεσμον! . . Ἐφρόνεις διχονοίας,
Φόνιον δηλητήριο, ὅτι τῆς Πονηρίας,
Τὰ φόνια τὰ σπέρματα, ἐμελλον νὰ ἐνσπείρουν,
Καὶ ἀδελφὸν κατ' ἀδελφοῦ, πικρῶς νὰ ἐξεγείρουν; . .

Τὰ φλέγοντα τὰ στήθη Σου, ζητεῖς νὰ διαβρῆξῃς,
Σὴν αἵματοσταλάζουσαν, καρδίαν Σου νὰ δείξῃς,

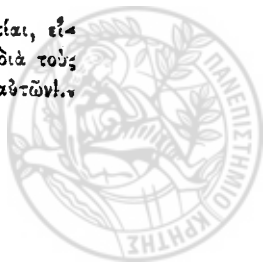
Και νά φωνάξης, .. ἄδελφοί, λιμὴν τῆς Φιλαρχίας,
Οἱ μαῦροι εἶναι σκόπελοι, τῆς μαύρης Ἀδοξίας!..
Φεῦ!.. Ὁ πικρὸς Πατριατμὸς, τὸ μέλλον μας φονεῖ,
Πᾶν ἱερὸν καὶ ὅσιον, ἀσπλάγχχνως φαρμακεύει!..

Πρωτεύοντες πολῖται,

Τὰ δάκρυα τῆς ἀτυχοῦς, Πατρίδος σεβασθῆτε!..

Ὅποια ἄραγε χαρὰ, τὴν εὐγενῆ ψυχὴν Σου,
Ἐραΐδρυνεν ὡς ἔλαμψε, λαμπρῶς τὴν ἔρασίν Σοῦ,
Ἡ εὐκλεῆς ἐξέγερσις, ἀπὸ τοῦ Πρύτου ἕως
Τοῦ Νότου, εἰς ἐσχάτιας, πελάγους τοῦ Αἰγέως!..
Καὶ ἔλος ἐθνουσιασμὸς, .. Σέρβος, Μαυροβουινιώτης,
Βούλγαρος, Ἑλλήν, Ἀλβανὸς, ἠγέρθη στρατιώτης,
Τοῦ παναγίου τοῦ Σταυροῦ, καὶ τῆς Ἐλευθερίας!..
Καὶ μάχας δόξης!.. Καὶ σφαγὰς!.. Πόνους!.. Ταλαιπωρίας!..
Συνεμερίζοντο ὁ εἷς, εἰς τὸ πλευρὸν ἐτέρου, ..
Ποθοῦντες ὡς περ ἄδελφοί, λαμπρὸν, ἀλλ' ἀνεσπέρου,
Τῆς Παλιγγενεσίας των, τὸ φῶς νὰ ἀνατείλῃ,
Καὶ τοῦ ζυγοῦ τοῦ τουρκικοῦ, τὴν δύσιν ν' ἀποστείλῃ,
Ἡ θεία χάρις τοῦ Οὐρανοῦ!.. Ὡς ἕαρος ἡμέρα,
Τοῦ Αἵμου ἢ Χερσονήσου, νὰ λάμψῃ ἐλευθέρα
Παρθένος!.. Τῶν Χριστιανῶν, Λαῶν τῆς κατοικίας,
Ἐν ἀδελφότητι ἀγνῇ, σεμνῇ Ὁμοσπονδία!..
Πλὴν φεῦ!.. Ὁ Φθόνος ὁ πικρὸς, .. ἡ ἐναγῆς Κακία...
Ἡ φαῦλος Ξεναρέσκεια, ὠχρὰ Φιλοπρωτία!..
Εἰς χεῖρας μᾶς παρέδωκαν, θθνείων Ὀλετήρων,
Παντὸς καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, ὀρνέων ἀρπακτῆρων!..¹

¹ Διὰ τοῦ στίχου τούτου ἔννοοῦνται, αἱ δῆθεν εὐρωπαϊκαὶ ἰσοξροπίαί, εἰς ῥῆναι, ἐμπορικὰ, διπλωματικὰ, κερδοσκοπικὰ κτλ. συμφέροντα, μόνον διὰ τοὺς ἀτυχεῖς τοὺς μικροὺς καὶ ἀδυνάτους ἰσχύοντα, πρὸς κρίσιν καὶ ταπεινώσιν αὐτῶν.

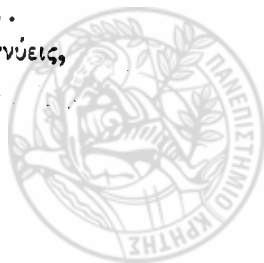

Τὰ φλέγοντα τὰ στήθη Σου, ζητεῖς νὰ διαβρῆξῃς,
Τὴν αἱματοσταλάζουσαν, καρδίαν Σου νὰ δεῖξῃς,
Καὶ νὰ φωνάξῃς... « Ἀδελφοί, λιμὴν τῆς Φιλαρχίας,
Οἱ μαῦροι εἶναι σκόπελοι, τῆς μαύρης Ἀδοξίας!..
Φεῦ!.. Ὁ πικρὸς Φατριασμός, τὸ μέλλον μας φονεύει,
Πᾶν ἱερὸν καὶ ὄσιον, ἀσπλάγχχνως φαρμακεύει!..

Πρωτεύοντες πολῖται,

Τὰ δάκρυα τῆς ἀτυχοῦς, Πατρίδος σεβασθῆτε!..

Κερματισμένοι!.. Ἀθλιοί!.. Οἰκτροί!.. Νενικημένοι!..
Ἔλεον ἐξαιτούμεθα, γύμνοί!.. Ἀπηλπισμένοι!..
Ἀπὸ κρατούντων κόλακας, ἀχρεῖους θιασώτας
Τῶν Τούρκων, καὶ ἀμύντορας!.. Ὀλέθρους, καὶ προδότας!..
Ἐλευθερίαν ἄδωρον, δι' ἐλεημοσύνην,
Μὲ ἄλγος!.. Μὲ ταπεινώσιν!.. Μὲ μαύρην κατασχύνην!..
Καὶ μᾶς κατέτμησαν σκληρῶς!.. Ὑπούλως διαιροῦντες,
Τοὺς ἀδελφοὺς χριστιανοὺς, τῆς Ἐω, .. ἀνορθοῦντες, ..
Ἑλληνικὴν ἐδῶ μικρὰν, πυγμαίαν βασιλείαν!..
Παρέκει δὲ ὑποτελῆ, καὶ νάννον τὴν Σερβίαν!..
Τρώγλην τὸ Μαυροβούνιον, καὶ φωλεὸν στρουθίου!..
Καὶ δούλας πάσας τὰς λοιπὰς, χώρας τοῦ Βυζαντίου,
Ἀφίνοντες εἰς ὄνυχας, ἀρπακτικῶν θηρίων!..
Καραδοκούντες ἀρπαγὴν, καὶ οὔτοι μεριδίων!..
Πικρῶς δὲ μᾶς πιέζουσι, πανούργως!.. Ἀπαισίως!..
Ὡς Ἐφιάλται ἐφ' ἡμῶν, πατοῦντες ἀνοσίως!..
Ὅπως τῆς ἀπληστίας των, γιγνώμεθα ταμεῖον,
Καὶ τῆς φιλοδοξίας των, τὸ ἀτυχές σφαγεῖον!..
Ὡς τὰ ἀρνία κείμεθα, ἐν μέσῳ Ὀλετήρων,
Παντὸς καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, θηρίων ἀρπακτῆρων!..
Τὰ φλέγοντα τὰ στήθη Σου, φρικτῶς διαβρῆγγυεῖς,
Τὴν αἱματοσταλάζουσαν, καρδίαν σου δεικνύεις!..

Και ἀνακράξεις... «Τέκνα μου, λιμὴν τῆς Φιλαρχίας,
Οἱ μαῦροι εἶναι σκόπελοι, τῆς μαύρης Ἀδοξίας!...
Φεῦ!... Ὁ πικρὸς Φατριασμός, τὸ μέλλον μας φονεῖ,
Πᾶν ἱερὸν καὶ ἕσιον, ἀσπλάγγως φαρμακεύει!...

Πρωτεύοντες πολῖται,
Τὰ δάκρυα τῆς ἀτυχῆς, Πατρίδος σεβασθῆτε!...

«Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἄθλιοι!.. Μικροί!.. Κερματισμένοι!..
Δύνασθε ν' ἀναλάμψητε,» βοᾷς, «ἂν σᾶς θέρμαίνῃ,
Ἄγνη ἢ Αὐταπάρνησις, ὁ ἔρωσ τῆς Πατρίδος!..
Καὶ ἡ γλυκύτες εὐγενοῦς, ἀριπρεποῦς Ἐλπίδος!...
Ἐὰν ἀντὶ νὰ μάχησθε, διὰ τὴν Ἐξουσίαν,
Σκεφθῆτε νὰ κρατύνητε, στεφθῶς τὴν Πολιτείαν,
Ἐν Ὁμονοίᾳ πράττοντες, τὸ ἐθνικὸν συμφέρον,
Ὅπως εἰς προὔχοντας Λαῶν, ἐμπρέπη Ἐλευθέρων!...
Τὰ ἔθνη ὀργανίσατε, τοὺς στόλους, τοὺς στρατοὺς των,
Φῶτα, Τιμὴν, καὶ Ἀρετὴν, καλοῦντες λειτουργοὺς των!...
Καὶ πᾶσαν σεβαζόμενοι, αὐτῶν ἐλευθερίαν,
Καθὼς καὶ πᾶσαν νόμιμον, τῶν θρόνων προνομίαν!..

Εἰς ἄβρῆτα ἀθέμιστα, χρυσὸν μὴ δαπανᾶτε,
Καὶ τοὺς ἰδρωτὰς τῶν Λαῶν, κακῶς διασπαθᾶτε!...
Τὴν Τάξιν ἐνισχύσατε, .. ἐπωφελῆ Παιδείαν,....
Ὅργωντα πρὸς τὴν Ἀρετὴν, τῆς Ἠθικῆς, Ἀνδρίας,
Ἐν τάχει καταστήσατε, τὸν νέον, τὸν πολίτην
Οὐχὶ μόνον τὸν εὐπορον, ἀλλὰ αὐτὸν τὸν θήτην!..
Καὶ τότε δὲν θὰ εἴμεθα, ἔρμαιον Ὀλετήρων,
Παντὸς καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, τίγρεων ἀρπακτῆρων!...

Τότε θὰ παύσω νὰ ζητῶ, τὰ στήθη μου ν' ἀνοίξω,
Τὴν αἱματοσταλάζουσαν, καρδίαν μου νὰ δείξω,
Δὲν θὰ φωνάζω... «Τέκνα μου, λιμὴν τῆς Φιλαρχίας,
Οἱ μαῦροι εἶναι σκόπελοι, τῆς μαύρης Ἀδοξίας!...

Φεῦ!.. Ὁ πικρὸς Φατριασμός, τὸ μέλλον μας φονεύει,
Πᾶν ἱερὸν καὶ ὄσιον, ἀσπλάγχχνως φαρμακεύει!...

Πρωτεύοντες πολῖται,

Τὰ δάκρυα τῆς ἀτυχοῦς, Πατρίδος σεβασθῆτε!...»

Ζ.

ΕΛΕΓΕΙΟΝ.

Ο ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο Ε΄¹

ΚΑΙ ΑΙ ΠΕΡΙ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΕΓΑΛΕΙΟΥ ΙΔΕΑΙ ΤΟΥ

ΥΠΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ.

Ὡ Πατριάρχα, τῶν λαῶν, τῆς Αὐτοκρατορίας
Τῶν Κωνσταντίνων, τὸν ναόν, Σοφίας τῆς ἀγίας,
Ἐχόντων ὡς Παλλάδιον, συνδέσμου οὐρανοῦ,
Καὶ κέντρον ἀδελφίξεως, ἐπὶ τῆς Ὑψηλίου!...
Ὅποτε, τὸ ποτήριον, ἔπινες τῆς πικρίας,
Ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς Ἐλευθερίας!...
Τί προσεδώκας;.. Ἥλιπιζες,.. ἢ Παλιγενεσία,
Τὰ Φῶτα, ὁ Πολιτισμός, καὶ ἡ Φιλοσοφία,
Σκληρῶν ἀγώνων ὁ καρπός, μὲ εὐγενεῖς θυσίας!...
Ἐμέλλον ὑπὸ τὸ σεπτόν, Λάβαρον τῆς θρησκείας

¹ Τὸ ἔλεγειον τοῦτο μοὶ ἐνέπνευσεν ὁ ἀνδρὶς τοῦ Παναγιωτ. Πατριάρχου.

Τῆς Ὀρθοδόξου αὖξοντα, σεμνῶς ἐν ὁμοιοίᾳ,
Ταχεῖαν χειραφέτησιν, ἐν ἄκρᾳ εὐβουλίᾳ,
Νὰ φέρωσι τῶν ἀδελφῶν, τῶν ἔτι στεναζόντων,
Καὶ τῆς Δουλείας τοῦ ζυγοῦ, τὸ ἄχθος βασταζόντων!...
Ἕλπιζες ὅτι ἔμελλον, τὰ κάπως φωτισθέντα,
Τέκνα πατέρων εὐσεβῶν, τὴν Ἀρετὴν ἀφέντα,
Μὲ μόνας τοῦ Πολιτισμοῦ, νὰ ζῶσι τὰς κακίας,
Τὰ ἅγια λακτίζοντες, θέσφατα τῆς Θρησκείας;...
Οὐχί!.. Διὸ καὶ σύνοφρυς, τὴν θλίψιν ἀποπνέων,
Ὅπως ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ,¹ ἔμπροσθεν Φαρισαίων!...
Τὴν χειρὰ Σου αἰδούμενος, παρίστασαι ὀρέγων,
Καὶ κάτω νεύων φαίνεσαι, τοιαῦτα ἡμῖν λέγων,..
«Σᾶς ἱκετεύω ἄσπιλον, τηρῆτε τὴν Θρησκείαν,
Τὸν Ἐθνισμόν μας σώσασαν, καὶ τὴν Ἐλευθερίαν!...
Εἰς βρόχους εἰς σφαγεῖα,..
Μ' ἐνθέου ἐνθουσιασμοῦ, τὰ νάματα τὰ θεῖα,
Ἐκεῖνῃ μᾶς ἐπότιζε!..
Καὶ ὡς ἀκτίς γλυκεῖα, τοὺς μάρτυρας ἐφώτιζε!...
Ὅσοι τῆς Τυραννίας,
Τὰ βάσανα ὑπέμειναν, ὑπὲρ Αὐτονομίας!...
Αὕτῃ θὰ μᾶς ἐνώσῃ,
Μετὰ τῶν δούλων ἀδελφῶν, καὶ θὰ μᾶς ἀνορθώσῃ!...»

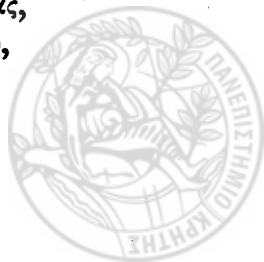
Τὸν ἅγιόν Σου τὸν λαϊμόν, ὅτε εἰς τὴν ἀγχόνην
Προσέφερες!.. Παρήγορον, ἐλπίδα εἶχες μόνην,
Τὸ φοβερὸν μαρτύριον, χάριν Αὐτονομίας,
Ὅπερ ὑπέμενες λαμπρῶς, καὶ ὑπὲρ τῆς Θρησκείας,
Ὡς ἄστρον ἔμελλε λαμπρὸν, ἐν μέσῳ καταιγίδων,
Τὰ σκότῃ τῶν φυλετικῶν, διασκορπῶν ἐρίδων,
Πανούργων λύκων πονηρῶν, δολίων ἀλωπέκων, ...
Νὰ πείθῃ ἕκαστον Λαόν, ὅτι ὀφείλει ἔκων,

¹ Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Εἰς τῆς Πατρίδος τὸν βωμὸν, αἰνέσεως θυσίαν,
Νὰ θύῃ τοῦ Φυλετισμοῦ, τὴν πλάνον γοητείαν!...
Κοινῆς Πατρίδος ὑπαρξίν, ἐκ μόνῃς τῆς ἀγίας,
Τῶν ἀγλαῶν ἐμπνεύσεων, καταδοκῶν Ὁρησκείας!..
Μεγάλῃς καὶ περικαλλοῦς, καὶ ἰσχυρᾶς ἐπίσης,
Μὴ πτοουμένης πονηρῶν, τὰς πονηρὰς ποθήσεις,
Τῶν λυμεῶνων τοὺς λοιμοὺς, καὶ ἱεροσυλίας!..
Ἄλλὰ ἐπὶ τὰς πτέρυγας, ἀγνῆς Ὁρθοδοξίας,
Πετώσης... Καὶ τὸ μέλλον τῆς, ἐξβύθιμος ρυθμιζούσης
Ἄφ' ἑαυτῆς, καὶ θαυμαστὰ, τεκμήρια διδούσης,
Συνέσεως ὑψιστατοῦ, καὶ Αὐτοεξουσίας,..
Πηγῆν τὰ θεῖα νάματα, ἐχούσης τῆς Ὁρησκείας!..
Ὡσεὶ πατήρ τὴν σώτειραν, τὴν χειρὰ Σου δρέγων,
Παρίστασαι πρὸς τοὺς πιστοὺς, τοὺς ὀρθοδόξους λέγων
« Σᾶς ἱκετεύω ἄσπιλον, τηρῆτε τὴν Ὁρησκείαν,
Τὸν Ἔθνομόν μας σώσασαν, καὶ τὴν Ἐλευθερίαν!..
Εἰς βρόχους εἰς σφαγεῖα,..
Μ' ἐνθέου ἐνθουσιασμοῦ, τὰ νάματα τὰ θεῖα,
Ἐκείνη μᾶς ἐπότιζε!..
Καὶ ὡς ἀκτὶς γλυκεῖα, τοὺς μάρτυρας ἐφώτιζε!..
Ὅσοι τῆς Τυραννίας,
Τὰ βάσανα ὑπέμειναν, ὑπὲρ Αὐτονομίας!..
Αὐτὴ θὰ μᾶς ἐνώσῃ,
Μετὰ τῶν δούλων ἀδελφῶν, καὶ θὰ μᾶς ἀνορθώσῃ!...»

Ὅτε ὡς τέρας εἰδεχθὲς, ὡς τρομερὸς κακοῦργος!..
Μὲ κάλων εἰς τὸν τράχηλον, ὡς λυμεῶν, πανοῦργος!..
Ἐσῆρεσο εἰς τὰς ὁδοὺς, τὰς ῥύμας, τὰς πλατείας,
Νεκρὸς καὶ αἱματόφυρτος!.. Καὶ εἰς τῆς παραλίας,
Τὴν στοναχίζουσαν ἀκτὴν, τοῦ μελανοῦ Εὐξείνου,
Ἐφέρεσο μετ' αἰκιῶν, κατὰ τοῦ Κωνσταντίνου,

Τὸ ἔρφανόν Ἀνάκτορον!.. Μεθ' ὕβρεως δ' ἀπάσης,
Ἐξρίπτου εἰς τὰ φρίσσοντα, κύματα τῆς θαλάσσης!..
Τότε ἡ παναγία Σου, ἄνωθεν ἱπταμένη
Ψυχῇ, ἐφώνει με χαρὰν, κατενθουσιασμένη,..
« Τῶν ὀρθοδόξων πυραυγῆς, ἡ Παλιγγενεσία,
Τῶν δούλων τῶν Χριστιανῶν, ὡπερ πυρὸς ἐστία
Πυρβόλου... ἐξεγίρεται, λαμπρὰ εἰς τοὺς αἰθέρας!
Λαοὶ τῆς Ἑω λάβετε, ἡμέρας ἐλευθέρας!..
Ὁ Ἐφιάλτης ὁ πατῶν, τὰ στήθη τῆς Πατρίδος,
Ἐλαβε τραῦμα καίριον!.. Αὐγὴ χρυσοῦς ἐλπίδος,
Ἄς ἀνατείλῃ καὶ φαιδρᾶς, ἐπὶ τῶν ὄψεών σας,
Μὴ Κλαίετε!.. ἐγείρεσθε!.. κτυπᾶτε τὸν ἐχθρὸν σας!..
Μὲ τὴν Θρησκείαν σύμμαχον, καὶ τὴν Ἐλευθερίαν,
Κτᾶτε τὴν ἀγλαόκαρπον, ταχὺ Αὐτονομίαν!.. »
Τοιαῦτα ἐμαντεύεσο, τὰς χεῖράς Σου ὀρέγων,
Πρὸς δούλους τοὺς Χριστιανοὺς, τῆς Ἑω ἐπιλέγων,
« Σᾶς ἰκετεύω ἄσπιλον, τηρῆτε τὴν Θρησκείαν,
Τὸν Ἐθνισμόν μας σώσασαν, καὶ τὴν Ἐλευθερίαν!..
Εἰς βρόχους εἰς σφαγεῖα, ..
Μ' ἐνθίου ἐνθουσιασμοῦ, τὰ νάματα τὰ θεῖα,
Ἐκεῖνη μᾶς ἐπότιζε!..
Καὶ ὡς ἀκτὶς γλυκεῖα, τοὺς μάρτυράς ἐφώτιζε!..
Ὅσοι τῆς Τυραννίας,
Τὰ βάσανα ὑπέμειναν, ὑπὲρ Αὐτονομίας!..
Αὐτὴ θὰ μᾶς ἐνώσῃ,
Μετὰ τῶν δούλων ἀδελφῶν, καὶ θὰ μᾶς ἀνορθώσῃ!.. »

Ἄλλὰ τί βλέπεις σήμερον; Ἐριδας, διαιρέσεις,
Τῶν ὀρθοδόξων Σου λαῶν, καὶ σχίσματος προθέσεις!..
Οἱ λύκοι, αἱ ἀλώπεκες, με δέρματα προβάτων,
Εἰσῆλθον ἐν τῇ μάνδρᾳ μας!.. Ξεσχίζων καὶ σπαράττων,

Καθεις, με δίψαν αίματος, με άσυνειδησίαν,
Του εύσεβοϋς πληρώματος, την Ποίμνην την άγιαν!..
Ή αλγηδών άφόρητος!.. Ή αλγεινή πικρία!..
Οί κύνες λύκοι έγειναν!.. Ή λύσσα, ή μανία,
Χύσεως τους οίστρηλατεί, άδελφικών αιμάτων!...
Λυγρών του Άδου τέλεισι, πράξεων καταράτων!...
Έν τε τη έλευθερά μας, Πατρίδι, και τη δούλη,
Ήθνείων νεωτερισμών, κατέλαβεν ή οϋλη,
Τέκνων έχιδνης!.. Σκορπιών!.. Φονιών!.. Ήσόδλων!..
Ήχρου θανάτου όπαδών!.. Γεέννης διαβόλων!..
Ήπιθυμία μανική, πολλούς, .. και την Θρησκείαν,
Σφάττοντες με την προσφιλή, ήμών Ήλευθερίαν!...
Προφάσεις λέγουσι πολλές, πανούργους και δολίας!...
Ήλευθερίαν του νόος!... Εϋρροίαν της Παιδείας!...
Άρχάς κοσμοπολιτικός!.. Φυλετικός ρυθμίσεις!...
Δίκαια του άνθρωπισμού!.. Πάντων διανεμήσεις, ...
Τών έπιγείων άγαθών!... Τάς χειράς Σου όρέγων,
Ή Πατέρ, Σϋ, μάς νοθετείς, τοιαϋτα ήμϊν λέγων,
«Σας ίκετεύω άσπιλον, τηρήτε την Θρησκείαν,
Τόν Ήθνισμόν μας σώσασαν, και την Ήλευθερίαν!..
Είς βρόγους είς σφαγεΐα, ..
Μ' ένθέου ένθουσιασμού, τά νάματα τά θεΐα,
Έκείνη μάς έπότιζε!...
Και ώς ακτίς γλυκεΐα, τους μάρτυρος έφώτιζε!..
Όσοι της Τυραννίας,
Τά βάσανα ύπέμειναν, ύπερ Αϋτονομίας!...
Αϋτή θά μάς ένώση,
Μετά των δούλων άδελφών, και θά μάς άνορθώση!...»

« Αϋτήν ώς κόρην όφθαλμού, ώς ίεράν λυχνίαν,
Συμπάρεδρόν της έχουσαν, και την Ήλευθερίαν,

Τὴν Ἠθικὴν, τὴν Ἀρετὴν, ἀγάπην τῆς Πατρίδος,
Φιλοσοφίαν ἀληθῆ, .. αὐτὴν ὡς κορωνίδος,
Ἀγλαΐσμα πολύτιμον, σέβοντες καὶ τιμῶντες,
Καὶ πρὸς ἀποπεράτωσιν, τοῦ ἱεροῦ ὀργῶντες,
Τοῦ ἔργου τοῦ περικαλλοῦς, τῆς Παλιγγενεσίας,
Καὶ τῶν λοιπῶν μας ἀδελφῶν!.. Μετὰ περιπαθείας,
Θερμῶς προαλειφόμενοι, εἰς εὐκλεῆ ἀγῶνα,
Μ' Ἀνδρίας, καὶ Λιτότητος, μαθήματα ὡς μόνα,
Δυνάμενα ἥρωϊκάς, νὰ πλάσωσι καρδίας,
Καὶ ἐν αὐταῖς νὰ σπείρωσι, τῆς Μεγαλοψυχίας,
Τὰ ἄνθη τὰ μυρίπνοα!... Καθὼς καὶ πᾶσαν ἄλλην,...
Τελειοποιήσιν ψυχῆς, καὶ ἀρετὴν μεγάλην!...

Μὲ ταῦτα καὶ τὴν ἔμπνευσιν, τῆς θείας μας Θρησκείας,
Θὰ καταστῶμεν ἄξιοι, τῶν δώρων τῆς Προνοίας,..»
Μᾶς λέγεις, «τοῦ Δημιουργοῦ, τῆς δαφιλῶς διδούσης,
Πᾶν ἀγαθόν!.. Καὶ ἐκ πηλοῦ, εἰς ὑψηλὰς ὑψούσης,
Περιοπὰς τὸν ἀγαθόν, καὶ εὐσεβῆ συγχρόνως,...
Εἰς γενεὰς ἐκ γενεῶν,.. καὶ πλήρωμα αἰῶνος!...»

Τότε οὐχὶ αἰδούμενος, τὴν χεῖρά Σου ὀρέγων,
Θὰ ἴστασαι, ἀλλ' εὐχαρις, μετ' εὐφροσύνης λέγων,
«Χαίρω διότι ἄσπιλον, τηρεῖτε τὴν Θρησκείαν,
Τὸν Ἔθνισμόν μας σώσασαν, καὶ τὴν Ἐλευθερίαν!...

Εἰς βρόχους εἰς σφαγεῖα, . .

Μ' ἐνθέου ἐνθουσιασμοῦ, τὰ νάματα τὰ θεῖα,

Ἐκεῖνη μᾶς ἐπότιζε!...

Καὶ ὡς ἀκτῖς γλυκεῖα, τοὺς μάρτυρας ἐφώτιζε!...

Ὅσοι τῆς Τυραννίας,

Τὰ βάσανα ὑπέμειναν, ὑπὲρ Αὐτονομίας!...

Αὐτὴ θὰ μᾶς ἐνώση,

Μετὰ τῶν δούλων ἀδελφῶν, καὶ θὰ μᾶς κραταιώσῃ!...»

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

σελίς	5	στίχος	3	ἀντί	καρκοβόρα	ἀνάγνωθι	σαρκοβέρα.
»	6	»	15	»	Ἡπειρον	»	Ἡπειρον.
»	»	»	19	»	Τυμφρηστοῦ	»	Τυμφρηστοῦ.
»	8	»	3	»	μῦρα	»	μύρα.
»	13	»	20	»	Ἡπειρον	»	Ἡπειρον.
»	14	»	28	»	ἀνέργεσις	»	ἀνέργεσις.
»	15	»	13	»	ὀφθαλμός	»	ὄφθαλμός.
»	20	»	7	»	ἀειθαλεῖς	»	ἀειθαλεῖς.
»	»	»	11	»	Ὀδυσσεύς	»	Ὀδυσσεύς.
»	24	»	7	»	Ἰλισσός	»	Ἰλισσός.
»	34	»	4	»	δράκα	»	δράκα
»	38	»	2	»	Ἑλληνίου	»	ἑλληνίου.
»	39	»	20	»	Ἑλληνίδας	»	ἑλληνίδας.
»	45	»	1	»	πληγωμένοι	»	πληγωμένοι.
»	47	»	24	»	γῆθῆσυνος	»	γηθῆσυνος
»	48	»	29	»	Παππανικολῆς	»	Παππανικολῆς.
»	56	»	25	»	εἰμαρμένην	»	εἰμαρμένην.
»	57	»	2	»	ἔριδος	»	ἔριδος.
»	»	»	13	»	Οἰκτηρμῶν	»	οἰκτηρμῶν.
»	58	»	1	»	Ἄθω	»	Ἄθω.
»	61	»	22	»	Ἰσης	»	Ἰσης.
»	62	»	29	»	σκάφα	»	σκάφη.
»	66	»	6	»	ἐλευθερίας	»	Ἐλευθερίας
»	68	»	1	»	Ἡρωίδι	»	ἠρωίδι.
»	80	»	12	»	ἀλλάσσωσιν	»	ἀλλάσσωσιν.
»	87	»	18	»	Ἡτόνα	»	ἠτόνα.
»	94	»	11	»	σερδνάς	»	σεμερδνάς.
»	98	»	1	»	δράκα	»	δράκα.
»	102	»	8	»	οἰκτηρήσων	»	Οἰκτηρήσων.
»	»	»	28	»	Χατσημιγάλην	»	Χατσημιγάλην.
»	107	»	14	»	θάλάσσης	»	θαλάσσης.

ΕΙΔΗΣΙΣ.

Μολονότι προεκηρύχθη ὅτι τὸ πόνημα ἔσται ἑπτὰ τυπογραφικά
τόλλα, ἔρθεσαν ὅμως ἡ ἐκτύπωσης τὰ ἑννέα. Ἐν τούτοις ἡ συνδρο-
μὴ διὰ τοὺς κυρίους συνδρομητὰς μένει ἡ αὐτὴ ἤτοι Δρ. 2.50.*

ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ

παρὰ τοῦ βιβλιοπωλείου τῶν ἐκδοτῶν ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ.

ΤΙΜΑΤΑΙ διὰ τοὺς μὴ συνδρομητὰς Δρ. 3.50.

